

Raport Përfundimtar

Vlerësimi Strategjik Mjedisor

Plani i Përgjithshëm Vendor

Bashkia Lezhë

Konsulenti: UTS-01

Grupi i punës

Dr. Alfred Lako

Prof. Asoc. Oltion Marko

Dr. Markel Baballëku

Inxh. Anisa Llango

Inxh. Patris Martopullo

(Handwritten signatures of the team members listed above)

Tabela e Përbajtjes

SEKSIONI 1: PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE	1
1.1 Hyrje.....	1
1.2 Kuadri i Vlerësimit.....	7
1.3 Objektivat e VSM.....	7
1.4 Vlerësimi i Ndikimeve Mjedisore	10
1.5 Procesi i Konsultimeve	12
1.6 Konkluzione dhe Rekomandime.....	13
SEKSIONI 2: HYRJE.....	15
2.1 Çfarë është VSM.....	15
2.2 Kuadri Ligjor i VSM	15
2.3 Fazat kyç të procesit të VSM-së	16
SEKSIONI 3: PËRSHKRIM I PËRGJITHSHEM I PLANIT.....	18
3.1 OBJEKTIVAT, POLITIKAT DHE ANALIZA E SISTEMIT	18
3.1.1 AnalizaSWOT sipas sistemev.....	19
3.1.2 Strategjia për 5 sistemet	27
3.1 Ndërhyrjet në Infrastrukturën publike dhe rrjeti rrugorë i propozuar	34
3.1.1 Rruja peizazhistike "Korridori Blu"	38
3.1.2 Korridori Portokalli dhe i Gjelbër	40
3.2 KUADRI LIGJOR DHE RREGULLATOR.....	41
3.3 LIDHJA ME POLITIKA DHE DOKUMENTE të TJERË	42
3.4 ANALIZA, NISMA, PROGRAME ZBATIMI ETJ.	46
3.4.1 Plani rajonal Shkodër-Lezhë (2005-2020).....	46
3.4.2 Koncepti i Zhvillimit Rajonal Lezhë	46
3.4.3 Plani Rajonal i Veprimit në Mjedis (ELPA).....	47
3.4.4 Plani Strategjik për Zhvillimin e Qëndrueshëm 2013-2030.....	48
3.4.5 Zona Funksionale Lezhë	50
3.4.6 Ndryshimet klimatike në deltat e Lumit Drin dhe Mat	51
3.4.7 Skenarët e zhvillimit nënrajonal në Qarkun Lezhë	52
3.4.8 Zbatueshmëria e dokumenteve strategjik dhe planifikues	53
3.4.9 Plani i Përgjithshëm Kombëtar	54
3.4.10 Plani i Integruar Ndër-sektorial për Bregdetin	55
SEKSIONI 4: PËRSHKRIMI I GJENDJES AKTUALE	56
4.1 Analiza mjedisore.....	56
4.1.1 Burimet natyrore - Hyrje.....	56
4.1.2 Flora dhe fauna.....	56
4.1.3 Zonat e mbrojtura natyrore	61
4.1.4 Monumentet e Natyrës	63
4.1.5 Kushtet klimatike	68
4.1.6 Hidrografia dhe hidrogjeologjia	77
4.1.7 Prognosa e zonës në studim në kuadër të ndryshimeve klimatike	80
4.1.8 Aktivitetet industriale të cilët ndikojnë në mjedis	86
4.1.9 Evidencimi i problemeve mjedisore.	87
4.1.10 Sizmiciteti.....	94

4.2 Analiza metabolike.....	105
4.2.1 Hyrje	105
4.2.2 Energjia dhe uji në rajon	106
4.2.3 Energjia.....	107
4.2.4 Hidrocentralet e mëdha	107
4.2.5 Hidrocentralet e vegjël	107
4.2.6 Burimet alternative.....	107
4.2.7 Uji.....	111
4.2.8 Analiza e bashkisë Lezhë	112
4.2.9 Fluksi i energjisë	113
4.2.10 Fluksi i ujit	116
4.2.11 Fluksi i ushqimit	117
4.2.12 Fluksi i mbetjeve	119
4.2.13 Turizmi	120
4.2.14 Përfundime.....	121

SEKSIONI 5: TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN (ALTERNATIVA "0") 122

5.1 Toka	122
5.2 Ajri	123
5.3 Faktorët Klimatike	123
5.3.1 Përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike	123
5.3.2 Masat zbutëse ndaj ndryshimeve klimatike	124
5.4 Uji	124
5.5 Biodiversiteti	124
5.6 Mbetjet	125
5.7 Zhurma	125
5.8 Popullsia dhe asetat materiale	126
5.9 Trashëgimia Kulturore	126
5.10 Peizazhi	126

SEKSIONI 6: BAZA PËR PËRGATITJEN E VLERËSIMIT MJEDISOR **127**

6.1 Përcaktimi i Objektivave Mjedisore	127
6.1.1 Detyrimet e specifikuara në konventat e ratifikuara dhe në direktivat respektive të BE-së, si dhe në dokumentet strategjike të Shqipërisë	129
6.1.2 Identifikimi i ndikimeve mjedisore	144

6.2 Metodika e Vlerësimit të ndikimit në mjedis	145
--	------------

SEKSIONI 7: VLERËSIMI I PËRPUTHSHMERISE SE OBJEKTIVAVE **157**

SEKSIONI 8: VLERËSIMI I PROJEKTEVE SPECIFIKE..... **161**

SEKSIONI 9 VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE **166**

9.1 Vlerësimi i pasojave nga zbatimi i Planit dhe ndikimet e pasojave të zbatimit të Planit për realizimin e objektivave mjedisore të Planit	166
9.1.1 Toka	166
9.1.2 Ajri	168
9.1.3 Faktorët klimatike	170
9.1.4 Uji	171
9.1.5 Natyra	172
9.1.6 Mbetjet	174
9.1.7 Ndotja prej zhurmës	176

9.1.8	Popullatat dhe asetet materiale	176
9.1.9	Trashëgimia kulturore	178
9.1.10	Peizazhi	180
9.1.11	Konkluzion mbi Vlerësimin	180
9.2	Impaktet Kumulative.....	184
SEKSIONI 10. UDHEZIME DHE MASA ZBUTËSE.....		186
10.1	Toka.....	186
10.2	Ajri.....	188
10.3	Faktorët klimatike	189
10.3.1	1Masat zbutëse ndaj ndryshimeve klimaterike.....	189
10.3.2	Përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike.....	189
10.4	Uji	191
10.5	Mjedis Natyror	192
10.6	Mbetjet	179
10.7	Zhurmat.....	194
10.8	Popullsia dhe asetet materiale.....	196
10.9	Trashëgimia kulturore	196
10.10	Peizazhi	197
10.10.1	Strategjia e Peizazhit	197
10.10.2	Masat e përgjithshme zbutëse ndaj peizazhit	197
10.10.3	Faza e ndërtimit	198
SEKSIONI 11: MONITORIMI I NDIKIMEVE NË MJEDIS		200
SEKSIONI 12: PROCESI I KONSULTIMEVE		204

Lista e figurave

Figura 3.1 Strategjitetë -Sistemi Natyror (N) (Burimi: PPV Bashkia Lezhë).....	28
Figura 3.2 Strategjitetë -Sistemi Ujor (U) (Burimi: PPV Bashkia Lezhë)	29
Figura 3.3 Strategjitetë –Sistemi Bujqësor (B) (Burimi: PPV Bashkia Lezhë).....	30
Figura 3.4 Strategjitetë -Sistemi Urban (UB) (Burimi: PPV Bashkia Lezhë)	32
Figura 3.5 Strategjitetë -Sistemi Infrastrukturor (IN) (Burimi: PPV Bashkia Lezhë)	33
Figura 3.6 Harta e sistemit rrugor të propozuar	36
Figura 3.7 Prerje terthore e Korridorit Peizazhistik jashtë zonave urbane (propozim)	39
Figura 3.8 Prerje terthore e Korridorit Peizazhistik brenda zonave urbane (propozim)	39
Figura 3.9 Zona e marrë në studim (ELPA).....	48
Figura 3.10 PPK – Itineraret dhe korridoret strategjike (Burimi: Materiali grafik i PPK-së)	54
Figura 4.1 Zona e mbrojtur Kune - Vain - Tale	61
Figura 4.2 Zona e mbrojtur Bërzanë	62
Figura 4.3 Harta e zonave të mbrojtura ekzistuese dhe të propozuara për zgjerim	62
Figura 4.4 Rëra e hedhur.....	63
Figura 4.5 Rapi i Grykës	64
Figura 4.6 Rrapet e Kolshit.....	64
Figura 4.7 Shpella e Hutit	65
Figura 4.8 Shpella e Sukës së Vogël	65
Figura 4.9 Dritarja tektonike e Mirditës.....	65
Figura 4.10 Rivat e Drinit.....	66
Figura 4.11 Rivat e Drinit.....	66
Figura 4.12 Rapi i Pirajve	67
Figura 4.13 Lisi Markatonajt	67
Figura 4.14 Pylli i Shënmërisë në Kallmet	68
Figura 4.15 Harta e zonave klimatike.....	69
Figura 4.16 Diellzimi mujor në orë, stacioni i Lezhës	70
Figura 4.17 Temperaturat mesatare mujore. Stacioni Lezhë	71
Figura 4.18 Harta e temperaturave mesatare vjetore për Shqipërinë	72
Figura 4.19 Reshet mesatare mujore. Stacion Lezhë	73
Figura 4.20 Harta e reshjeve vjetore për territorin e Shqipërisë.....	74
Figura 4.21 Lagështia mesatare mujore. Stacioni Lezhë.....	75
Figura 4.22 Harta e trëndafilave të erës	76
Figura 4.23 Hartë Hidrografike e Shqipërisë.....	78
Figura 4.24 Parashikimi i vijës bregdetare për vitin 2100 për zonën e DLDM	81
Figura 4.25 Zonat e habitateve dhe bujqësore të rrezikuara nga ndryshimet klimatike.....	85
Figura 4.26 Aktivitetet industriale me impakt në mjedis.....	86
Figura 4.27 Harta e epiqëndrave të tërmeteve karakteristikë	95
Figura 4.28 Harta e izoseisteve të tërmetit të 1 Qershorit 1905	96
Figura 4.29 Harta e izoseisteve të tërmetit të 17 dhjetorit 1926	97
Figura 4.30 Harta e izoseisteve të tërmetit të 30 Nëntorit 1967	98
Figura 4.31 Harta e izoseisteve të tërmetit të 15 Prillit 1979	99
Figura 4.32 Harta e zonimit neotektonik (Pliocen-Kuaternar) të Shqipërisë.....	100
Figura 4.33 Harta sismotektonike e Shqipërisë në shkallë 1: 500.000	102

Figura 4.34 Harta e PGA për Shqipërinë në truall shkëmbor, me RP 475 vjet	103
Figura4.35 Harta e flukseve në territorin e Bashkisë Lezhë.....	106
Figura4.36 Ndara në zona sipas shpejtësisë së erës dhe orëve vjetore	108
Figura4.37 Energjia diellore në Shqipëri.....	111
Figura4.38 Hidrocentralet në territorin e Shqipërisë	114
Figura4.39 Fluksi i energjisë.....	115
Figura4.40 Potenciali energetik	115
Figura4.41 Fluksi i Ujit	116
Figura4.42 Konsumi i ujit	117
Figura4.43 Fluksi i Ushqimit.....	119
Figura4.44 Harta e potencialeve turistike.....	120
Figura 9.1-Harta e integruar e vizionit të territorit të bashkisë. Burimi: PPV Bashkia Lezhë.	184

Listë e Tabelave

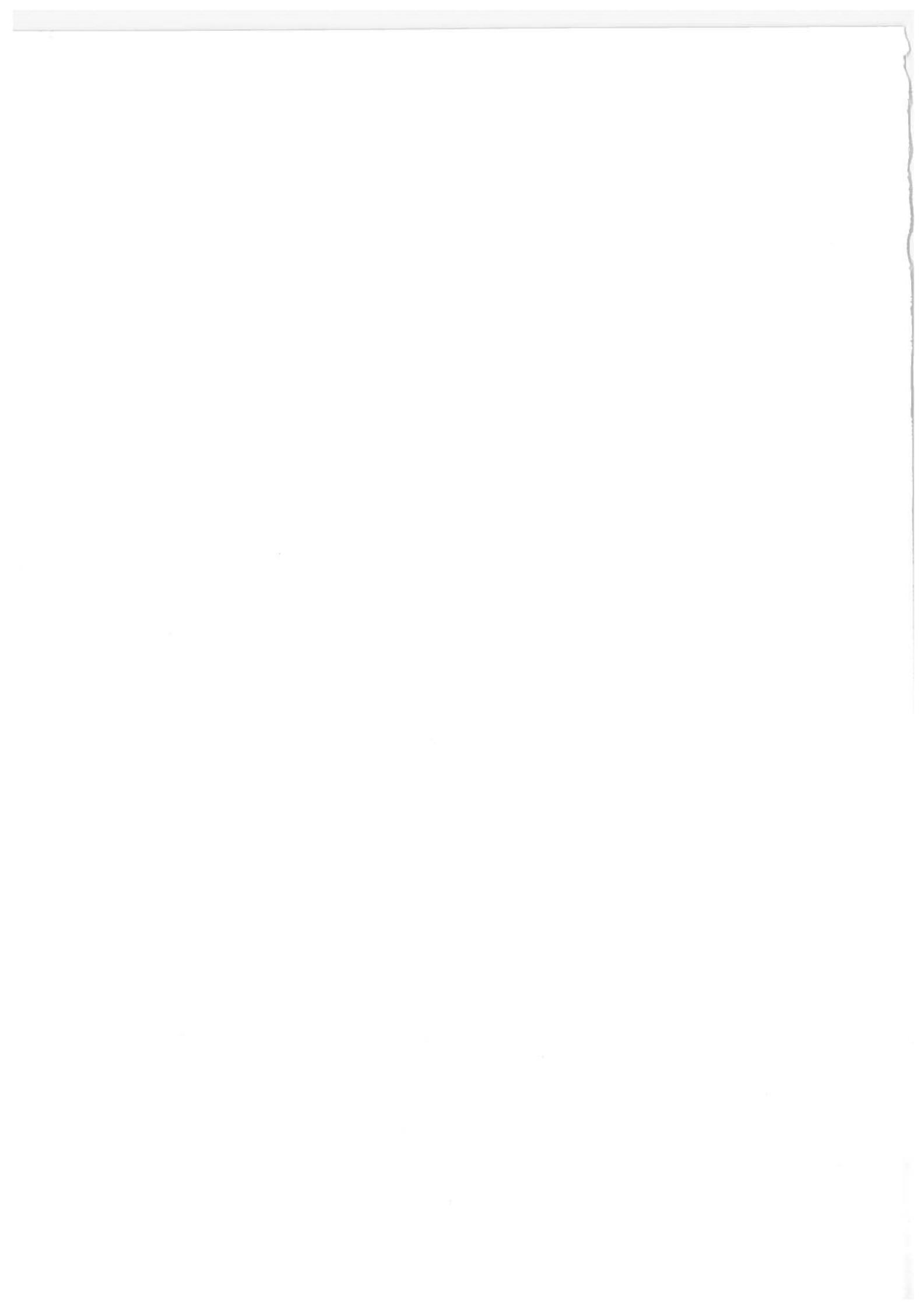
Tabela 1.1 Lista e projekteve bazë.....	5
Tabela 1.2 Lista e projekteve të zhvillimit.....	6
Tabela 2.1 Fazat kyç të procesit të VSM-së	16
Tabela 3.1: Kuadri ligjor	41
Tabela 3.2 Përbledhje e dokumentacionit të konsultuar	43
Tabela 3.3: Projektet prioritare - Plani Strategjik për Zhvillimin (2013-2030).....	50
Tabela 4.1: Speciet kryesore – Bashkia Lezhë.....	59
Tabela 4.2: Diellzimi më i madhi në orë. Stacioni Lezhë	70
Tabela 4.3: Temperaturat mesatare mujore. Stacioni i Lezhës	71
Tabela 4.4: Shpërndarja vjetore e reshjeve (mm). Stacioni i Lezhës.	73
Tabela 4.5: Lagështia relative (në %). Stacioni i Lezhës	75
Tabela 4.6: Shpejtësitetë mesatare të erës sipas drejtimeve	76
Tabela 4.7: Rezervuarët: Kapaciteti - Vendndodhja	79
Tabela 4.8: Ndryshimet e pritshme të parametrave klimatikë.....	83
Tabela 4.9: Ndryshimet e pritshme të parametrave klimatikë.....	83
Tabela 4.10: Nivelet vjetore të shkarkimeve të matura në Lezhë	92
Tabela 4.11: Përmbytjet më të mëdha në 20 vitet e fundit	93
Tabela 4.12: Vlerat e rrezikut sismik: PGA e SA (g) për Bashkinë e Lezhës	104
Tabela 4.13: Fuqia dhe kapaciteti i hidrocentraleve në vend.....	107
Tabela 4.14: Lista e parqeve eolike të miratuara.....	109
Tabela 4.15: Burimet gjeotermale në Shqipëri.....	110
Tabela 4.16: Popullsia banuese në Shqipëri (INSTAT, 2011)	113
Tabela 4.17: NjëF sipas llojit kryesor të energjisë së përdorur për ngrohje në zonat urbane dhe rurale	114
Tabela 4.18: Bilanci i energjisë elektrike, 2011 (INSTAT, 2011)	114
Tabela 4.19: Fluksi ushqimor në Bashkinë Lezhë (INSTAT, 2012).....	118
Tabela 4.20: Fermat në Bashkinë Lezhë (QTTB dhe MBZHRAU, 2014).....	118
Tabela 6.1- Lidhja mes sektorëve të mjedisit dhe objektivave mjedisore si dhe dokumentet përkatës të planeve, programeve apo politikave mjedisore	129
Tabela 6.2 Identifikimi i ndikimeve potenciale mjedisore	144
Tabela 7.1 Grafiku i Vlerësimit të nivelit të përputhshmërisë mes objektivave	157
Tabela 7.2 Vlerësimi i përputhshmërisë së politikave të Planit me Objektivat Mjedisore	158
Tabela 8.1 Projekte Strategjike që pritet të shkaktojnë Ndikime në Mjedis	162
Tabela 8.2 Krahasimi i projekteve specifike në kuadrin e përputhshmërisë së tyre me objektivat mjedisore; përqindjet e ndikimeve të vlerësuara	164
Tabela 9.1 Prezantimi i përputhshmërisë së objektivave mjedisore me projektet strategjike të PPV Bashkia Lezhë	182
Tabela 11.1 Monitorimi i ndikimeve në mjedis prej zbatimit të planit.....	202

SHKURTIME

AKM	Agjencia Kombetare e Mjedisit
AKPT	Agjencia Kombetare e Planifikimit të Territorit
ARM	Agjencia Rajonale e Mjedisit
BB	Banka Botore
BE	Bashkimi Evropian
BER	Burimet e Energjise se Rinovueshme
BMA	Bimet medicinale dhe aromatike
BTEX	Benzen, Toluen, Etilbenzen dhe Ksilol
CFC	Klorfluorkarbonet
ERE	Enti Rregulator i Energjise
GHG	Shkarkimet e gazeve sere
HCFC	Hidrogen flourklorkarbonet
IAP	Gazesjellesi Joniano-Adriatik
IEA	Zona me Rendesi Ekologjike
INSTAT	Instituti i Statistikave
IOM	Organizata Nderkombetare per Migrimin
IPA	Instrumenti per Asistencen e Para-Anetaresimit
ITUN	Implant i Trajtit të Ujerave të Ndotur
IUCN	Unioni Nderkombetar per Ruajtjen e Natyres
KE	Komisioni Evropian
KEE	Keshilli Ekonomik Evropian
KEE	Keshilli Ekonomik Evropian
KfW	Banka Gjermane per Zhvillim
KKT	Keshilli Kombetar i Territorit
KM	Keshilli i Ministrave
Konsulenti	Studio UTS-01
KTZH	Komiteti Teknik i Zhurmave
LAeq	Niveli i zhurmave urbane
MB	Mbreteria e Bashkuar
METE	Ministria e Ekonomise, Tregtise dhe Energjetikes
MM	Ministria e Mjedisit
MRR	Mbetje të rrezikshme
MZHU	Ministria e Zhvillimit Urban

NATURA 2000	Rrjeti i zonave të mbrojtura të natyres ne territorin e Bashkimit Evropian
NBSAP	Strategja Kombetare e Biodiversitetit dhe Plani i Veprit
NJQV	Njesi e Qeverisjes Vendore
NMVOC	Perberes organike të paqendrueshem pa-metan
NOPIU	Njesia Kombetare e Implementimit të Projekteve të Ozonit
OBSH	Organizata Boterore e Shendetese
OM	Objektiv Mjedisor
OSHEE	Operatori i Shperndarjes se Energjise Elektrike
PBB	Prodhimi i Brendshem Bruto
PCB/PCT	Bifenile të poliklorinuara / Trifene të poliklorinuara
PINS B	Plani i Integruar Ndersektorial per Bregdetin
PKIE	Plani Kombetar per Integrimin Evropian
PKPZM	Programi Kombetar i Punes per Zonat e Mbrotitura
Plani	Plani të Pergjithshem Vendor
PPK	Plani i Pergjithshem Kombetar
PT	Planifikim i Territorit
SBERAJ	Strategja e Bashkimit Evropian per Rajonin Adriatiko - Jonian
SEE	Strategja e Evropes Jug-Lindore
SEIZP	Sistemi European i Informacionit per Zjarret ne Pyjet
SHBA	Shtetet e Bashkuara të Amerikes
SKMIU	Strategja Kombetare per Menaxhimin e Integruar të Ujerave
SKMM	Strategja Kombetare per Menaxhimin e Mbetjeve
SKZHI	Strategja Kombetare per Zhvillim dhe Integrim 2014-2020
SPI	Sistemi i Planifikimit të Integruar
TAP	Tubacioni Trans-Adriatik
TMD	Teknikat me të mira të disponueshme
UBT	Universiteti Bujqesor i Tiranes
UET	Universiteti European i Tiranes
UNDP	Programi i Kombeve të Bashkuara per Zhvillim
UNECE	United Nations Economic Commission for Europe
UNEP	Programi i Kombeve të Bashkuara per Mjedisin
UNESCO	Organizata per Edukim, Shkence dhe Kulture e Kombeve të Bashkuara
UNFCCC	Konventa Kuader e Kombeve të Bashkuara per Ndryshimet Klimatike
UNIDO	Organizata e Kombeve të Bashkuara per Zhvillim Industrial
VKM	Vendim i Keshillit të Ministrave

VNM	Vleresim i Ndikimit ne Mjedis
VOC	Perberes organike të paqendrueshem
VSM	Vleresimi Strategjik Mjedisor
WBR	Unaza e Ballkanit Perendimor

SEKSIONI 1: PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE

1.1 Hyrje

Ky raport paraqet gjetjet e Vlerësimi Strategjik Mjedisor (VSM) në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor, të territorit administrativ të Bashkisë Lezhë. Ky dokument është hartuar paralelisht me procesin e hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor, proces i cili ka filluar në janar 2016. Në këtë raport janë marrë parasysh të gjitha ndikimet që mund të kenë në mjedis propozimet e bëra nga Plani i Përgjithshëm Vendor (PPV) për të gjithë territorin që administron kjo bashkia.

Gjatë këtij procesi janë kryer konsultime me specialistë të institucioneve përkatëse dhe me grupet e interesit, siç është parashikuar nga legjislacioni në fuqi. Ligji nr. 91/2013, datë 28.02.2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", përcakton që në bazë të një Raporti Paraprak lidhur me impaktet mjedisore të rëndësishëm nga zbatimi i Planit, Autoriteti propozues kryen konsultime, që në momentet e para të elaborimit të Planit, me subjektin që është ngarkuar për përpunimin e tij dhe subjektet e tjera kompetente në fushën e mjedisit, me qëllim përcaktimin e rëndësisë dhe nivelit të detajimit të informacioneve që do të përfshihen në Raportin Mjedisor.

Raporti paraprak është hartuar me synimin për të favorizuar integrimin midis instrumenteve të ndryshëm të programimit, planifikimit dhe vlerësimit që kanë të bëjnë me territorin në studim, duke mbajtur parasysh në të njëjtën kohë, të kalimeve të shkallës të nevojshëm të cilët mund të përdoren për përqasje më të thelluara.

Plani përcakton 5 sisteme territoriale dhe një listë objektivash strategjike për secilin sistem si më poshtë:

- Sistemi Urban – RRITJE INTELIGJENTE***

SUB.1 Promovimi i rikupërimit dhe rigjallërimit, për qëllime banimi dhe turistike, të qendrës historike të Lezhës, dhe të qendrave historike më të vogla të zonave të brendshme (përfshirja e konceptit të *hotelit* të *shpërndarë* – sipërmarrje hotelerie e përbëre nga ndërtesa të ndryshme të shpërndara në një qendër të banuar por të menaxhuara në mënyrë të përbashkët);

SUB.2 Fuqizimi i aktiviteteve në ambient të hapur dhe të shërbimeve plotësuese të turizmit kulturor, mjedisor, sportiv (aktiv), në zonat urbane të Lezhës, në zonat me interes peizazhistik dhe mjedisor, në fshatrat e zonave të brendshme malore;

SUB.3 Përshtatja sipas standardeve të nivelit kombëtar dhe ndërkombëtar të pajisjeve urbanistike primare (ujë, kanalizime, energji elektrike etj.) në zonat urbane dhe në vendbanimet informale të legalizuara;

SUB.4 Përshtatja sipas standardeve të nivelit kombëtar dhe ndërkombëtar të pajisjeve urbanistike dytësore (kopshte, shkolla, gjelbërim, parkime etj.);

SUB.5 Zhvillimi i qendërëzimeve të reja urbane në qendrën e Lezhës dhe të zonave të tjera kryesore urbane (universitete, qendra të kërkimit, biblioteka dhe mediatekave urbane);

SUB.6 Zhvillimi i sistemeve të lëvizshmërisë urbane alternative (pistat e bicikletave, rrjetet pedonale) të integruar me sistemin e transportit publik automobilistik dhe hekurudhor;

SUB.7 Racionalizimi dhe fuqizimi i rrjetit automobilistik, të integruar me sistemin e parkimeve urbane dhe territoriale;

SUB.8 Rimëkëmbja dhe ripërdorimi si një korridor lëvizjeje të shpejtë dhe në masë i linjës ekzistuese hekurudhore, në përputhje me rimëkëmbjen e saj si një infrastrukturë me interes të konsiderueshëm kombëtar të parashikuar në Planet Kombëtare;

SUB.9 Favorizimi i aksesit, përdorimi dhe ndarja e të mirave të përbashkëta urbane (Urban Commons) të të gjithë qytetareve, me kujdes të veçantë për personat me aftësi të kufizuara;

SUB.10 Kthimi i qyteteve dhe i të mirave të përbashkëta urbane në vende dhe objekte të aksesueshme dhe të sigurta për fëmijët. (Qyteti mik i fëmijëve);

SUB.11 Hartimi në një kohe të shkurtër i Planit të Emergjencave Civile në përputhje me standartet bashkëkohore ndërkombëtare;

SUB.12 Promovimi i programeve dhe projekteve për rinnovimin urban të zonave dhe të vendbanimeve që gjenden në kushte degradimi fizik, social dhe mjedisor për përmirësimin e eficencës energetike dhe uljen ndaj riskut sizmik.

- ***Sistemi Ujor – UJI ËSHTË JETA***

SU.1 Mbrojtja aktive e burimeve dhe resurseve ujore natyrore;

SU.2 Modernizimi i rrjetit të ujësjellësve dhe të rrjeteve të shpërndarjes lokale si një shërbim i domosdoshëm për zonat urbane por edhe për mënjanimin e ndotjes dhe shfrytëzimit të pakontrolluar të pasurive ujore nëntokësore;

SU.3 Shtimi i impianteve hidroelektrike (hidrocentrale) për shfrytëzimin e burimeve të shumta ujore të territorit të cilat paraqesin një resurs energjetik ekologjik dhe të rinovueshëm;

SU.4 Fuqizimi i sistemeve të menaxhimit dhe të shpërndarjes së ujërave publike, si të mira të përbashkëta;

SU.5 Rigidherimi i trupave ujorë kryesorë në të mirë të ekosistemeve lokale dhe të një zhvillimi të mundshëm të turizmit sportiv;

SU.6 Krijimi i një Autoriteti të Menaxhimit Publik të resurseve ujore, me qëllim mbrojtjen, kontrollin dhe menaxhimin e cilësisë të ujërave sipërfaqësor dhe nëntokësor;

SU.7 Rikuperimi dhe fuqizimi i hidrovoreve në shërbim të rrjetit kullues të ultësirës bujqësore;

SU.8 Rikuperimi dhe fuqizimi i rrjetit të kanaleve vaditëse dhe kulluese të ultësirës bujqësore;

SU.9 Krijimi i kadastrës se puseve ujore, publike dhe privatë, për një kontroll më të mirë të aktivitetit të tyre.

- ***Sistemi Bujqësor – EFICIENCE për një sektor bujqësor Konkurruesh***

SB.1 Promovimi dhe zhvillimi i sistemeve të modernizimit dhe inovacionit për kompanitë lokale të sektorit bujqësor dhe integrimi mes tyre firmave agro-ushqimore;

SB.2 Promovimi dhe zhvillimi i prodhimit cilësor në sektorët bujqësorë, pyjorë dhe kullotat;

SB.3 Përmirësimi i kapacitetit sipërmarrës dhe profesional të përgjegjësve të sektorit bujqësor dhe pyjor;

SB.4 Promovimi i metodave të kultivimit të tipit biologik dhe të permakulturës (metoda e mbrojtjes dhe menaxhimit të territoreve që janë ndryshuar nga dora e njeriut me qëllim adaptimi);

SB.5 Rikthimi në përdorim bujqësor i zonave të degraduara dhe të braktisura;

SB.6 Rinisja dhe mbështetja e aktiviteteve bujqësore dhe të kullotave në zonat rrëzë malit, në luginat dhe në territoret e brendshme malore. Gjithashtu kultivimi i bimëve aromatike dhe mjekësore, kulturës së peshkut në zonat kënetore dhe bregdetare;

SB.7 Rinisja dhe mbështetja e aktiviteteve zooteknikë në zonat fushore dhe të kullotave në territoret kodrinore dhe malore;

SB.8 Riorganizimi dhe zhvillimi i strukturave mbështetëse të aktiviteteve bujqësore, si konsorciume bujqësore në shërbim të firmave bujqësore të vogla dhe të mesme;

SB.9 Zhvillimi i ndërtimit të strukturave logistike për mbledhjen, magazinimin, ngrirjen dhe shpërndarjen e produkteve agro-ushqimore lokale, në bazë konsorciumesh dhe/ose kooperative;

SB.10 . Krijimi i qendrave kërkimore në fushën agro-ushqimore dhe të edukimit në ushqim e mirëngrënje, madje edhe në sferën arsimore-edukative;

SB.11. Promovimi i formimit dhe shpërndarjes territoriale të strukturave pritëse (Agroturizmi, bed&breakfast ekologjikë, fermat didaktike, eko-fshatrat) dhe të restoranteve të kualitetit, të lidhura me vlerësimin e prodhimeve dhe të traditave agro-ushqimore lokale dhe të kultivimit të peshkut.

- ***Sistemi Natyror – PROMOVIM dhe AKSES***

SN.1. Mbrojtja dhe zgjerimi i biodiversitetit të territorit;

SN2. Reduktimi dhe zbutja e impaktit të vendbanimeve urbane ekzistuese në brendësi të zonave të mbrojtura natyrore, veçanërisht në afërsi të rezervatit natyror Kune-Vain;

SN.3. Zvogëlimi progresiv dhe shuarja në harkun e 15 viteve e niveleve aktuale të ndotjes së lumenjve dhe bregdetit;

SN.4. Fuqizimi dhe përmirësimi i sistemeve aktuale të funksionimit dhe menaxhimit të ciklit të mbetjeve urbane;

SN.5. Fuqizimi dhe përmirësimi i rrjeteve teknike urbane, në veçanti rrjeti i furnizimit me ujë dhe kanalizimeve;

SN.6. Rimëkëmbja e funksionalitetit të rrjeteve të kanaleve të ujitjes dhe vadirjet së tokave bujqësore dhe hidrovoreve. Kjo edhe si masë mbrojtëse ndaj fenomeneve përbërëse;

SN.7. Zvogëlimi dhe zbutja e impaktit të ndërtimeve industriale dhe guroreve ekzistuese në brendësi dhe në afërsi të zonave urbane;

SN.8. Shtimi i sipërfaqeve pyjore në zonat kodrinore, malore dhe bregdetare;

SN.9. Promovimi i turizmit natyror dhe ekskursionistik në zonat bregdetare, malore dhe të liqeneve natyrore ose artificiale;

SN.10. Ndërtimi dhe menaxhimi i rrjetit ekologjik territorial, si lidhje strukturale mes zonave me vlera dhe pasuri të madhe biodiversiteti;

SN.11. Promovimi dhe hartimi i instrumenteve të planifikimit dhe menaxhimit të zonave me interes mjedisor. (Rrjeti Emerald-Planet i zonave me interes të veçantë mbrojtjeje/Emerald Network.);

SN.12. Ulja dhe, me kohën, eliminimi total i aktiviteteve të nxjerrjes se inerteve përgjatë lumenjve;

SN.13. Garantimi i mbrojtjes dhe promovimit të vlerave të monumenteve të shumtë natyror që gjenden në territor.

• ***Sistemi i Infrastrukturës - SHQIPËRIA QENDER NDERLIDHËSE (HUB) INFRASTRUKTURORE DHE ENERGJITIKE për BALLKANIN***

SIN.1 Garantimi i eficencës së plotë dhe funksionimit të rrjetit infrastrukturor me karakter kombëtar (korridori kombëtar), nëpërmjet ndarjes së trafikut lokal. Kjo përmes realizimit të kryqëzimeve në nivel dhe mbi/nën-kalimeve të rrjetit lokal, duke sjell transformimin progresiv të korridoreve kombëtare në rrugë të tipit autostradë;

SIN.2 Rimëkëmbja dhe zhvillimi i rrjetit hekurudhor kombëtar, edhe për përdorim metropolitan dhe lokal;

SIN.3 Rimëkëmbja dhe zhvillimi i stacioneve hekurudhore, si pika aksesi dhe shërbimi të qendrave urbane kryesore dhe si pika bashkimi me rrjetin e korridoreve të gjelbra të lidhjes midis zonave bregdetare dhe zonave malore;

SIN.4 Zhvillimi dhe konsolidimi i rrjetit të parkimeve lokale;

SIN.5 Zhvillimi i një rrjeti rrugësh me lëvizshmëri të ngadalë, të lidhur me zbulimin e vendeve dhe peizazheve me interes natyror, kulturor, arkeologjik, etno-antropologjik, agro-ushqimor cilësor (rrugët e vajit, të verës, të produkteve lokale);

SIN.6 Fuqizimi dhe zhvillimi i rrjeteve të transportit energetik, duke pasur kujdes në impaktet e prodhura (ndotja elektromagnetike) dhe duke pasur parasysh zhvillimin e burimeve të energjisë së rinovueshme;

SIN.7 Zhvillimi i sistemeve të prodhimit të energjisë nga burimet e rinovueshme në fushën urbane dhe në mbështetje të impianteve industriale ekzistuese dhe të aktiviteteve

kryesore ekonomike (hidrocentralet, energjia e erës, panelet fotovoltaikë dhe diellore, gjeotermia etj.);

SIN.8 Fuqizimi dhe zhvillimi i rrjeteve të telekomunikacionit dhe të aseteve të paprekshme, qoftë në nivel territorial (rrjetet satëlitore) dhe në nivel urban (rrjetet Wireless, kabllore në qendrat kryesore);

SIN.9 Kontrolli dhe nxitja e kursimit të energjisë dhe të riciklimit/ripërdorimit të mbetjeve të ngurta urbane;

SIN.10 Zhvillimi i sistemit portual të Shënginit, duke respektuar përputhshmërinë ekologjike, peizazhistike dhe mjedisore të territorit;

SIN.11 Rikupërimi i aeroportit ushtarak të Gjadrit, në funksion të emergjencave civile dhe transportit lokal turistik (pistë helikopterësh).

Plani i Përgjithshëm Vendor për bashkinë Lezhë parashikon edhe një listë projektesh strategjike si më poshtë:

Tabela 1.1 Lista e projekteve bazë

01	Përmirësimi i rrjeteve teknike
02	Mbrojtje e akuiferëve
03	Pastrimi i lumenjve – mirëmbajtja e sistemit ujor sipërfaqësor
04	Mbrojtje ndaj përmbytjeve
05	Menaxhimi i mbetjeve urbane
06	Përmirësimi i rrugës së vjetër kombëtare
07	Përmirësimi i hekurudhës
08	Planifikim i detajuar vendor
09	Plani i emergjencave civile
10	Qendra kulturore në zonat urbane
11	Qyteti mik i fëmijëve

Tabela 1.2 Lista e projekteve të zhvillimit

OBJEKTIVA STRATEGJIKË	AFAT-SHKURTËR (projekte pilot)	AFAT-MESËM	AFAT-GJATË
TURIZËM I QËNDRUESHËM	Rrugë çiklo-turistike Kallmet/Kune-Vain	Sistemi i portit të Shëngjinit	Rruga turistike Lezhë – Maja e Velës
	Zhvillim i turizmit në pyllin e Bërzanës	Shfrytëzimi turistik natyror i lagunës së Kune-Vain	Turizëm malor në Ungrej
	Projekt i promovimit turistik	Turizëm mjedisor në plazhin e Tales	Ballina detare e Shëngjin
		Zhvillimi i agro-turizmit duke u bazuar në modelin e "Mrizit të Zanave"	Itinerar hipizmi Velë-Bërzanë
		Parku i mullinjeve Kallmet/Rraboshtë	Park lumor urban i lumen Drin
		Plan për rikupërimin mjedisor dh e promovimin turistik të liqenit të Kënallës	Projekt rikualifikimi mjedisor në Tale
		Projekt përikuvalifikimin e Hotelit të Gjetesë	
FACILITETE DHE SHËRBIME	Varrezë ndërfetare në Gjadër	Bypass-i përendimor i qytetit të Lezhës	Parkim përi turistët në Lezhë
		Bypass-i lindor i qytetit të Lezhës	Përmirësimi i aksesit në portin e Shëngjinit
		Ballina ujore e Lezhës	Spostimi i stacionit të trenit të mallrave
		Konvertimi i stacionit të mallrave	
INDUSTRI AGRO-USHQIMORE	Zonë tregu lokal (aty ku nxirret produkti)	Prodhimi i verës dhe vajit të ullirit në Kallmet	Vlerësimi i bujqësisë në Balldren
		Magazina frigoriferike përi industrinë agro-ushqimore	
		Panairi i prodhimeve bujqësore lokale	

1.2 Kuadri i Vlerësimit

Vlerësimi Strategjik Mjedisor (VSM) është një nga instrumentet kyç për integrimin e çështjeve mjedisore dhe parimeve të zhvillimit të qëndrueshëm në planifikimin Strategjik dhe vendim-marrjen. Ai është një mjet i njojur globalisht për planifikimin me pjesëmarrje që përdoret për të analizuar dhe përfshire çështjet e mjedisit në politikat, planet dhe programet e propozuara.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor mund të kuptohet si “*një proces sistematik i cili parashikon dhe vlerëson efektet e mundshme mjedisore gjatë hartimit të një plani apo programi, me qellim adresimin e këtyre efekteve në mënyre të përshtatshme që në fazat më të hershme të vendim-marrjes*”.

Kuadri ligjor i VSM-së përfshin në mënyre të detyrueshme Ligjin Shqiptar për VSM-në, ndërkoqë që, për të qenë koherent, nuk është lënë mënjanë edhe kuadri ligjor ndërkombëtar. Referencat përkatëse ligjore janë dhënë më poshtë:

- ◆ *Ligji nr. 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”*
- ◆ *Direktiva 2001/42/EC e Komisionit Evropian*
- ◆ *Protokolli i VSM-së i hartuar dhe miratuar në Konventën e Espoo (UNECE)*

1.3 Objektivat e VSM

Objektiva kryesore e VSM-së është që të shqyrtohen ndikimet në mjedis të projekteve të Planit të Përgjithshëm Vendor, Bashkia Lezhë dhe të jep sugjerime e të hartojë programe për mbrojtjen e mjedisit në mënyrë që ndikimet negative në mjedis të jenë sa më të vogla.

Raporti i VSM-së përcakton sektorët më të rëndësishëm mjedisore, objektivat mjedisore si dhe përcakton dhe analizon ndikimet potenciale si më poshtë:

➤ Toka

Objektiva Mjedisore 1 (OM 1): Garantimi i menaxhimit dhe përdorimit të qëndrueshëm të tokës dhe mbrojtja e saj.

Objektiva Mjedisore 2 (OM 2): Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore, duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të riciklueshme nga mbetjet që gjenerohen gjatë ndërtimit/reabilitimit të infrastrukturës.

Ndikimet Potenciale:

- fragmentimi i zonave me aktivitet të dendur bujqësor apo zona pyjore;
- përdorimi i burimeve të energjisë së rinovueshme dhe karburanteve “bio”;
- administrimi i mbetjeve të gjeneruar nga aktivitetet e ndërhyrjeve infrastrukturore

➤ Ajri

Objektiva Mjedisore 3 (OM 3): Garantimi i arritjes së objektivave afatgjata për sasitë vjetore të shkarkimeve të ndotësve, për të arritur përputhshmërinë me kufijtë maksimalë të lejueshëm nga BE për shkarkimet e ndotësve atmosferikë.

Ndikimet Potenciale:

- emetimi i ndotësve në ajër, të cilët kanë ndikime të dëmshme tek ekosistemet dhe biodiversiteti;
- emetimi i ndotësve për të cilët janë përcaktuar kufijtë e sipërm në nivel kombëtar;
- ndikimi në shëndet (sistemi respirator) në rastet e një pranie të lartë të ndotësve në ajër.

➤ **Faktorët klimatike**

Objektiva Mjedisore 4 (OM 4): Adoptimi i infrastrukturës në përgjigje të ndryshimeve klimatike dhe reduktimi i sasive vjetore të emetimeve të gazeve "sere" në nivelet e përcaktuara në SKZHI II.

Ndikimet Potenciale:

- ndjeshmëria e rrjeteve dhe strukturave ndaj situatave ekstreme të motit;
- emetimet e gazrave "sere" që shkaktohen nga djegia e karburanteve.

➤ **Uji**

Objektiva Mjedisore 5 (OM 5): Kufizimi i efekteve negative mbi ujerat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujerat e njëmët, ujerat bregdetare dhe burimet e ujit të pijshëm.

Ndikimet Potenciale:

- siguria nga përbrytjet;
- ndikimet e substancave të rrezikshme në cilësinë e ujerave sipërfaqësore dhe nëntokësore, në rast të derdhjeve aksidentale të tyre;
- ndikimet tek ujësjellësit dhe cilësia e ujit të pijshëm;
- ndikimet mbi ujerat që përdoren për larje (plazh).

➤ **Mjedisi natyror**

Objektiva Mjedisore 6 (OM 6): Garantimi i kohezionit të popullatave dhe mbrojtjes së biodiversitetit.

Objektiva Mjedisore 7 (OM 7): Ruajtja e zonave që kanë një status të veçantë mbrojtjeje, prej aktiviteteve me ndikime të konsiderueshme.

Ndikimet Potenciale:

- fragmentimi i habitatëve;
- ndikim në linjat e migrimit të kafshëve;
- ndikim në integritetin dhe funksionalitetin e zonave të mbrojtura dhe të zonave të Natura 2000
- ndikime mbi tipologjinë dhe cilësitë e veçorive të çmuara natyrore.

➤ **Mbetjet**

Objektiva Mjedisore 8 (OM 8): Kompletimi tërësor i infrastrukturës së landfilieve e incineratoreve dhe njëkohësisht reduktim i sasisë së depozitimit të mbetjeve në landfill nëpërmjet proceseve të reduktimit dhe rritjes së riciklimit e ripërdorimit.

Ndikimet Potenciale:

- ndikimet nga zona të ndotura të njohura si Hot-Spote (mbetje kimike, materiale të rrezikshme) që akoma nuk janë sistemuar;
- ndikimet nga venddepozitime të hapura (të ligjshme dhe të paligjshme);
- kapacitet i pamjaftueshëm i landfilive ekzistues/mungesa e tyre
- mbetjet inerte, mbetjet e rrezikshme, mbetjet spitalore dhe mbetjet e kafshëve nuk trajtohen sipas kërkesave ligjore;
- ndarja në burim e mbetjeve/riciklimi (kuadri ligjor është plotësuar që prej vitit 2011, por nuk zbatohet në praktikë).

➤ *Zhurma*

Objektiva Mjedisore 9 (OM 9): Reduktimi i ndotjes së zhurmës/akustike dhe përafrimi me nivelet e rekomanduara nga BE dhe OSH.

Ndikimet Potenciale:

- ndotja akustike që shkaktohet gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit të infrastrukturës përkatëse dhe ndikimi tek shëndeti i njërzve.

➤ *Popullsia dhe asetat materiale*

Objektiva Mjedisore 10 (OM 10): Përmirësimi i kohezionit social, sigurisë së jetesës dhe lëvizshmërisë së qëndrueshme.

Ndikimet Potenciale:

- ndikime mbi asetat materiale për shkak të nevojës për hapësire;
- aksesibiliteti dhe lidhjet mes zonave/rajoneve të ndryshme;
- ndikimet që lidhen me sigurinë rrugore.

➤ *Trashëgimia Kulturore*

Objektiva Mjedisore 11 (OM 11): Ruajtja e shtrirjes, përbajtjes dhe veçorive të zonave dhe strukturave të trashëgimisë kulturore.

Ndikimet Potenciale:

- ndikime në elementet e trashëgimisë kulturore.

➤ *Peizazhi*

Objektiva Mjedisore 12 (OM 12): Garantimi i ruajtjes së peizazheve të veçanta dhe zonave peizazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar dhe krijimi i një imazhi peizazhi me cilësi të larte.

Ndikimet Potenciale:

- ndryshimi i peizazhit dhe i veçorive pamore të hapësirës.

Ndikimet e rëndësishme në mjedis dhe objektivat mjedisore janë analizuar dhe vlerësuar sipas shkalleve të mëposhtme:

Shkallët e vlerësimit të ndikimit të Planit ndaj arritjes së objektivave mjedisore:

A – s’ka ndikim/ndikim pozitiv

B – ndikim i parëndësishëm

C – ndikimi behet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse

D – ndikim i rëndësishëm

E – ndikim shkatërrues

X – Vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur

Vlerësimi i ndikimeve të Planit sipas shkalles A, B dhe C do të thotë që ndikimet e zbatimit të Planit ndaj arritjes së objektivave mjedisore janë të pranueshme. Ndikimet e parëndësishme janë vlerësuar me B, ndërsa ndikimet që behën të pranueshme vetëm pas zbatimit të masave zbutëse përkatëse, janë vlerësuar me C. Shkallet D dhe E nënkuqtojnë se ndikimet e zbatimit të Planit ndaj arritjes se objektivave mjedisore janë të papranueshme.

1.4 Vlerësimi i Ndikimeve Mjedisore

Objektivat e përcaktuara mjedisore duhet të janë në përputhje me Ligjin 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”, objektivat e përcaktuara në SKZHI II dhe Direktivën 2001/42/KE, të cilat janë të rëndësishme për të vlerësuar politikat dhe projektet që parashikon Plani për të arritur objektivat e tij.

Për të përcaktuar rëndësinë e objektivave mjedisore, duhet të vlerësohet përputhshmëria e objektivave dhe politikave të Planit me objektivat e përcaktuara mjedisore. Vlerësimi i përputhshmërisë krijon konflikte apo veprime të ndërsjellat mes objektivave dhe politikave të ndryshme, si dhe konflikte të theksuara interesit mes objektivave, të gjitha këto duhen vene në dukje veçanërisht në pjesën e Vlerësimit të projekteve specifike të Planit.

Në përgjithësi, në këndvështrimin e përputhshmërisë me objektivat mjedisore, objektivat dhe politikat e Planit, janë si me poshtë:

- objektivat përputhen plotësisht (4 objektiva)
- objektivat përputhen pjesërisht (3 objektiva)
- lidhja mes objektivave është e zbehte (3 objektiva)

Në këndvështrimin e lidhjes mes objektivave të Planit dhe objektivave mjedisore, vërehet një riverifikim i përputhshmërisë sipas fushave përkatëse mjedisore. Konkretnisht:

Në këndvështrimin e lidhjes mes objektivave të Planit dhe objektivave mjedisore, vërehet një diversifikim i përputhshmërisë sipas fushave përkatëse mjedisore. Konkretnisht:

- -Secila prej objektivave të Planit (përveç 2 objekteve të sistemit Bujqësor) është në përputhshmëri të plotë me të paktën 3 objektiva mjedisore;

- Pesë objektiva të planit kanë një lidhje të pjeshtme me të paktën një objektivë mjedisore;
- Gjashtë objektiva të planit kanë një lidhje të zbehte me të paktën 1 objektiv mjedisor;
- Dy objektiva të planit që lidhen me sistemin urban dhe turizmin janë në përputhshmëri të plotë me të gjitha objektivat mjedisore;
- -Secila prej objektivave të planit (përveç dy objektivave që lidhen me sistemin urban dhe turizmin) nuk kanë lidhje me të paktën 1 objektiv mjedisor;

Edhe në këndvështrimin e lidhjes mes objektivave të Planit dhe objektivave mjedisore diversifikimi i përputhshmërisë është i larte. Sidoqoftë dy objektiva mjedisore (i) OM 1: Garantimi i menaxhimit dhe përdorimit të qëndrueshëm të tokës, dhe (ii) OM 10: Përmirësimi i kohezionit social, sigurisë së jetesës dhe lëvizshmërisë së qëndrueshme, janë objektivat me nivelin me të larte të përputhshmërisë me objektivat mjedisore.

Plani ka përcaktuar gjithashtu tri objektiva strategjike si më poshtë:

OBJEKTIVI STRATEGJIK NR.1	TURIZËMI I QËNDRUESHËM	Zhvillim i turizmit në pyllin e Bërzanës
		Projekt i promovimit turistik
		Sistemi i portit të Shëngjinit
		Shfrytëzimi turistik natyror i lagunës së Kune-Vain
		Turizëm mjedisor në plazhin e Tales
		Zhvillimi i agro-turizmit duke u bazuar në modelin e "Mrizit të Zanave"
		Parku i mullinjve Kallmet / Rraboshtë
		Plan për rikuperimin mjedisor dhe promovimin turistik të ligjenit të Kënallës
		Projekt për rikualifikimin e Hotelit të Gjuetisë
		Ballina detare e Shëngjin
		Rruga turistike Lezhë – Maja e Velës
		Turizëm malor në Ungrej
		Itinerar hipizmi Velë-Bërzanë
		Park lumor urban i lumit Drin
		Projekt rikualifikimi mjedisor në Tale
		Rrugë çiklo-turistike Kallmet/Kune-Vain

OBJEKTIVI STRATEGJIK NR.2	FACILITETE DHE SHËRBIME	Bypass-i perëndimor i qytetit të Lezhës
		(2.5 km rruge me 4 korsi)
		(0.9 km tunel me 4 korsi)
		Bypass-i lindor i qytetit të Lezhës
		Ballina ujore e qytetit të Lezhës
		Përmirësimi i aksesit në portin e Shëngjinit
		Stacioni i ri i mallrave, qendër intermodale
		Varrezë ndërfetare në Gjadër
		Konvertimi i stacionit të mallrave
OBJEKTIVI STRATEGJIK NR.3	INDUSTRI AGRO-USHQIMORE	Parkim për turistët në Lezhë
		Prodhimi i verës dhe vajit të ullirit në Kallmet
		Ri-Vlerësimi i bujqësisë në Balldren (Torovicë)
		Zonë tregu fruta-perimesh për prodhuesit lokalë
		Magazina frigoriferike për industrinë agro-ushqimore
		Panairi i prodhimeve bujqësore lokale

Si konkluzion i përgjithshëm, bazuar edhe në analizën që u është bërë projekteve në tabelën (Tabela 9.1) mund të thuhet se objektivat strategjike të planit janë në përputhshmëri me objektivat mjedisore.

Krahasimi i objektivave strategjike paraqitet si më poshtë:

- Pothuajse të gjithë projektet që bëjnë pjesë në objektiven strategjike Nr. 1: Turizëm i qëndrueshëm dhe kryesisht ata që kanë të bëjnë më promovimin dhe zhvillimin e turizmit mjedisor me impakt të ulët, janë në përputhshmëri me objektivat mjedisore
- Të gjithë projektet që i përkasin objektives strategjike Nr. 2: Facilitete dhe Shërbime, kanë një impakt negativ në mjedis kryesisht gjatë fazës së ndërtimit. Këto impakte zbehen dhe pjesërisht zhduken nën zbatimi e masave zbutëse.
- Projektet që bëjnë pjesë në Objektiven Strategjike Nr. 3: Industria agro-ushqimore kanë një impakt të ulët në mjedis.

Në përgjithësi, kolaudohet se duke realizuar ndërhyrjet e duhura hapësinore dhe duke zbatuar të gjitha masat e nevojshme zbutëse, të gjitha grup-projektet janë të pranueshme nga këndvështrimi mjedisor.

1.5 Procesi i Konsultimeve

Pjesëmarrja e grupeve të interesit dhe konsultimi me ta është një pjesë shumë e rëndësishme e procesit të hartimit të VSM-së. Përfshirja efektive e grupeve përkatëse të

interesit ka kontribuar në cilësinë e Vlerësimit, ka sjelle të dhëna për analizën dhe raportin e VSM-së, dhe do të mbështesë zbatimin e planit pas miratimit të tij, si dhe do të kontribuoje në një pranim më të lehte dhe me të zbutur të projekteve përkatëse.

Procesi i konsultimeve ka nisur para hartimit të rapportit paraprak të VSM dhe është përqendruar kryesisht në dy pika:

- (i) qëllimet e veprimit;
- (ii) mbledhja e të dhënavëve dhe informatave të nevojshme për analizat e mëtejshme.

Për të pasur konsultime dhe pjesëmarrje efektive të grupeve të interesit është bërë identifikimi i tyre, është përcaktuar qëllimi i angazhimit të tyre dhe janë përzgjedhur mënyrat e konsultimit dhe pjesëmarrjes.

Gjatë procesit të hartimit të VSM-së do të konsultohen grupet e mëposhtme:

- ⇒ Ministritë e linjës
- ⇒ Autoritetet mjedisore
- ⇒ Njësite e qeverisjes vendore
- ⇒ OJF-të
- ⇒ Universitetet
- ⇒ Publiku i gjere

Konsulenti në bashkëpunim me ekipin ka realizua disa takimesh me grupet e interesit. Takimi i pare u mbajt në datë 24.06.2016, ku u prezantuan pikat dhe çështjet kryesore që do të trajtohen në reportin paraprak të Vlerësimit Strategjik Mjedisor. Në këtë takim u diskutua lidhur edhe me shqetësimet e specialistëve të bashkisë mbi mjedisin.

Në përfundim të hartimit të Raportit Paraprak, në datë 17 Gusht 2016, në ambientet e Bibliotekës, Lezhë u realizua një takim me publikun. Gjatë takimit, përveç prezantimit të fazës së tre-të të planit, u prezantua edhe Raporti Paraprak i Vlerësimit Strategjik Mjedisorë. Të gjitha çështjet e diskutuara dhe sugjerimet nga specialistët dhe grupet e interesit, u regjistruan në minutat e takimit me publikun dhe më pas konsulenti i përpunoi në reportin përfundimtarë të Vlerësimit Strategjik Mjedisor.

1.6 Konkluzione dhe Rekomandime

Procesi i VSM, nisur nga analiza e impakteve të projekteve strategjike në lidhje me arritjen e objektivave mjedisore konkludon si më poshtë:

- Në përgjithësi, evidentohet që me anë të pozicionimit të përshtatshëm të aktiviteteve hapësinore dhe duke ndërmarrë gjithë masat zbutëse, të gjithë grupet e projekteve të propozuara janë të pranueshme nga këndvështrimi mjedisor;
- Gjatë zbatimit të projekteve, priten të ndodhin impakte pozitive dhe negative. Impaktet pozitive priten për ajrin dhe ndryshimet klimatike si edhe për popullsinë dhe asetet materiale;
- Përgjithësisht, shumica e impakteve negative janë të lidhura me fazën e planifikimit (pozicionimi i infrastrukturës specifike në hapësirën e territorit dhe përgatitja e kushteve teknike të përshtatshme), pasi Lezha ka veçori të theksuara diverse dhe të shumta nga ana natyrore, kulturore dhe

peizazhistike që mund të ndikohen konsiderueshëm prej zhvillimeve të infrastrukturës, sidomos atyre me shtrirje të gjere dhe korridoreve sipas sektorëve (transport, energji, ujë, etj.);

- Impakte negative mbi shëndetin human mund të ndodhin për shkak të rritjes së ndotjes nga zhurmat dhe impaktet në cilësinë e ajrit, veçanërisht në zonat me densitet të lartë banimi ku do të përqendrohen edhe një seri veprimesh në territor të ngushtë dhe kjo do të ndikoje kryesishët në fazën e zbatimit të projekteve specifike.

Në vijim raporti VSM thekson edhe rekomandimet e mëposhtme të përgjithshme:

- ✓ Ka nevoje për të forcuar bashkëpunimin dhe koordinimin ndërmjet autoriteteve përkatëse të sektorëve të caktuar ekonomike me autoritetet e mjedisit dhe shëndetësisë;
- ✓ Ka nevoje për integrim të mëtejshëm mjedisor të planeve sektoriale dhe atyre vendore në Plan, me qellim zbatimin e masave zbutëse dhe zbatimin e procedurave të parashikuara nga VSM-ja dhe VNM-të specifike;
- ✓ Ka nevoje për të siguruar infrastrukturën mjedisore dhe standarde parashikuara për shërbimet. Kjo nevoje duhet të ndiqet me përmirësimin e praktikës së menaxhimit mjedisor të sektorëve përkatës;
- ✓ Plotësimi i standardeve mjedisore duhet të shoqërohet edhe me rritjen e portofolit finanziar dhe investimeve në drejtim të menaxhimit dhe mbrojtjes së mjedisit;
- ✓ Rritja e transparencës për investimet e reja, kontrollin e shkarkimeve në ujë apo ajër, administrimin e zonave të mbrojtura, menaxhimin e mbetjeve, etj. ndihmon në rritjen e bashkëpunimit me publikun dhe zbatimin e politikave të parashikuara nga Plani;
- ✓ Përgatitja dhe zbatimi i planeve apo projekteve specifike mjedisore si dhe efektshmëria e zbatimit të Planit në tërësi, janë masa të rëndësishme për të siguruar shëndetin e publikut dhe për të rritur kontributin në lidhje me arritjen e objektivave mjedisore;

SEKSIONI 2: HYRJE

2.1 Çfarë është VSM

Vlerësimi Strategjik Mjedisor (VSM) është një nga instrumentet kyç për integrimin e çështjeve mjedisore dhe parimeve të zhvillimit të qëndrueshëm në planifikimin strategjik dhe vendim-marrjen. Ai është një mjet i njohur globalisht për planifikimin me pjesëmarrje që përdoret për të analizuar dhe përfshire çështjet e mjedisit në politikat, planet dhe programet e propozuara.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor mund të kuptohet si “*një proces sistematik i cili parashikon dhe vlerëson efektet e mundshme mjedisore gjatë hartimit të një plani apo programi, me qellim adresimin e këtyre efekteve në mënyre të përshtatshme që në fazat më të hershme të vendim- marrjes*”.

Qëllimi i VSM-së mund të përkufizohet si garantimi që konsideratat mjedisore informojnë dhe integrohen në vendim-marrjen strategjike në mbështetje të një zhvillimi të qëndrueshëm dhe të shëndetshëm nga këndvështrimi mjedisor. Më konkretisht, procesi i VSM-së mbështet autoritetet përgjegjëse për planet dhe programet, si dhe vendim-marrësit, që të marrin në konsideratë:

- Tendencat kyç mjedisore, potencialet dhe shqetësimet që mund të prekin apo mund të preken nga plani apo programi;
- Objektivat dhe indikatorët mjedisore që janë në përputhje me planin apo programin;
- Efektet e mundshme dhe të konsiderueshme mjedisore të opsjoneve të propozuara dhe të zbatimit të planit apo programit;
- Masat për të shmangur, zvogëluar apo zbutur efektet negative dhe ato për të rritur e përforcuar efektet pozitive;
- Pikëpamje, sugjerime dhe informacion nga autoritetet përkatëse, publiku dhe – sipas rastit-vendet fqinjë që preken nga zbatimi i planit apo programit.

Në përgjithësi, VSM-ja aplikohet për plane, programe, politika dhe dokumente të tjera me natyre strategjike (përfshire mundësish edhe dokumentet ligjore).

2.2 Kuadri Ligjor i VSM

Kuadri ligjor i VSM-së përfshin në mënyre të detyrueshme Ligjin Shqiptar për VSM-në, ndërkohë që, për të qenë koherent, nuk është lënë mënjanë edhe kuadri ligjor ndërkombëtar. Referencat përkatëse ligjore janë dhënë më poshtë:

- ❖ **Ligji nr. 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”**, i cili ka për qellim të siguroje mbrojtje të lartë të mjedisit dhe zhvillim të qëndrueshëm, përmes përfshirjes së çështjeve të mjedisit gjatë hartimit, miratimit, rishikimit, ndryshimit ose modifikimit të planeve a programeve me pasoja të mundshme negative në mjedis. Ligji përcakton institucionet dhe autoritete përkatëse, detyrat dhe përgjegjësitë e tyre, si dhe rregullat e procedurës për kryerjen e Vlerësimit Strategjik Mjedisor. Ligji është përafruar me Direktivën 2001/42/KE, datë 27 qershori 2001. Me shume informacion gjendet në http://www.legislacioni.gov.al/frontend/change_documents/129.

- ❖ **Direktiva 2001/42/EC e Komisionit Evropian** mbi Vlerësimin e efekteve në mjedis prej planeve apo programeve të caktuara (Direktiva e VSM-së). Më shumë informacion gjendet në <http://ec.europa.eu/environment/eia/home.htm>.
- ❖ **Protokolli i VSM-së i hartuar dhe miratuar në Konventën e Espoo (UNECE)**. Më shumë informacion gjendet në http://www.unece.org/env/eia/sea_protocol.htm.

2.3 Fazat kyç të procesit të VSM-së

Në tabelën më poshtë përshkruhen fazat kyç të procesit të VSM-së.

Tabela 2.1 Fazat kyç të procesit të VSM-së

Faza	Përshkrimi
Shqyrtimi	Gjatë shqyrtimit identifikohet nevoja për VSM që aplikohet në një plan, program apo projekt specifik. Shqyrtimi si proces fokuson burimet tek ato plane, programe apo projekte të cilat mund të shkaktojnë efekte të konsiderueshme në mjedis dhe shëndet, dhe përjashton nga procesi i VSM-së ato të cilat kanë ndikime të vogla, ose nuk kane fare ndikime. <i>Qëllimi i shqyrtimit është të identifikoje nëse VSM-ja duhet të aplikohet për një plan, program apo projekt specifik.</i>
Studimi i shtrirjes/qëllimit të VSM	Çështjet e identikuara gjatë studimit të shtrirjes/qëllimit të VSM-së do të orientojnë Vlerësimin e gjendjes baze të mjedisit, Vlerësimin aktual të ndikimeve të pritshme dhe konsideratat për opsione të mundshme alternative. VSM-ja merr në konsideratë përfshirjen e aspekteve me të gjera mjedisore apo sociale, siç janë adaptimet ndaj ndryshimeve klimatike, mundësitet për punësim etj. <i>Qëllimi i kësaj faze është të përcaktohen çështjet kyç që duhen adresuar në raportin e VSM-së.</i>
Analiza e gjendjes ekzistuese	Analiza e gjendjes ekzistuese do të përbeje bazën për Vlerësimin e ndikimeve dhe përpilimin e skemës së monitorimit. Për VSM-në është e rëndësishme që të përvijohen tendencat e mundshme në të ardhmen – kështu që duhet të behet analiza e tendencave në të kaluarën, me qellim që të parashikohen zhvillimet që do të ndodhin në të. Vlerësimi i ndikimeve të pritshme nuk mund të behet pa kuptuar mirë gjendjen ekzistuese të çështjeve kyç të identikuara në studimin e shtrirjes/qëllimit të VSM-së. <i>Qëllimi i analizës së gjendjes ekzistuese është që të orientoje drejt një specifikimi më të mirë të çështjeve kyç, dhe një identifikimi më të mirë të problemeve kryesore që lidhen me planet, programet apo projektet përkatëse.</i>

Analiza e ndikimeve dhe formulimi i masave zbutëse	<p>VSM-ja analizon efektet e konsiderueshme negative si dhe ato pozitive të planeve të propozuara. Një nga përfitimet kryesore prej VSM-së është se ai mundëson identifikimin e efekteve mjedisore të një numri projektesh të përfshira në dokumentin strategjik, dhe si i tille ai do të adresoje efektet e pritshme kumulative, të cilat mund të rezultojnë prej aktiviteteve të vogla individualisht, por të konsiderueshme të marra se bashku, që do të kryhen për një përiudhe të caktuar kohore.</p> <p>Në vijim të rreziqeve dhe ndikimeve të identifikuara, VSM-ja sugeron masa zbutëse për të adresuar efektet e pritshme negative si dhe për të rritur ndikimet pozitive që do të vijnë nga zbatimi i planeve, programeve apo projekteve përkatëse. <i>Kjo faze ka për qellim të vlerësoje efektet e konsiderueshme negative dhe pozitive të planeve përkatëse, dhe, në vijim të konkluzioneve të analizës së ndikimeve, të marrë në konsideratë alternativat dhe opsonet, dhe të formuloje masat zbutëse për të parandaluar, reduktuar dhe, sa me shume të jetë e mundur, të kompensoje çdo ndikim të konsiderueshëm negativ të planeve, programeve apo</i></p>
Hartimi i raportit të VSM-së	<p>Raporti i VSM-së përbledh të gjitha gjetjet dhe konkluzionet e nxjerra gjatë gjithë procesit të VSM-së dhe shërben si baze për konsultimet me autoritetet përkatëse dhe grupet e tjera të interesit. <i>Qëllimi i kësaj faze është përgatitja e një raporti të shkruar mire dhe të kuptueshëm, i cili paraqet të gjithë informacionin dhe të dhënat e rëndësishme, konkluzionet dhe rekomandimet në një mënyre të qarte, dhe kështu do të mundësoje konsultime efektive me autoritetet përkatëse dhe grupet e tjera të interesit.</i></p>
Adoptimi	<p>Jepet informacion mbi adoptimin e planit, programit apo projektit përkatës, si janë reflektoar komentet dhe sugjerimet e procesit të konsultimeve, si dhe për metodat e monitorimit të efekteve të konsiderueshme mjedisore që vijnë nga zbatimi i planit, programit apo</p>
Monitorimi	<p>Monitorimi i efekteve të konsiderueshme mjedisore dhe realizimi i veprimeve të duhura korriguese/zbutëse për çdo efekt mjedisor të konsiderueshëm të paparashikuar.</p>

SEKSIONI 3: PËRSHKRIM I PËRGJITHSHEM I PLANIT

3.1 OBJEKTIVAT, POLITIKAT DHE ANALIZA E SISTEMIT

Lezha hyn në grupin e qendrave primare urbane. Ajo duhet të promovojnë vlerat arkitektonike, monumentale, tradicionale e natyrore të lokaliteteve.

Bashkia LEZHË

Objektivat

- Ndërthurje e turizmit detar kulturor dhe bujqësor.
- Rrezik minimal natyrore.
- Pol bujqësor rajonal

Politikat

- Promovim potencialesh turistike.
- Nxitje e vlerave bujqësore.
- Masa konkrete për mbrojtjen nga rreziqet natyrore.
- Aksesim i vlerave natyrore, kulturore përmes infrastrukturës me impakt të ulët në mjedis.

Lezha është një nga qendrat urbane, që vlerësohet nga PPK dhe nga PINS bregdetit, si një nga pikat e rëndësishme urbane, si dhe një portë e rëndësishme detare hyrëse në Shqipëri (pjese e Portës së Veriut, bashkë me bashkinë Shkodër), me kontribut të lartë në transport ndërkombëtar, mallrash, peshkimi dhe pasagjerësh.

Kategoritë kryesore të turizmit të zhvilluara në këtë bashki janë turizmi det-diell dhe ai natyrore të cilët ndikojë pozitivisht në ekonominë e zonës, por është fakt që edhe turizmi i kulinarisë, agro-turizmi dhe peshkimi kanë marrë një hov të madh vitet e fundit.

Kërkesa e turizmit det-diell, në këtë zonë duhet të përshtatet me një infrastrukturë me karakter respektues ndaj mjedisit, me materiale natyrore, pa impakt mjedisor, për të vlerësuar dhe zhvilluar më tej turizmin natyrore "ekoturizmin", me zonat e mbrojtura mjedisore, parqet kombëtare, që këtë zonë e karakterizon. Lezha si pikë kyçe e rëndësishme ku kalojnë rrugët detare të rëndësishë ndërkombëtare, për transportin e mallrave dhe për transport turistësh, duhet me prioritet, të zhvillojë infrastrukturën portuale të përshtatshme për akomodim të anijeve turistike Cruise, anije pasagjerësh, etj. Kjo do të mundëson për këtë qendër kryesore urbane dhe turistike, rritjen e turizmit ndërkombëtar, jo vetëm në zonën e veriut, por edhe në gjithë brezin bregdetar. Këtu vlerësohet po ashtu një lidhje e fortë e marrëdhënieve administrative-funksionale, shërbimesh dhe ekonomike midis qendrës kryesore urbane Lezhë – dhe asaj terciare, Shëngjin.

Rritja urbane, ekonomike dhe e funksioneve të tjera të shërbimit publik për këtë qendër, orientohen më tepër në zhvillimin e logistikës, përpunimit, transportit tranzit ndërkombëtar dhe transportit kombëtar të prodhimeve dhe lëndëve të para vendase.

Për këtë arsyе kjo qendër kryesore urbane, do të ketë një zhvillim mjaft kompleks, dhe do të ndikojë si qendër e rëndësishme rajonale, në rritjen e cilësisë së jetës dhe shërbimeve

publike dhe turistike jo vetëm për komplet zonën veriore të bregdetit Shqiptar por edhe për brendësinë e territorit përreth, me lokalitetet rurale e autentike për turizmin malor, etj.

Lezha parashikohet të jetë qendra e transportit multimodal jo vetëm për zonën turistike të bregdetit të Veriut të Shqipërisë, por do të shërbejë edhe për rajonet më të thella në territor, sipas PPK. Zhvillimi i kësaj qendre urbane, do të nënkuuptojë, plotësimin e shërbimeve publike të munguara, dhe përmirësimin e atyre ekzistuese, në kanalizime ujësjellës, për të plotësuar kërkuesin e ndërtimeve dhe ekspansionit të qytetit në 25 vitet e fundit; me qëllim mbrojtjen dhe ruajtjen e aseteve natyrore.

Plani i Përgjithshëm Vendor për bashkinë Lezhë përcakton ndarjen e territorit në pesë sisteme, analizën SWOT dhe strategjinë territoriale për secilin prej tyre si me poshtë:

3.1.1 AnalizaSWOT sipas sistemev

Analiza e përgjithshme

Pikat e forta

1. Pozita gjeografike e territorit në ultësirën perëndimore, përgjatë detit Adriatik. Klimë e favorshme;
2. Mbështetja e gjithë-anshme e Qeverisë shqiptare në kontrollin në mënyrë të përgjegjshme të zhvillimit të qëndrueshëm të territorit;
3. Nga pikëpamja demografike, mosha mesatare e popullsisë është e ulët.
4. Popullsia është aktive nga pikëpamja e fuqisë punëtore;
5. Territori është i përfshirë në mënyrë aktive në Planin e Përgjithshëm Kombëtar dhe në PINS të Bregdetit;
6. Pozitë qendrore mes zonave ekonomike të Shkodrës dhe të Tiranë-Durrësit;
7. Identitet historiko-kulturor;
8. Vullnet pozitiv i pushtetit vendor, mbështetur pjesërisht me kapacitetet teknike të nevojshme në rolin të tij për planifikim dhe kontroll territori në një bazë të qëndrueshme;
9. Prirje e komuniteteve lokale drejt veprimeve të solidaritetit dhe mbrojtjes së përbashkët ndaj rreziqeve;
10. Prezenca e një zone të zhvillimit industrial dhe ekonomik.

Pikat e dobëta

1. Nivel i konsiderueshëm i të papunëve dhe rritje e ulët ekonomike;
2. Nivel i të ardhurave mesatarisht të ulëta në popullsinë lokale;
3. Prezenca e zonave me periferalitet urban, varfëri dhe përjashtime sociale;
4. Mungesa e financimeve publike;
5. Kualitet i ulët i resurseve njerëzore (human resources). Është një karakteristike që haset përgjithësisht në të gjitha qytetet e vogla, e shkaktuar në vitet e fundit nga largimi i figurave profesionale drejt qendrave më të rëndësishme ekonomike;
6. Nivel i lartë i informalitetit, qoftë në ekonomitë ashtu edhe në proceset urbane;
7. Nivel i ulët i resurseve publike lokale dhe aftësi shpenzuese e administratave lokale;

8. Niveli i ulët i ofertës së aftësive teknike dhe profesionale lokale, për shkak të zhvendosjes së fuqisë punëtore të kualifikuar dhe të kuadrove teknikë e profesionalë në qendrat e mëdha urbane (Tiranë dhe Durrës);
9. Mungesa e planeve urbanistike të bazuar në analiza dhe interpretime të sakta të gjendjes faktike;
10. Paqartësia e pengesave, ruajtjes dhe mbrojtjes së të mirave të përbashkëta urbane;
11. Prani e ulët e shoqatave në mbrojtje të pasurisë publike;
12. Pasiguri mbi të drejtën e pronës;
13. Fragmentim i lartë i pronës së tokave bujqësore, me ndërmarrje të tipit familjar që prodhojnë kryesisht përvetëkonsum;
14. Mungesë infrastrukturash për magazinimin dhe transportin e mallrave;
15. Nivel i ulët i kreditimit bankar, shpeshherë i pa-aksesueshëm nga ndërmarrjet e vogla dhe shumë të vogla;
16. Mungese e menaxhimit të duhur të ciklit të mbetjeve urbane;
17. Nivel i lartë i ndotjes, që pengon shfrytëzimin e bregdetit dhe zhvillimin e një bujqësie biologjike me vlerë të shtuar të lartë;
18. Mungese e infrastrukturave të tjera në pjesë të mëdha të territorit, si rrjetet e kanalizimeve, uji i pijshëm, rrjeti rrugor, rrjeti hekurudhor (tashme pothuajse jashtë përdorimit) etj.

Mundësítë

1. Potencial i pa-shfrytëzuar në sektorët e bujqësisë, peshkimit dhe turizmit;
2. Zhvillim i shërbimeve dhe i aktiviteteve rekreative;
3. Çmim i ulët i truallit, i fuqisë punëtore dhe i faktorëve përbërës të ndërtimit;
4. Zhvillimi i planeve të integruara si prioritete të përcaktuar nga Plani i Integruar Nder-Sektorial i Bregdetit;
5. Rritja, faktike dhe potenciale, e sektorit turistik të vendit, integrimi i të cilit me bujqësinë dhe agro-turizmin mund të ndihmojë në shpërhapjen e produkteve lokale dhe rajonale;
6. Prezenca në rritje e investitorëve të huaj, që mundëson krijimin e ekonomive të shkallës, tejkalimin e pengesave të mungesës së likuiditetit për financimin e prodhimit dhe përshtatjen e prodhimit bujqësor shqiptar me kërkzesat e cilësisë në përputhje me normativat europiane;
7. Mundësia e përfitimit nga afërsia me qytetet e Tiranës dhe Durrësit, me Kosovën dhe Malin e Zi, falë edhe mundësive të mira të transportit rrugor (Ruga e Kombit).

Rreziqet

1. Braktisja e vazhdueshme e disa vendbanimeve që kanë qenë tradicionalisht të populluara, kryesisht në zonat e thella;
2. Varfëria dhe aktivitetet e pakontrolluara rrezikojnë të kthehen në problematika sociale;
3. Paaftësia për të térhequr projekte të reja dhe për të orientuar investimet;
4. Niveli i ulët i rritjes demografike ose rënia e numrit të popullsisë mund të jetë tregues i fillimit të plakjes së popullsisë;

5. Reziqet që lindin nga mungesa e aftësisë për të kontrolluar territorin, pas pasigurisë së strukturës së re administrative.

Analiza SWOT - Sistemi Natyror

Pikat e forta

1. Pasuritë kryesore të sistemit natyror:
  - a. Laguna Kune-Vain;
  - b. Rezervati natyror i Bërzanës;
  - c. Plazhet e Shëngjinit, Tales dhe Ranës së Hedhun;
  - d. Monumentet natyrore.
2. Shtrirje e gjërë dhe kompakte e pyjeve;
3. Territori i Bashkisë përbëhet 40% nga zona natyrore dhe 15% nga zona të mbrojtura;
4. Biodiversitet i lartë i pranishëm në territor, i shprehur nga pasuria e florës dhe e faunës e karakterizuar nga lloje të shumta endemike (që nuk gjenden në vende të tjera) kryesisht në dy zona: lagunat bregdetare dhe pyjet malore.

Pikat e dobëta

1. Mungesa e ndërgjegjësimit publik në lidhje me mbrojtjen e pasurive natyrore;
2. Degradim progresiv i cilësisë mjedisore të përgjithshme, për shkak të mungesës së sistemeve të trajtimit, rimëkëmbjes, riciklimit dhe ripërdorimit të mbetjeve solide urbane;
3. Ndotje e shkaktuar nga aktivitetet industriale dhe nga prezenca e Hot-Spot-eve mjedisore;
4. Mungesa e instrumenteve për kontrollin dhe ndalimin e modifikimit ose shkatërrimit të peizazhit natyror dhe të resurseve ekologjike nga ana e administratave publike;
5. Shpërhapja e vendbanimeve informale dhe spontane në zonat e mbrojtura dhe me ndjeshmëri të lartë mjedisore (shtretërit e lumenjve, zona bregdetare);
6. Degradim progresiv i përgjithshëm i kualitetit të mjedisit, si pasoje e mungesës së sistemit të mbledhjes, trajtimit dhe riciklimit të mbetjeve urbane;
7. Gjithashtu mungese e sistemeve të përshtatshme të trajtimit të mbetjeve urbane në kontekstet bujqësore me urbanizim të shpërhapur.

Mundësítë

1. Potenciali turistik që vjen nga zhvillimi i qëndrueshëm i aktivitetit turistik në territoret bregdetare të lidhura me plazhin dhe me sportet ujore;
2. Promovimi dhe aksesi i monumenteve kulturore dhe natyrore të Bashkisë;

3. Aktiviteti turistik dhe ekskursionistik në zbulim të pasurive të florës dhe faunës edhe në zonat e brendshme malore;
4. Mundësia e zhvillimit të turizmit sportiv përgjatë rrjedhës së lumenjve Drin dhe Mat, edhe në zonat malore, si elemente mbështetës për zhvillimin dhe fuqizimin e aktiviteteve të ngjashme;
5. Mundësia e turizmit dhe e aktiviteteve të kërkimit dhe eksperimentimit në fushën mjedisore në zonat e mbrojtura;
6. Përmirësimi i përgjithshëm i ekuilibrave ekologjik dhe i faktorit të biodiversitetit për politika të përshtatshme të mbrojtjes dhe progresit ekologjik lokal;
7. Përmirësimi i përgjithshëm i cilësisë së jetesës në qendrat dhe në kontekstet urbane për realizimin e ndërhyrjeve të zbutjes dhe kompensimit të ndikimeve të prodhua nga impiantet industriale, aktivitetet e nxjerrjes së mineraleve, ndotja nga infrastrukturat rrugore dhe aeroportuale.

Rreziqet

1. Përkeqësim i kushteve të mjedisit i shkaktuar nga ndërhyrja njerëzore: gjuetia dhe peshkimi i pakontrolluar, shpyllëzimi, zjarrvënia etj.;
2. Shpërhapje e fenomenit të ndotjes nga Hot-Spot-et mjedisore;
3. Rreziqet që vijnë nga ndryshimet klimatike, veçanërisht përblytjet dhe rrëshqitjet e tokave;
4. Rritje e mëtejshme e vdekshmërisë dhe e sëmundjeve që vijnë si pasoje e aktiviteteve industriale të pakontrolluara;
5. Rritja e shtrirjes urbane në dëm të zonave me interes dhe vlera mjedisore e peizazheve;
6. Humbja e resurseve ujore prej ndotjes së akuferëve sipërfaqësorë dhe nëntokësorë;
7. Ulja e cilësisë së ajrit dhe mjedisit për shkak të shpyllëzimit progresiv të zonave malore, zonave liqenore, bregdetare dhe të shtretërve të lumenjeve;
8. Rrezik i lartë zjarresh për shkak të mungesës së kontrollit, menaxhimit të aktiviteteve pyjore dhe blektorale, mungesa e kundërvënieς ndaj krimit të organizuar;
9. Humbje progresive e biodiversitetit të kafshëve, zvogëlimi i specieve të mbrojtura për shkak të mungesës së rregullave, kontolleve dhe programimeve të aktivitetit të gjuetisë.

Analiza SWOT – Sistemi Ujor

Pikat e forta

1. Prania e resurseve të pasura ujore sipërfaqësore, falë prezencës së lumenjve Drin dhe Mat, i përrrenjve malore dhe liqeneve;
2. Prani e konsiderueshme edhe e resurseve ujore nëntokësore.

Pikat e dobëta

1. Degradim i gjendjes së lumenjve Drin dhe Mat si pasoje e gërmimeve për nxjerrjen e inerteve;
2. Mospastrimi i mbetjeve që ndotin pasuritë detare dhe ujore në përgjithësi;
3. Shkarkimi i mbetjeve urbane në shtretërit e lumenjve, dhe kanaleve ujore natyrore dhe artificiale;
4. Shkarkimi i ujerave të zeza në rrjetin ujor sipërfaqësor.

Mundësítë

1. Shfrytëzimi i resurseve ujore si burime energetikë të pastra;
2. Rikualifikimi dhe rigjenerimi në këndvështrimin ekologjik-mjedisor të trupave ujorë kryesore në favor të ekosistemeve lokale dhe të një zhvillimi turistik sportiv;
3. Racionalizimi i përdorimit të resurseve ujore të pijshme, nëpërmjet masave dhe mjeteve të menaxhimit më të mirë të resurseve të tillë;
4. Fuqizimi i sistemeve të menaxhimit dhe të shpërndarjes së ujërave publike, të menduara si të mira të përbashkëta.

Rreziqet

1. Rrezik i vazhdueshëm i ndotjes së resurseve ujore si pasoje e aktivitetit njerëzor;
2. Humbje progresive e pakthyeshme e resurseve ujore të pijshme, për shkak të ndotjeve industriale e bujqësore për shkak të pesticideve dhe plehrave kimike, mbetjet solide dhe të lëngshme urbane, puset e ujërave të zeza të shpërndara gjërësisht në zonat bujqësore urbane;
3. Përbashkëtje e aluvionet periodike, lidhur edhe me përshkallëzimin e fenomeneve meteorologjike, si pasojë e ndryshimeve klimaterike dhe të rritjes së temperaturave mesatare;
4. Humbja e jetëve njerëzore, dëme ndaj njerëzve dhe materialeve, shkatërrimi i ekonomive, infrastrukturave dhe pasurive të patundshme si pasojë e fenomeneve të sipërpërmendur;
5. Modifikimi dhe humbja e cilësisë së mjediseve bregdetare dhe lumore.

Analiza SWOT – Sistemi Bujqësor

Pikat e fortë

1. Bujqësia është një nga aktivitetet ekonomike kryesore të territorit;
2. Territori i bashkisë përbëhet për rreth 40% nga toka bujqësore, të karakterizuara nga një cilësi e lartë e produkteve agro-ushqimore dhe mundësi të mira zhvillimi falë sistemit vaditës ekzistues;

3. Klima e favorshme dhe ecuria e reshjeve në rajon, të cilat favorizojnë rritjen e kulturave të ndryshme bujqësore;
4. Tradita e kultivimit të vreshtave;
5. Prezenca e shembujve të mire të aktivitetit agro-turistik.

Pikat e dobëta

1. Fragmentimi i lartë i pronave bujqësore, përmasa të vogla të prodhimit dhe të punësimit të ndërmarrjeve bujqësore lokale;
2. Infrastrukturat e drenazhitit dhe të ujitjes janë pa mirëmbajtura;
3. Rënje e numrit të studenteve në degët e lidhura me bujqësinë dhe zooteknikinë;
4. Territoret bujqësore zihen nga ndërtime të reja, si pasoje e një fenomeni të përhapur urbanizimi;
5. Mosha mesatare e fermerëve rritet si pasoje e braktisjes nga ana e të rinjve e zonave historikisht bujqësore;
6. Mekanizimi i proceseve bujqësore nuk është i tillë për tu bërë ballë nevojave të sektorit.

Mundësítë

1. Mundësia e rritjes së prodhimit në sera;
2. Mundësia e eksportit të produkteve tipike bujqësore organike në tregjet lokale, në zonën metropolitane dhe, në perspektivë, në tregjet e Ballkanit dhe vendeve të Adriatikut;
3. Organizimi i fermerëve të vegjël dhe të mesëm në forma të shoqatave kooperative;
4. Trajnim i mbështetja për formimin e kopshteve urbane të shpërndara në zonat e marginalizim të madh dhe varfërisë urbane;
5. Krijimi i qendrave kërkimore në fushën agro-ushqimore dhe të edukimit në ushqim e mirëngrënje, madje edhe në sferën arsimore-edukative;
6. Zhvillimi i një sistemi të ofertave të hotelerisë cilësore, i lidhur ky me vlerësimin e produkteve dhe traditave ushqimore lokale, kultivimin e peshkut dhe peshkimin.

Rreziqet

1. Rritja progresive e përdorimit të tokës bujqësore për banim, që sjell fragmentimin e tokave dhe përfitimit bujqësor;
2. Humbja e tokës bujqësore për shkak të përblytjeve të mundshme e të përsëritura të lumenjve (pasojat ekonomike të rrezikut të pakontrolluar hidro-gjeologjike) dhe dëmtimi i zonave nen nivelin e detit, me pasoje modifikimin e ekosistemit;
3. Problem në zonat e karakterizuara nga mungesa e një regjimi të qartë pronësie.

Analiza SWOT – Sistemi Urban

Pikat e forta

1. Prania e zonave urbane me mundësi dendësimi të ndërtesave dhe të rritjes së faktorëve urbanë (urbanizim dhe shërbime);
2. Prania e ndërtimeve të reja ose e ndërtesave me moshë mesatare, pa probleme serioze strukturore;
3. Ekzistenca e zonave urbane me funksione të përziera, pa probleme të dukshme specializimi funksional dhe izolimi apo përjashtimi social (gentrification);
4. Kosto të ulëta ndërtimi dhe treg shitjesh në faze zhvillimi.

Pikat e dobëta

1. Mungesa e hapësirave të gjelbra në zonat rezidenciale;
2. Mungesa e hapësirave të dedikuara lojërave të fëmijëve dhe kohës së lirë të të moshuarve;
3. Mungesa e ndërtesave publike me funksion specifik të lidhur me kulturën, artin dhe turizmin;
4. Probleme të rëndësishme pronësie, kryesisht të dukshme në zonat me ndërtime informale;
5. Degradimi i zonave urbane, urbanizim i pakontrolluar dhe i paplanifikuar;
6. Probleme të lidhura me mangësitë e banesave;
7. Zhvillim i copëzuar i strukturës urbane. Ky lloj zhvillimi është veçori e qyteteve, veçanërisht Lezha dhe qendra e Shëngjinit;
8. Karakteristike kryesore është zhvillimi i vendbanimeve spontane dhe të pa planifikuar, të lindura fillimisht nëpërmjet mekanizmit të shpeshtimit të ndërtimit në zonat qendrore të qyteteve dhe përgjatë akseve kryesore të komunikimit;
9. Mungesë e hapësirave publike (pajisje e ulët me shërbime urbane) dhe cilësi e dobët e atyre ekzistuese.

Mundësítë

1. Rehabilitimi administrativ dhe urbanistik i ndërtesave informale në proces legalizimi;
2. Prania e tokave publike në pronësi të Bashkisë, për ofrimin e shërbimeve të reja publike;
3. Racionalizimi dhe riorganizimi i rrjetit të transportit rrugor dhe integrimi i rrugëve për këmbësorët dhe pistave të bicikletave;
4. Mundësi zhvillimi ekonomik si rrjedhoje e përcaktimit të zonave të reja të mundshme industriale;

- Zhvillimi i sektorit turistik në lidhje me historinë dhe kulturën, sportin dhe natyrën, fenë, itineraret eno-gastronomike (turizmi me bazë ushqimet lokale), lidhur me ofertat e reja pritëse (hotele, bed & breakfast, agro-turizmi, hostelet rimore, kampingjet) dhe me shërbimet plotësuese të turizmit (zona sportive, golfi, qendrat e hipizmit, shtigjet e kalërimit, qendrat sportive të integruara, parqet për aventura etj.).

Rreziqet

- Degradimi progresiv i kushteve të banesave dhe të imazhit urban të qendrave kryesore;
- Pasojat e një realizimi jo të plete të procesit të legalizimit të ndërtesave informale (pa leje ndërtimi apo pa një projektim të përshtatshëm);
- Ulje e numrit të banoreve në zonat malore, mbi të gjitha si pasoje e pamundësisë së ofrimit të shërbimeve dhe të punësimit;
- Nivel i ulët i jetës sociale, pamundësia e realizimit të një programi aktivitetesh kulturore në qendrat e banuara më të vogla;
- Rreziqe të lidhura me mundësinë e braktisjes së zonave industriale në afërsi të qendrave të banuara.

Analiza SWOT – Sistemi Infrastrukturor

Pikat e forta

- Pozicionimi në afërsi të akseve rrugore më të rëndësishme kombëtare;
- Mbulim i plete me rrjet elektrik i qendrave urbane kryesore;
- Plani i Përgjithshëm Kombëtar:
  - Korridori i gjelbër;
  - Korridori blu;
  - Ruga kombëtare;
  - Gazsjellësi Jonian-Adriatik IAP;
  - IAP Kosova.

Pikat e dobëta

- Infrastruktura rrugore në gjendje të keqe;
- Pamjaftueshmëri në furnizimin me ujë;
- Mungesa e një sistemi racional të largimit të ujërave të zeza;
- Mungesa e një sistemi racional të largimit të mbetjeve urbane;
- Mungesa e një rrjeti të transportit publik mes qendrave urbane dhe në brendësi të qytetit;

6. Shpërndarje pjesore e rrjetit elektrik në banesa;
7. Mungesë ose ndriçim i pjesshëm publik.

Mundësitë

1. Investime në forma të energjisë së pastër: kursim energjetik, zhvillimi i burimeve energjetike të rinovueshme;
2. Tërheqje e investimeve si zonë e ndërmjetme mes Tiranës dhe veriut të vendit;
3. Rigjallërim i sistemit hekurudhor, si në pikëpamjen e lidhjeve në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar, ashtu edhe si bazë e riorganizimit të marrëdhënieve në shkallë metropolitane dhe lokale;
4. Zhvillimi i një rrjeti të lëvizshmërisë së ngadaltë, të integruar me realizimin e rrjetit ekologjik rajonal dhe kombëtar
5. Zhvillimi i itinerareve tematike në mbështetje të turizmit kulturor dhe mjedisor dhe të lidhur me vlerësimin e resurseve bujqësore dhe ushqimore lokale (rrugët e verës dhe vajit etj.).

Reziqet

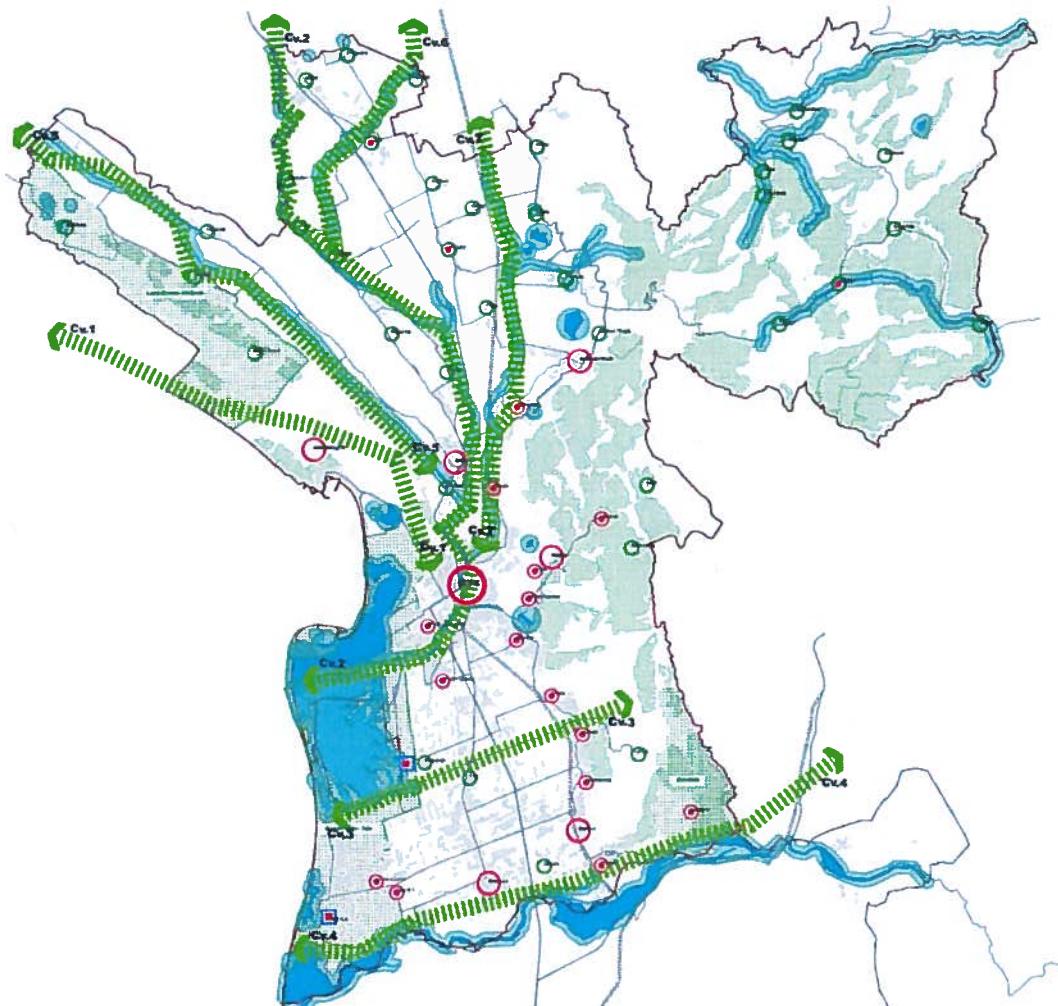
1. Zhvillim urban përgjatë akseve infrastrukturore dhe lidhjeve të tyre, që sjell rreziqe reciproke për eficencën e brendshme si të sektorit të sistemeve urbane ashtu edhe të mobilitetit;
2. Degradim progresiv i rrjeteve ekzistuese për shkak të mungesës së resurseve të përshtatshme dhe nga nevoja në rritje për investime;
3. Rreziqe të lidhura me realizimin e infrastrukturave të reja, pa ndërhyrjet e duhura të masave zbutëse: ndotja e resurseve natyrore, rritja e pakontrolluar urbane, impakt mbi peizazhin dhe mbi zonat natyrore;
4. Zhvillimi i segmenteve rrugore me funksion ndarës të territorit;
5. Impakt i mundshëm i infrastrukturave në sistemin e faunës lokale, në veçanti pranë rezerveve natyrore dhe zonave të mbrojtura.

3.1.2 Strategjia për 5 sistemet

Sistemi Natyror (N)

- SN.1. Mbrotja dhe zgjerimi i biodiversitetit të territorit;
- SN2. Reduktimi dhe zbutja e impaktit të vendbanimeve urbane ekzistuese në brendësi të zonave të mbrojtura natyrore, veçanërisht në afërsi të rezervatit natyror Kune-Vain;
- SN.3. Zvogëlimi progresiv dhe shuarja në harkun e 15 viteve e niveleve aktuale të ndotjes së lumenjve dhe bregdetit;
- SN.4. Fuqizimi dhe përmirësimi i sistemeve aktuale të funksionimit dhe menaxhimit të ciklit të mbetjeve urbane;

- SN.5. Fuqizimi dhe përmirësimi i rrjeteve teknike urbane, në veçanti rrjeti i furnizimit me ujë dhe kanalizimeve;
- SN.6. Rimëkëmbja e funksionalitetit të rrjeteve të kanaleve të ujitjes dhe vaditjes së tokave bujqësore dhe hidrovoreve. Kjo edhe si masë mbrojtëse ndaj fenomeneve permbytëse;
- SN.7. Zvogëlimi dhe zbutja e impaktit të ndërtimeve industriale dhe guroreve ekzistuese në brendësi dhe në afërsi të zonave urbane;
- SN.8. Shtimi i sipërfaqeve pyjore në zonat kodrinore, malore dhe bregdetare;
- SN.9. Promovimi i turizmit natyror dhe ekskursionistik në zonat bregdetare, malore dhe të liqeneve natyrore ose artificiale;
- SN.10. Ndërtimi dhe menaxhimi i rrjetit ekologjik territorial, si lidhje strukturelle mes zonave me vlera dhe pasuri të madhe biodiversiteti;
- SN.11. Promovimi dhe hartimi i instrumenteve të planifikimit dhe menaxhimit të zonave me interes mjedisor. (Rrjeti Emerald-Planet i zonave me interes të veçantë mbrojtjeje/Emerald Network.);
- SN.12. Ulja dhe, me kohën, eliminimi total i aktiviteteve të nxjerrjes se inerteve përgjatë lumenjve;
- SN.13. Garantimi i mbrojtjes dhe promovimit të vlerave të monumenteve të shumtë natyror që gjenden në territor.

Sistemi Ujor (U)

- SU.1 Mbrojtja aktive e burimeve dhe resurseve ujore natyrore;
- SU.2 Modernizimi i rrjetit të ujësjellësve dhe të rrjeteve të shpërndarjes lokale si një shërbim i domosdoshëm për zonat urbane por edhe për mënjanimin e ndotjes dhe shfrytëzimit të pakontrolluar të pasurive ujore nëntokësore;
- SU.3 Shtimi i impianteve hidroelektrike (hidrocentrale) për shfrytëzimin e burimeve të shumta ujore të territorit të cilat paraqesin një resurs energetik ekologjik dhe të rinovueshëm;
- SU.4 Fuqizimi i sistemeve të menaxhimit dhe të shpërndarjes së ujërave publike, si të mira të përbashkëta;
- SU.5 Rrigjenerimi i trupave ujorë kryesorë në të mirë të ekosistemeve lokale dhe të një zhvillimi të mundshëm të turizmit sportiv;
- SU.6 Krijimi i një Autoriteti të Menaxhimit Publik të resurseve ujore, me qëllim mbrojtjen, kontrollin dhe menaxhimin e cilësisë të ujërave sipërfaqësor dhe nëntokësor;
- SU.7 Rikuperimi dhe fuqizimi i hidrovoreve në shërbim të rrjetit kullues të ultësirës bujqësore;
- SU.8 Rikuperimi dhe fuqizimi i rrjetit të kanaleve vaditëse dhe kulluese të ultësirës bujqësore;
- SU.9 Krijimi i kadastrës se puseve ujore, publike dhe private, për një kontroll më të mirë të aktivitetit të tyre.

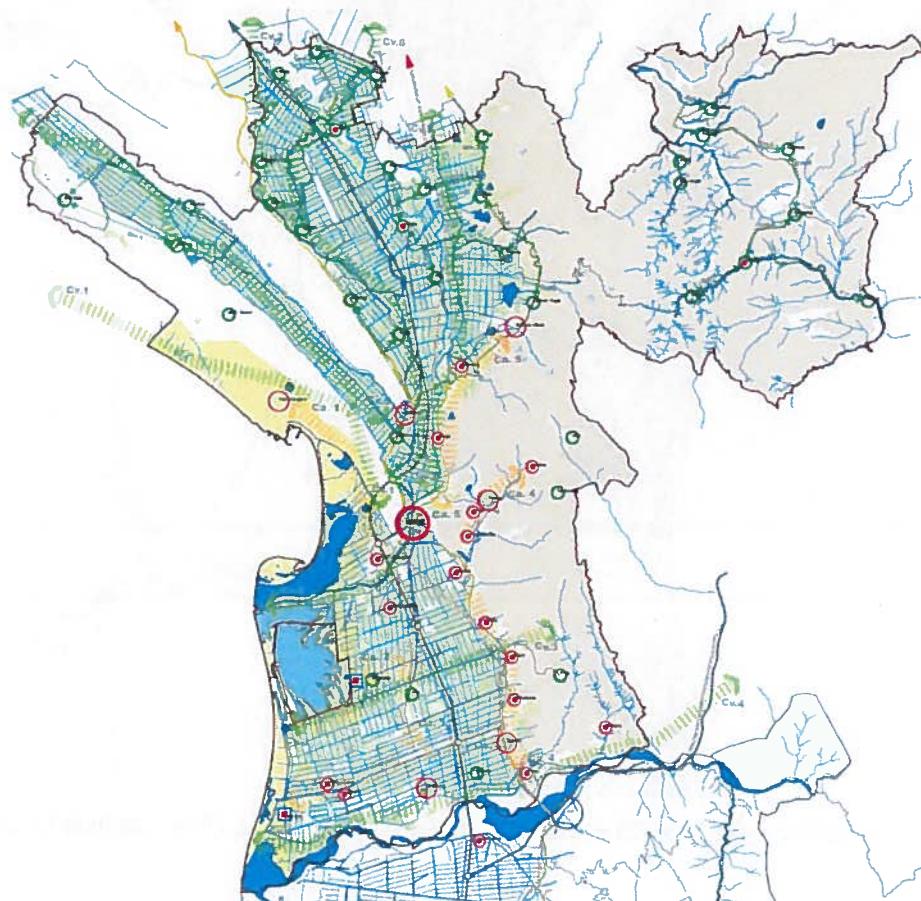

Figura 3.2 Strategjité -Sistemi Ujor (U) (Burimi: PPV Bashkia Lezhë)

Sistemi Bujqësor (B)

- SB.1 Promovimi dhe zhvillimi i sistemeve të modernizimit dhe inovacionit për kompanitë lokale të sektorit bujqësor dhe integrimi mes tyre firmave agro-ushqimore;
- SB.2 Promovimi dhe zhvillimi i prodhimit cilësor në sektorët bujqësorë, pyjorë dhe kullotat;
- SB.3 Përmirësimi i kapacitetit sipërmarrës dhe profesional të përgjegjësve të sektorit bujqësor dhe pyjor;
- SB.4 Promovimi i metodave të kultivimit të tipit biologjik dhe të permakulturës (metoda e mbrojtjes dhe menaxhimit të territoreve që janë ndryshuar nga dora e njeriut me qëllim adaptimi);

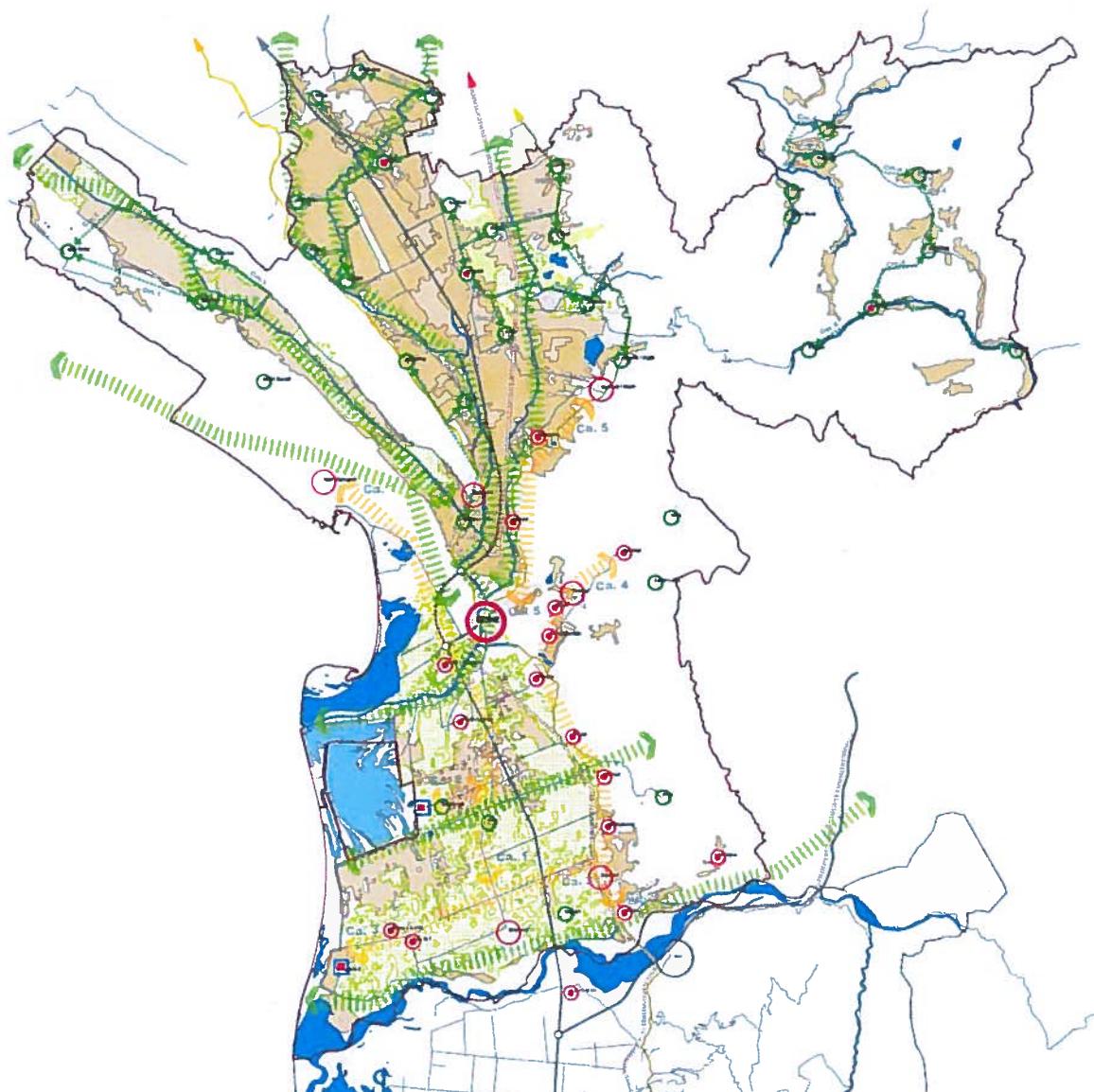

Figura 3.3 Strategjite –Sistemi Bujqësor (B) (Burimi: PPV Bashkia Lezhë)

- SB.5 Rikthimi në përdorim bujqësor i zonave të degraduara dhe të braktisura;2
 SB.6 Rinisja dhe mbështetja e aktiviteteve bujqësore dhe të kullotave në zonat rrëzë malit, në luginat dhe në territoret e brendshme malore. Gjithashtu kultivimi i bimëve aromatike dhe mjekësore, kulturës së peshkut në zonat kënetore dhe bregdetare;
- SB.7 Rinisja dhe mbështetja e aktiviteteve zooteknike në zonat fushore dhe të kullotave në territoret kodrinore dhe malore;
- SB.8 Riorganizimi dhe zhvillimi i strukturave mbështetëse të aktiviteteve bujqësore, si konsorciume bujqësore në shërbim të firmave bujqësore të vogla dhe të mesme;
- SB.9 Zhvillimi i ndërtimit të strukturave logistike për mbledhjen, magazinimin, ngrirjen dhe shpërndarjen e produkteve agro-ushqimore lokale, në bazë konsorciumesh dhe/ose kooperative;
- SB.10 . Krijimi i qendrave kërkimore në fushën agro-ushqimore dhe të edukimit në ushqim e mirëngrënje, madje edhe në sferën arsimore-edukative;
- SB.11. Promovimi i formimit dhe shpërndarjes territoriale të strukturave pritëse (Agroturizmi, bed&breakfast ekologjikë, fermat didaktike, eko-fshatrat) dhe të restoranteve të kualitetit, të lidhura me vlerësimin e prodhimeve dhe të traditave agro-ushqimore lokale dhe të kultivimit të peshkut.

Sistemi Urban (UB)

- SUB.1 Promovimi i rikuperimit dhe rigjallërimit, për qëllime banimi dhe turistike, të qendrës historike të Lezhës, dhe të qendrave historike më të vogla të zonave të brendshme (përfshirja e konceptit të *hotelit të shpërndarë* – sipërmarrje hotelerie e përbëre nga ndërtesa të ndryshme të shpërndara në një qendër të banuar por të menaxhuara në mënyrë të përbashkët);
- SUB.2 Fuqizimi i aktiviteteve në ambient të hapur dhe të shërbimeve plotësuese të turizmit kulturor, mjedisor, sportiv (aktiv), në zonat urbane të Lezhës, në zonat me interes peizazhistik dhe mjedisor, në fshatrat e zonave të brendshme malore;
- SUB.3 Përshtatja sipas standardeve të nivelit kombëtar dhe ndërkombëtar të pajisjeve urbanistike primare (ujë, kanalizime, energji elektrike etj.) në zonat urbane dhe në vendbanimet informale të legalizuara;
- SUB.4 Përshtatja sipas standardeve të nivelit kombëtar dhe ndërkombëtar të pajisjeve urbanistike dytësore (kopshte, shkolla, gjelbërim, parkime etj.);
- SUB.5 Zhvillimi i qendërzimeve të reja urbane në qendrën e Lezhës dhe të zonave të tjera kryesore urbane (universitete, qendra të kërkimit, biblioteka dhe mediatekave urbane);
- SUB.6 Zhvillimi i sistemeve të lëvizshmërisë urbane alternative (pistat e bicikletave, rrjetet pedonale) të integrarë me sistemet e transportit publik automobilistik dhe hekurudhor;
- SUB.7 Racionalizimi dhe fuqizimi i rrjetit automobilistik, të integruar me sistemin e parkimeve urbane dhe territoriale;
- SUB.8 Rimëkëmbja dhe ripërdorimi si një korridor lëvizjeje të shpejtë dhe në masë i linjës ekzistuese hekurudhore, në përputhje me rimëkëmbjen e saj si një infrastrukturë me interes të konsiderueshmë kombëtar të parashikuar në Planet Kombëtare;
- SUB.9 Favorizimi i aksesit, përdorimi dhe ndarja e të mirave të përbashkëta urbane (Urban Commons) të të gjithë qytetareve, me kujdes të veçantë për personat me aftësi të kufizuara;

SUB.10 Kthimi i qyteteve dhe i të mirave të përbashkëta urbane në vende dhe objekte të aksesueshme dhe te sigurta përfmijët. (Qyteti mik i fëmijëve);

SUB.11 Hartimi në një kohe të shkurtër i Planit të Emergjencave Civile në përputhje me standartet bashkëkohore ndërkombëtare;

SUB.12 Promovimi i programeve dhe projekteve për rinovimin urban të zonave dhe të vendbanimeve që gjenden në kushte degradimi fizik, social dhe mjedisor përmirësimin e eficencës energetike dhe uljen ndaj riskut sismik .

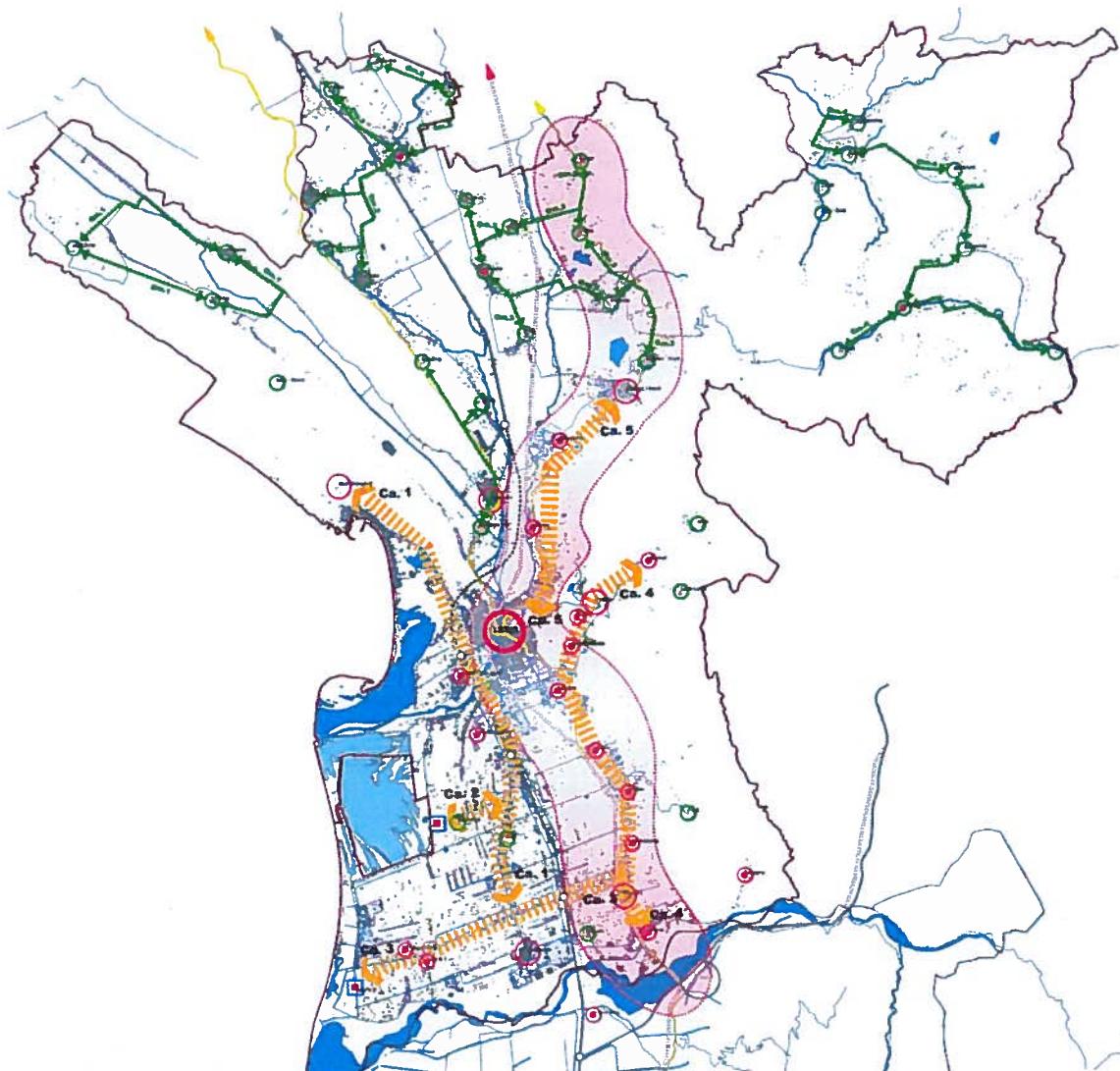
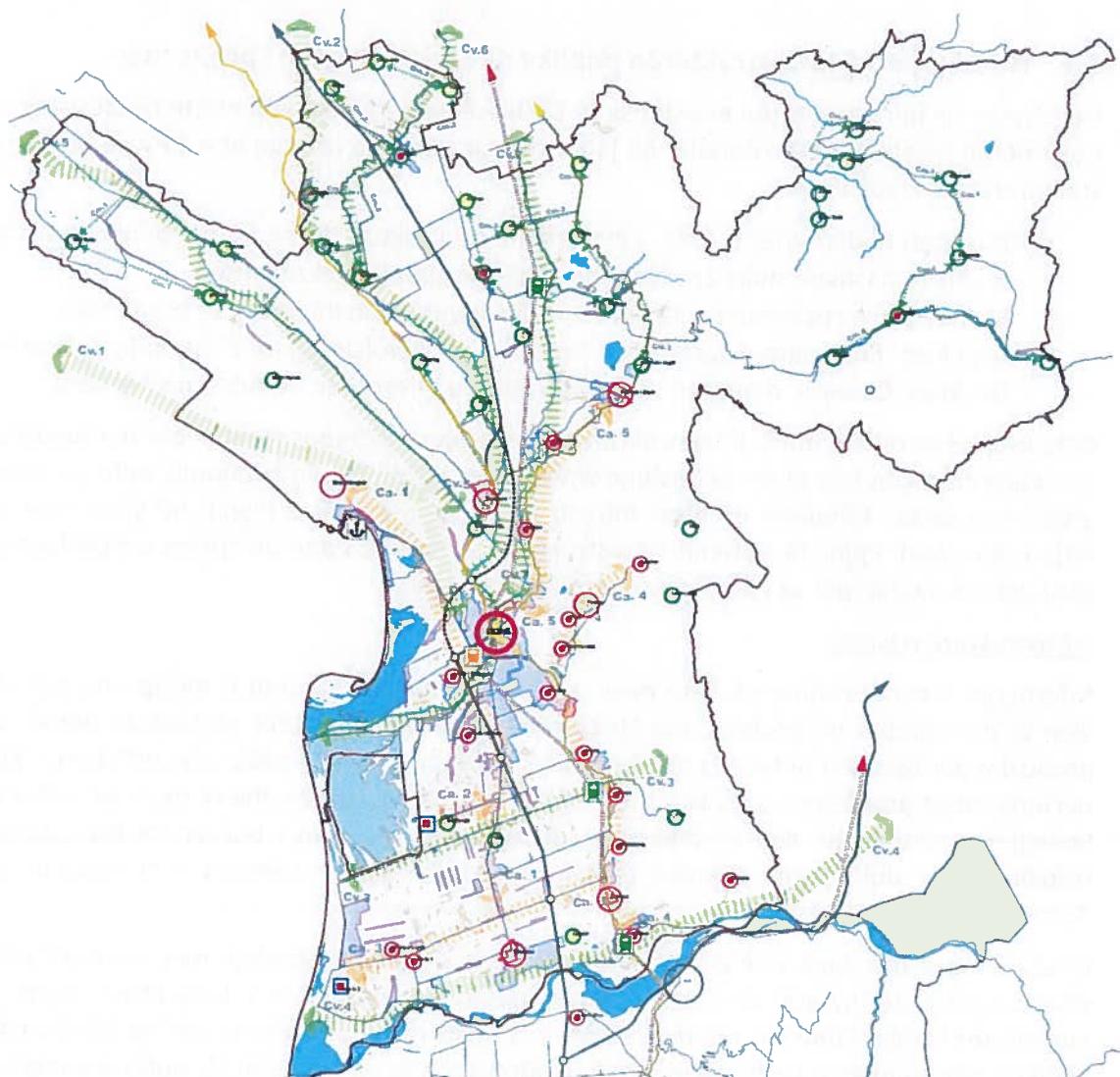

Figura 3.4 Strategjitet-Sistemi Urban (UB) (Burimi: PPV Bashkia Lezhë)

Sistemi Infrastrukturor (IN)

SIN.1 Garantimi i eficencës së plotë dhe funksionimit të rrjetit infrastrukturor me karakter kombëtar (korridori kombëtar), nëpërmjet ndarjes së trafikut lokal. Kjo përmes realizimit të kryqëzimeve në nivel dhe mbi/nën-kalimeve të rrjetit lokal, duke sjell transformimin progresiv të korridoreve kombëtare në rrugë të tipit autostradë;

- SIN.2 Rimëkëmbja dhe zhvillimi i rrjetit hekurudhor kombëtar, edhe për përdorim metropolitan dhe lokal;
- SIN.3 Rimëkëmbja dhe zhvillimi i stacioneve hekurudhore, si pika aksesi dhe shërbimi të qendrave urbane kryesore dhe si pika bashkimi me rrjetin e korridoreve të gjelbra të lidhjes midis zonave bregdetare dhe zonave malore;
- SIN.4 Zhvillimi dhe konsolidimi i rrjetit të parkimeve lokale;
- SIN.5 Zhvillimi i një rrjeti rrugësh me lëvizshmëri të ngadaltë, të lidhur me zbulimin e vendeve dhe peizazheve me interes natyror, kulturor, arkeologjik, etno-antropologjik, agro-ushqimor cilësor (rrugët e vajit, të verës, të produkteve lokale);
- SIN.6 Fuqizimi dhe zhvillimi i rrjeteve të transportit energetik, duke pasur kujdes në impaktet e prodhura (ndotja elektromagnetike) dhe duke pasur parasysh zhvillimin e burimeve të energjisë së rinovalueshme;

Figura 3.5 Strategjitet -Sistemi Infrastrukturor (IN) (Burimi: PPV Bashkia Lezhë)

SIN.7 Zhvillimi i sistemeve të prodhimit të energjisë nga burimet e rinovalueshme në fushën urbane dhe në mbështetje të impianteve industriale ekzistuese dhe të aktiviteteve kryesore

ekonomike (hidrocentralet, energjia e erës, panelet fotovoltaikë dhe diellore, gjeotermia etj.);

SIN.8 Fuqizimi dhe zhvillimi i rrjeteve të telekomunikacionit dhe të aseteve të paprekshme, qoftë në nivel territorial (rrjetet satelitore) dhe në nivel urban (rrjetet Wireless, kabllore në qendrat kryesore);

SIN.9 Kontrolli dhe nxitja e kursimit të energjisë dhe të riciklimit/ripërdorimit të mbetjeve të ngurta urbane;

SIN.10 Zhvillimi i sistemit portual të Shëngjinit, duke respektuar përputhshmërinë ekologjike, peizazhistike dhe mjedisore të territorit;

SIN.11 Rikuperimi i aeroportit ushtarak të Gjadrit, në funksion të emergjencave civile dhe transportit lokal turistik (pistë helikopterësh).

3.1 Ndërhyrjet në Infrastrukturën publike dhe rrjeti rrugorë i propozuar

Ndërhyrjet në infrastrukturën ekzistuese të Bashkisë Lezhë janë elementë të rëndësishëm të dokumentit Strategjisë Territoriale, që janë trajtuar edhe në relacionin e PPV-së bazuar në tre kriteret e mëposhtme:

- Prioriteti i ndërhyrjes (i lartë, i mesëm, i ulët) i caktuar ky në bashkëpunim me stafin teknik të bashkisë duke analizuar nevojat dhe gjendjen ekzistuese
- Mundësinë e realizimit (vlerësimi teknike, kryesisht inxhinierike të përafërtë)
- Aspektet financiare (vlerësimi i fondeve të nevojshme) dhe burimin i finacimit (Bashkia, Qeveria, donatorë të huaj dhe grupe interesi që mund të përfshihen).

Ritheksojmë se rehabilitimi i infrastrukturave është pjesë e domosdoshme për të mundësuar dhe garantuar çdo formë të mëtejshme zhvillimi, qoftë në planin ekonomik edhe në planin urban apo social. Rëndësia që merr Infrastruktura në hartimin e Planit, që vjen edhe nga futja e konceptit ligjor të Sistemit Infrastrukturor, tregohet edhe në rritjen e sipërfaqes së këtij sistemi, në ha (për sa i përket infrastrukturës rrugore).

Infrastruktura rrugore

Ndërhyrjet e rëndësishme në këtë nivel u trajtuan edhe në kapitujt e mësipërm, por këtu vlen të përmendim propozimin, për Unazën Perëndimore të qytetit që realisht përbën një propozim për Bypass-i të Lezhës pjesë e aksit kombëtar Tiranë-Shkodër. Kjo ndërhyrje zgjidh përfundimisht problemet e bllokimit të trafikut në hyrje të Lezhës dhe të nyjës që lidhet me Shëngjin. Gjithashtu vlen të theksohet që ky propozim, vjen i bazuar në disa studime fizibiliteti dhe dokumente teknike të Ministrisë që mbulon sektorin e transportit dhe Autoritetit Rrugor Shqiptar.

Unaza lindore dhe Jugore, e cila do shërbejë edhe si një kufi ndarjeje mes territorit urban dhe bujqësor të qytetit të Lezhës, është një tjetër propozim i konsultuar mjaft me autoritetet lokale. Edhe kjo ndërhyrje shihet si mjaft prioritare përsa i përket lehtësimit të trafikut, për banorët e Lezhës dhe gjithë qendrat urbane përbrij aksit të vjetër kombëtar të cilët për të lëvizur drejt veriut, shpesh herë janë të detyruar të përshkojnë akset qendore të qytetit.

Në zbatim të instrumenteve kombëtar të planifikimit, aksi Tiranë-Shkodër është propozuar të jetë rrugë e kategorisë A (sipas kategorizimit të Kodit Rrugor) dhe si rrjedhim, përvëç

fashave mbrojtëse 60m nga trupi i parashikuar i rrugës, janë propozuar dhe 2 rrugë paralele që dojenë në shërbim të zonave ekonomike/ industriale në dy anët e autostradës.

Përmirësimi i aksesit të Portit të Shëngjinit, përmes një tuneli në malin e Rencit dhe që lidhet pastaj me aksin Tiranë-Shkodër është një tjetër propozim i karakterit afat-gjatë i cili do ndante trafikun turistik me atë të karakterit industrial. Karakteri afatgjatë i është dhënë duke pasur parasysh vlerën e madhe që ka realizimi i këtij projekti, duke pasur parasysh prezencën e tunelit dhe analizën e mirëfilltë që duhet për trafikun me destinacion vetëm shërbimet portuale.

Një tjetër pjesë me rëndësi e ndërhyrjeve në infrastrukturën e trasportit janë propozimet strategjike për krijmin e korridoreve portokalli dhe të gjelbër si forma të lidhjes së territorit në drejtimin lindje perëndim, në mënyrë të kujdeshme ndaj mjedisit dhe duke i dhënë theksin morfollogjik propozimeve konkrete për menaxhimin e territorit. Vlen të theksohet se Korridoret e propozuara nuk janë akse të reja, ato përgjithësisht janë pjesë e sistemit rrugor lokal, por diversifikimi i trafikut që realizohet përmes tyre përvçese ndihmon orientimet e bashkisë për të finacuar dhe zgjidhur nyjet (mbikalime, nen-kalime) me aksin kombëtar krijon dhe një rrjet adekuat rrugor me impakt të lartë në zhvillimin e turzmit për gjithë territorin e bashkisë.

Funksioni kryesor i këtyre korridoreve është të rrisë rilidhjen ekologjike midis zonave bregdetare dhe malore të brendshme, duke përdorur një pjesë të rrjeteve natyrore dhe artificiale të ujit dhe shtigjeve ekzistuese, duke e shoqëruar këtë funksion me ndërtimin e një rruge të mobilitetit të qëndrueshëm, kryesisht si rrugë çiklizmi dhe këmbësore, për të siguruar afërsi me destinacionet kryesore turistike në zonë. Ideja është që të japë shërbim ne qytetet dhe fshatrat, duke ndërtuar një sistem alternativ të transportit të fokusuar në hapësirat publike, shkollat, vendet e kultit dhe qendrave të komunitetit lokal.

Ndërtim dhe përmirësim i pjesëve ekzistuese të rrugës që ngjitet nga Lezha deri në pikën panoramike me interes turistik të Majës së Velës është një tjetër projekt zhvillimi afat-mesëm i propozuar. Kjo pikë turistike e quajtur ndryshe dhe "ballkoni i Lezhës" për arsyen të lartësisë së saj dhe panoramës që ofron, përvçese lidhjen e komunitetit të zonës me infrastrukturat lokale plotëson dhe paketën ofertës turistike të bashkisë me turizimin malor.

Për sa i përket propozimeve të tjera në lidhje me transportin rrugor, propozimet janë fokusuar kryesisht në lidhjen e qendrave të njësive administrative me akset kombëtare.

Duhet pasur parasysh që në dokumentin strategjik ku jepen dhe vlerësimë të ndryshme për këto projekte, infrastrukturat që shërbejnë thjeshtë për lidhje të qendrave të banuara me akset kombëtare janë përfshirë në **projektet bazë**, ndërsa ato akse që përveç lidhjes (komunikimit) plotësojnë dhe aspekte të tjera me impakt zhvillimi, kryesisht turistik, janë përfshirë në **projektet e zhvillimit**.

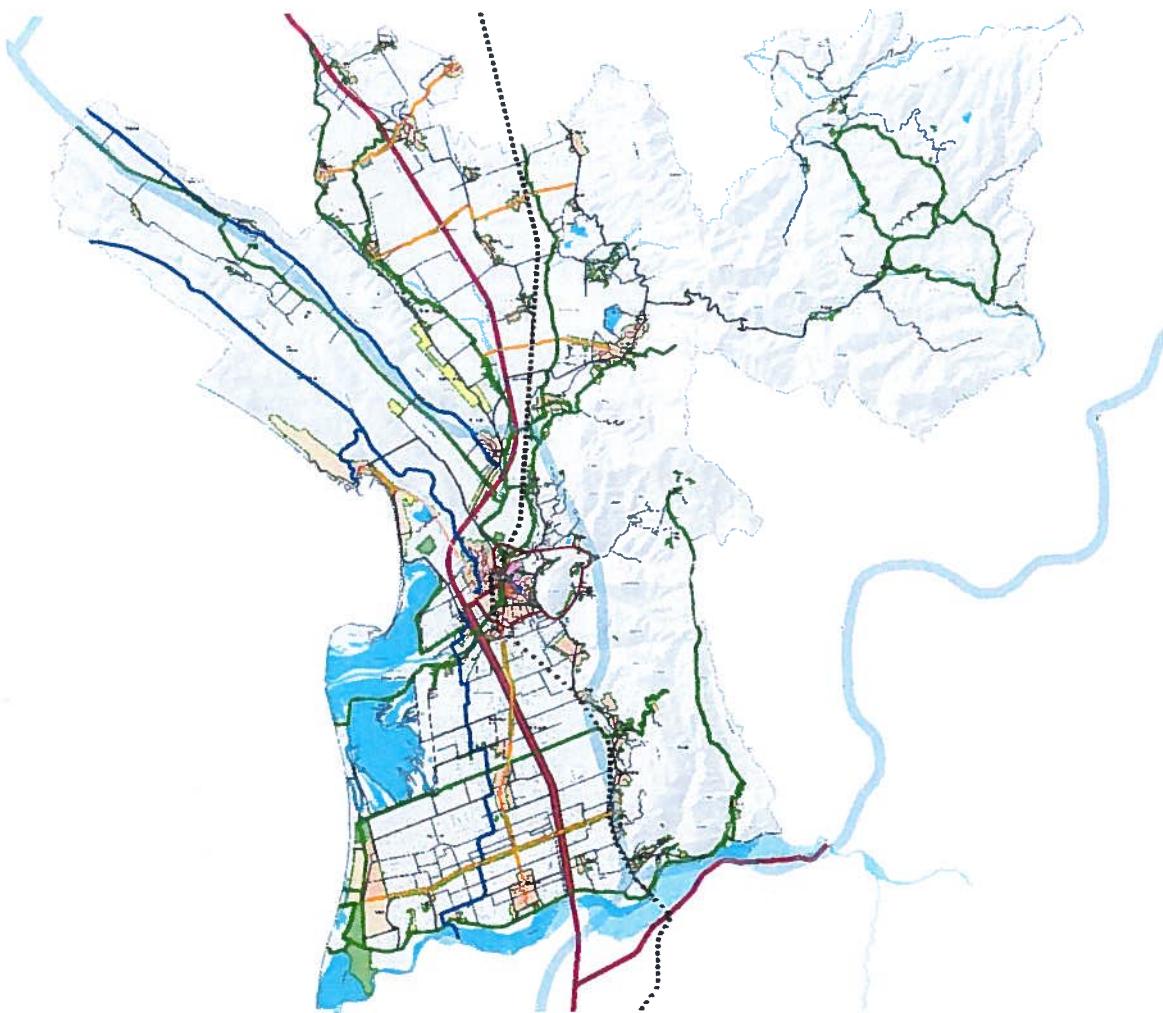

Figura 3.6 Harta e sistemit rrugor të propozuar

Infrastruktura e ujësjellës – kanalizime

Përsa i përket infrastrukturës së ujësjellës-kanalizimeve, konstatohet që vetëm për qytetin e Lezhës dhe Shëngjinit ka një investim të miratuar që është në fazën përmbyllëse të tij. Kjo zonë e cila po mbulohet me këtë shërbim primar përbën realisht pjesën më urbane të gjithë territorit të bashkisë Lezhë dhe implementimi i këtij projekti përveç impaktit pozitiv në jetën e banorëve përmirëson ndjeshëm dhe zhvillimin e turizmin kryesish për zonën Shëngjinit. Përsa i përket qendrave të tjera urbane konstatohen ndërhyrje minimale të karakterit riparues dhe nevojat në këtë aspekt janë mjaft të mëdha.

Sa më sipër si zonë prioritare që duhet mbuluar me këtë shërbim është njësia administrative e Shënkollit që përmban dhe plazhin e Tales që ka një frekuentim të madh në vitet e fundit, kryesisht nga turistët vendas kosovar. Gjithashtu ndërhyrje prioritare është ndërhyrja në pothuaj gjithë zonat e banuara fushore të pjesë jugore të territorit të bashkisë duke pasur parasysh asetin e vlefshëm të ujërave nëntokësor që ka kjo zonë (akuiferi i Lezhës).

Investimet në projekte konkrete duhet të bëhen dhe për impiantet e pastrimit të ujërave të zeza që mbyllin ciklin e grumbullimit dhe të trajtimit të ujërave të ndotur.

Infrastruktura e energjisë elektrike

Edhe përsa i përket kësaj infrastrukture ndërhyrjet janë të nevojshme pothuajse në gjithë territorin e bashkisë, gjithsesi zonë prioritare mbetet pjesa perëndimore e mbart, kryesish gjatë sezonit veror, një ngarkesë të madhe nga ardhja e turistëve. Në shumicën e fshatrave konstatohet një tension i ulët, nën mesataren, dhe defektet janë të shpeshta. Propozohen investime në mirëmbajtjen/zëvendësimin e rrjetit të tensionit të ulët dhe të mesëm me qëllim arritjen e një standarti të qëndrueshëm furnizimi me energji elektrike

Kanalet vaditëse dhe kullues

Territori i bashkisë Lezhë ka rreth 18 500 ha tokë bujqësore (37% e sip. totale), e cila e favorizuar nga pjelloria e lartë dhe kushtet klimatike përbën një prej motorëve kryesorë të zhvillimit ekonomik. Pas viteve '90, mungesa e mirëmbajtjes dhe në disa raste dëmtimi i rrjetit të këtyre kanale ka sjell një rënie të ndjeshme të kapaciteteve prodhuese. Propozohet pastrim/hapje e kanaleve vaditëse dhe kullues. Nga një total prej rreth 175 km kanale parësore, nga viti 2014 (ne vitet e fundit) janë mirëmbajtur rreth 65 km ose 37%, ndërsa për kanalet dytësore, nga një total prej rreth 242 km nga viti 2014 (ne vitet e fundit) janë mirëmbajtur rreth 29 km ose 12%

Mbrojtja e akuiferëve.

Sic është trajtuar dhe në dokumentin e "Analizës së thelluar të territorit të Bashkisë Lezhë" pjesë integrale e PPV, Akuiferi i Lezhës është një nga asetat më me vlerë të këtij territori. Zhvillimi informal i 20-25 viteve të fundit, mungesa e rrjeteteve të ujësjellës kanalizimeve që ka sjellë përdorimin në masë të puseve si mjet furnizimi me ujë dhe gropave septike përlargimin e ujerave të zeza, vë në rrezik cilësinë e këtij pellgu ujëmbajtës nëntokësor. Dy janë aspektet kryesore që duhen monitoruar dhe me kalimin e kohës përmes investimeve adekuate duhen zgjidhur:

Shfrytëzimi i pakontrolluar i Akuiferit të Lezhës nga puseve e ujit. Kujtojmë këtu që pothuaj gjithë zonat dhe ndërtimet informale të viteve të fundit furnizohen me ujë përmes shpimeve të bëra nga vetë banorët. Cilësia e dobët e kësaj infrastrukturë edhe në zonat tradicionalisht të banuara ka bërë që edhe në këto zona shumica e banorëve të bëjnë shpime spontane duke rezultuar kështu në një shfrytëzim të pakontrolluar të këtij akuiferi. Sa më sipër është propozuar që fillimisht të hartohet një kadastër (regjistër) i gjithë puseve në territorin e bashkisë dhe pastaj duke pasur një pasqyrë të qartë të gjendjes ekzistuese të shfrytëzimit të zbatohet një plan veprimi adekuat.

Ndotja e Akuiferit të Lezhës. Mungesa e infrastrukturës së kanalizimeve të ujërave të zeza ka bërë që përdorimi i gropave septike të jenë i vetmi mjet përlargimin e tyre. Si rrjedhim zhvillimet kryesish me karakter informal të viteve të fundit mbartin një rrezik serioz në ndotjet e Akuiferit të Lezhës. Pajisja e zonave urbane, sipas prioriteteve dhe përqendrimit të popullsisë, me rrjetin e nevojshëm të kanalizimeve të ujërave të zeza do shmanget gradualisht këtë problem mjaft serioz.

Sa më sipër mbrojtja e Akuiferit të Lezhës zgjidh një problem madhor me impakt direkt në përmirësimin e jetës së banorëve, rrit potencialet turistike dhe siguron një zhvillim të qëndrueshëm duke respektuar ekuilibrat mjedisor.

Pastrimi i lumenjve – mirëmbajtja e sistemit ujor sipërfaqësor

Territori i bashkisë Lezhë ka një rrjet të pasur ujerash sipërfaqësor që janë një aset mjaft me vlerë për zhvillimin e bujqësisë, turizmit dhe cilësisë së jetës së komunitetit të banorëve që jetojnë në këtë zonë. Këtu përfshihen lumenjtë kryesor: Drin, Mat dhe Gjadër, rezervuarët dhe liqenet artificial dhe gjithë rrjetin e kanaleve vaditës. Sa më sipër projektet e nevojshme për këtë rrjet të pasur ujërash sipërfaqësor janë:

- Projekt për kontrollin, monitorimin e rreptë dhe gradualisht shmangien e shfrytëzimit të pakontrolluar të shtretërve të lumenjve për marrjen e inerteve;
- Projekt për kontrollin dhe ndalimin e rreptë të ndotjeve që vijnë nga bizneset e zhvilluara pranë këtyre asete ujore.

Menaxhimi i mbetjeve urbane

Menaxhimi i mbetjeve urbane ka qenë në fokusin e Bashkisë Lezhë në kryesisht në dekadën e fundit. Me ndihmën e donatorëve të huaj janë hartuar disa studime mjaft me vlerë përsa i përket menaxhimit të mbetjeve.

Aktualisht po hartoitet dhe një studim që merr në konsideratë menaxhimin e mbetjeve në gjithë territorin e bashkisë pas reformës territoriale, ku dhe problematikat dhe sfidat për një menaxhim adekuat janë rritur. Sipas këtij studimi, vend-depozitimi mbetet landfull i Bushatit dhe për qëllime të rritjes së efektshmërisë së këtij shërbimi, territori i bashkisë është ndarë në 3 zona kryesore:

- Lezha 1: Njësitë administrative Lezhë dhe Shëngjin;
- Lezha 2: Njësitë administrative Kolsh, Shënkoll dhe Zejmen;
- Lezha 3: Njësitë administrative Balldre, Kallmet, Dajç, Blinisht dhe Ungrej.

Sa më sipër, propozimet e PPV-së janë:

- Ndërtimin e 3 stacioneve ndërmjetës (tranzitor) të depozitimit të mbetjeve;
- Program për nxitjen e grumbullimit të diferencuar dhe riciklimin.

3.1.1 Rruga peizazhistike “Korridori Blu”

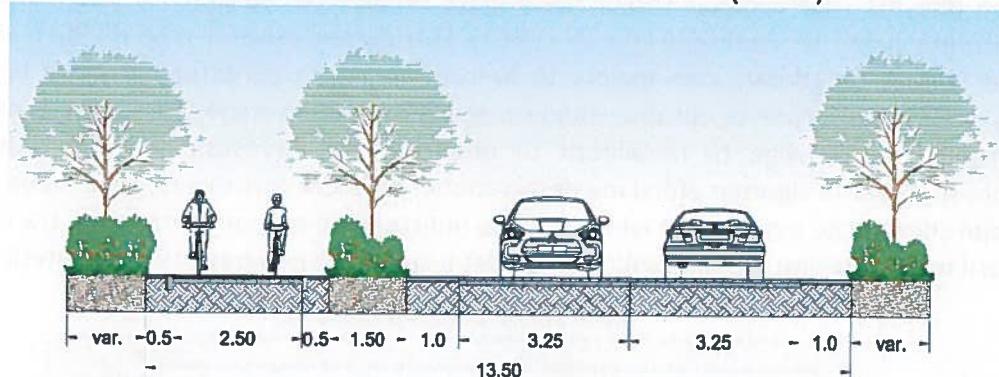
Në instrumentet kombëtare parashikohet një rrugë me karakter peizazhistik e cila përben një udhëzim strategjik për zhvillimin dhe integrimin e zonave të ndryshme me interes turistik që ndodhen përgjatë bregdetit.

Në Planin e Përgjithshëm Kombëtar (PPK) kjo rrugë përshkruhet si një itinerar me impakt të ulët që nuk duhet të jetë një aks i ri infrastrukturor. Gjithashtu në PPK, në zonën bregdetare të territorit të Bashkisë Lezhë, janë evidentuar disa zona natyrore të mbrojtura si dhe disa zona rreziku hidrologjik.

Në Planin e Integruar Ndërsektorial të Bregdetit, e gjithë zona bregdetare nga Shëngjini deri tek Kepi i Rodonit konsiderohet si zonë që duhet mbrojtur dhe që përbën Parkun Natyror Rajonal. Zhvillimi i mundshëm i Rrugës Peizazhistike Blu është përcaktuar skematikisht në zonën perëndimore te superstradës Tiranë-Shkodër dhe jashtë zonës së mbrojtur mjedisore.

Propozimi i këtij Plani të Përgjithshëm Vendor, bazohet në integrimin e mundshëm të fashave peizazhistike që shtrihen paralel me bregdetin: peizazhi bregdetar, ultësira bujqësore, korridori infrastrukturor, sistemi urban përgjatë vargmaleve, zona malore.

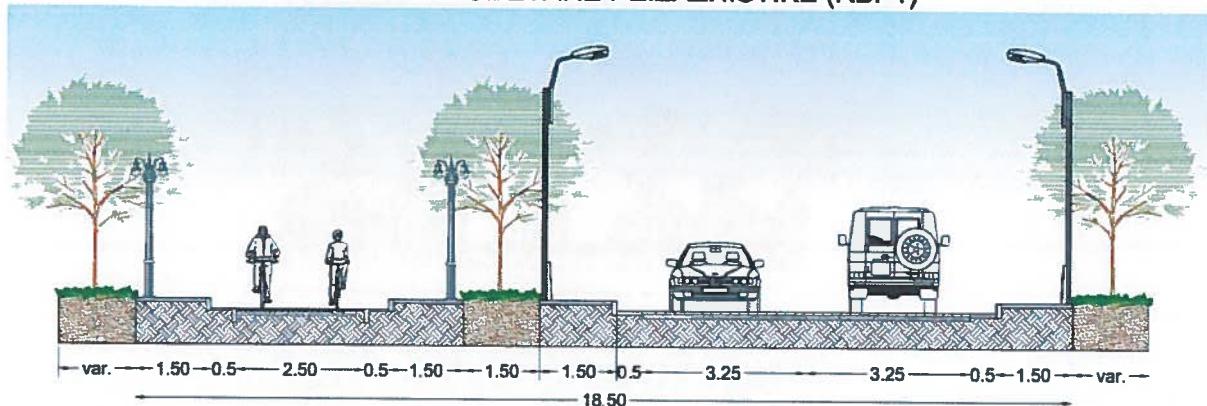
RRUGA BREGDETARE PEIZAZHISTIKE (RBP2)

Figura 3.7 Prerje terthore e Korridorit Peizazhistik jashtë zonave urbane (propozim)

Ky integrim i është besuar korridoreve të tërthortë te cilët lidhin resurset e peizazheve të ndryshme dhe i integrojnë në një vizion zhvillimi sinergjik. Këto korridore arrijnë në det përtë shfrytëzuar resurset turistike te bregdetit në mënyrë pikësore, si pika mbërritje a cul de sac, te cilat diferencohen në bazë të llojit të korridorit, portokalli (turizëm plazhor) dhe i gjelbër (turizëm mjedisor).

RRUGA BREGDETARE PEIZAZHISTIKE (RBP1)

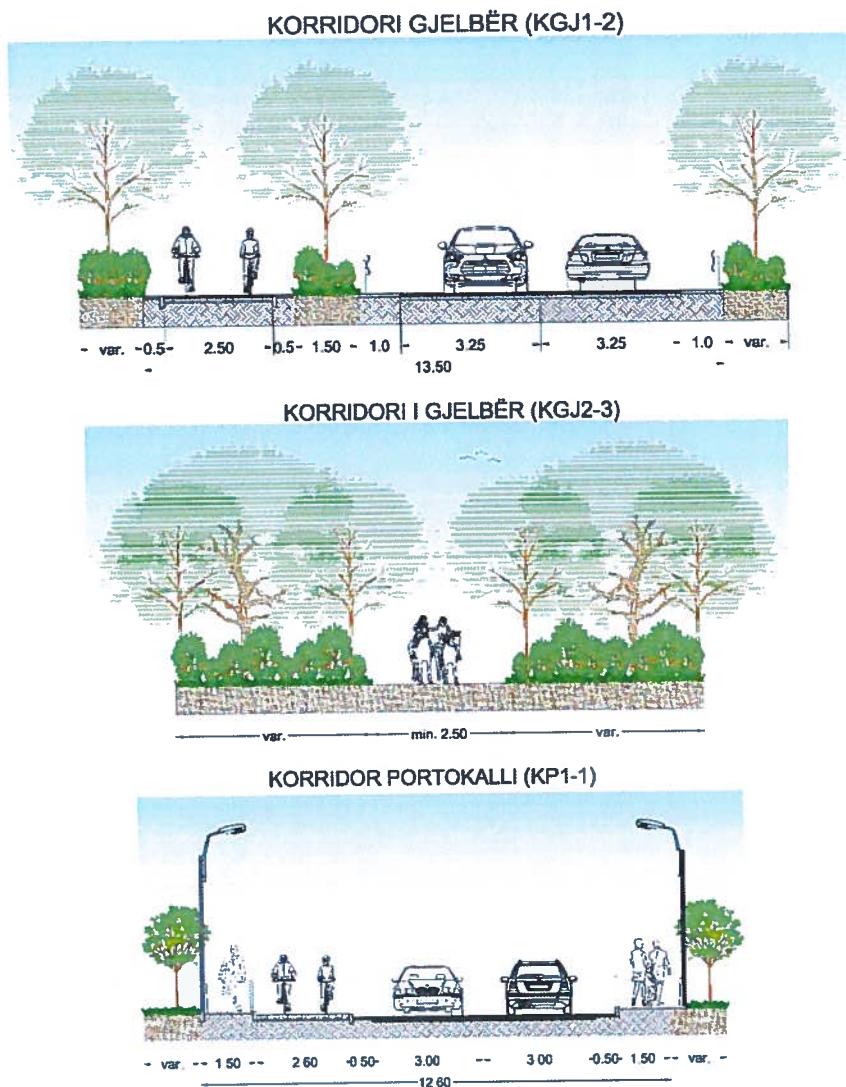

Figura 3.8 Prerje terthore e Korridorit Peizazhistik brenda zonave urbane (propozim)

Lidhja gjatësore e tipit turistik mund të garantohet, në përputhje me udhëzimet e planeve kombëtare, nëpërmjet zhvillimit të një itinerari që lidh mes tyre korridoret e tërthortë. Ky itinerar mund të rikuperojë rrugët ekzistuese me karakter lokal që lidhin qendrat e banuara përgjatë bregdetit dhe që ndodhen në perëndim të superstradës por jashtë kufirit të zonave të mbrojtura bregdetare.

3.1.2 Korridori Portokalli dhe i Gjelbër

Një tjetër pjesë me rëndësi e ndërhyrjeve në infrastrukturën e trasportit janë propozimet strategjike për krijimin e korridoreve portokalli dhe të gjelbër si forma të lidhjes së territorit në drejtimin lindje perëndim, në mënyrë të kujdeshme ndaj mjedisit dhe duke i dhënë theksin morfollogjik propozimeve konkrete për menaxhimin e territorit. Vlen të theksohet se Korridoret e propozuara nuk janë akse të reja, ato përgjithësisht janë pjesë e sistemit rrugor lokal, por diversifikimi i trafikut që realizohet përmes tyre përvëçse ndihmon orientimet e bashkisë për të finacuar dhe zgjidhur nyat (mbikalime, nen-kalime) me aksin kombëtar krijon dhe një rrjet adekuat rrugor me impakt të lartë në zhvillimin e turzmit për gjithë territorin e bashkisë. Funksioni kryesor i këtyre korridoreve është të rrisë rilidhjen ekologjike midis zonave bregdetare dhe malore të brendshme, duke përdorur një pjesë të rrjeteve natyrore dhe artificiale të ujit dhe shtigjeve ekzistuese, duke e shoqëruar këtë funksion me ndërtimin e një rruge të mobilitetit të qëndrueshmë, kryesisht si rrugë çiklizmi dhe këmbësore, për të siguruar afërsi me destinacionet kryesore turistike në zonë. Ideja është që të japë shërbim ne qytetet dhe fshatrat, duke ndërtuar një sistem alternativ të transportit të fokusuar në hapësirat publike, shkollat, vendet e kultit dhe qendrave të komunitetit lokal.

3.2 KUADRI LIGJOR DHE RREGULATOR

Më poshtë në trajtë të përbledhur është dhënë i gjithë kuadri ligjor, në kontekstin e të cilit është përgatitur dokumenti i Analizës dhe Vlerësimit të Territorit të Bashkisë Lezhë. Përveç akteve ligjore dhe nënligjore për planifikimin e territorit të cilët kanë qenë referenca kryesore në hartimin e këtij dokumenti, më poshtë janë dhënë disa nga ligjet dhe VKM kryesore sektoriale që do referohen nga ekspertët e fushave të ndryshme në procesin e hartimit të PPV.

Sa më sipër, vlen të theksohet që në tabelën vijuese, nuk janë paraqitur dokumenta ligjor që kanë lidhje direkte me territorin e kësaj bashkie (siç mund të janë VKM për miratimin e monumenteve të trashëgimisë kulturore apo mjedisore). Ato janë dhënë specifisht në kapitujt përkatës të këtij raporti ku trajtohen këto asete apo problematika.

Tabela 3.1: Kuadri ligjor

Ligj	Nr. 107/2014 dt. 31.7.2014	“Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit” (i ndryshuar me Ligjin Nr. 73/2015, Dt.Aktit: 09.07.2015)
Ligj	Nr. 115/2014 dt. 31.7.2014	“Për ndarjen administrativo-territoriale të njësive të qeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë” (i ndryshuar me Ligjin Nr.180/2014,
Ligj	Nr. 139/2015 dt.17.12.2015	“Për vetëqeverisjen vendore”
Ligj	Nr. 7850 dt. 29.7.1994	Kodi civil i Republikës së Shqipërisë (i ndryshuar)
Ligj	Nr. 8378 dt.	Kodi rrugor i Republikës së Shqipërisë (i ndryshuar)
Ligj	Nr. 72/2012 dt.	“Për organizimin dhe funksionimin e infrastrukturës kombëtare të Informacionit Gjeohapësinor në Republikën e Shqipërisë”
Ligj	Nr. 91/2013 dt.	“Përvlerësimin strategjik mjedisor”
Ligj	Nr. 9408 dt.	Për trashëgiminë kulturore (i ndryshuar)
Ligj	Nr. 9244 dt.	Per mbrojtjen e tokës bujqesore (i ndryshuar)
Ligj	Nr. 9710 dt.	Për portet turistike (i ndryshuar me Ligji Nr. 28/2012)
Ligj	Nr. 9385 dt.	Për pyjet dhe shërbimin pyjor (i ndryshuar)
Ligj	Nr. 9693 dt.	Per fondin kulosor (i ndryshuar)
Ligj	Nr. 9817 dt.	Përbujqësinë dhe zhvillimin rural
Ligj	Nr. 8906 dt.	Përzonat e mbrojtura (i ndryshuar)
Ligj	Nr. 93/2015 dt.	Përturizmin

Ligj	Nr. 10463 dt.	Për menaxhimin e integruar të mbetjeve (i ndryshuar)
VKM	Nr. 408 dt.13.05.2015	“Për miratimin e rregullores së zhvillimit të territorit” (ndryshuar me VKM. Nr. 672, dt 29.07.2015)
VKM	Nr. 671 dt. 29.7.2015	“Për miratimin e rregullores së planifikimit të territorit”
VKM	Nr. 1096 dt.	Për miratimin e rregullave, kushteve e procedurave për përdorimin dhe menaxhimin e hapësirës publike.
VKM	Nr. 219 dt.11.03.2015	“Për përcaktimin e rregullave e të procedurave për konsultimin me grupet e interesit dhe publikun si dhe dëgjesën publike gjatë procesit të vlerësimit
VKM	Nr. 575 dt.24.06.2015	Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve inerte
VKM	Nr. 31 dt.21.01.2016	Për miratimin e dokumentit të politikave strategjike për mbrojtjen e biodiversitetit
VKM	Nr. 691 dt. 29.7.2015	“Për miratimin e strategjisë ndërsektoriale për decentralizimin dhe qeverisjen vendore 2015–2020”
VKM	Nr. 829 dt.	Për miratimin e dokumentit “Standardet shtetërore për specifimet teknike të infrasukturës së informacionit gjeohapësinor në Shqipëri” tema -
VKM	Nr. 942 dt.	“Për miratimin e rregullores “Për planifikimin dhe realizimin e fotografimit ajror të territorit të Republikës së Shqipërisë”
VKM	Nr. 1077 dt.	Për miratimin e rregullores “Për krijimin, ruajtjen dhe përditësimin e metadatave, strukturën e katalogimit dhe afatet e krijimit të metadatave
VKM	Nr. 1078 dt.	Për miratimin e dokumentit “Standardet shtetërore për specifimet teknike të informacionit gjeohapësinor në Shqipëri”, tema - Kufijtë e Njësive
VKM	Nr. 410 dt.	Për përcaktimin e rregullave dhe të procedurave të ndryshimit të kategorive të resurseve të tokës
VKM	Nr. 1354 dt.	Per rregullat dhe procedurat qe ndiqen per heqjen, shtimin dhe ndryshimin e destinacionit te fondit kullosor
VKM	Nr. 432 dt.	Për zgjerimin e kufijve të rezervatit natyror të menaxhuar Kune-Vain-Tale
VKM	Nr. 81 dt.	Për shpalljen e zonës ekonomike në Lezhë dhe përcaktimin e autoritetit kontraktues, për dhënien e statusit të zhvilluesit të kësaj zone
VKM	Nr. 11 dt.	Për shpalljen e zonës ekonomike në Shëngjin, Lezhë
VKM	Nr. 153 dt. 7.4.2000	“Për miratimin e rregullores së zbatimit të Kodit Rrugor të Republikës së Shqipërisë”
VKM	Nr. 628 dt.	Për miratimin e rregullave teknike të projektimit dhe ndërtimit të rrugëve (i ndryshuar me VKM Nr. 111, dt.10.02.2016)

3.3 LIDHJA ME POLITIKA DHE DOKUMENTE të TJERË

Në ketë pjesë synohet që të jepet konteksti i politikave dhe dokumenteve të tjera brenda së cilave funksionon Plani dhe ku është bazuar hartimi i VSM-së. për këtë qellim janë

konsultuar dhe përdorur një sërë dokumentesh, përfshire konventat ndërkombëtare, Direktivat e BE-së dhe politikat në nivelin kombëtar. Tabela 3-1 me poshtë paraqet dokumentet e konsultuara.

Në Shtojcën 2 jepet një përshkrim më i detajuar i Direktivave të BE-së dhe legjislacionit përkatës shqiptar në kuadrin e përafrimit me Direktivat e BE-së.

Tabela 3.2 Përbledhje e dokumentacionit të konsultuar

Konteksti Ndërkombëtar

Legjislacioni Horizontal

- Direktiva 2004/35/KE "Mbi përgjegjësinë mjedisore, parandalimin dhe riparimin e dëmeve mbi ambientin";
- Direktiva 2001/42/KE "Për vlerësimin e pasojave në mjedis të planeve dhe programeve të caktuara";
- Direktiva e Këshillit 85/337/KE "Mbi vlerësimin e efekteve të projekteve publike dhe privatë mbi mjedisin";
- Direktiva 2003/4/KE mbi të drejtën e publikut për të pasur informacion mjedisor;
- Direktiva 2003/35/KE mbi "Tërheqjen e publikut në vendimmarrje në hartimin e planeve programeve në fushën e mjedisit dhe amendimet për pjesëmarrjen e publikut dhe aksesin në drejtësi";

Cilësia e Ajrit:

- Direktiva 2008/50/KE mbi cilësinë e ajrit të ambientit dhe për një ajër më të pastër për Evropën;
- Direktiva 2001/81/KE mbi Tavanet Kombëtare të Shkarkimit për disa ndotës atmosferike;
- Direktiva 2012/33 në lidhje me përbajtjen e squfurit në lendet djegëse në transportin detar;
- Direktiva 2004/42/KE mbi limitimin e shkarkimeve të kompozimeve organike të avullueshme për shkak të përdorimit të tretësve organik në disa bojëra dhe llaçë të caktuara dhe produkteve për rilyerjen e automjeteve;
- Direktiva 97/68/KE mbi përafrimin e legjislacionit të Vendeve Anëtare në lidhje me masat që do të ndërmerren kundër shkarkimit të ndotësve të gazte dhe lendes së ngurtë pezull nga motorët me djegie të brendshme që instalohen në makineritë e lëvizshme jo rrugore;
- Direktiva 2005/55/KE mbi përafrimin e legjislacionit të Vendeve Anëtare në lidhje me masat që do të ndërmerren kundër shkarkimeve të ndotësve të gazte dhe lendes së ngurte pezull nga motorët me ndezje me kom presion dhe motorët me ndezje pozitive që djegin gaz natyral apo të lëngshëm për përdorim në automjete.

Ndryshimet Klimatike:

- Vendimi i Këshillit 2002/358/KE në lidhje me miratimin, në emër të Komunitetit Evropian, të Protokollit të Kiotos të Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike dhe përbashkët të angazhimeve në përpunje me to;
- Direktiva 2003/87/KE për krijimin e një skeme të tregtimit të njësive të lejuara të gazeve me efekt serre brenda Komunitetit e cila amendon Direktivën e Këshillit 96/61/KE;
- Direktiva 2004/101/KE për krijimin e një skeme ë tregtimit të njësive të lejuara të gazeve me efekt serre brenda Komunitetit, në lidhje me mekanizmat e Protokollit të Kiotos;
- Direktiva 2009/29/KE e cila amendon Direktivën 2003/87/KE në mënyrë që të përmirësoje dhe zgjerojë skemën tregtare të kompensimit të njësive të lejuara të emisioneve të gazeve me efekt serre të Komunitetit;
- Vendimi i Komisionit Nr. 2010/2/B/E i cili përcakton një liste të sektorëve dhe nënsektorëve

të cilët mendohet të jenë të ekspozuar ndaj një risku të konsiderueshëm të rrjedhjes së karbonit;

- Direktiva 2008/101/KE e cila amendon Direktivën 2003/87/KE në mënyre që të përfshije aktivitetet e avionave në skemën e tregtisë së njësive të lejuara të gazeve me efekt serre brenda Komunitetit;
- Direktiva 1999/94/KE në lidhje me disponueshmerine e informacionit të konsumatorit mbi ekonominë e lendës djegëse dhe emetimet e CO₂ në lidhje më tregimin e makinave të reja të pasagjerëve;

Administrimi i Mbetjeve:

- Direktiva 2008/98/KE mbi mbetjet;
- Direktiva 86/278/EKE Për mbrojtjen e mjedisit dhe veçanërisht të tokës, kur llumrat e ujерave të ndotura përdoren në bujqësi;
- Direktiva 2006/66/KE Për bateritë dhe akumulatorët, mbetjet nga bateritë dhe akumulatorët;
- Direktiva 94/62/KE Për Ambalazhet dhe Mbetjet nga Ambalazhet;
- Direktiva 2000/53/KE Për automjetet në fund të jetës;
- Direktiva 2002/96/KE dhe Direktiva 2012/19/EU Për mbetjet nga pajisjet elektrike dhe elektronike;
- Direktiva 1999/31/KE Mbi landfillin e mbetjeve;
- Direktiva 2006/21/KE Për menaxhimin e mbetjeve nga industria nxjerrëse;
- Direktiva 2011/65/EU Për kufizimin e përdorimit të substancave të rrezikshme në pajisjet elektrike dhe elektronike.

Cilësia e Ujerave:

- Direktiva 2000/60/KE për krijimin e një kuadri në fushën e politikave të ujit;
- Direktiva 91/271/EKE për trajtimin e ujerave të ndotur urbane;
- Direktiva 2008/56/KE për krijimin e një kuadri në fushën e politikave mjedisore detare (direktiva për kuadrin e strategjisë detare);
- Direktiva 98/83/KE për cilësinë e ujit të pijshëm;
- Direktiva 91/676/KE për mbrojtjen e ujerave nga ndotja e shkaktuar nga nitratet e përdorura në bujqësi;
- Direktiva 2006/7/KE për menaxhimin e cilësisë së e ujerave të larjes;
- Direktiva 2006/118/KE për mbrojtjen e ujerave nëntokësore nga ndotja dhe degradimi;
- Direktiva 2013/39/BE për sa i përket substancave prioritare në fushën e politikave të ujit;
- Direktiva 2009/90/KE që parashtron specifikimet teknike për analizat kimike dhe monitorimin e statusit të ujit;
- Direktiva 2007/60/KE për vlerësimin dhe menaxhimin e rreziqeve nga përmbytjet.

Mbrojtja e Natyrës:

- Direktiva 2009/147/KE Për ruajtjen e shpendëve të egër;
- Direktiva 92/43/KE Për ruajtjen e habitateve natyrore, florën dhe faunën e egër;
- Direktiva 83/129/KE lidhur me importin në shtetet anëtare të lëkurës së disa llojeve të vegjilish të fokave dhe produkteve të deriuvara prej tyre;

Zhurmat:

- Direktiva 2002/49/KE 2 Për vlerësimin dhe administrimin e zhurmave në mjedis.
- Direktiva 70/157/EKE mbi përafrimin e legjisacionit të shteteve anëtare në lidhje me nivelin e lejueshëm të zhurmës dhe të shkarkimeve nga mjetet motorike;
- Direktiva 97/24/KE mbi disa komponentë dhe karakteristika të mjeteve motorike me dy

ose tri rrota;

- Direktiva 2001/43/KE mbi gomat e mjeteve motorike dhe të rimorkiove të tyre si dhe montimi i tyre;
- Direktiva 2009/40/KE mbi kontrolllet e përshtatshmërisë rrugore për mjetet motorike dhe rimorkiot e tyre.

Konventat:

- UNESCO Konventa e UNESCO-s për Ruajtjen e Trashëgimisë Kulturore Jomateriale (2003);
- Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore;
- Konventa Kuadër e Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike (UNFCCC);
- Konventa e Bernes (1976): Ruajtja e Faunës së Egër dhe Mjedisit Natyror Evropian;
- Konventa e Biodiversitetit (Diversiteti Biologjik) (1992);
- Konventa e Ramsarit për Ligatinat (1971);
- Konventa e Aarhusit (Konventa mbi të Drejtën për Informacion, Pjesëmarrjen e Publikut në Vendim- marrje dhe të Drejtën për t'ju drejtuar Gjykatës për Çështjet Mjedisore) (1998);
- Konventa e Bonit (1979); Konventa për Mbrojtjen e Specieve Shtegtuese të Kafshëve të Egra;
- Konventa CITES (1975): Konventa mbi Tregtinë Ndërkombëtare të Specieve të Rezikuara të Florës dhe Faunës së Egër;
- Konventa e Barcelonës (1976); Konventa për Mbrojtjen e Mjedisit Detar dhe Zonës Bregdetare të Detit Mesdhe;
- Konventa e Espoos (1991): Konventa për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis në Kontekst Ndërkufitar së bashku me Amendimet dhe Protokollet;
- Konventa për Ruajtjen e Trashëgimisë Kulturore Nënujore(2001).

Konteksti Rajonal

- Strategjia e Evropës Juglindore 2020 (SEJ 2020);
- Kuadri i Investimeve në Ballkanin Perëndimor (KIBP);
- Strategjia e Bashkimit Evropian për Rajonin Adriatiko - Jonian (SBERAJ);
- Programi IPA II;
- Samiti i Ballkanit Perëndimor – rrjeti i korridoreve kyç rajonale të transporti.

Konteksti Kombëtar

- Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2015-2020;
- Strategjia Kombëtare Ndërsektoriale për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural 2014-2020;
- Strategjia e Zhvillimit të Biznesit dhe Investimeve 2014-2020;
- Strategjia e Furnizimit me Ujë & Kanalizimet 2014-2020;
- Strategjia Kombëtare Ndërsektoriale për Administrimin e Mbetjeve 2010-2025;
- Plani Kombëtar për Administrimin e Mbetjeve 2010-2025;
- Strategjia Ndërsektoriale e Mjedisit 2015-2020 (draft);
- Plani i Përgjithshëm Kombëtar për Territorin (draft);
- Legislacioni përkatës mbi ekologjinë, ajrin, mjedisin detar, zonat e mbrojtura, VSM dhe VNM, administrimin e mbetjeve, trashëgiminë kulturore, zhurmat, ujin, bujqësinë, pyjet, etj. (një liste e detajuar e ligjeve, përshkrimit të tyre dhe sektorëve të zbatimit është dhëne në Shtojcën 2)

Burimi: Shqipëria – Plani Kombëtar për Integrimin Evropian(Mars 2015)

3.4 ANALIZA, NISMA, PROGRAME ZBATIMI ETJ.

Në vijim janë paraqitur dokumentet kryesore planifikuese dhe strategjike (kombëtare dhe rajonale) të hartuara 20 vitet e fundit për Bashkinë e Lezhës ose që kanë lidhje direkte me territorin e kësaj Bashkie. Radhitja e tyre është paraqitur sipas kronologjisë kohore të hartimit të tyre.

3.4.1 Plani rajonal Shkodër-Lezhë (2005-2020)¹

Plani rajonal për zhvillimin e rajonit Shkodër–Lezhë për periudhën 2005-2020 ka karakterin e një plani strategjik dhe përfshin territorin e Qarkut Shkodër dhe Lezhë dhe gjithashtu trajton korridoret kryesore rajonale, kryesisht me Kosovën dhe Malin e Zi. Ky plan i parë në kuadrin e një zhvillimi hapësinor multi-sektorial mbështetet në pesë drejtime kryesore:

- Përcaktimi i zonave me prioritet zhvillimin urban;
- Përcaktimi i infrastrukturave strategjike (kryesisht transporti dhe energetika);
- Përcaktimi i një strategjie për zhvillimin ekonomik duke përfshirë element që kanë lidhje direkte me zhvillimin e territorit;
- Përcaktimin e një strategjie mjedisore që siguron një zhvillim të qëndrueshëm në lidhje me përdorimin e tokës në mënyrë sa më efektive, infrastrukturat e nevojshme dhe duke dhënë gjithashtu propozime konkrete zhvillimi ekonomik;
- Përcaktimin e instrumentave efektiv për implementimin e kësaj strategjie, në lidhje me organizimin e institucioneve vendore, buxhetet përkatëse dhe mjetet financiare.

3.4.2 Koncepti i Zhvillimit Rajonal Lezhë²

Koncepti i Zhvillimit Rajonal, i hartuar në përputhje me Strategjinë Ndërsektoriale për Zhvillimin Rajonal të Qeverisë Shqiptare (të vitit 2007) ka pasur si qëllim të shërbejë si dokumenti kryesor strategjik zhvillimi për Qarkun Lezhë në harkun kohor 2010-2015. Përpunimi i këtij dokumenti është bazuar në mbledhjen e projekteve të tjera strategjike rajonale, duke filluar nga ato në nivel bashkiak deri në nivelin ndërkufitar dhe ka përfshirë pjesëmarrje të lartë dhe konsultime të gjera të palëve të interesuara. I gjithë procesi është drejtuar në mënyrë paralele dhe me bashkëpjesëmarrje/bashkëpunim me qarkun e Shkodrës.

Koncepti i Zhvillimit Rajonal u aprovua ne 17 Shtator 2010, nga Këshilli i Qarkut Lezhë.

Vizoni i konceptit të zhvillimit rajonal, mbulon zhvillimin e rajonit deri në vitin 2015 dhe bazohet në tre qëllime:

- Rajoni si një nyje e rëndësishme për biznesin dhe investimet e huaja;
- Intensifikimi i dinamikave të zinxhirit bujqësor dhe zhvillimi i turizmit;
- Zhvillimi i aftësive menaxheriale në administrimin rajonal me synim promovimin e zhvillimit të qëndrueshëm.

¹ Plani rajonal Shkodër-Lezhë (2005-2020) është hartuar nga kompania konsulente EPTISA në vitin 2005. Ky plan rajonal strategjik u porosit nga Fondi Shqiptar i Zhvillimit dhe u financia nga Komisioni Europian.

² Koncepti i Zhvillimit Rajonal Lezhë, është një dokument strategjik i hartuar nga Këshilli i Qarkut Lezhë, me mbështetjen GTZ, në periudhën 2009-2010. Ekspertiza teknike, përvëç Zyrës së Programim-Zhvillimit pranë Qarkut Lezhë, është siguruar edhe nga ekspertë ndërkombëtarë kryesisht Gjermania dhe Sllovenia.

Ky koncept parashtron pesë objektiva kryesorë:

- Shërbime publike cilësore në sektorin e arsimit dhe kulturës, lehtësishët të aksesueshme nga komuniteti, dhe prezent në rajon, për të gjitha kategoritë sociale;
- Zhvillimi i sektorit privat përmes organizimit dhe promovimit të bashkëpunimit të bizneseve, si dhe përmes koordinimit të aktorëve në nivel rajonal dhe kombëtar;
- Zhvillimi i mëtejshëm i bujqësisë dhe agro-biznesit, të bashkuar në një rrjet me kapacitete industriale më të mëdha;
- Përmirësimi dhe përforcimi i infrastrukturës si një kërkesë për përmirësimin e shanseve socio-ekonomike dhe si faktor nxitës koordinimi me sektorët e tjera (p.sh. energjia);
- Konsolidimi i marrëdhënieve të hapura, pozitive e mbështetëse me banorët e rajonit, si dhe inkurajimi i "partnership-eve" rajonale dhe ndër-rajonale.

Për secilin nga objektivat kryesorë, në dokument jepen edhe detajimet përkatëse me projekte prioritare sipas fushave të caktuara. Nga një përllogaritje e paraqitur në Shtojcën II të raportit "Koncepti i Zhvillimit Rajonal Lezhë", rezulton që implementimi i këtij dokumenti (kosto e projekteve prioritare) të jetë përafërsisht 18 milion euro.

Ndonëse ky dokument ka gjetur mbështetjen e autoriteteve lokale, ka munguar mbështetja nga një buxhet konkret.

3.4.3 Plani Rajonal i Veprimit në Mjedis³ (ELPA)

Ky dokument është përgatitur në bashkëpunim të ngushtë me Këshillin e Qarkut të Lezhës dhe Shkodrës, Bashkitë dhe Komunat e zonës që trajtohen në projekt, në kuadër të projektit CARDS "Legjislacioni dhe planifikimi mjedisor në Shqipëri" (Environmental Legislation and Planning – Albania, ELPA) në nëntor 2006.

Qëllimi i këtij dokumenti është të adresojë problematikat mjedisore që kanë lindur nga zhvillimi kaotik i qendrave të banuara shoqëruar me ndërhyrje të pakontrolluara në infrastrukturat ekzistuese, të cilat kanë ndikuar negativisht në natyrë dhe në shëndetin e komunitetit. Zbritja e popullsisë nga zonat malore përveç zgjerimit të qendrave ekzistuese është shoqëruar edhe me krijimin e qendrave të reja, problematikë kjo që ka gjetur të papërgatitur autoritetet vendore për urbanizimin dhe ofrimin e shërbimeve bazë banorëve të rinjë. Kjo situatë ka çuar në zhvillime kaotike në të gjithë zonën, si dhe rritje të problemeve të turizmit në zonën bregdetare.

Zona e marrë në studim

Konkretnisht plani ELPA adreson problemet në basenin e lumbit Drin që nga Hidrocentrali i Vaut të Dejës dhe në vazhdim me të dy degët e tij përgjatë Shkodrës dhe Lezhës. Kufiri verior është dega e sipërme e Drinit duke përfshirë dhe ligenin e Shkodrës dhe lumen e Kirit; kufiri jugor - është lumi i Matit në Lezhë; kufiri perëndimor - deti Adriatik; kufiri lindor - është pjesa ujëmbledhës e Drinit. Zgjatja në lindje ka pasur si qëllim përfshirjen në studim edhe të pellgut të lumbit Gjadër.

---

³ Ky dokument është financuar nga Komisioni i Delegacionit European, në bashkëpunim me Ministrinë e Mjedisit, Pyjeve dhe Administrimit të Ujrale (Europe Aid/118904/C/SV/AL). Është zbatuar nga Jacobs, Louis Berger S.A dhe Qendra Rajonale e Mjedisit (REC), Shqipëri

Figura 3.9 Zona e marrë në studim (ELPA)

Dokumenti sjell një analizë të të dhënave të 50 viteve të fundit sipas kushteve të ndryshme të reliefit të kësaj zone (rrafshina detare, lijenore, ultësira pranë - adriatike, lugina e kanione të ndryshme, laguna, etj). Grumbullimi i të dhënave të disiplinave të ndryshme të rajonit Shkodër - Lezhë, duke filluar nga veçoritë fiziko - gjeografike, trualli (gjeologjia), pasuritë natyrore dhe nëntokësore, uji, bujqësia, biodiversiteti, pyjet, peshkimi, hidro-gjeologjia, të dhëna demografike, përdorimi i tokës, energjia, mbetjet urbane, edukimi etj., pasi janë përpunuar, janë integruar në dokument me një fokus të qartë të mbrojtjes së mjedisit.

Studimi i ndjek parimet e menaxhimit të integruar të zonës bregdetare (ICZM - Integrated Coastal Zone Management) dhe bazohet në studimet e kaluara dhe aktuale për zonën e marrë në shqyrtim. Plani i Zonimit rezulton me identifikimin e zonave urbane për zhvillimin dhe zonave me prioritet mbrojtjen e mjedisit. Gjithashtu propozohen politika të ngjashme për menaxhimit të mjedisit, të zhvillimit të turizmit dhe kontrollin e zhvillimit.

Gjithashtu në dokumentin përshkrimor të Zonimit Funksional lihet si detyrë që ky dokument të miratohet nga autoritetet kombëtare të planifikimit të territorit.

3.4.4 Plani Strategjik për Zhvillimin e Qëndrueshëm 2013-2030⁴

Dokumenti ofron një kornizë politikash multi sektoriale që i mundësojnë qytetit, komunitetit dhe partnerëve koordinimin e përpjekjeve dhe burimeve për të siguruar rritje të qëndrueshme sociale, konkurrueshmëri rajonale, integrim të shpejtë në hapësirën kombëtare e evropiane, zhvillimin e një qyteti kulturalisht të integruar, ekologjikisht të qëndrueshëm dhe një komuniteti shoqërisht gjithëpërfshirës.

⁴ Plani Strategjik për Zhvillimin e Qëndrueshëm 2013-2030 është hartuar nga Bashkia Lezhë me mbështetje metodologjike nga Fondacioni për Autonomi Vendore dhe Qeverisje (FLAG), dhe me mbështetje financiare nga LGI/SOROS, Budapest dhe Programi i Kombeve të Bashkuara, PNUD, Tiranë

Plani që kemi hartuar bazohet në katër shtyllat e zhvillimit të qëndrueshëm, atë ekonomik, social, mjedisor e kulturor. Ai bashkon komunitetin dhe qeverinë bashkiakë në një Vizion përvizim e cilësisë së jetës dhe përcaktimin dhe zbatimin e politikave që udhëheqin zhvillimin në këto katër përbërës zhvillimor.

Këndvështrimi gjinor i planit

Si pjesë të përpjekjeve për një qeverisje të mirë, Bashkia e Lezhës, ka synuar me këtë dokument edhe të adresojë problemet e pabarazisë gjinore, si dhe të dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje.

Kështu, Strategjia e Zhvillimit të Qendrueshëm të Lezhës përbën në të njëjtën kohë një plan veprimi të Strategjisë Kombëtare në nivelin vendor, por edhe një plan zhvillimi social të ndjeshëm nga pikëpamja gjinore dhe që adreson me kujdes sfidat e zhvillimit të komunitetit në këtë zonë.

Në dokument janë paraqitur disa analiza mbi pikat e forta dhe të dobëta (SWOT) në sektor të ndryshëm, ku fokusi ka qenë kryesisht në perceptimin dhe pritshmëritë e biznesit. Në trajtë të përmbledhur tematiakt e analizave të bëra janë paraqitur në vijim:

- Demografia dhe Zhvillimi Urban
- Rritja Ekonomike, Konkurrueshmëria dhe Kohezioni Ekonomik
- Kohezioni Social, Shëndeti dhe Arsimit
- Mjedisit, Aksesi në Infrastrukturë dhe Shërbime
- Kultura dhe Trashëgimia, Demokracia dhe Qeverisja Vendore

Pas analizave të bëra, dokumenti konkludon me Vizionin përvizim, Qëllimet kryesore dhe objektivat zhvillimore. Në pjesën finale të dokumentit jepet dhe vlerësimi i projekteve prioritare të nevojshme për t'u implementuar me qëllim arritjen e objektivave kryesore të përcaktuara.

Vizioni "Lezha 2030"

Lezha, qytet i gjelbër turistik që pasuron jetën dhe trashëgiminë unike historike dhe kulturore, me ekonomi konkurruese e biznes inovator, me lidhje të shpejta e zhvillim urban e mjedisor të qëndrueshëm, qytet me komunitete dinamike e rini inovatore, që frymëzon progres e krijimtarëve që ofron dije të avancuar e mirëqenie përvizim.

Qëllimet kryesore të cilat detajohen në Objektiva Zhvillimore të këtij dokumenti janë:

- Turizmi, kultura dhe arkeologjia

Zhvillimi i turizmit të qëndrueshëm me trashëgimi të pasur kulturore, historike e arkeologjike, ku vizitorët i gëzohen bukurive natyrore dhe ofertës cilësore e të shumëlojshme turistike.

- Ekonomia dhe sipërmarrja

Ekonomi konkurruese, me zhvillim dinamik të ndërmarrjeve të vogla e të mesme, mbështetur në industri mjedisore dhe teknologji inovative e që nxit investimet e shanset e barabarta përvizim.

- Zhvillimi hapsinor dhe infrastruktura

Zhvillim hapsinor funksional e bashkëkohor i Bashkisë që harmonizon interesin e qytetarit me rritjen ekonomike, zhvillimin kulturor e mjedisor, e që rrit aksesin dhe modernizon lëvizshmërinë

- Cilësia e jetës dhe komuniteti

Komunitet me jetë të shëndetëshme dhe aktive, me angazhim kulturor të larmishëm e ndërveprim shoqëror të harmonishëm, që mbështet barazinë gjinore, përfshirjen sociale në një shoqëri të informacionit.

- Mjedisi dhe shërbimet publike

Qytet me mjeshtësi të pastër e të shëndetshëm që mbron jetën, klimën dhe biodiversitetin, e ku komuniteti përfiton shërbime publike cilësore e të sigurta

- Dija dhe zhvillimi njerëzor

Qytet universitar, ku dijet e avancuara dhe profesionalizmi garantojnë ritmet e zhvillimit ekonomik e njerëzor, dhe mbështesin ambicjen, inovacionin dhe integrimin e rinisë

- Qeverisja bashkiakë

Qeverisje bashkiakë efiçente, e hapur, përfshirëse e moderne që mundëson arrijen e vizionit për zhvillimin e qëndrueshëm të qytetit dhe integrimin e komunitetit në hapësirën evropiane të zhvillimit.

Në vijim, jepen në trajtë të përbledhur, vlerat e projekteve prioritare sipas qëllimeve.

Tabela 3.3: Projektet prioritare - Plani Strategjik për Zhvillimin (2013-2030)

Qëllimi	Vlera (në milion lekë)	Vlera (në Euro)	%
Turizimi, kultura dhe arkeologjia	188.3	1 345 176	1.9%
Ekonomia, Sipermarrja	32.9	234 643	0.3%
Zhvillimi hapsinor dhe infrastruktura	1 960.6	14 004 274	20.1%
Cilesia e jetës dhe komuniteti	7 212.5	51 517 941	74.0%
Mjedisi dhe shërbimet publike	352.8	2 519 815	3.6%
Total	9 747	69 621 850	100%

3.4.5 Zona Funksionale Lezhë

Dokumenti strategjik “Zona Funksionale Lezhë⁵” ka si synim kryesor të kryejë një analizë të potencialit të zhvillimit të zonës funksionale, duke identifikuar tiparet e përgjithshme të zhvillimit të saj ekonomik dhe mundësive të krijimit të vlerës së shtuar në zhvillim nëpërmjet bashkëpunimit dhe bashkimit të burimeve midis njësive vendore ekzistuese.

Koncepti i zonës funksionale ishte në themel të reformës territoriale që u krye në Shqipëri gjatë vitit 2014 dhe që ka përcaktuar njësi të reja vendore më të mëdha dhe ka krijuar

⁵ Ky dokument është hartuar në kuadrin e programit dldp 3 të zbatuar nga Helvetas me mbështetje të Qeverisë Zvicerane

pritshmëri për një zhvillim më koherent dhe përdorim më eficient të burimeve të sektori publik, por edhe të shfrytëzimit të energjive të sektorit privat. Koncepti i zonës funksionale ndërtohet mbi strukturën ekonomike dhe sociale të territorit dhe identifikohet kryesisht nëpërmjet lëvizjeve për punësim, potencialit ekonomik dhe zinxhirit të vlerës, disponibilitetit të shërbimeve dhe rrjetit të infrastrukturës fizike.

Dokumenti u hartua në periudhën tator – shkurt 2014 dhe është bazuar në një seri konsultimesh me aktorët lokalë si edhe konsultimin e të dhënave nga burime ekzistuese. Të dhënat primare janë marrë nga njësitet e qeverisjes vendore që përbëjnë zonën funksionale të Lezhës si edhe qarku i Lezhës. Të dhënat mbi popullsinë janë marrë nga INSTAT, census 2011 dhe janë krahasuar me të dhënat administrative të popullsisë nga regjistri i Gjendjes Civile. Burimi i të dhënave të përdorura në tekst është cituar në çdo rast.

Ky dokument është një ekstrakt fillestari i burimeve për njohjen e zonës funksionale dhe identifikimin e potencialit të zhvillimit. Mbi bazën e kësaj analize fillestare dhe në konsultim të ngushtë me aktorët lokalë, përfshirë komunitetet vendore, komuniteti i biznesit, punonjës të administratave vendore ekzistuese dhe përfaqësues të organeve të qeverisjes vendore në nivel qarku, do të bëhet një propozim fillestari për drejtimet ku administrata e njësë së re vendore të Lezhës mund të përqendrohet për të mbështetur zhvillimin e qëndrueshëm të zonës duke i kushtuar vëmendje të veçantë edhe kohezionit të brendshëm ekonomik e social dhe zbutjes së pabarazive ndërvendore.

Duke qenë se analiza e zonave funksionale, siç u tha dhe më sipër, ka qenë në bazë të reformës administrativo-territoriale, territori që trajton ky dokument, pavarsisht se i përgatitur përpara miratimit të reformës, përpunhet totalisht me territorin aktual të Bashkisë Lezhë. Si rrjedhim, ky dokument ka shërbyer në mjaft raste si referencë edhe në hartimin e këtij dokumenti mbi analizën e thelluar të territorit të bashkisë Lezhë, kryesisht për të dhënat statistikore të mbledhura në disa sektor të zhvillimit lokal.

Përsa i përket parashikimeve konkrete dhe projekteve prioritare që PZF Lezhë paraqet, ato do merren në konsideratë gjatë fazës së hartimit të Strategjisë Territoriale të Bashkisë Lezhë (pjese integrale e PPV-së).

3.4.6 Ndryshimet klimatike në deltat e Lumin Drin dhe Mat

Projekti⁶ për ndryshimet klimatike në deltat e Lumin Drin dhe Mat ka nxjerrë si produkt final dy raporte:

1. Përshtatja me ndryshimet klimatike në deltat e lumenjve Drin - Mat
(Dukumeti i Politikave)
2. Identifikimi dhe zbatimi i masave të përshtatshme në deltat e lumenjve Drin - Mat
(Projekt Raporti i përbledhur)

⁶ Ky projekt është financuar nga UNDP (Programi për Zhvillim të Kombeve të Bashkuara) dhe GEF (Global Environment Fund - Fondi Global i Mjedisit) me mbështetjen e Qarkut Lezhë, në vitin 2013. Dy dokumentet e prodhuar nga ky projekt nuk janë miratuar në ndonjë institucion lokal apo qendror. Ato kanë thjesht karakter orientues për sfidat kryesore me të cilat përballet vendi jonë nga ndryshimet klimatike

Dokumenti i Politikave

Dokumenti i Politikave është bazuar kryesisht në konsultime me ministritë dhe agjencitë në nivel qendror dhe pavarësisht se fokusohet në deltat e lumenjve Drin dhe Mat jep rekomandime strategjike për gjithë zonat e rrezikuara në vendin tonë. Zbatimi i këtyre strategjive të dhëna në këtë dokument është kritik për të mbështetur në mënyrë të vazhdueshme, përshtatjen pro-aktive ndaj rreziqeve të ndryshimeve klimatike në Shqipëri. Studimi jep direktiva të përgjithshme për Shqipërinë për të ndërtuar një plan veprimi për ndërhyrjet e duhura, me mësimet e nxjerra nëpërmjet nismës pilot në deltat e lumenjve Drini dhe Mati.

Vizioni i dokumentit. Ndikimet e ndryshimeve klimatike paraqesin sfida të rëndësishme për Shqipërinë, duke rrezikuar humbjen e biodiversitetit dhe ndikimet negative në jetën e komuniteteve lokale që përballen direkt me to'. Si pasojë, Vizioni i këtij Dokumenti Politikash është që të krijojen mekanizma strategjike me të cilat të moderohet përballja me pasojat e ndryshimeve klimatike, dhe të përfitohet maksimalisht nga mësimet e nxjerra gjatë viteve të fundit.

Objktivi kryesor i këtij dokumenti është konsiderimi i ndryshimeve klimatike në strategjitë e politikat kombëtare dhe integrimin e në kuadrin e planifikimit të territorit.

Struktura e dokumentit është e ndarë në 6 pjesë dhe në trajtë të përgjithshme jep:

- Pjesa 1 fillon me një hyrje ku përshkruhen sfidat kryesore me të cilat përballemi nga ndryshimet klimatike;
- Pjesa 2 paraqet praktikat e mira ndërkombëtare në këtë drejtim dhe mundësitë e përshtatjes, integrimit dhe përfshirjes në kontekstin e vendit tonë.
- Pjesa 3 dhe 4 përshkruajnë kuadrin ligor të vendit tonë dhe mundësitë e ndërhyrjeve optimale për të reflektuar objektivin kryesor të këtij projekti.
- Në Pjesën 5, bazuar mbi të gjitha gjetjet e mësipërme, jepen drejtimet strategjike që duhen adoptuar për ndryshimet klimatike në vendin tonë.
- Pjesa 6 përshkruhen kërkesat kryesore për monitorimin dhe vlerësimin e progresit për arritjen e vizionit të politikës në këtë drejtim.

Raporti përmbyllt me rekomandime institucionale për të gjitha nivelet (qendrore dhe lokale) që kanë rezultuar nga gjithë analiza e bërë.

3.4.7 Skenarët e zhvillimit nënrajonal në Qarkun Lezhë

Dokumenti "Skenarët e zhvillimit nënrajonal në Qarkun Lezhë" është hartuar në kuadër të zbatimit të Programit të Zhvillimit Rajonal në Shqipërinë Veriore (Regional Development Program Northern Albania – RDP)⁷. Partnerët dhe përfituesit e drejtpërdrejtë të këtij programi janë Qarku Shkodër dhe Qarku Lezhë, Ministria e Brendshme dhe Departamenti i Strategjive dhe Koordinimit të Ndihmës së Huaj pranë Këshillit të Ministrave. Objktivi i përgjithshëm i këtij programi është nxitja e zhvillimit të qëndrueshëm dhe të balancuar socio-ekonomik në Qarqet ku operon.

⁷ Programi RDP në kuadër të të cilit është hartuar ky dokument, financohet nga Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) dhe Austrian Development Cooperation. Hartimi i këtij dokumenti është bërë nga: Swiss Intercooperation-Zvicër, ÖAR Austri dhe Co-Plan-Shqipëri.

Ky dokument ka për qëllim që të sjellë së bashku objektivat e përgjithshme dhe sektoriale zhvillimore të prezantuara në disa dokumente strategjike të Qarkut Lezhë, të hartuara nga Këshilli i Qarkut apo aktorë të tjera, dhe të mbështesë zbatimin e tyre përmes lidhjes së tyre me potencialet e zhvillimit territorial. Procesi i filtrimit të këtyre strategjive dhe i identifikimit të territoreve me potenciale të ngjashme zhvillimore ka shërbyer si platformë për hartimin e skenarëve të zhvillimit të nënrajoneve. Këto skenarë zhvillimi të nënrajoneve kanë qenë baza kryesore për identifikimin e projekteve-pilot, të cilat synojnë të nxisin zhvillimin rajonal/nënrajonal dhe janë përfshirë në Planin Veprimit të Qarkut Lezhë për periudhën kohore 2015-2017, i cili do t'i shërbejë Këshillit të Qarkut Lezhë për të orientuar punën në funksion të zbatimit të Konceptit Strategjik të Zhvillimit Rajonal (KSZhR) përmes projekteve konkrete me qëllim nxitjen e zhvillimit ekonomik të qëndrueshëm rajonal. Ky plan veprimi do të shërbejë gjithashtu si një instrument që ndërlidh parashikimet e dokumenteve strategjike me potencialet e zhvillimit ekonomik në territorin që ky institucion administron. Përveç Planit të Veprimit, ky dokument paraqet gjithashtu një metodologji përmes së cilës Këshilli i Qarkut mund të monitorojë dhe vlerësojë ecurinë e zbatimit të KSZhR-së.

Qëllimet kryesore:

- Instrument që ndërlidh parashikimet e dokumenteve strategjike me potencialet e zhvillimit ekonomik në territorin që ky institucion administron;
- Plan Veprimi mbi të cilin institucioni i Këshillit të Qarkut do të orientojë veprimtarinë e vet për 3 vitet e ardhshme;
- Instrument për të monitoruar zbatimin e KSZhR-së.

3.4.8 Zbatueshmëria e dokumenteve strategjik dhe planifikues

Sic konstatohet, për territorin e Bashkisë Lezhë në 10 vitet e fundit janë hartuar mjaft dokumente të karakterit strategjik që pasqyrojnë mundësitë e zhvillimit ekonomik në konstekstin lokal dhe rajonal. Pavarësisht karakterit të tyre, jo të lidhur ngushtë me përcaktimë në territor, këto dokumente gjykohen mjaft të vlefshme për t'u marrë në konsideratë kryesisht në fazën e dytë të hartimit të PPV që ka lidhje me përcaktimin e vizionit dhe objektivave të zhvillimit. Duke konsideruar edhe faktin që mjaft prej këtyre dokumente kanë kaluar në procese të gjëra konsultimesh në nivel lokal dhe qendror tregon një vlerë të shtuar të tyre në lidhje me marrjen në konsideratë të mjaft gjykimeve dhe vlerësimëve të ekspertëve të ndryshëm dhe të grupeve të interesit. Në mjaft raste këto plane strategjik trajtonë dhe aspekte sociale të zhvillimit si: kujdesin për shtresat e marxhinalizuara, barazinë gjinore etj., dhe përcaktimin e prioriteteve përfshirjen e efektshmérinë e pushtetit vendor në sfidat me të cilat përballen. Sa më sipër vlen të theksohet që të gjithë këto dokumente do jenë në fokusin tonë, përfshirjen e tyre kryesisht gjatë procesit të hartimit të Strategjisë të zhvillimit territorial të Bashkisë Lezhë pjesë integrale e PPV-së

Përsa i përket planeve me karakter mjedisor:

- Plani Rajonal i veprimit ne Mjedis (ELPA);
- Plani rajonal i administrimit të pyjeve dhe kullotave për Qarkun Lezhë;
- Ndryshimet klimatike në deltat e Lumit Drin dhe Mat (UNDP)

referimi dhe zbatueshmëria e tyre ka vlerë në fazën e analizës së gjendjes ekzistuese duke pasur parasysh të dhënat e shumta (kryesish për sistemin natyror dhe bujqësor) që ato përbajnjë. Gjithashtu edhe në fazën e planifikimit këto plane janë mjaft të rëndësishme të konsiderohen për direktivat kryesore të zhvillimit që referojnë, në harmoni të plotë me mbrojtjen e mjedisit dhe shmangjen e rreziqeve nga ndryshimet klimatike dhe erozioni.

Në lidhje Planin e Përgjithshëm Vendor të Bashkisë Shëngjin (miratuar në 2013) disa nga aspektet kryesore të analizës me fokus zhvillimin urban janë paraqitur në paragrafin 2.3. Gjithsesi zbatueshmëria dhe integrimi i propozimeve këtij plani në PPV të Bashkisë Lezhë do shikohen edhe në kontekstin e përputhjes me parashikimet dhe direktivat e Instrumentave Kombëtar të Planifikimit (PPK dhe PINS për Bregdetin) që janë në proces miratimi tashmë. Edhe përsa i përket Planit Ndër-Vendor të Përgjithshëm të njësive administrative Kolsh, Zejmen dhe Shënkoll, pavarësisht se i pa miratuar në KKT, vlen të thuhet që zbatueshmëria e tij do shikohet në kontekstin e përputhjes me Instrumentat Kombëtar të Planifikimit. Gjithashtu, duhet pasur parasysh që instrumentat e përgjithshëm vendor të përmendur më sipër, për shkak të periudhës kur janë hartuar, nuk janë në zbatim dhe përputhje me kuadri ligjor aktual për planifikimin e territorit dhe si rrjedhim del e domosdoshme rishikimi i tyre (kryesisht të rregulloreve shoqëruese të planeve) në përputhje me kërkuesat e këtij kuadri ligjor që është aktualisht në fuqi.

3.4.9 Plani i Përgjithshëm Kombëtar

Sipas PPK, Lezha propozohet të kthehet në qendër të rëndësishme urbane, Laçi evidentohet si qendër lokale dhe qendër e specializuar në planin e zhvillimit policentrik dhe luan rol ndërmjetës në disa nga projektet kombëtare të zhvillimit që kalojnë nga Lezha, kurse Kruja ngelet nën ndikimin e fortë të zonës Tiranë-Durrës dhe qendër historike me rëndësi kombëtare. Më poshtë janë listuar parashikimet konkrete të PPK-së që lidhen drejtpërsëdrejti me territorin e këtyre tre bashkive.

Figura 3.10 PPK – Itineraret dhe korridoret strategjike (Burimi: Materiali grafik i PPK-së)

Zona në fjalë është pjesë e disa **Projekteve strategjike** të propozuara nga PPK, në kontekstin rajonal ballkanik dhe më gjerë:

- Korridori i Gjelbër (Realizimi i lidhjes midis Malit te Zi dhe Greqisë nga Hani i Hotit në Shkodër dhe Gjirokastër përmes pikës kufitare Kakavija, me një gjatësi prej 405 km);
- Korridori Blu (rrugë bregdetare turistike me impakt të ulët mjedisor, që lidh lokalitetet e bregdetit: Velipojë – Shëngjin, Shëngjin – Patok, Patok – Durrës, Durrës – Divjakë, Divjakë – Seman, Seman – Vlorë, Vlorë – Dhërmi, Dhërmi – Sarandë, Sarandë – Butrint).
- Ruga e Kombit (Durrës-Kukës-Prishtinë-Nish). Si një nga korridoret me ndikim më të lartë në rajon për shkak të lidhjes përmes Prishtinës me korridorin X-të dhe Serbinë.

Në territorin e bashkisë Lezhë kalojnë gjithashtu korridoret e mëposhtme energetike:

- IAP- Ionian Adriatic Pipeline do të kalojë në pjesën perëndimore të Shqipërisë, nga Fieri në Shkodër për të furnizuar Malin e Zi, Bosnjën e Kroacisë;
- IAP-KOSOVË. IAP degëzohet në rajonin Shkodër- Lezhë, për të furnizuar Kosovën nëpërmjet Kukësit duke realizuar Unazën Perëndimore të Ballkanit Western Balkan Rings (WBR).

3.4.10 Plani i Integruar Ndër-sektorial për Bregdetin

Vija bregdetare e territorit të bashkisë Lezhë shtrihet në Bregdetin Verior, i cili përfshin hapësirën nga Durrësi (Kepi i Rodonit) deri në Liqenin e Shkodrës. Kjo zonë përfshin si zonat e urbanizuara ashtu edhe ato natyrore të mbrojtura. Parimet kryesore të PINS për Bregdetin janë:

- Bregdeti si binom det-tokë aset i rëndësishëm kombëtar dhe pjesë e integruar e rrjetit mesdhetar;
- Hapësirë e mirë menaxhuar ku harmonizohen nevojat për zhvillim ekonomik dhe nevojat lokale me domosdoshmërinë e mbrojtjes së aseteve kulturore, natyrore dhe historike.

SEKSIONI 4: PËRSHKRIMI I GJENDJES AKTUALE

4.1 Analiza mjedisore

4.1.1 Burimet natyrore - Hyrje

Burimet natyrore, flora dhe fauna, zënë vendin kryesor në mjedisin ku jetojmë. Duke qenë se Shqipëria ka një larmi reliivi, të klimës e mikroklimës, kjo larmi ka favorizuar rritjen e një game të gjerë bimësh dhe speciesh shtazore. Vlerësohet se rrëth 30 % e të gjithë florës europiane është e pranishme në Shqipëri, ndërsa pyjet e larta janë strehë për komunitetet e kafshëve të egra, si dhe për komunitetet karakteristike të shpendëve të lidhur me pyjet e virgjër.

Shqipëria është një urë kalimi e rëndësishme e migrationit floristik dhe faunistik, sidomos të disa shpendëve dhe insekteve. Njohja e biodiversitetit në vendin tonë është ende e pamjaftueshme. Grupe të tëra të botës bimore dhe shtazore janë ende të panjohura e të pastudiuar. Edhe për grupet e studiuara relativisht mirë, ende nuk është arritur njohja e plotë e pasurive llojore.

4.1.2 Flora dhe fauna

Territori i Bashkisë Lezhë është i ndërthurur dhe është pjesë e këtij areali, ku janë të gjitha kushtet për zhvillimin e faunës dhe të florës mjaft të larmishme, për ruajtjen e të cilës duhet të kujdeset e të kontribuojë i gjithë komuniteti. Në këtë territor, takohen një sërë ekosistemesh si ato detare, bregdetare, lumenj, shkurre mesdhetare përherë të blerta dhe gjetherënëse, pyje gjethegjerë e halorë dhe të përziera, livadhe e kullota. Përsë i takon faunës, e cila jeton në pyjet brenda territorit të Bashkisë Lezhë, ajo ndahet në 2 pjesë:

1. Fauna e lagunave bregdetare;
2. Fauna e sipërfaqeve pyjore malore.

4.1.2.1 Fauna e lagunave bregdetare

Fauna e lagunave është mjaft interesante dhe përbëhet nga gjitarët, peshqit, amfibët dhe reptilit, insektet, molusqet, etj.

Gjitarët

Sipas Muzeut të Shkencave Natyrore, i cili ka monitoruar faunën e lagunave bregdetare, në lagunën e Kune - Vain, janë vrojtuar 11 lloje gjitarësh bioindikatorë, nga të cilët 7 lloje janë të rezikuar. Pra, sikurse del nga ky monitorim, të rezikuar janë përkatësisht 63.6 % të llojeve.

Shpendët

Për sa u përket shpendëve, mund të thuhet se këta përbëjnë një pjesë të konsiderueshme me vlera të faunës së lagunave. Për t'u përmendur janë: Thëllëza e fushës (*Perdix perdix*), Turtulli (*Streptopelia turtur*), Gakthi (*Botaurus stellaris*), Shqiponja e madhe e rosave (*Aquila clanga*), Shkurta, (*Coturnix coturnix*), Pëllumbi i egër (*Columba livia*), Bilbilthi i verdhë (*Acrocephalus pulastris*), Bilbili i kallamave (*Acrocephalus scirpaceus*), Rosa Kryekuqe (*Anas penelope*), Trishtili i kaltër (*Parus caeruleus*), Rosa marsatore (*Anas crecca*), Bajza

(*Fulicaaatra*), Pata ballëbardhë (*Anser albifrons*), tepër e rrallë e takuar si dimëruese në këtë lagunë, Çafka e vogël (*Egretta garzetta*), Dallëndyshja e detit (*Glareola pratincola*), Bishtkuqi i mureve (*Phoenicurus phoenicurus*), Pulëbardha e zakonshme (*Larus ridibundus*), Karabullaku i madh (*Phalacrocorax carbo*), Karabullaku i vogël (*Phalacrocorax pygmeus*), Qukapiku (*Dendrocaapus major*), etj.

Peshqit

Në ujërat e lumenjve dhe Lagunës së Kune - Vain kemi një shumëllojshmëri të popullatave të peshqve ku si më me vlera mund të evidentojmë këto lloje: Krapi (*Cyprinus carpio*), Sharroku (*Perca fluviatilis*), Qefujt (*Mugil cephalus*, *Liza ramada*, *Liza saliens*), Ngjala (*Anguila anguila*), Barbuni (*Mulus barbatus*), Gjuhëza (*Solea vulgaris*), Levreku (*Decentrarchus labrax*), Shpalcat (*Sargas sargas*, *Sargas annularis*, *Sargas auratus*), Vope (*Boops boops*), Lojbe (*Lichia amia*), Shojza (*Solea solea*), Peshk elektrik (*Torpedo torpedo*), Stavridhe (*Trachurus trachurus*), Sepia (*Loligo vulgaris*), Gofa (*Seriola dumerili*), Kavalli i lumit (*Lampetra fluviatilis*), Amja (*Argyrosomus regius*) Tripikaloshi (*Lebistesreticulatus*).

Në llojet që përmendem më sipër, duhet të theksojmë se, Lica (*Lichia amia*), Gofa (*Seriola dumerili*), Kavalli i lumit (*Lampetra fluviatilis*), Amja (*Argyrosomus regius*), Tripikaloshi (*Lebistes reticulatus*), janë të rrezikuara dhe duhet që të merren në mbrojtje.

Fauna e sipërfaqeve pyjore malore

Shpendët dhe gjitarët, janë elementët më tërheqës dhe më të rëndësishëm në përbërje të biodiversitetit tonë. Në pyjet e Lezhës, rriten dhe strehohen gjitarë e shpendë nën mbrojtje të veçantë. Në kafshët më të rralla dhe që janë me statusin e llojeve të keqësuara apo në rrezik zhdukjeje mund të përmenden: Derri i egër (*Sus scrofa*) dhe Macja e egër (*Felis silvestris*).

Por përveç këtyre takohen edhe gjitarë të mëdhenj si: Ujku (*Canis lupus*), Çakalli (*Canis aureus*), Dhelpra (*Vulpes vulpes*), Kunadhja (*Martes faina* Elxl.), Zardafi (*Martes martes* L.), Baldosa (*Meles meles*), Qelbësi (*Mustela putorius* L.), Ketri (*Sciurus vulgaris*), Lepuri i egër (*Lepus Capensis*), Nuselala (*Mustela nivalis*), Lundërsa (*Lutra lutra*), Rrëqebulli (*Lynx*), etj.

Ndërsa në llojet e rralla të shpendëve që kanë këto statuse dhe që hasen në pyjet e rajonit tonë janë: Thëllënza e fushës (*Perdix perdix*), Kumuria (*Steptopelia decaocto*), Skifteri (*Acipiter nisus*, Gakthi (*Botaurus stellaris*), Shkaba (*Gyps fulvus*), Gjeraqina (*Accipiter gentilis*), Huta me kalca (*Buteo lagopus*).

Gjithashtu, takohen dhe një sërë zvarranikësh, ku për vlera të veçanta përmendim, nepërkën me brirë (*Vipera amodytes*), Bolla leopard (*Eiphe situla*), etj.

4.1.2.2 Flora - Mjediset Pyjore

Në sistemin natyror përfshihen edhe pyjet dhe kullotat që zënë një sipërfaqe të konsiderueshme me vlera ekonomike, mjedisore, rekreative, turistike. Pyjet shpërndahen në të gjithë territorin e bashkisë, por veçanërisht në zonen malore, ku gjenden pyjet e larte dhe me vlera të larta peizazhike.

Ekosistemet pyjore luajnë një rol të rëndësishëm në aspektin ekonomik për prodhimin e lëndës drusore dhe druve të zjarrit, punësimin në zonën rurale, në shërbimet mjedisore si reduktimi i dioksidit të karbonit, zbutja e ndryshimeve klimatike, mbrojtja e tokës nga erozioni dhe rrëshqitjet, zbutet klima, reduktohet dioksidi i karbonit, pasi thithet nga pemët nëpërmjet procesit të fotosintezës ku gjatë rritjes depozitohet në dru, lëvore, gjethë e rrënë. Sipërfaqet pyjore shërbejnë si rezervuar karboni, ndaj shtimi apo përmirësimi i këtyre sipërfaqeve do të ndihmonte në reduktimin e dioksidit të karbonit në atmosferë. Në kuadër të protokollit të Kjotos ku bën pjesë edhe Shqipëria, shtetet janë dakordësuar të luftojnë efektin sere nëpërmjet uljes së sasisë së karbonit, nëpërmjet pyllëzimit dhe ripyallëzimit. Nëse ky objektiv arrihet, krijohen kapacitete të lira karboni (kreditë karboni), të cilat mund të shiten tek vendet me teprica karboni.

Duke u bazuar në ndarjen e re territoriale dhe në ligjin për administrimin e pyjeve dhe kullotave, rezulton se pjesa më e madhe e sipërfaqeve pyjore dhe kulosore të territorit të Bashkisë Kurbin do të janë nën administrimin e saj. Jashtë kësaj sipërfaqeje ngelen ato zona të cilat gjëzojnë statusin zonë e mbrojtur, zona këto të cilat do të janë nën administrimin e Agjencisë Kombëtare të Zonave të Mbrojtura (AKZM). Nga siperfaqja e pergjithshme (perfshire edhe zonat e mbrojtura), bashkisë Lezhë, i janë transferuar me VKM nr. 433. datë 08.06.2016, sipërfaqja prej 23000 ha, nga të cilat:

- Sipërfaqe pyjore	17299 ha:
- Sipërfaqe kulosore	2108 ha:
- Sipërfaqe djerrë, inproduktive dhe bimësi pyjore	3593 ha.

Për sa i takon diversitetit biologjik, mund të thuhet se territori i Bashkisë Lezhë është mjaft i pasur në lloje bimësh dhe drurësh pyjorë që gjunjë kushte të përshtatshme për rritje e zhvillim, që nga bregdeti e deri në lartësinë 1470 m mbi nivelin e detit. Ato janë natyrale dhe të kultivuara.

Grupet kryesore të llojeve të drurëve janë:

- Llojet halore;
- Llojet gjethore.

Në grupin e parë bëjnë pjesë:

Pisha e butë (*Pinus pinea*), Pisha e egër (*Pinus halepensis*), Pisha e zezë (*Pinus nigra*), Pisha radiate (*Pinus Radiata*), Selvia (*Cupressus sempervirens*), Hartina (*Pinus sylvestris*), etj.

Në grupin e dytë bëjnë pjesë:

Lisi (*Quercus pubescens*), Bunga (*Quercus Petrea*), Qarri (*Quercus cerris*), Ilqja (*Quercus ilex*), Akacia, Plepi i bardhë (*Populusalba*), Plepi i zi (*Populus nigra*), Sheljet (*Salix alba*, *Salix purpurea*, *Salix fragilis*), Shkozat (*Carpinus betulus* dhe *Carpinus orientalis*), Frashëri gjethengushtë (*Fraxinlus angustifolia*), Frashëri i bardhë (*Fraxinus ornus*), Gështenza

(*Castanea sativa*), Arra (*Juglans regia*), Lajthia (*Corylus avellana*), Bliri (*Tilia ophinalis*), Panja (*Acer platanoides*), Rrapi (*Pistanus orientalis*), Verri (*Alnus cortex*), Verri i zi (*Alnus glutinosa*), Dafina (*Laurus nobilis*), Bushi (*Buxus sempervirens*), Shqopa (*Erica arborea*), Mareja (*Arbutus unedo*), Thana (*Cornus mas*), Shqeme (*Rus coriaria*), etj.

Shpërndarja në bazë të sipërfaqes për speciet kryesore pyjore jepet në tabelën e mëposhtme.

Tabela 4.1: Speciet kryesore – Bashkia Lezhë

Nr.	Lloji	Sipërfaqja (ha)
1	1.Dushk	6,937
2	2.Pisha e zezë	271
3	3.Shkozë	1,002
4	4.Mare	327
5	5.Pishë mesdhetare	2,255
6	6.Bushi	114
7	7.Gështenja	27
8	8.Shqopë	328
9	9.Panjë	21
10	10.Frashër	625
11	11.Shqemë	451
12	12.Te tjera	2,513
Totali	Totali	14,871

Në kushtet e terrenit të pjerrët në zonën malore, pyjet janë faktori kryesor i mbrojtjes së tokës nga rrëshqitjet dhe erozioni, mbrojtjen e brigjeve të lumenjve dhe vijës bregdetare për mbrojtjen nga ndryshimet morfologjike.

Sigurimi në realizimin e reformës së decentralizimit të kompetencave në administrimin e pyjeve dhe kullotave publike dhe dixhitalizimi i hartave të fondit pyjor nën administrim mbeten pikëni jet drejt suksesit për përmirësimin e situatës aktuale. Njësitë Administrative nevojitet qe nëpërmjet planeve të menaxhimit të pyjeve dhe kullotave mund ti ofrojnë banorëve të tyre mundësi punësimi në periudha ku ka aktivitete të punimeve pyjore. NjA-të, nëpërmjet mbjelljes dhe rimbjelljes së drurëve të lartë mund të përfitojnë më shumë të ardhura, mbështetje financiare në realizimin e projekteve si dhe të ardhura të vazhdueshme e të sigurta nga shitja e kapaciteteve të lira të karbonit.

Gjithashtu sipërfaqet pyjore dhe kullosore të Bashkisë Lezhë janë mjaft të pasura edhe me një grup tjetër të rëndësishëm sikurse janë bimët mjekësore, eterovajore e tanifere si: Trëndafili i egër (*Rosa canina*), Agulicja (*Primula veris*), Trumza (*Saturea montana*), Zhumbrica (*Thimus sperrillum*), Çikorja (*Cichorium intybus*), Grami (*Cynodon dactylon*), Barpate (*Polygonum aviculare*), Thundërmushkë (*Tussilago farfara*), Luleshtrydhe (*Fragaria vesca*), Netulla (*Verbascum thapsiforme*), Njëmijëfletëshi (*Aquilea miliefolium*), Lulekuqja (*Papaver rhoeas*), Sherebela (*Salvia officinalis*), Lisna (*Thymus longicaulis*), Mjedra (*Rubus idoeus*), Xina(*Pistacia lentiscus*), Bari i gjarpërit (*Teucrium chamaedrys*), Zogela (*Frangula alnus*), Shpendra (*Helleborus edours*), Gjuhënusja (*Ononis Spinosa*), Lulebasani (*Hypericum*

perforatum), Rigoni i kuq (Origanum vulgaris), Veronika mjekësore, (Veronica officinalis), Boronica (Vaccinium myrtillus), Xherrokulli (Colchicum autumnale), Murrizi (Crataegus monogyna), Gjineshtra (Spartium junceum), Driza (Paliurus aculeatus), Rrushkulli (Ruscus aculeatus), Vjeshtull lisi (Viscum album), Salepi (Orchis mascula), Bliri, Dëllinjat, Hithra (Urtica dioica), etj.

Probleme mjedisore dhe të menaxhimit të pyjeve:

- Inventarizimi i pyjeve e kullotave dhe pasqyrimi i gjendjes reale të tyre;
- hartimi i Planeve të Menaxhimit për të gjithë fondin pyor dhe kullosor bashkiak;
- regjistrimi i pyjeve dhe kullotave pranë ZVRPP Lezhë;
- dëmtime të pyjeve nga prerjet e paligjshme, kryesish për dru zjarri;
- dëmtim dhe mungesë të veshjes me vegjetacion të brigjeve të lumenjve, Drin,

Gjadër;

- mungesa e punimeve përmirësuese të pyjeve në zonat me bimësi të dëmtuar;
- mungojnë mbjelljet e reja në zonat e zhveshura;
- erozion masiv i brigjeve të lumenjve në segmentet pa veshje bimore;
- mungesa e planifikimit të sipërfaqeve të cilat mund të shfrytëzohen për dru zjarri në saj të mungesës së planeve të menaxhimit;
- mbetjet urbane të shpërndara në tokat pyjore duke shkaktuar ndotje të tokës dhe të ujërave;
- mungojnë punimet përmirësuese në sipërfaqet kullosore, ku mbrojtja nga erozioni i kullotave kërkon disa punime shtesë me qëllim që të garantohet kapaciteti maksimal kullosor.
- Deri në 2020, të pyllëzohen sipërfaqet e pyjeve të prera e të djegura në 400-700 ha, përmirësimi pyjore 1500-2000 ha, në ekonomitë pyjore më problematike. Krijimi i një fidanishte për prodhimin e fidanave pyjore me specie të zonës.
- Pyllëzimi i sipërfaqeve brenda argjinaturave me plep, shelg, kallam për mbrojtjen e brigjeve të lumenjve dhe argjinaturave.
- Përmirësimi i rreth 1000 ha kullota me taban të cekët.
- Ndërhyrje emergjente me investime në ndërtimin e pritave malore për frenimin e erozionit të tokës, konkretisht në parcelat 59, 43, 44, 56 dhe 61, të Ekonomisë Pyjore Zadrime, pjesë e Njësisë Administrative Kallmet.

Në draft PPK për pyjet

- Menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve pyjore dhe kullosore;
- Gjithëpërfshirja e aktorëve lokal në menaxhimin dhe zhvillimin e qëndrueshëm të këtij sektori;
- Vendosja e skemave për pagesa në ekosistem;
- Sigurimi i kuadrit rregulator, institucional dhe ekonomik për zbatimin e menaxhimit të qëndrueshëm të pyjeve;
- Të arrihet transpozimi i plotë (100 %) i legjislacionit europian, në fushën e pyjeve;
- Mbulimi 100% me plane mbarështrimi për të gjitha ekonomitë pyjore në nivel kombëtar;
- Ulja me 40% të prerjeve të paligjshmeve të fondit pyor;
- Rehabilitimi nëpërmjet pyllëzimit dhe ripyllëzim të sipërfaqeve të djegura si dhe rehabilitimin e kullotave me mbjellje foragjerë e drusore në masën deri 15 % të sipërfaqes pyjore dhe kullosore deri në vitin 2020;

- Parandalimit të gërryerjes se mëtejshme të tokës pyjore dhe kullosore në 25 % të sipërfaqes, deri në 2020

4.1.3 Zonat e mbrojtura natyrore

Nisur nga vlerat e larta të biodiversitetit që ato përfaqësojnë brenda territorit të Bashkisë Lezhë takohen dy zona të mbrojtura, të cilat sipas klasifikimit të IUCN bëjnë pjesë në Kategorinë e IV – Rezervat Natyror i Menaxhuar/Park Natyror.

Zona e mbrojtur Kune - Vain - Tale zë një sipërfaqe prej 4390.2 ha. Brenda kësaj sipërfaqeje takohen peizazhe tokësore dhe detare mjaft tërheqëse. Në këtë zonë takohet një pyll tipik mesdhetar, ndërsa në lagunën e Merxhanit dhe ligatinat përreth saj takohen lloje të shumtë shpendësh, pér të cilën ajo ka fituar dhe statusin e një IBA. Laguna ka dhe vlera të veçanta iktike (peshqish), si dhe është mjaft e pasur me bimësi ujore, e shprehur mirë, me shtretër mjaft të shtrirë të kallamishteve të alternuara me pasqyra uji. Kjo zonë është nga më të vizituar nga turistët vendas dhe thuaj dhe pér këtë plani ka propozuar zhvillime turistike të qëndrueshme me intensitet të ulët.

Gjithashtu grykëderdhja e Drinit ka një rëndësi mjaft të madhe pér peshqit migratorë.

Figura 4.1 Zona e mbrojtur Kune - Vain - Tale

Zona e mbrojtur Bërzanë ka një sipërfaqe prej 880 ha. Kjo zonë karakterizohet nga një bimësi tipike mesdhetare ku kati drunor dhe shkurror dominohet nga dushkaja me përzierje shqope. Interes ka bimësia barishtore, sidomos gama e bimëve mjekësore dhe atyre tanifere. Brenda kësaj zone takohen dhe gjitarë të mëdhenj si derri i egër, ujku, dhelpra, kunadhja, etj. si dhe një komunitet karakteristik shpendësh. Po kështu kjo zonë është mjaft e pasur dhe më herpetofaune.

Figura 4.2 Zona e mbrojtur Bërzanë

Për zonën e mbrojtur të Bërzanës Plani ka parashikuar zgjerimin e saj me rreth 310 ha

Figura 4.3 Harta e zonave të mbrojtura ekzistuese dhe të propozuara për zgjerim

4.1.4 Monumentet e Natyrës

Në territorin e bashkisë Lezhë ndodhen disa monumente të natyrës të cilët kanë një rëndësi të veçantë për vlerat e tyre historike, shkencore, estetike dhe turistike, të cilët sipas klasifikimit të IUCN⁸, bëjnë pjesë në kategorinë e III të zonave të mbrojtura.

Në bashkinë Lezhë takohet një numër i konsideruesh monumentesh natyrore, të cilët shtrihen pothuajse në të gjithë sipërfaqen e saj, fakt ky që reflektohet edhe në hartën U-09 (në Ankesin e hartave shoqëruese të dokumentit). Në vijim është bërë një përshkrim i shkurtër i atyre më kryesor.

1. Rëra e hedhur

Ndodhet në veriperëndim të portit të Shëngjinit. E veçanta e tij është se përfaqëson një grumbull rëre, të akumuluar nga era në një bregdet të lartë shkëmbor.

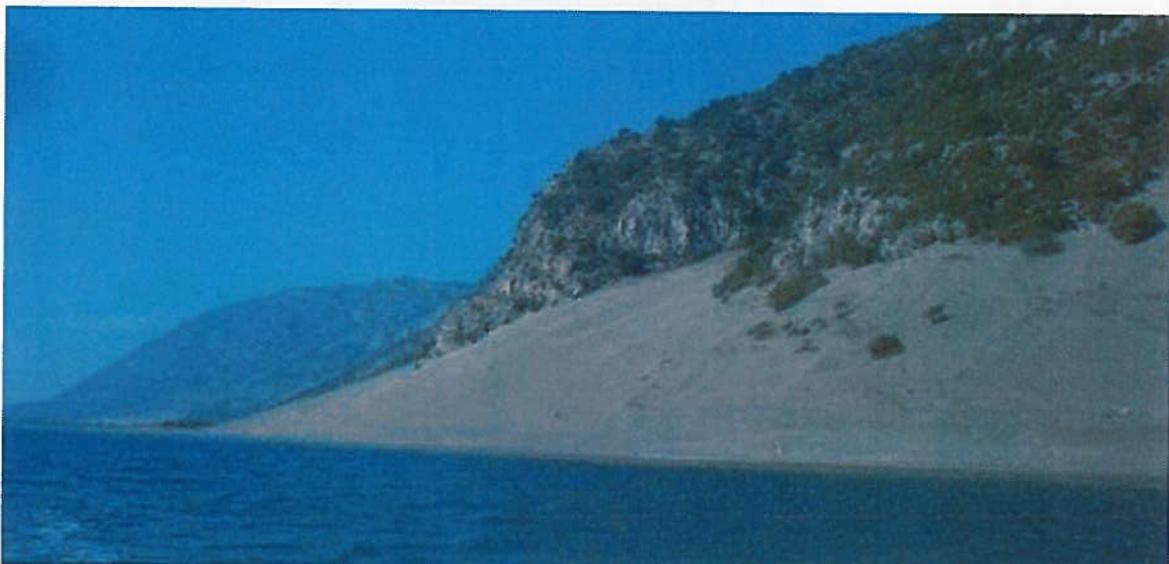

Figura 4.4 Rëra e hedhur

Ky grumbullim është mjaft i madh: rreth 600 m i gjatë dhe rreth 100m i gjerë. Ka vlera shkencore (gjeologjike, gjeomorfologjike), ekologjike, kulturore, didaktike dhe turistike. Vizitohet nga deti, por edhe nga Velipoja dhe Shëngjini.

2. Rrapi i Grykës

Ndodhet pranë fshatit Grykë, në të djathtë të rrugës automobilistike rurale Manati - Kolsh. Janë tri drurë, ku dy pothuaj janë gati të bashkuar në pjesën e trungut pranë tokës. Ndodhen 3 - 4 m larg shtratit të përroit, degë e përroit të Kolshit (Manatisë).

⁸ IUCN - International Union for Conservation of Nature (Fondi Botëror për Ruajtjen e Natyrës)

Figura 4.5 Rrapet e Grykës

Lartësia e drurëve është mbi 15 m. Diametri i trungut të dy rraveve të bashkuar është rreth 230 cm, ndërsa e rrapit të veçantë rreth 90 cm. Pranë tyre është vendosur një kabinë elektrike dhe 2 - 3 ndërtime (dyqan, magazinë), të cilat ua dëmtojnë shumë vlerat estetike. Të moshuarit tregojnë se këtu vazhdimisht mblidheshin burrat për të diskutuar problemet e fshatit, apo për mbështetjen që duhet t'i jepnin Skënderbeut në luftën kundër pushtuesve të huaj. Për këtë ata i njojin këta drurë edhe me emrin Rrepët e Kuvendit të Burave. Kanë vlera historike, estetike, biologjike etj. Vizitohen, duke marrë rrugën automobilistike Lezhë - Manati - Grykë.

3. Rrapet e Kolshit

Ndodhen pranë fshatit Kolsh dhe përroit me të njëjtin emër. Janë një grup rrapesh me lartësi deri 20 m, diametër të trungut deri 1 m, ndërsa kurorat e tyre shpesh pleksen midis tyre. Kanë vlera të veçanta natyrore, biologjike dhe estetike për peizazhin luginoz shumë pranë fshatit.

Figura 4.6 Rrapet e Kolshit

Pranë tyre ka një areal më të madh me rrepe që janë ruajtur edhe nga Ndërmarrja Pyjore, e cila ka veshur me beton bregun e djathtë, ku përroi i Kolshit ka gjerryerje të madhe. Edhe këtu shpesh janë mbledhur burrat e fshatit për të zgjidhur problemet e tyre. Vizitohen duke marrë rrugën automobilistike Lezhë - Manati - Kolsh.

4. Shpella e Huitit

Ndodhet në afërsi të fshatit Grykë, 310 m mbi nivelin e detit. Përbën një shpellë karstike të formuar në gëlqerorët e Kretës së sipërme. Është e gjatë 16 metra, e gjerë deri në 8 m dhe e lartë 11 m. Në këtë shpellë ka konkrecione të shumta dhe me bukuri mahnitëse. Ka vlera shkencore, gjeologjike, geomorfologjike, hidrologjike, didaktike, ekologjike dhe kulturore.

5. Shpella e Sukës së Vogël

Ndodhet në afërsi të fshatit Petran, 460 m mbi nivelin e detit. Përbën një shpellë karstike të formuar në gëlqerorët e Kretës së sipërme. Është e gjatë 40 metra, e gjerë deri në 16 m dhe e lartë 5 m. Në këtë shpellë ka konkrecione të shumta dhe me bukuri mahnitëse. Ka vlera shkencore (gjeologjike, geomorfologjike, hidrologjike), didaktike, ekologjike dhe kulturore. Vizitohet duke marrë rrugën automobilistike Lezhë - Manati - Petran.

Figura 4.7 Shpella e Huitit

Figura 4.8 Shpella e Sukës së Vogël

6. Dritarja tektonike e Mirditës

Gjendet në juglindje të fshatit Manati të Komunës Kolsh, në lartësitë 80 - 600 m mbi nivelin e detit. E veçanta e saj është se, si pasojë e proceseve të ndërlikura gjeologjike, këtu nën zona tektonike e Spitenit del në brendësi të zonës tektonike të Krastës. Formacionet karbonatike të saj formojnë një brahiantiklinal të shtrirë.

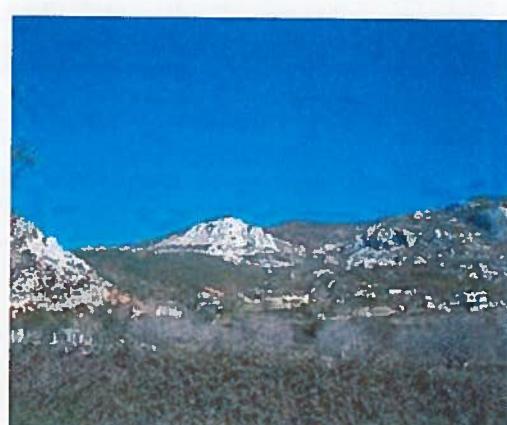
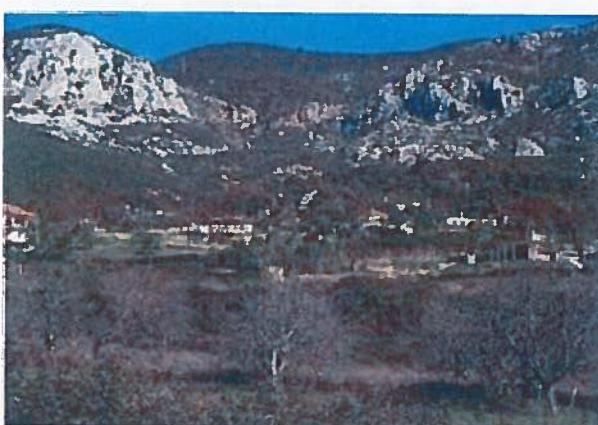

Figura 4.9 Dritarja tektonike e Mirditës

Ka gjatësi mesatare 1500m dhe gjerësi mesatare 1000m. Është objekt me vlera të veçanta shkencore në fushën e gjeologjisë dhe të gjeomorfologjisë. Ka gjithashtu vlera didaktike për studentët e gjeologjisë dhe të gjeografisë dhe nxënësit e shkollave të mesme. Për të vajtur tek ky monument natyre duhet ndjekur intinerari në të majtë të rrugës automobilistike Lezhë - Manati.

7. Rivat e Drinit

Ndodhen në afërsi të ishull Shëngjinit, 0,5 m mbi nivelin e detit, pjesë e territorit të rezervës natyrore të menaxhuar "Kune - Vain - Tale". Përbën një habitat ligatinor karakteristik të shoqërimeve të marinës, që ndërthuren me pellgje të shumta uji. Dallohet për botën e pasur shtazore, në të cilën shquhen shpendët ujorë, midis tyre edhe të rrezikuar për t'u zhdukur. Kanë vlera shkencore (biologjike dhe ekologjike), kulturore, didaktike dhe turistike.

Figura 4.10 Rivat e Drinit

Për të vajtur tek ky monument natyre duhet ndjekur intinerari i rrugës automobilistike Lezhë -Shëngjin - Merxhan - Vain - Rivat e Drinit.

8. Kënetë e Kashtës

Ndodhet në bregdet, në jug të Shëngjinit, pjesë e territorit të rezervës natyrore të menaxhuar "Kune - Vain - Tale". Përbën një lagunë të vogël interesante të formuar nga akumulimet lumore e detare. Është e gjatë rreth 850 m dhe e gjerë rreth 400 m.

Figura 4.11 Rivat e Drinit

Në të është formuar një ekosistem, ku dallohet një botë shumë e pasur bimore dhe shtazore. Ka vlera shkencore (biologjike), ekologjike, didaktike, edukuese. Për të vajtur tek ky monument natyre duhet ndjekur intinerari i rrugës automobilistike Lezhë - Shëngjin - Ishulli i Shëngjinit.

9. Rrapi i Pirajve

Ndodhet pranë fshatit Blinisht, lagjia Piraj, në të djathtë të autostradës Lezhë- Shkodër. Terreni është fushor e përreth ndodhen kanale të mëdhenj kullues. Ka diametrin e trungut mbi 2,5 m dhe lartësi mbi 20 m. Ka kurorë shumë të bukur dhe pamje impozante në mjedisin fushor, ku drurët e tjerë pothuaj mungojnë ose janë larg tij. Rrezikohet të dëmtohet nga ndërtimet shumë afër tij. Ky monument ka vlera shkencore, biologjike dhe ekologjike, estetike etj. të rëndësishë lokale. Banorët janë kujdesur për të edhe përfreskinë që ai u ofron në pushimin e punës në fushë gjatë verës së nxehtë. Për të vajtur tek ky monument natyre, duhet ndjekur intinerari i rrugës automobilistike Lezhë - Blinisht.

Figura 4.12 Rrapi i Pirajve

10. Lisi Markatonajt

Ndodhet në një terren fushor, në afersi të fshatit Zejmen, në të djadhtë të rrugës automobilistike Zejmen - Lezhë. Ai ka vlerat e një druri të shenjtë për banorët, sepse përreth tij janë vendosur varrezat e fshatit.

Figura 4.13 Lisi Markatonajt

Ka dy degëzime në trungun e tij në lartësinë rrëth 1,3 m nga sipërfaqja e tokës. Diametri i çdo trungu është rrëth 0,80 m, ndërsa lartësia e lisit arrin në rrëth 12 m. Ka kurorë krejt të veçantë dhe shumë të bukur: degët e dendura, shumë pranë tokës, i jepin pamje impozante në territorin e varrezave dhe kodrën e zhveshur pranë. Ka vlera fetare, natyrore, estetike e biologjike të karakterit vendor. Vizitohet duke marrë rrugën automobilistike Lezhë - Zejmen.

11. Pylli i Shënmërisë në Kallmet

Gjendet në lindje të fshatit Kallmet i Vogël, në Njësinë Administrative të Kallmetit. Ka sipërfaqe 1 ha dhe shtrihet midis lartësisë 400 - 440 m mbi nivelin e detit. Vendoset në faqë mali, pranë kishës së Shënmërisë Kallmet (nga ku ka marrë emrin). Përbëhet nga drurë fletorë të përzjerë të dushkut, frashërit dhe shkozës.

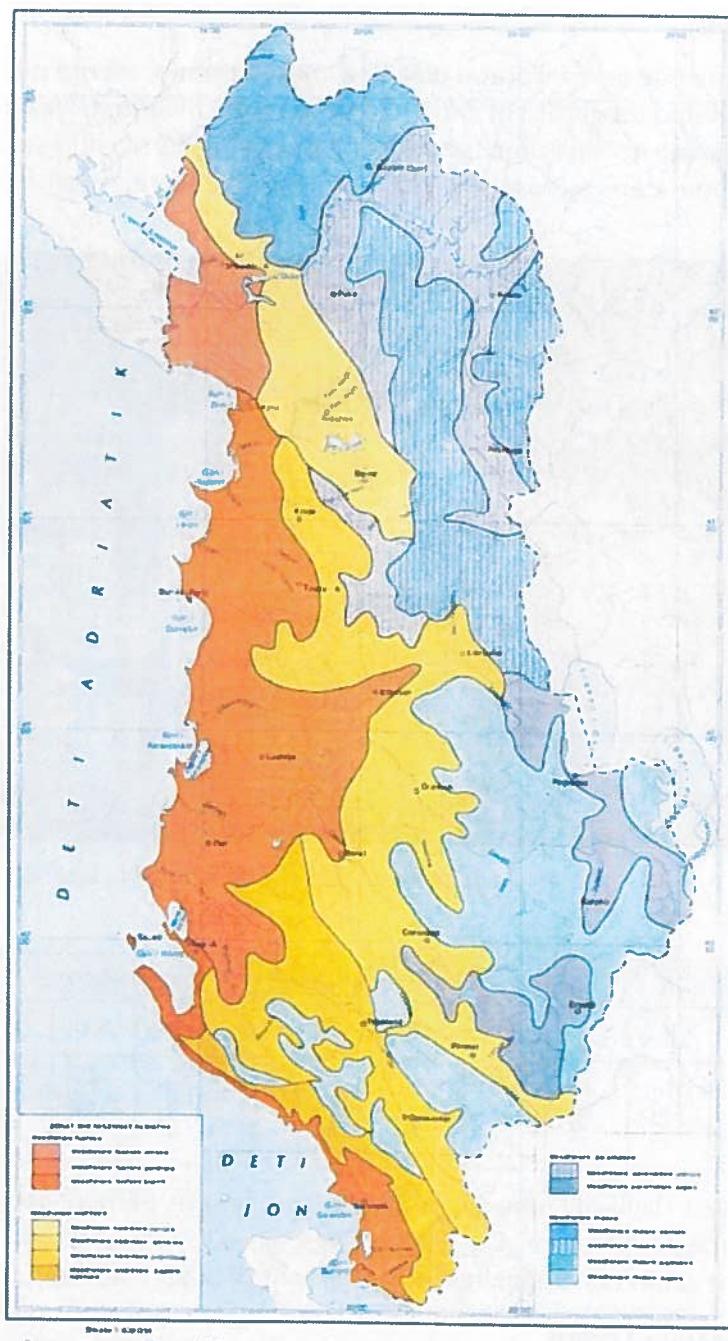
Figura 4.14 Pylli i Shënmërisë në Kallmet

Pylli në fjalë është një mbetje e pyjeve dhe shkurreve mesdhetare të ruajtura mirë, duke qenë në këtë mënyrë një përfaqësues i mirë i këtij tipi pylli në vendin tonë. Lartësia maksimale e drurëve arrin në 12 m, diametri maksimal 45 cm dhe mosha maksimale 105 vjet. Në rrezen e shkëmbit gëlqeror ndodhet një shesh dhe dy burime me ujë të pastër e të ftohtë. Aty është edhe ndërtesa e kishës, tashmë e rikonstruktuar. Rititet fetare kryhen jo vetëm nga banorët e fshatit të Kallmetit, por edhe ata të Zadrimës. Prania e kishës i jep këtij objekti vlera kulturore, historike dhe fetare, por ka edhe vlera shkencore, edukative, biologjike, estetike dhe turistike. Për të vajtur tek ky monument merret rruga automobilistike Lezhë - Kallmet i Vogël - Pylli i Shënmërisë.

4.1.5 Kushtet klimatike

4.1.5.1 Të përgjithshme

Zona në studim (Bashkia Lezhë) përfshihet në nën zonën Klimatike Mesdhetare Fushore Qendrore (Figura 4.15). Në këtë nën zonë reshjet vjetore kanë vlera që lëkunden ndërmjet 950 dhe 1200 mm. Bora është një dukuri e rrallë dhe një shtresë e qëndrueshme bore pothuaj nuk vrojtohet asnjëherë.

Figura 4.15 Harta e zonave klimatike

Temperaturat minimale absolute marrin vlera nga -3 deri -5 °C; vetëm në raste shumë të rralla mund të vrojtohen temperatura më të ulëta se këto vlera. Periudha e ngricave është shumë e shkurtër dhe numri i ditëve me ngrica mund të marrë vlera nga 12 deri 15 në vit, gjatë të cilave vlera e temperaturës minimale mund të bjerë nën 0°C. Erërat, në përgjithësi fryjnë nga dy drejtime. Gjatë stinës së ftohtë mbizotërojnë erërat nga juglindja dhe veriu ndërsa gjatë periudhës së ngrohtë ato që vijnë nga drejtimi veriperëndim. Shpejtësitet maksimale të erës në këtë zonë gjatë stinës së ngrohtë marrin vlera nga 10 deri 15 m/s dhe gjatë stinës së ftohtë prej 25 deri 30m/s.

4.1.5.2 Diellzimi

Në tabelën më poshtë jepen vlerat e diellzimit mesatar mujor në orë për stacionin e Lezhës. Në Figura 4.16 paraqitet grafikisht shpërndarja vjetore e diellzimit. Nga këto të dhëna duket se vlerat maksimale të diellzimit vrojtohen në muajin Korrik ndërsa ato më të ulta në Dhjetor. Vlera mesatare vjetore e diellzimit është 2613 orë, vlerë kjo mjaft e lartë për rajonin tonë.

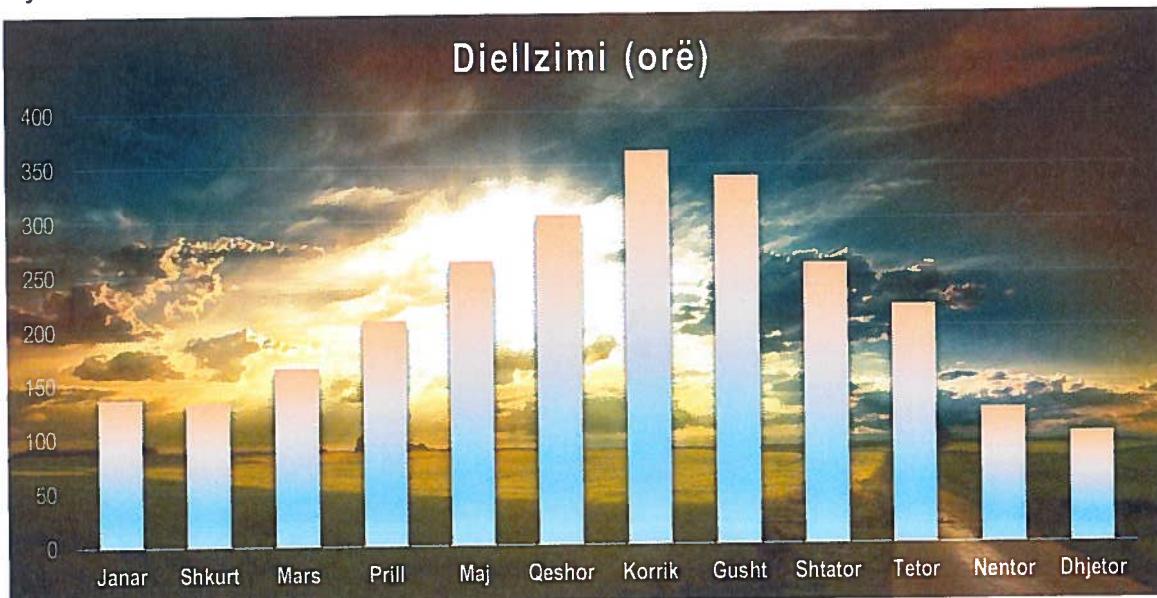

Figura 4.16 Diellzimi mujor në orë, stacioni i Lezhës

Tabela 4.2: Diellzimi mujor në orë. Stacioni Lezhë

Muajt	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	vit
Diellzimi (orë)	136.4	132.5	164.3	207.4	261.9	303.5	363.2	339.5	258.7	220	124.1	101.7	2613

Ky nivel i lartë i diellzimit dhe klima tipike mesdhetare përbën për Bashkinë Lezhë një potential shumë të vlefshëm. Duke filluar nga aspektet shëndetsore kjo klimë është një vlerë e shtuar e zonës edhe për zhvillimin e sektorit të bujqësisë, blegtorisë dhe turizmit.

4.1.5.3 Temperatura e ajrit

Temperatura e ajrit është një element i rëndësishëm klimatik i cili shpreh madhësinë e energjisë diellore në afërsi të tokës.

Në tabelën vijuese jepen temperaturat mesare mujore ndërsa në Figura 4.17 paraqitet grafikisht shpërndarja e tyre vjetore. Nga këto të dhëna mund të konstatohet se vlerat me të larta të temperaturës mesatare mujore arrihen ne Korrik (23.4°C) dhe vlera me ulët në muajin Janar (6.5°C). Vlera mesatare vjetore është 14.9°C .

Temperaturat minimale absolute marrin vlera nga -3 deri -5°C ; vetëm në raste shumë të rralla mund të vrojtohen temperaturo më të ulta se këto vlera. Periudha e ngricave është

shumë e shkurtër dhe numri i ditëve me ngrica mund të marrë vlera nga 12 deri 15 në vit, gjatë të cilave vlera e temperaturës minimale mund të bjerë nën 0°C .

Për sa i përket temperaturave maksimale absolute vlerat e tyre rrallë herë e kalojnë vlerën $35\text{-}36^{\circ}\text{C}$. Vlera me e lartë e temperaturës maksimale absolute është 39.0°C .

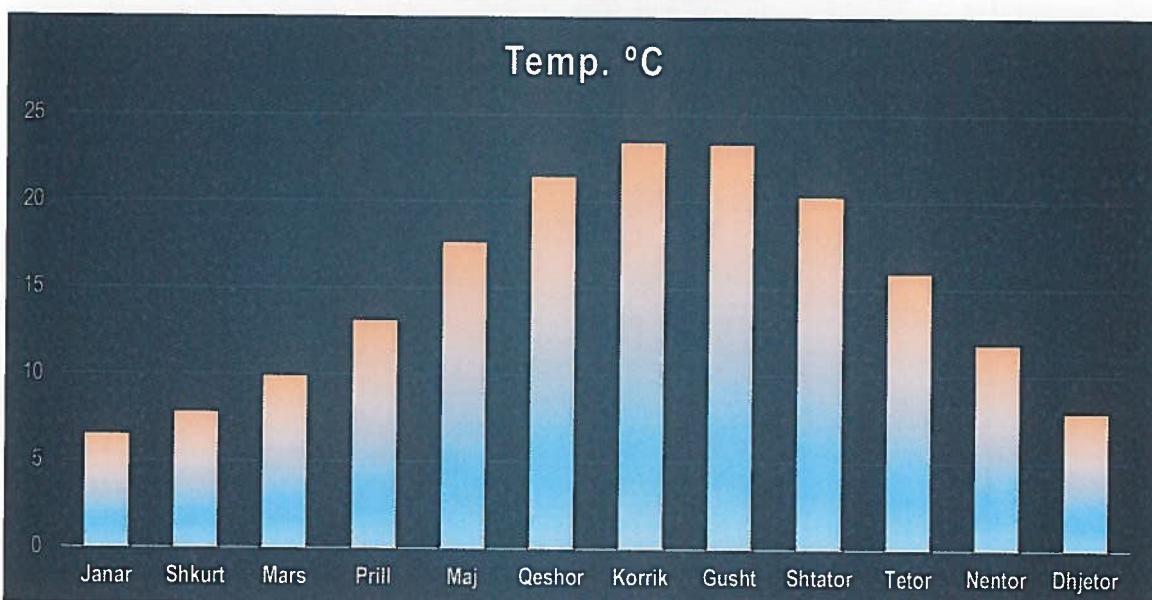

Figura 4.17 Temperaturat mesatare mujore. Stacioni Lezhë

Tabela 4.3: Temperaturat mesatare mujore. Stacioni i Lezhës														
Muajt	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	vit	
Temp. °C	6.5	7.8	9.9	13.1	17.6	21.4	23.4	23.3	20.3	15.9	11.8	7.9	14.9	

Bashkia e Lezhës karakterizohet nga një klimë e butë e tipit mesdhetar për shkak të pozitës gjeografike me dalje të gjerë në det dhe me relief në përgjithësi të ulët në shumicën e njësive administrative. Kjo zonë karakterizohet nga vera e nxeh të dha e thatë, dimër i butë dha i lagësht në pjesën e ulët dha qytet, ndërsa dimër të lagësht dha të ftohtë në zonën malore. Temperatura mesatare vjetore për rrëthinë është 15°C , mesatarja e Janarit 7 gradë, ndërsa mesatarja e Korrikut plus $23\text{-}24^{\circ}\text{C}$.

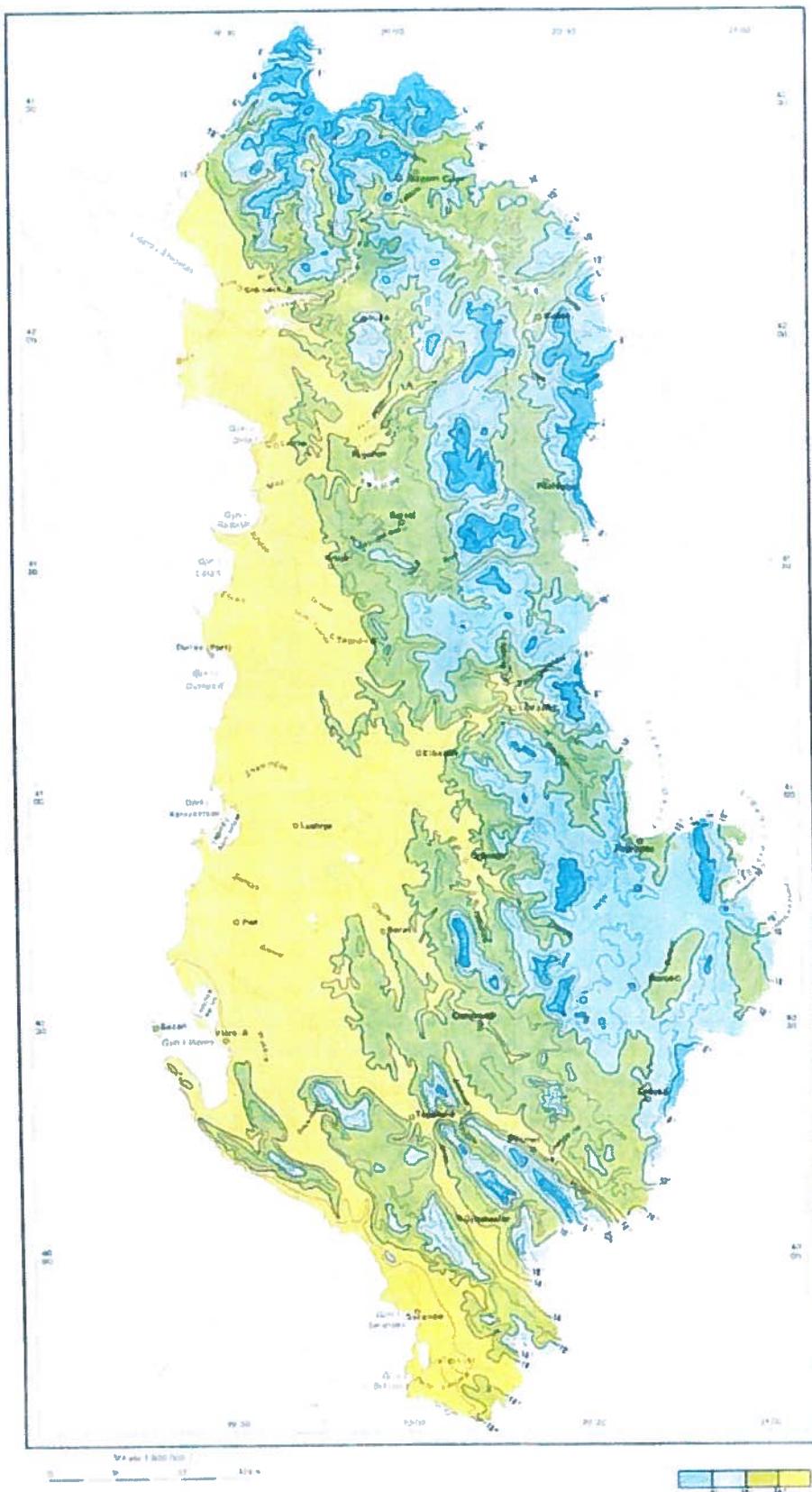

Figura 4.18 Harta e temperaturave mesatare vjetore për Shqipërinë

4.1.5.4 Reshjet atmosferike

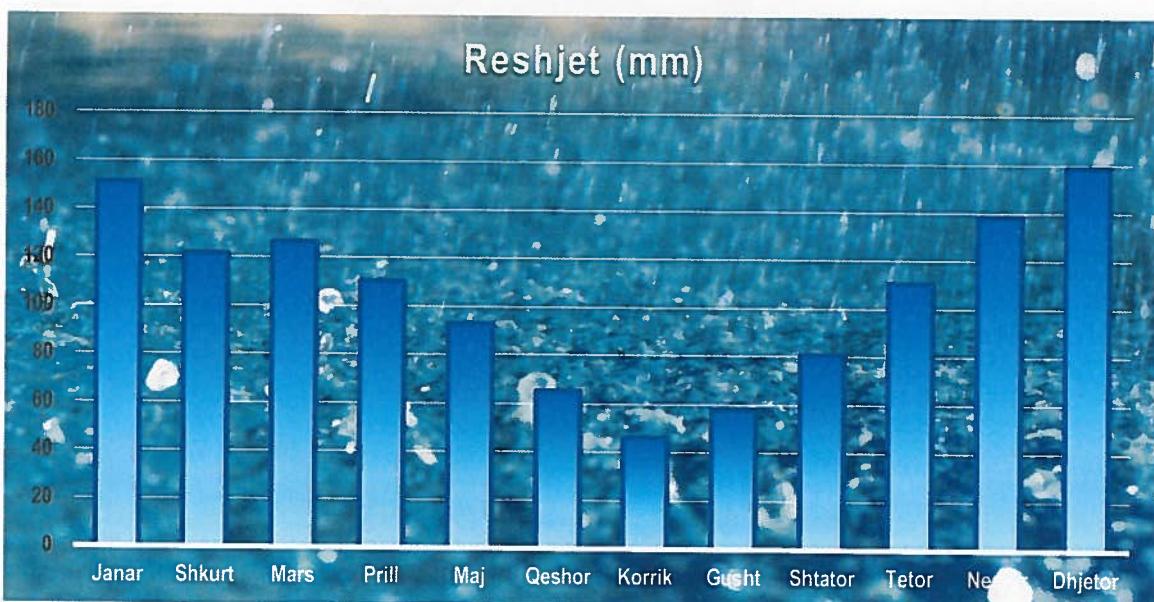
Reshjet atmosferike janë një element tjetër klimatik i rëndësishëm. Në më poshtë jepen vlerat e sasive mesatare mujore të shirave për një vit mesatar, ndërsa paraqitja grafike e shpërndarjes së tyre gjatë vitit jepet në Figura 4.19. Nga këto të dhëna mund të shihet se vlerat mesatare më të larta arrihen në muajt e dimrit ndërsa më të ulta në muajin Korrik. Sasia mesatare e reshjeve vjetore ka vlerën 1299 mm.

Numri i ditëve me reshje më të mëdha se 0.1 mm lëkundet ndërmjet 85 dhe 100 ditëve. Në këtë zonë reshjet maksimale shpesh herë bien në formë rrebeshi.

Bora është një dukuri dhe një shtresë bore e qëndrueshme nuk vrojtohet në këtë zonë. Shtresa maksimale e borës arin vlerën 5 - 10cm dhe shumë rrallë 15-17cm, dhe këto të paqëndrueshme.

Tabela 4.4: Shpërndarja vjetore e reshjeve (mm). Stacioni i Lezhës.

Muajt	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	vit
Rreshjet (mm)	151	121.5	126.5	110.4	92.9	65.2	46.2	57.9	80.8	110.6	138.1	158.7	1299

Figura 4.19 Reshjet mesatare mujore. Stacion Lezhë

Rreshjet e periudhës Dhjetor 2009 – Janar 2010 ishin një ngjarje katastrofike përsë i përket këtij fenomeni atmosferik. Batica e detit (1.2-1.4m, 0.8m mbi normalen) shkaktoj përblytje 1m në Shëngjin dhe Ishull Shëngjin. Deti u fut 300 m në thellësi. Janë rregjistruar 140mm rreshje shiu brenda 3 orësh. Përblytje të mëdha pati në zonën e Kakarriqit që mbahet pa ujë nga hidrovoret. Kjo seri eventesh atmosferik dhe avarishë në sistemin e kanalizimeve dhe të energjisë elektrike treguan situatën delikate në të cilën ndodhet zona e Lezhës përsë i përket këtij fenomeni.

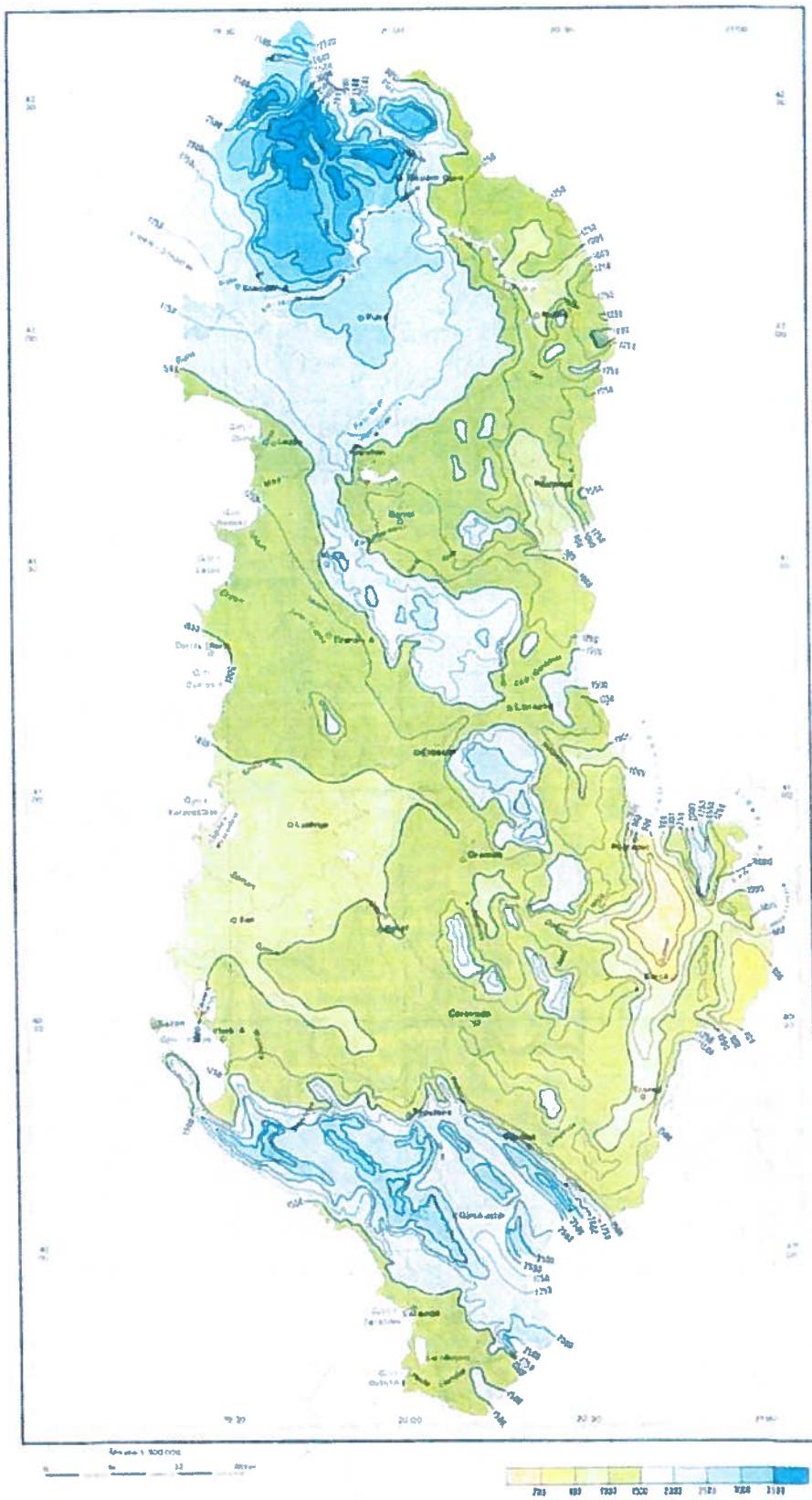

Figura 4.20 Harta e reshjeve vjetore për territorin e Shqipërisë

4.1.5.5 Lagështia e ajrit

Lagështia e ajrit është gjithashtu një element i rëndësishëm klimatik për t'u marrë në konsideratë.

Në tabelën vijuese jepen vlerat mesatare mujore të lagështisë relative të ajrit. Nga kjo tabelë duket se vlerat më të larta të lagështisë relative të ajrit vrojtohen në muajt e dimrit (79-80%), ndërsa vlerat minimale në stinën e verës (63- 67%). Në Figura 4.21 paraqitet grafikisht shpërndarja brenda vjetore e lagështisë së ajrit nga ku duket se vlera e këtij elementi meteorologjik ndryshon në kufij të ngushtë.

Muajt	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	vit
Lagështi Relative	77	75	75	76	76	70	63	67	73	76	80	80	74

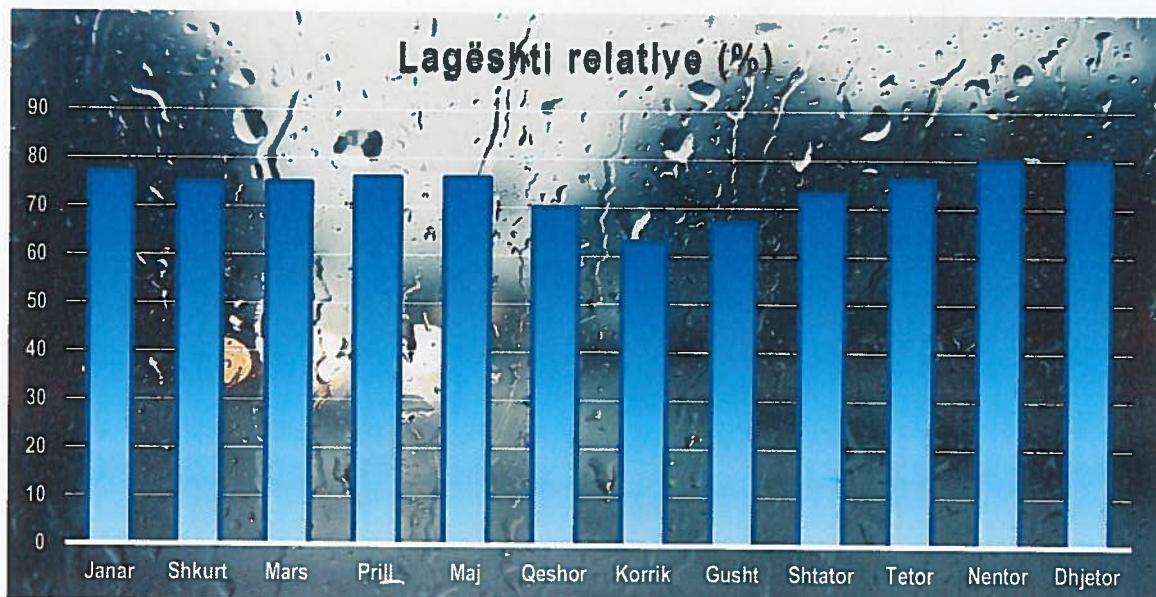

Figura 4.21 Lagështia mesatare mujore. Stacioni Lezhë

4.1.5.6 Era

Era në zonën në studim fyrn përgjithësisht nga dy drejtime. Gjatë gjysmës së ftohtë mbizotëron juglindja, pa përjashtuar veriun. Në gjysmën e ngrohtë mbizotëron veriperëndimi. Shpejtësitet e erës në zonën në studim kanë vlera mesatare.

Në tabelën vijuese jepen shpejtësitetë mesatare të erës për çdo drejtim ndërsa në Figura 4.22 paraqitet harta e trëndafilave të erërave që jep pikërisht paraqitjen grafike të shpërndarjes së erërave sipas drejtimeve.

Nga Figura 4.22 duket se shpejtësitetë më të mëdha të erës i takojnë drejtimeve Veriperëndim dhe Jug-Lindje.

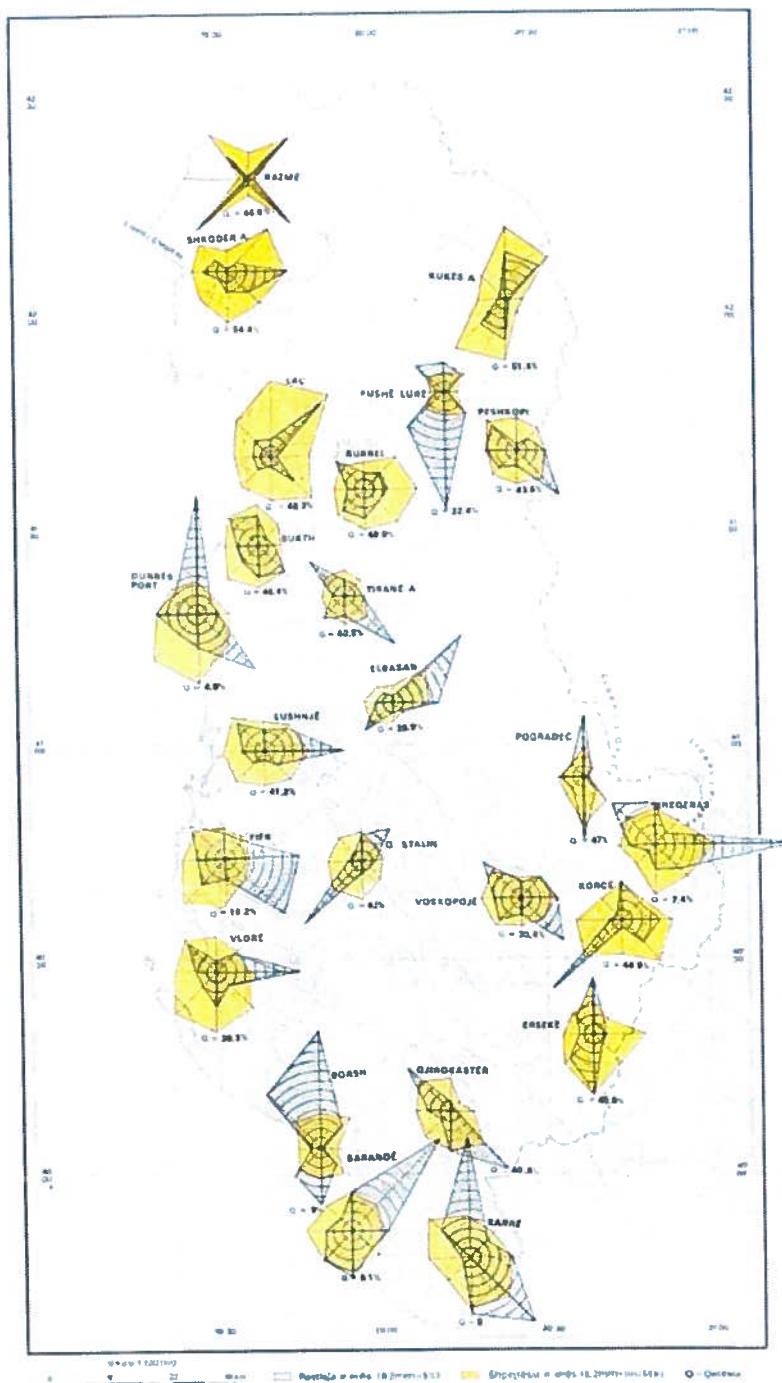

Figura 4.22 Harta e trëndafilave të erës

Tabela 4.6: Shpejtësítë mesatare të erës sipas drejtimeve

Drejtimi	Qetësi	V	VL	L	JL	J	JP	P	VP
Rastisja(%)	46.9	3.8	2.6	3.1	14.4	4.3	6.6	3.7	14.5

Për sa i përket shpejtësisë maksimale të vrojtuar të erës në këtë zonë ajo merr vlera nga 28-30 m/s.

4.1.6 Hidrografia dhe hidrogeologjia

Bashkia e Lezhës kufizohet nga jugu e jugperëndimi nga Laçi, Fushë Kuqja dhe Patoku, vazhdon me Gjirin e Drinit e Malin e Rencit në perëndim e veriperëndim, me Shpal, Hebje e Xhuxhë në veri dhe Urakë e Kurbnesh në Lindje.

Hidrografia e zonës në studim përbëhet prej ujërave sipërfaqësorë dhe ujërave nëntokësorë që gjenden në akuiferët kryesorë të zonës në studim.

Territori i Bashkisë Lezhë, është i pasur me rezerva ujore nëntokësore e sipërfaqësorë. Përveç detit Adriatik, haset një pasuri e konsiderueshme me liqene (rezervuarë) artificialë, lumenj, burime termale kuruese, etj.

4.1.6.1 Ujërat sipërfaqësorë

Rrjeti hidrografik i Bashkisë së Lezhës përbëhet prej disa lumenjve, ku ndër më kryesorët janë Lumi i Matit, që kufizon Bashkinë e Lezhës nga Bashkia e Kurbinët, Drini i Lezhës, që vjen nga Veriu dhe pasi kalon pranë qytetit të Lezhës derdhet në Detin Adriatik në Gjirin e Drinit.

Këtu duhet përmendur se në shtratin e këtij lumi më parë derdhej i gjithë Lumi i Drinit, i cili më pas devijoi ne veri dhe u bashkua me Bunën rreth 2 km poshtë qytetit të Shkodrës. Meqenëse shtrati i Bunës mund të përcjellë rreth $1500 \text{ m}^3/\text{s}$, gjë që është edhe shkaku kryesor i përblytjeve në zonën e Nënshkodrës, ka pasur një projekt që një pjesë e ujërave të Drinit të kalonte në Drinin e Lezhës, gjë që do të ndikonte në zvogëlimin e pasojave të përblytjeve por edhe në përmirësimin nga pikëpamja e kushteve mjedisore të Drinit të Lezhës.

Lumenj të tjerë më pak të rëndësishëm janë lumenjtë Gjadër, që ndodhet ne veri të Lezhës dhe lëviz në drejtim Lindje - Perëndim, Fani Madh dhe Fani i Vogël që rrjedhin nga Veriu (Qafa e Malit, Pukë) dhe verilindja (Domgjon, Mirditë), takohen me njëri tjetërin afér Rubikut dhe së bashku derdhen në Lumin Mat. Ky i fundit është lumi më i rëndësishëm për furnizimin me ujëra nëntokësorë të akuiferëve të Lezhës dhe Fushë - Kuqes.

Lumi Drin

Është lumi më i gjatë i Republikës së Shqipërisë, 283 km. Sipërfaqja e pellgut ujëmbledhës është 5817 km^2 , prurjet mesatare vjetore $280 \text{ m}^3/\text{sek}$. Në shtratin e lumit Drin është ngritur kaskada më e madhe në Shqipëri me tre hidrocentrale Lumi Drin ka dy degë kryesore: Drini i Bardhë dhe Drini i Zi.

Drini i Lezhës fillon në afërsi të fshatit Mqedë të rrethit të Shkodrës, bashkohet me ujrat e lumit Gjadër, kalon përbri qytetit të Lezhës dhe derdhet në detin Adriatik.

Lumi i Mat

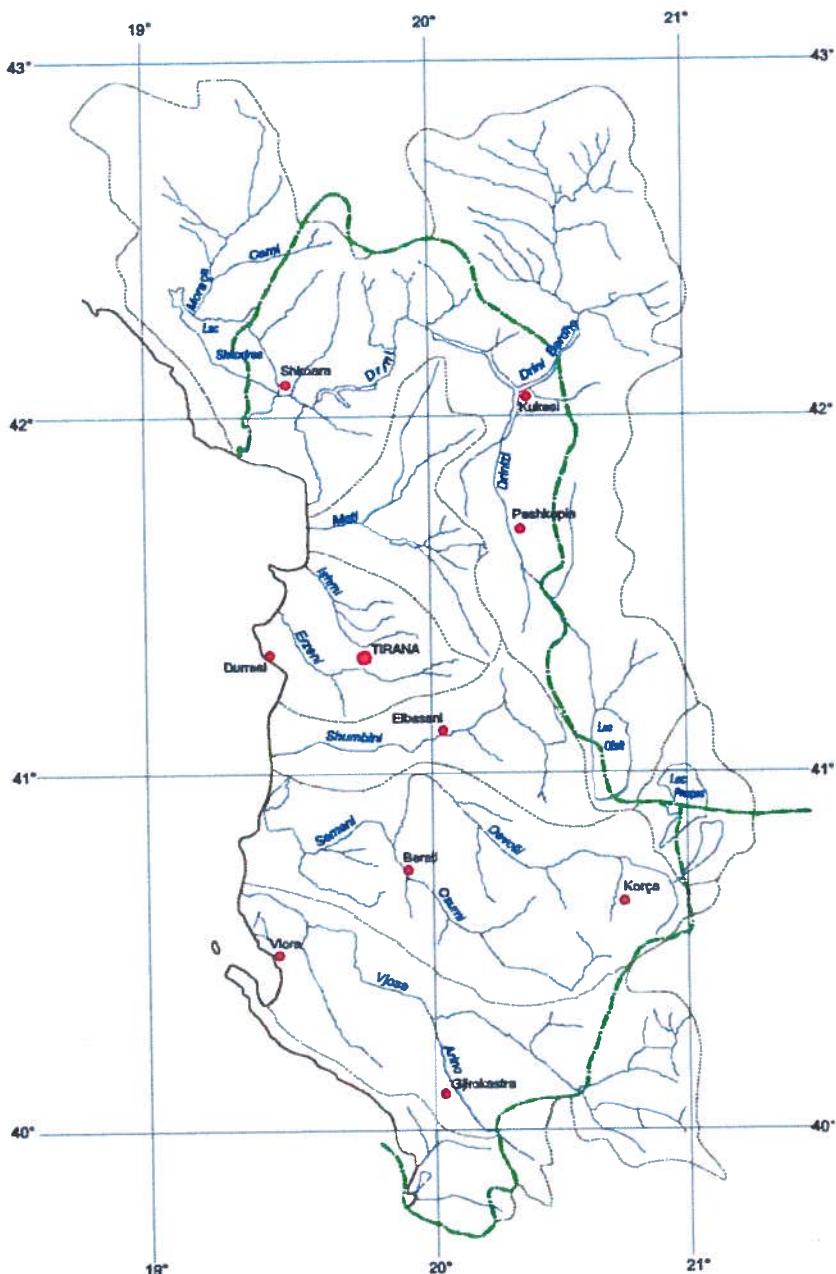
Ky lum ka një gjatësi prej 144 km dhe një sipërfaqe të pellgut ujëmbledhës prej 2441 km^2 . Gjerësia e shtratit afér Milotit është rreth 1250m, ndërsa në grykëderdhje 1000-1200m. Prurja mesatare vjetore në Lumin Mat ndryshon nga 85 deri $103 \text{ m}^3/\text{s}$.

Lumi Gjadër

Lumi Gjadër buron nga lartësitë e Tërbunit të Pukës dhe ka një gjatësi prej 40,5 km. Rrethin e Lezhës e përshkon në 10 km gjatësi. Ka një pellg rreth 120 km^2 dhe prurje mesatare vjetore $8.8 \text{ m}^3/\text{sek}$.

Përveç këtyre, mund të përmendim edhe disa përrenj si:

- Përroi i Lushisë dhe i Qershisë në zonën administrative të Kallmetit;
  - Përroi i Troshanit në zonën administrative Blinisht;
  - Përroi i Manatisë në zonën administrative Kolsh.

Figura 4.23 Hartë Hidrografike e Shqipërisë

Ligenet (rezervuarët) artificialë

Bashkia e Lezhës është mjaft e pasur edhe me liqene (rezervuarë) artificialë, të cilët grumbullojnë ujin e përrrenjeve dhe lumenjve për t'i shfrytëzuar më pas për ujitjen e kulturave

bujqësore gjatë periudhës së verës. Këta rezervuarë janë të shpërndarë pothuajse në të gjithë njësitë administrative.

Në vijim është paraqitur një tabelë përmbledhëse për vendndodhjen dhe kapacitetin ujëmbledhës të këtyre rezervuarëve.

Tabela 4.7: Rezervuarët: Kapaciteti - Vendndodhja					
Nr	Emërtimi i rezervuarit	Njësia administrative ku ndodhet	Kapaciteti ujëmbledhës në $m^3 * 10^3$	Lartësia e digës (m)	Pasqyra e ujitjes (ha)
1.	Rezervuari i Troshanit	Blinisht	90	15	70
2.	Rezervuari i Fishtës	Blinisht	433	20	150
3.	Rezervuari i Kallmetit	Kallmet	2,044	22	700
4.	Rezervuari i Patalej	Kolsh	110	15	50
5.	Rezervuari i Kashnjetit	Ungrej	427	34	160

4.1.6.2 Kushtet hidrogeologjike. Ujërat nëntokësorë

Ujërat nëntokësorë në territorin e Bashkisë Lezhë ndodhen kryesisht në zhavorret ujëmbajtëse të akuferit të Lezhës, Fushë-Kuqe. Shfrytëzimi intensiv i këtij akuiferi ka filluar që në vitin 1964 me kryerjen e një sërë shpimesh me rrotullim dhe me goditje në zonën e Fushë Kuqes dhe Adriatikut. Pas vitit 1966 hynë në shfrytëzim edhe shpimet e Milotit nga ku merren rreth 460 l/s. Po ashtu shpimet në Gorre-Fushë Kuqe jepin për ujësjellsin e Durrësit rreth 800 l/s. Në këtë mënyrë vetëm nga akuferi i Lezhës merren rreth 1300 l/s.

Përveç sasisë së ujërave nëntokësorë që merren si në krahun verior të Lumit Mat ashtu dhe në krahun jugor të zonës, tjetër zonë në perspektivë për marrjen e burimeve ujore suplementare është edhe grykëderdhja e vetë Lumit Mat.

Kjo pjesë kufizohet nga Rrla e Planës në veri të Lumit Mat dhe që vazhdon me Gurrzën, Fushë-Milotin dhe vetë zallishten e Lumit Mat, përbën zonën më perspektive të pellgut të Matit. Shpimet e kryera në këtë zonë kanë kapur zhavorre me trashësi mbi 100mm, të cilat formojnë një shtresë ujëmbajtëse me parametra hidraulike shumë të lartë dhe me cilësi uji shumë të mirë. Bazuar në llogaritjet e bëra në këtë zonë mund të merren rreth 2500 l/s ujë, pa ndikuar në regjimin e akuferëve të tjerë.

Nga banorët dhe ekspertët lokal, një rrezik permanent për rregjimin e ujrale nëntokësorë është hapja e puseve dhe shfrytëzimi i këtyre ujrale në mënyrë të pakontrolluar. Afërsisht 50% e banorëve, kryesisht në zonat rurale, përdorin si alternativë furnizimi ujin e puseve.

Një problematikë tjetër që shfaqet në territorin e bashkisë Lezhë është përdorimi i gropave septike në pjesën dërmuese të zonave rurale. Ky fakt përbën një rrezik të lartë për ndotjen e ujrale nën-tokësor.

Nga problematikat e ngritura, konstatohet se investimet në rrjetin e ujësjellësit dhe kanalizimeve të ujrale të ndotura përbëjnë një prioritet për Bashkinë Lezhë. Gjithashtu ndalimi i hapjes së puseve në mënyrë të pakontrolluar është një domosdoshmëri për ruajtjen e burimeve ujore nëntokësore të kësaj zone.

Më poshtë përshkruhet më hollësisht akuferi i Lezhës.

4.1.7 Prognoza e zonës në studim në kuadër të ndryshimeve klimatike

Krahas problemeve mjedisore të evidentuar në vijim, të lidhur si me veprimin natyror ekzistues, ashtu dhe me veprimin antropogen, duhet marrë në konsideratë edhe ndikimi i ndryshimeve klimatike në shkallë planetare dhe efekti i tyre në territorin në studim, ndikimet e tyre në vijën bregdetare dhe ligatinat, mundësishët edhe më tej në zonat fushore, dukuri kjo që detyron organet vendimarrëse përmarrjen e disa masave.

Zona kryesore ku kanë filluar të ndihen efektet e ndryshimeve klimatikë shtrihet në Deltën e Lumenje Drin dhe Mat (DLDM) dhe nga studime të shumta është identifikuar si një rajon vulnerabël kritik ndaj ndryshueshmërisë së klimës dhe efekteve të pritshme të saj. Kjo zonë përbëhet nga një kompleks habitatesh, si plazhe, duna e ligatina (kryesisht laguna), që mbartin vlera të rëndësishme të biodiversitetit. Mbrojtja e ekosistemeve dhe e biodiversitetit që ato mbartin, mund të sigurojë nga ana tjetër mbështetje dhe mbrojtje për komunitetet që jetojnë në afërsi të saj. Siç dihet, kostot për të pasur ekosisteme të shëndetshme janë më efektive dhe efikase në menaxhimin e ndryshimeve sesa alternativat e tjera të përdorura nga njerëzit. Këto habitate sigurojnë si të mira materiale (nga burimet që mund të shfrytëzohen, p.sh peshkimi), ashtu dhe shërbimet (karakteristika nga të cilat përfitojnë komunitetet, p.sh mbrojtja bregdetare). Këto habitate dhe komunitete që mbështeten në to, janë vulnerabël ndaj ndryshimeve afatgjatë të klimës, që do të shkaktojnë rritja e nivelit të detit dhe e frekuencës së stuhive detare. Niveli mesatar i detit parashikohet të rritet rreth $0.13 - 0.16$ m në vitin 2050 dhe $0.27 - 0.49$ m në 2100, dhe i shoqëruar nga ngjarjet ekstreme, pritet të rrisë potencialin për përmbytje të zonave të ulta, fragmentimin, humbjen e habitateve dhe specieve duke sjellë dhe shkatërrimin e ekosistemit lagunor. Gjithashtu, po ndodhin humbje të habitateve në një kohë të shkurtër, për shkak të ndryshimeve në proceset bregdetare të shkaktuara nga ndërhyrjet e njeriut në zonën bregdetare dhe në brendësi të territorit.

Skenarët e ndryshimit të klimës për Shqipërinë parashikojnë një rritje të temperaturës në sipërfaqen e detit dhe rritjen e nivelit të tij. Pasoja e ndryshimeve klimatike që mund të pritet, krahasuar me tendencën e sotme, është se lagunat ekzistuese dhe ligatinat (p.sh. në zonën e Lezhës dhe të Velipojës), do të fillojnë të shndërrohen në ujra të kripura dhe tokat e thata ekzistuese në ligatina. Në qoftë se një shndërrim i tillë ndodh, krahas humbjes së zonës së mbrojtur dhe presionin e saj shtesë mbi biodiversitetin detar dhe bregdetar, do të kemi humbje të jetës së komuniteteve dhe infrastrukturës lokale.

Nga ana tjetër, ekzistojnë ulje tektonike të territorit si në zonën e Lezhës dhe në zonën e Velipojës, të cilat favorizojnë rritjen e nivelit të detit. Me lindjen e nevojës për t'i përshtatur ndryshimeve klimatike, vendet dhe komunitetet kanë filluar të hartojnë dhe të zbatojnë nisma përshtatëse të llojeve, shkallëve apo zonave të ndryshme të mbulimit. Këto nisma kërkojnë të menaxhohet reziku dhe ndikimet që priten nga ndryshimet klimatike.

Figura e mëposhtme tregon në mënyrë efektive ku mund të pritet të ndodhet vija bregdetare në vitin 2100 sipas skenarit të rritjes me 1 m të nivelit të detit (zona blu tregon zonën që do të ndikohet nga rritja e nivelit të detit). Efektet e stuhive të mëdha detare dhe batica e lartë mund ta përketësojnë situatën, gjë që do të thotë që gjysma e kësaj zone të ndodhet nën rrezikun e përmbytjeve, dhe të trajtimit të problemeve të ndryshimeve klimatike, për t'i dhënë një përgjigje kolektive këtij rreziku.

Figura 4.24 Parashikimi i vijës bregdetare për vitin 2100 për zonën e DLDM

Programi i Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike përdor Menaxhimin me Bazë Ekosistemin (MBE) si mjet për përshtatje. MBE ka për qëllim të ruajë dhe mbështesë shërbimet e ekosistemit që gjeneratat e tanishme dhe të ardhshme njerëzore të përfitojnë nëpërmjet arritjes së një ekilibri ndërmjet cilësisë së mjedisit, vitalitetit ekonomik dhe mirëqënieve sociale. Mënyra sipas së cilës funksionon MBE, është planifikimi i aktiviteteve në zonën bregdetare, bazuar në njohuritë e thella mbi lidhjen e ekosistemeve dhe njerëzve, për mënyrën se si ato ndikojnë në mjedis dhe nëpërmjet përfshirjes së gjithë aktorëve dhe agjensive qeveritare. Rezultati është planifikimi i ruajtjes dhe rritjes së aftësive ripërtëritëse dhe reduktimi i vulnerabilitetit të ekosistemeve dhe njerëzve.

Nga ana tjetër, këto burime ekologjike kanë krijuar kushtet, të cilat njerëzit i kanë shfrytëzuar për shumë vite në zonën DLDM. Fillimisht, ky shfrytëzim ka qenë në nivelin e peshkimit për mbijetesë dhe grumbullimit të butakëve. Megjithatë, gjatë shekullit të XX, duke filluar nga 1950 dhe sidomos nga mesi i viteve 1960, rreth 2/3 e zonës së ligatinave u drenazhua si pasojë e migrimit të popullsisë në zonë dhe rritjes së kërkësës për tokë bujqësore. Ka pasur edhe ndryshime të tjera të konsiderueshme, p.sh mungesa e furnizimit me ujë dhe sedimenteve nga lumi Drin. Kjo ka nisur në vitin 1846, kur rrjedhja natyrale e Drinit ndërroi drejtimin dhe derdhej në Bunë, duke zvogëluar për pasojë në mënyrë të konsiderueshme rrjedhjen në Drinin e Lezhës.

Ky efekt është zmadhuar me ndryshimet e mëtejshme të rrjedhjes, pas përblytjeve të viteve 50' dhe 60' dhe ndërtimit të digave të hidrocentraleve në kaskadën e Drinit. Për

pasojë, pjesa veriore e DLMD ka " vuajtur " për sedimente, duke u reduktuar kështu aftësia ripërtëritëse ndaj ndryshimeve të pritshme të klimës.

Kjo është pasuar në dekadat e mëvonshme me ndryshime lokale të shkaktuara nga njeriu, p.sh me një kërkesë për tokë për ndërtimin e banesave dhe të industrisë (p.sh zhvillimin e turizmit). Rritja e presionit human ka çuar në ndryshime të rëndësishme në mjedisin e zonës DLDM (p.sh deri në fund të shekullit të XIX, e gjithë ultësira e Lezhës ishte e mbuluar me pyje lisi të larta). Në të gjithë zonën DLDM, një rritje e shpejtë e popullsisë është duke modifikuar mjedisin natyror nëpërmjet mbishfrytëzimit të burimeve bregdetare, detare dhe të grykëderdhjeve me pasoja të pakthyeshme të tilla si:

- Humbja e habitateve bregdetare, detare dhe të grykëderdhjeve të lumenjve;
- Zhdukja e tipareve të rëndësishme gjeomorfologjike (dunat e rërës);
- Humbja e konsiderueshme e bimësisë bregdetare, florës dhe faunës;
- Zhdukja e zonës parambrojtëse (buffer zone);
- Ndryshim në shpërndarjen e specieve të huaja (invazive);
- Reduktimi i aftësisë ripërtëritëse të ekosistemeve prej rritjes së nivelit të detit dhe ndryshimeve klimatike;
- Depërtimi i ujit të kripur të detit.

Degradimi që ka ardhur si rezultat, ka një sërë pasojax të cilat kufizojnë qoftë mundësitë ekzistuese, ashtu dhe ato për të ardhmen në lidhje më përdorimin e zonës nga njerëzit si:

- Erozion dhe fundosje e zonave të ulta nga rritja e nivelit të detit dhe rritja e frekuencave të stuhive, duke çuar në humbje të hapësirës dhe mbrojtjes së vijës bregdetare;
- Ndryshim i regjimit hidrologjik, duke çuar në humbjen e ujit të ëmbël për bujqësinë, industritë e tjera dhe për përdorim shtëpiak;
- Humbje e zonës moçalore, duke çuar në zvogëlimin e mundësisë për mbrojtjen nga rritja e nivelit të detit, në humbjen e vlerave têrheqëse të ekosistemeve dhe shërbimeve të tyre;
- Ndryshimi i habitatit dhe biodiversitetit duke çuar në humbjen e burimeve dhe ripërtëritjes së mjedisit.

Si rezultat komuniteti bëhet më i prekshëm (vulnerabël) dhe i paaftë për t'u përballur me ndryshimet dhe me shumë gjasa do të ndikohet mjaft nga këto ndryshime (rreziqe).

4.1.7.1 Ndryshimet e klimës për zonën e derdhjeve të lumenjve Drin dhe Mat

Gjatë mijëvjeçarëve klima ka ndryshuar në mënyrë ciklike. Çfarë e bën ndryshimin e klimës së sotme të ndryshme, është se ajo po ndodh më shpejt se në të kaluarën dhe duke i çuar vlerat e parametrave (shpejtësia e rritjes së nivelit të detit, temperaturës, reshjeve, etj.) në nivelet që kurrë nuk kanë qenë më parë.

Njerëzit që jetojnë në zonën e DLDM, me kalimin e kohës, do të kenë përvoja të këtyre ndryshimeve, si sezone të ndryshuar, rritje të rrezikut nga zjarri, mungesë të ujit gjatë verës, ndikime në shëndetin e njeriut dhe në rritjen e florës natyrale. Një ndryshim i veçantë që ka ndikim të madh për zonën e DLDM, është niveli i detit që do të ndryshojë ndjeshëm hapësirën dhe ekologjinë e zonës.

Në tabelën më poshtë janë paraqitur ndryshimet e pritshme të parametrave klimatikë (mesatarë) në lidhje me vitin 1990. Nivelet e vlerave të presionit (në nivelin e detit) në verë supozojnë rritje të numrit të stuhive dhe ngjarjeve ekstreme.

Parametri	Viti			
	2030	2050	2080	2100
Temperatura vjetore ($^{\circ}$ C)	1.2	1.8	2.8	3.2
Reshjet vjetore (%)	- 3.9	- 8.1	- 12.9	- 15.5
Presioni në nivelin e detit (hPa)	- 0.31	- 0.52	- 0.78	- 0.91
Niveli mesatar i detit (cm)	8.0	15.0	28.0	38.0

Ndryshimet në pozicionin e vijës bregdetare, madje duke iu referuar parashikimit më të moderuar, tregojnë se të gjitha llojet e habitateve të zonës DLDM (plazhet me rërë dhe dunat, kënetat, lagunat, deltat e lumenjve, pyjet ripariane apo habitatet e ujërave të ëmbla), do të janë subjekt i përblytjes së konsiderueshme nga deti dhe nga rritja mesatare e nivelit të tij prej 0.09 m. Studimet parashikojnë se një zonë e madhe e tokës do të konvertohet më shpejt në një trup ujor të hapur. Habititatet tokësore në DLDM zënë rreth 5.744 ha dhe humbjet, në qoftë se nuk ndryshohet politika aktuale e menaxhimit, mund të arrijnë rreth 4.604 ha.

Përgjatë bregdetit të Lezhës, për shkak të erozionit të dunave të rërës, deti përparon në tokë mesatarisht rreth 2.5 m në vit, duke ndikuar në humbjen e habitateve. Është e qartë se këto ndryshime të pritshme në elementët natyrorë dhe shoqërorë të zonës DLDM, me pasojë ndikimet e tyre në ekonomi, do të ndikojnë në qëndrueshmërinë dhe mundësitë për zhvillim brenda zonës DLDM.

Në tabelën më poshtë janë dhënë rezultatet e modelimit për zonën e bregdetare të Lezhës që illostrojnë ndryshimet e mundshme të tokës (që përblytet) dhe popullsisë që preket për DLDM

Parametrat	Njësia	2050		2100	
		Mes _{min}	Mes _{max}	Mes _{min}	Mes _{max}
Humbja neto e sipërfaqes së ligatinave	km ²	0.14	0.58	0.41	1.041
Popullsia që përblytet	1000/vit	0.019	0.040	0.006	0.007
Sipërfaqja e zonës bregdetare që	km ²	56.14	59.20	57.19	65.95
Popullsia e zonës bregdetare që	mijëra	4.14	4.33	3.99	4.61
Sipërfaqja totale e ligatinave	km ²	4.5	4.16	4.22	3.60
Sipërfaqja totale e pyjeve bregdetare	km ²	1.14	1.01	1.12	0.91
Sipërfaqja e ligatinave pa vegjetacion	km ²	3.37	3.05	3.10	2.69

4.1.7.2 Pasojat në ekonomi si rrjedhojë e ndryshimeve klimatike dhe përshtatjes

Pasojat e mundshme që lindin nga ndryshimet klimatike sido që të janë, pozitive ose negative, do të ndikojnë në ekonominë e zonës së DLDM dhe zhvillimin e bashkisë në disa sektor. Duke trajtuar problemet e sotme ekonomike brenda zonës së DLDM, mund të parashikohet impakti i ndryshimeve klimatike në të ardhmen. Studimet kanë analizuar se cilat janë mjetet më të përshtatshme ekonomike për vlerësimin e ndikimeve të ndryshimeve

klimatike. Nga të dhënat e mbledhura, ndikimet kryesore nga ndryshimet klimatike mendohet të jenë:

- Numri i popullatës që do të ndikohet nga përmbytjet;
- Humbja e sipërfaqes së ligatinave;
- Zonat bujqësore bregdetare që preken;
- Zonat pyjore bregdetare që preken;
- Peshkimi;
- Zhvillimi i turizmit dhe zonat rekreative në bregdet.

Këto ndikime mund të vlerësohen duke përdorur të dhënat e vlerësimit të "tregut". Rezultatet e kësaj analize vlerësojnë "vlerën në rrezik" në mungesë të zbatimit të masave për përshtatje dhe si pasojë ofrojnë një bazë për të kuptuar përfitimet e mëdha nga zbatimi i këtyre masave.

Në takimet me grupet e interesit të zonës në studim është ngritur problemi i nevojës për ndërgjegjësim për mbështetjen e zbatimit në terren të masave për përshtatje në lidhje me:

- Mbrojtjen ndaj erozionit bregdetar për të rritur aftësinë ripërtëritëse bregdetare;
- Mbrojtjen ndaj përmbytjes për të zvogëluar rrezikun ndaj popullsisë, pronave dhe aktivitetit ekonomik;
- Rrjetin e zonave të mbrojtura për të sigruar që ekosistemet të jenë të afta të mbështesin përshtatjen;
- Zhvillimin e teknologjisë së përshtatjes për të përmirësuar ndërgjegjësimin dhe aftësitë për të planifikuar dhe zvogëluar rrezikun nga ndryshimet klimatike.

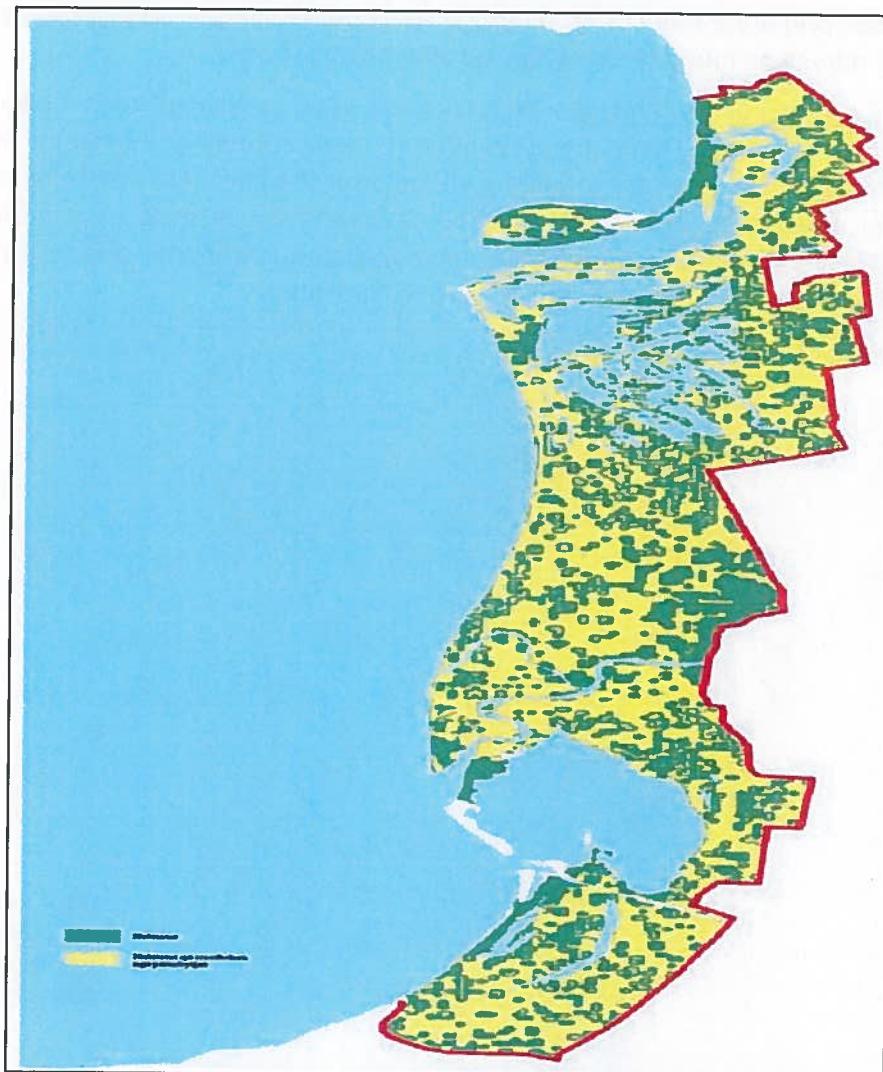
Për grupet e interesit në të gjithë sektorët e ekonomisë (përfshirë edhe në zonat bregdetare), një klimë në ndryshim do të kërkojë të kuptohet edhe ndikimi i parashikuar, dhe njëkohësisht nëse dhe si do t'i përshtatemi këtij ndryshimi (dhe si ne i interpretojmë dhe përballojmë ngjarjet ekstreme).

Është bërë një vlerësim multi-kriterial i rrezikut nga përmbytjet e paraqitura me hartën GIS. Kjo hartë pasqyron rrezikun nga përmbytjet, tregon shpërndarjen hapësinore të rreziqeve të shumëfishta, analizon pasigurinë në vlerësim, dhe tregon ndikimin e tyre në vlerësimin e përgjithshëm të rrezikut nga përmbytjet.

Zonat më të ndjeshme ndaj përmbytjeve janë habitate të tilla si tokat bujqësore, dunat, lagunat dhe zonat mbrojtëse të ripylli-kuara. Shumica e këtyre zonave janë afër bregut. Çdo milimetër i rritjes së nivelit të detit në bregdet pritet të rezultojë në një tërheqje të vijës bregdetare rrëth 1km. Faktorë të tillë si topografia, vendi dhe orientimi i segmentit bregdetar, shkalla e baticave, morfologjia e bregut etj., janë përgjegjës për rezistencën e bregut ndaj rritjes së nivelit të ujit. Megjithëse ekzistojnë masa të mundshme për përshtatje, lind pyetja se cilat masa duhen aplikuar dhe sipas cilës rradhë, si dhe cila është mundësia ekonomike për t'i zbatuar. Në këtë kuadër kërkohet:

- Ndërgjegjësimi publik dhe konsultimi në lidhje me mundësitë në dispozicion;
- Bashkëpunimi ndër-institucional për mbrojtjen e mjedisit në përgjithësi dhe fokus të veçantë ndaj ndryshimeve klimatike.

- Një integrim sistematik i aspekteve mjedisore në sektorët e tjera të zhvillimit, kryesisht të planifikimit të territorit nëpërmjet një procesi të saktë vlerësimi mjedisor në nivel strategjik të studimit.

Figura 4.25 Zonat e habitateve dhe bujqësore të rezikuara nga ndryshimet klimatike

Sa më sipër konstatohet se ka pak eksperiencë dhe kapacitete për të interpretuar rreziqet me të cilat përballet komuniteti i zonës nga ndryshimet klimatike. Si rrjedhim marrja e vendimeve kërkon të hartohet një strategji konkrete, bazuar në studimet e bëra, ndaj ndryshimeve klimatike e vlefshme për zonën në studim. Studimet kanë demonstruar që ekosistemet natyrore të zonës DLDM kanë potencialin të mbrojnë aktivitetet ekonomike, infrastrukturën dhe mjediset e ndërtuara, por nuk do të jenë në gjendje ta bëjnë këtë nën presionin e ndryshimit dhe degradimit që po ndodh tashmë.

4.1.8 Aktivitetet industriale të cilët ndikojnë në mjedis

Nga dokumentet kombëtar që trajtojnë problemet mjedisore, nuk rezulton që në territorin e bashkisë Lezhë të ketë “pika të nxeha” (hotspote) mjedisore. Gjithsesi më poshtë janë trajtuar disa prej atyre industri që operojnë në Lezhë të cilat në raste mos monitorimi apo avarish të ndryshme mund të shkaktojnë probleme mjedisore.

Industri të përpunimit të mermerit – Në territorin e kësaj bashkie gjenden 2 pikë të mëdha të përpunimit të mermerit. Fabrikat e përpunimit të mermerit mund të ndikojnë negativisht në mjedis kryesisht nga pluhurat e krijuara gjatë procesit të punës. Ato dëmtojnë rëndë cilësinë e ajrit, por vlen për t'u përmendur se edhe në impakt me burimet e ujit mund të krijojnë ndotje. Këshillohet që duke përmirësuar teknologjinë e përpunimit dhe të prodhimit, këto mbetje të mermerit të evakuohen në mënyrë të kontrolluar.

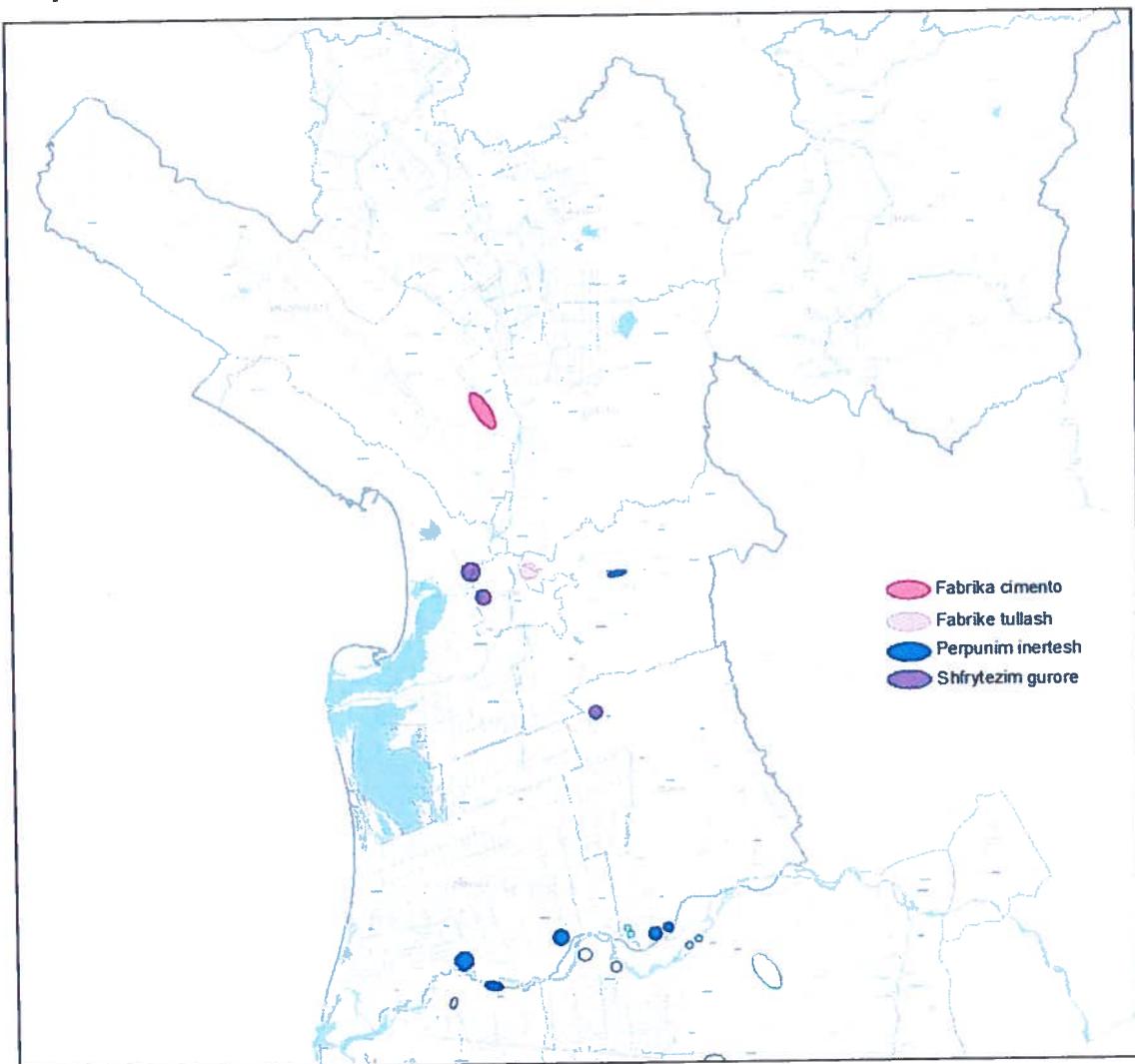

Figura 4.26 Aktivitetet industriale me impakt në mjedis

Guroret- Guroret kanë potencial për të ndikuar negativisht në mjedis kryesisht nëse ndodhen afër burimeve ujore, pasi aktiviteti i shfrytëzimit në gurore mund të çojë në ndryshimin e cilësisë së ujit të pijshëm për shkak të penetrimit në thellësi të ujërave të shpëlarjes që përdoren në gurore, si dhe ndotësve të tjera. Gjithsesi impakti më evident i

guroreve ne mjedisë është ai i ndryshimit të peizazhit. Vlen për t'u përmendur edhe fakti qe ky lloj aktiviteti mund të ndikoje negativisht edhe në cilësinë e ajrit.

Shfrytëzim i materialeve inerte të lumit Mat- Përgjatë shtratit të lumenit Mat ndodhen të paktën 4 pika të shfrytëzimit të materialeve inerte brenda kufirit administrativ të bashkisë Lezhë. Në rast se shfrytëzohen në mënyrë të pakontrolluar këto aktivitete, duke qenë se janë buzë lumenit, mund të ndikojnë negativisht si në florën ashtu edhe në faunën e zonës. Gjithashtu edhe shfrytëzimi i pakontrolluar mund të ketë pasoja duke dëmtuar shtratin e lumenit dhe si pasojë duke shkaktuar më tej përblytje të zonave të ndryshme. Në rast përblytjesh veç dëmit ekonomik ka edhe pasoja të ndryshme ekologjike. Monitorimi sistematik dhe administrimi i mirë i ndikimeve mjedisore, të diskutuara më lart do të shmangete problematikat dhe ndikimet negative mjedisore.

Fabrikat çimento - Bashkia Lezhë në territorin e saj ka një fabrikë çimento (Colacem Albania). Fabrikat e çimentos në rast se nuk monitorohen mund të kenë impakt negativ në mjedis. Impakti kryesor është në cilësinë e ajrit pasi fabrikat e cementos gjatë procesit çlirojnë sasi të konsiderueshme të CO, SO₂, NO_x dhe gjithashtu ndikojnë në rritjen e sasisë së grimcave të pluhurit në ajër me diameter 10 mikrometer ose edhe më të vogël (PM10). Gjithsesi, theksojmë që nga vizita në këtë fabrikë konstatohet që teknologjia e instaluar bashkëkohore siguron një nivel të lartë të mbrojtjes së mjedisit.

Fabrikë tullash - Në territorin e bashkisë Lezhë ka 1 fabrikë tullash. Fabrikat e tullave në rast se nuk monitorohen në menyrën më të mirë mund të jenë burim ndotje për mjedisin perreth. Një problem konkret që është shfaqur në rastin e fabrikës së tullave në Lezhë është marrja e materialit në mënyrë të pakontrolluar dhe përreth fabrikës konstatohen parcela tokash bujqësore që janë gërmuar dhe janë kthyer në gropë ujë-mbajtëse. Gjatë zhvillimit të aktivitetit të tyre, nëse teknologjia e prodhimit nuk është sipas standardeve të kërkua, këto fabrika çlirojnë në sasi të mëdha: monoksid karboni (CO), okside të sulfurit (SO_x), okside të azotit (NO_x) si edhe grimca të pluhurit në ajër me diametër 10 mikrometër ose edhe më të vogël (PM10).

4.1.9 Evidencimi i problemeve mjedisore.

4.1.9.1 Peizazhi

Peizazhi urban mbetet një problem kryesor, të cilit i mungon fizionomia e formuar nga elementë të traditës me ata modernë, si pasojë shfaqet edhe një ndërthurje jo harmonike midis tyre. Ndërtimet, shpesh herë të shpërndara në trajtë kaotike dhe pa plan, jo vetëm që nuk janë në harmoni me peizazhin natyror, por shpesh janë në kundërvënie me vlerat e këtij peziazhi, siç është rasti i ndërtimeve përgjatë rrugës që çon në Portin e Shengjinit, apo në fillimin e rrugës për Kune dhe përreth liqenit të Knallës.

Zhvillimi i pakontrolluar urban ka ndikuar ndjeshëm në degradimin e cilësive të peizazhit natyror si pasojë e:

- Tkurrjes së hapësirave të gjelbra, kryesisht në Kodër Marlekaj, si rezultat i ndërtimeve të shumta të pakontrolluara abuzive, duke mos harmonizuar karakteristikat konstruktive dhe arkitektonike të objekteve me peizazhin përreth tyre;

- Ndërtimeve të shumta brenda sipërfaqeve ligatinore, të cilat kanë sjellë zvogëlimin e këtyre sipërfaqeve të shpallura si zona të mbrojtura me interes të lartë peizazhistik dhe me vlera unike të biodiversitetit;
- Mosrespektimit të kufijve të zonave buferike përreth Kunes dhe Vainit, brenda të cilave janë ndërtuar objekte të cilat konfliktohen me peizazhin;
- Ndryshimit abuziv të regjimit kadastral të tokës bujqësore, si pasojë e ndërtimeve pa kriter mbi këto toka, duke çuar në degradimin e sipërfaqeve bujqësore dhe braktisjen e aktiviteteve me karakter agrar.

4.1.9.2 Biodiversiteti

Faktorë të tillë si rritja e shkallës së urbanizimit, zhvillimi i bujqësisë, transportit kanë sjellë efekte negative të dukshme mbi biodiversitetin dhe peizazhin, kryesisht përgjatë lumenit Drin dhe zonave të urbanizuara. Këto efekte negative kanë qenë veçanërisht të konsiderueshme gjatë viteve të tranzicionit si rezultat i mbishfrytëzimit të resurseve (peshkimi dhe gjuetia), prerjes pa kriter të drurëve pyjorë, mosndalimit të automjeteve për të hyrë në zonat e mbrojtura, si dhe ndërtimeve të objekteve brenda këtyre zonave. Veçanërisht të dukshme janë këto efekte në afersi të shtratit të lumenit, ku shkarkimi i ujërave të ndotura urbane dhe depozitimi i mbëtjeve kanë sjellë ndotjen e mjedisit dhe prishjen apo fragmentimin e habitateve. Ndërtimet pa leje në këto zona kanë dëmtuar drurët dhe bimësinë ekzistuese, duke shkaktuar rritjen e shkallës së erozionit si pasojë e zhdukjes së brezit të gjelbëruar. Po ashtu, sasira të mëdha mbetjesh inerte janë shkarkuar në lumë, duke çuar në ndryshimin e regjimit të rrjedhës. Për pasojë, janë vërejtura efekte negative mbi cilësinë e parametrave mjedisorë:

- Degradimi i cilësisë së ujërave natyrorë si rezultat i shkarkimit të ujërave urbane dhe liksiviatave të formuara nga shpëlarja e mbetjeve urbane;
- Degradimi i cilësisë së ajrit urban si pasojë e rritjes së shkarkimeve të CO₂, CH₄ dhe NO_x;
- Eutrofikimi i habitateve ujore si pasojë e uljes së O₂ të tretur dhe modifikimit të karakteristikave fiziko-kimike të ujërave të tyre;
- Dëmtim të popullatave floristike dhe faunistike si pasojë e trysnisë së faktorëve të mësipërm antropikë.

4.1.9.3 Furnizimi me ujë dhe kanalizimet

Rrjedhjet ujore kryesore, që formojnë rrjetin hidrografik të Lezhës, janë: lumi Drin i Lezhës dhe lumi Gjadër (me sipërfaqe të pellgut 188 km², me lartësi deri 422 m mbi nivelin e detit, me prurje 8,00 m³/sek, si dhe përroi i Manatisë, në komunën Kolsh, Përroi i Vomës, në Kalivaç, komuna Ungrej). Ky pellg përfshin zonën Shëngjin - Zadrimë - Bregu i Matit dhe furnizon me ujë të pijshëm qytetin e Lezhës, Shëngjinit, si edhe të gjithë fshatrat e fushës. Sasia e ujit të shfrytëzuar prej tij, përfshi edhe ujin teknologjik, është 400 l/sek. Ujësjellësitet kryesorë janë ai i Barbullojës dhe i Rrilës. Zona e ushqimit është kryesisht bregu i lumenit Mat në jug. Rezervat ujore të llogaritura janë rreth 2500 l/sek. Në këtë fushë janë shpuar shumë puse, të cilët me vetërrjedhje jepin prurje nga 10-60 l/sek. Por këto ujëra përdoren edhe për vaditjen e tokës bujqësore dhe për uljen e kripshmërisë, sidomos kur avullimi në laguna është shumë i madh. Pellgu përfshihet në depozitimet ujëmbledhëse zhavorrore me trashësi

që rritet në drejtim të lumit Mat, deri në 180 - 200 m. Ato janë të mbuluar me një mbulesë argjilore dhe subargjilore me trashësi 45 - 50 m.

Ujërat nëntokësore janë të bollshme në Bashkinë e Lezhës dhe të shpërndara në pellgun e saj. Ato janë të një cilësie të mirë, por në disa rajone ato njihen pak. Nga rezultatet e monitorimit duket se ujërat e këtij pellgu janë dy tipe, me fortësi të vogël e mineralizim të ulët (në Barbullojë) dhe ujëra me mineralizim të lartë. Nga analizat vërehet se ka rritje graduale të mineralizimit të përgjithshëm të sodiumit (Na) dhe klorit (Cl). Në bazë të analizave të kryera pér mikroelementë, këto ujëra rezultojnë pa përbajtje të tyre. Problemet kryesore, që kanë dalë vitet e fundit, janë ato të rrezikut të depërtimit (intruzionit) të ujërave të kripur, sidomos si rezultat i mbishfrytëzimit. Rreth 20% e ujërave nëntokësore përdoren pér vaditje në bujqësi. Risku i ndotjes sipërfaqësore është i ulët falë mbulesës së trashë ekranizuese, largësisë së zonës së ushqimit dhe karakterit artezian të shtresave ujëmbajtëse. Ruajtja dhe monitorimi i cilësisë së ujërave nëntokësore përbën një domosdoshmëri pér të siguruar furnizimin e popullatës me ujë që t'i përgjigjet kërkesave si nga pikëpamja sasiore ashtu dhe cilësore.

Furnizimi i një pjese të konsiderueshme të popullatës me ujë të pijshëm bëhet nga gurra dhe burime, kjo kryesisht në zonën veri-lindore të Lezhës. Lloji i furnizimit është me puse me ngritje mekanike dhe me rrjedhje të lirë.

Pavarësisht ndërhyrjeve të kryera në pjesë të veçanta të tij, rrjeti shpërndarës i ujit të pijshëm në gjithë territorin e Bashkisë Lezhë paraqitet i amortizuar (periushë gati 50 vjeçare shfrytëzimi) dhe nuk është i shtrirë në të gjitha zonat e banuara. Furnizimi kryhet nga Ndërmarrja Ujësjellës Kanalizime sh.a. Burimet kryesore që shfrytëzojnë pér furnizimin e qytetit të Lezhës, janë puse shpimi në Barbullojë, ku ndodhet edhe stacioni i pompimit i përbërë nga katër pompa. Gjithashtu sistemi, përveç rrjetit të jashtëm, përbëhet nga dy rezervuarë secili me kapacitet prej 4,000 m³. Prurja maksimale e prodhuar është 400 l/sek.

Rreth 60 % e njësive ekonomike familjare të Njësisë Administrative Shengjin janë me ujë brenda në banesë, ndërsa 27,4% janë me ujë jashtë banese dhe 12,6 % furnizohen me puse ose cisternë. Në rreth 15% njësi ekonomike familjare mungon furnizimi me ujë, nga këto 90% njësi ekonomike familjare janë në fshat. Në Shëngjin ka zona që furnizohen me 10 orë ujë në ditë, por në periudhën e nxehjtë të verës, uji është mjaft problem, sidomos pér qytetin e Shëngjinit (2 orë në dite).

Në zonat urbane, numri i banesave me ujë brenda është 2 herë më i lartë se në zonat rurale. Numri i banesave me ujë jashtë në zonat rurale është 3 herë më i madh se në zonat urbane. Në Ishull Lezhë dhe Ishull Shëngjin më pak se gjysma e fshatrave kanë akses në shërbimin me uji të pijshëm (një pjesë e tyre me lidhje të paligjshme në rrjet). Duhet theksuar se popullsia me akses në trajtimin e ujit të pijshëm përbën rreth 29,62 % të popullsisë në zona urbane dhe 20 % në zonë rurale, që mbulohet nga ujësjellësit urbanë apo ruralë, pra në total rreth 49,62 % e popullsisë. Pjesa tjeter e popullsisë furnizohet me burime natyrore apo shpime të vogla.

Në qytetin e Lezhës, kanalizimet janë pjesërisht të dëmtuara si pasojë e ndërhyrjeve të kryera nga ndërtimet pa leje. Në zonën e qendrës dhe përgjatë lumit, një pjesë e tyre janë të bllokua duke çuar në funksionimin e tyre me seksion të plotë dhe gjatë shirave intensivë, me përbajtje. Kanalizimet nga Varrezat e dëshmorëve deri tek Obelisku, përgjithësisht janë rehabilituar, por ekziston nevoja e një studimi të përgjithshëm, që do të parashikonte

ridimensionimin e rrjetit, linja shtesë, dhe lidhjen me impiantin e trajtimit të ujërave urbane të ndërtuar në Shengjin (impiant biologjik), prej nga ujërat e trajtuara do të derdhen në lagunën e Merxhanit.

Qyteti i Shëngjinit ka një sistem ujérash të zeza të sistemuar (për pjesën e sipërme të tij, nga karburanti i Uldedajve deri tek Kampi i Punëtorëve) me kolektor rreth 2 km, projekt i financuar prej Bankës Botërore (2005). Ai plotëson nevojat e 50 % të popullsisë së banorëve të qytetit të Shëngjinit. Për shkak të nivelit të ulët të qytetit, derdhja e ujërave të zeza kryhet nëpërmjet një stacioni pompimi nëntokësor në Knallë. Sasia e ujërave të zeza arrin në 380 m³/ditë. Kjo zgjidhje mendohet të ketë ndikime negative për faunën dhe florën e kësaj zone. Pjesa veriperëndimore e qytetit derdh ujërat e zeza nëpërmjet një kanali të mbyllur drejtpërsëdrejti në det (pranë portit), ndërsa pjesa sipër marinës bën derdhjen e ujërave të zeza në përroin që rrjedh në pjesën veriperëndimore të qytetit, sipër depove të karburantit dhe derdhet në det, në pjesën e portit. Ky përrua ka ujë vetëm në sezonin e vjeshtës dhe të dimrit, ndërsa pjesën tjetër të vitit ai krijon shumë probleme për banorët e kësaj zone nga era e keqe dhe derdhjet e ujërave të përpunimit të peshkut nga Kompania "Rozafa". Në qytetin e Shëngjinit zhvillojnë aktivitet të fuqishëm prodhues 2 shoqëri përpunuese të peshkut, "Rozafa" dhe "Poseidon", në të cilat janë të punësuar afro 120 punëtorë. Norma e derdhjes të mbetjeve teknologjike nga dy aktivitetet arrin në 1 - 1.5 l/sek. Aktiviteti prodhues "Eurofish" pavarësisht se aktivitetin e kryen në zonën e qytetit të Lezhës shkarkimet e ujërave me mbetje teknologjike i bën nëpërmjet kanaleve kullues që përshkojnë Njësinë Administrative Shëngjin përmes fshatit Ishull Shëngjin. Ujërat e ndotura urbane shkarkojnë në ujërat sipërfaqësore 98% të NBO (Nevojës Biologjike për Oksigjen) dhe të gjithë ndotësve të tjerë, përvèç vajrave dhe yndyrës që shkarkohen nga kompanitë e përpunimit të peshkut (20 m³/ditë), ndonëse dy nga tre fabrikat e përpunimit kanë vendosur impiante për trajtimin e ujërave teknologjike. Përbërja e ujërave të zeza të Shëngjinit është tipike për shkarkime të këtij lloji, por ngarkesa organike dhe lëndët ushqyese janë në nivele më të ulëta se ato të vendeve të tjera evropiane: NKO = 160 - 164 mg/l, NBO = 66 - 67 mg/l, LTP = 0,375 - 0,8 gr/l, LP = 28 - 102 mg/l, Ptotal = 12,2 - 13,75 mg/l; Ntotal = 20,14 - 28,5 mg/l.

Duhet theksuar, se zona natyrore e liqenit të Knallës përbëhet nga një rrjedhje natyrore e ujërave karstike, që e kanë zanafillën nga maja e kodrës dhe përfundojnë në lagunë. Kjo është një sipërfaqe ujore kalimtare, e ndotur nga shkarkimet direkte të ujërave të zeza, që vijnë nga qyteti i Shëngjinit. Si rezultat i këtyre ndotjeve është i pranishëm edhe rreziku për jetën e organizmave detare, pasi preket direkt riprodhimi i llojeve.

Gjatë studimit, në afërsi të grykëderdhjes së Drinit janë hasur nivele të larta të lëndëve organike (proteina 61%, karbohidrate 34%, lipide 5%), deri në 3,5 herë më të larta se parametrat e matur në zonat ku nuk ka aktivitet njerëzor. Të larta janë gjetur edhe vlerat e pigmenteve aktive fotosintetike (0,94 mg/m), ndërsa biomasa bakteriale dhe densiteti i tyre në sedimente ishin brenda normave me vlera më të larta në afërsi të qyteteve, derdhjeve të lumenjve dhe në porte. Problem është edhe derdhja e pakontrolluar e mbetjeve të mjeteve të peshkimit në hyrje të portit Shëngjin.

Infrastruktura e sistemit të ujërave të zeza në zonat rurale mungon, në 90 % të rasteve grumbullimi bëhet në gropë septike apo në qendra të vogla, që derdhen në lumin Drin apo kanale të hapur. Në fshatrat Ishull Lezhë dhe Ishull Shëngjin, ujrat e zeza përfundojnë në kanale kullues dhe nëpërmjet tyre ose në lumin Drin ose nëpërmjet hidrovorit të Tales dhe

atij të Ishull Shëngjinit derdhen në det. Pjesa fushore mbetet më problematike, ku niveli i ujërave nëntokësore është i lartë, (sidomos pjesa afër kënetave) dhe sistemi i këtyre ujërave del në sipërfaqe pas ngopjes së tokës apo pas shirave të rënë.

4.1.9.4 *Mbetjet urbane*

Mbetjet urbane gjenerohen nga burime shtëpiake, administrata shtetërore, sektori i ndërtimit, fabrikat e përpunimit të peshkut dhe birrës, shërbimet e ndryshme, porti i Shëngjinit, depozitat e naftës, etj. Mbetjet e prodhua në territorin e Bashkisë Lezhë grumbullohen pa asnjë ndarje paraprake, ndërsa bashkë me to grumbullohen edhe mbetje të tjera të rrezikshme (p.sh. bateritë, kimikate, etj).

Mbetjet urbane të qytetit të Lezhës stokohen në një venddepozitim në zonën e Bërzanës, në të cilin proceset e parashikuara janë vetëm ngjeshja, nivelimi dhe dezinfektimi i mbetjeve të depozituara. Venddepozitimi nuk plotëson asnjë prej kushteve të kërkua të përfshirë qendër depozitimi të kontrolluar: nuk ka sistem të evakuimit dhe trajtimit të liksiviatave, të evakuimit të ujërave atmosferike apo të mbledhjes dhe djegies së biogazit. Nga ana gjeoteknike, terreni paraqet risk të lartë erozioni dhe paqëndrueshmëri. Nuk ka rrethim përgjatë perimetrit dhe ende nuk ka studime lidhur me potencialin kontaminues nga aktiviteti i tij. Sasia e përafërt ditore e mbetjeve të depozituara përfshirë qytetin e Lezhës është rreth 30 t/ditë.

Problem i pazgjidhur mbetet edhe trajtimi i mbetjeve spitalore, përfshirë cilat ende nuk ka studime të sakta lidhur me sasitë dhe tipologjitet e prodhua. Trajtimi i vetëm i rezervuar përfshirë mbetjet spitalore të rrezikshme, është depozitimi i tyre në një vend të caktuar në venddepozitimin në Bërzane dhe mbulimi me dhë.

Njësia Administrative Shëngjin e ka të organizuar grumbullimin dhe transportin e tyre, nëpërmjet ndërmarrjes të shërbimit të njësisë. Zonat rurale, fshatrat Ishull Lezhë dhe Ishull Shëngjin ende nuk mbulohen me asnjë lloj shërbimi përfshirë grumbullimin apo transportin e mbetjeve. Zhvillimi i turizmit shton problematikën e menaxhimit të mbetjeve të ngurta në plazhe.

Sasia e mbetjeve urbane përfshirë qytetin e Shëngjinit llogaritet në afersisht 4200 ton/vit. Përbërësit më të rëndësishëm të mbeturinave janë: ushqimore (që zënë mbi 45 %), letra, xama, metale, tekstile, plastmas, gurë dhe dru. Mbetjet e ngurta urbane nuk administrohen mbi bazën e kritereve mjedisore. Deri më sot nuk ka asnjë vend depozitimi të mbetjeve urbane të ndërtuar mbi bazën e kritereve mjedisore. Gjatë muajve të verës, kur numri i banorëve të qytetit të Shëngjinit pesëfishohet nga turistët, mbetjet urbane të ngurta përfshirë Shëngjinin arrijnë 2 ton/ditë. Pika e hedhjes së mbetjeve është 9 km larg nga Shëngjini dhe është në kushte mjedisore dhe sanitare tepër të papërshtatshme. Një pjesë e mbetjeve urbane, përfshirë ato inerte nga ndërtimet dhe prishjet, hidhen përgjatë lumit Drin ose në ligenin e Knallës.

Si rrjedhojë, rajoni po përballet me një situatë të pakëndshme përfshirë mbetjeve jo vetëm në qytet, fshatra dhe rrugë, por edhe në fushat e hedhjes së tyre. Sasi të konsiderueshme mbetjesh urbane janë depozituar në pjesët anësore të rrugëve, duke mbushur kanalet kulluese jo vetëm me to, por, në disa raste, edhe me mbetje të rrezikshme.

Vetëdjegia e plehrave është dukuri e zakonshme përfshirë pothuajse të gjitha venddepozitimet e mbetjeve urbane, duke përbërë një burim potencial përfshirë lëndë helmuese tepër të

rrezikshme, si dioksinat. Zjarret janë të qëllimshëm, në pjesën më të madhe për të lehtesar procesin e marrjes së ambalazheve të aluminit, nga një komunitet privat që jetojnë me këtë aktivitet, ose për shkak të fenomenit të vetëdjegies nga mungesa e kryerjes së procesit të përpunimit të mbetjeve me mjetet e duhura. Hyrja në vendet e hedhjes së mbeturinave është e lirë si për njerëzit apo bagëtitë, duke rritur shkallën e ekspozimit të drejtpërdrejtë ndaj rrezikut për shëndetin. Në këto vende të hedhjes ka mungesa të theksuara për mjetet e nevojshme dhe fuqi punëtore, si edhe fonde të pamjaftueshme për menaxhimin e mbetjeve të ngurta urbane apo dhe mosmenaxhim eficent i fondeve ekzistuese.

4.1.9.5 Atmosfera

Përsa i përket qytetit të Lezhës, trafiku i mjeteve të rënda, që dikur përshkonte qytetin, sot është lehtesar, si rezultat i shkarkimit të këtij trafiku në superstradën Tiranë - Shkodër. Në vitin 2009, qyteti kishte të regjistruar rreth 4,000 automjete, prej të cilëve 3,000 ishin në qarkullim. Nga këto, 60% janë automjete diesel dhe janë prodhim i viteve 90'. Gjenerues të tjerë të shkarkimeve në ajër janë aktivitetet e furrave të bukës të cilat punojnë me solar, fabrika e tullave, si dhe rastet e djegies abuzive të mbetjeve.

Tabela 4.10: Nivelet vjetore të shkarkimeve të matura në Lezhë

Nr.	Parametri i matur	Vlera (mg/m ³)	Limiti (mg/m ³)
1.	Pluhurat totale	57	< 100
2.	Blozë	17	< 50
3.	Dioksid azoti NO ₂	18	< 250
4.	Monoksid karboni CO	96	< 100
5.	Dioksid squfuri SO ₂	< 10	< 250

Rritja e numrit të automjeteve në qarkullim, veçanërisht në periudhën e verës, mosaplikimi i masave zbutëse për uljen e sasisë së pluhurit nga ana e aktiviteteve ndërtues, ndryshimi i regjimit vjetor të erërave, kanë ndikuar negativisht në përkeqësimin e cilësisë së ajrit. Deri më sot, nuk ka pasur monitorim të ajrit, për të bërë të mundur vlerësimin e respektimit të limiteve përkatëse. Lidhur me aktivitetet industriale, emetimet kanë qenë të pakta.

4.1.9.6 Përmbytjet

Në gjithë territorin e Gjirit të Drinit krijojen ujra sipërfaqësore që shkaktojnë përmbytje të tokës bujqësore në nivele, sipërfaqe dhe territore të ndryshme, sipas reliefit. Për të shmangur përmbytjet në zonë, janë ngritur dhe funksionojnë disa masa mbrojtëse duke formuar një sistem mbrojtës:

1. Lumi Drin me dy argjinaturat e tij mbrojtëse me gjatësi 6,7 km në të cilën krijon një sipërfaqe ujore prej 18,4 ha;
2. Hidrovori në Tale i cili krahas kullimit të zonës së Bregut të Matit shërben edhe për kullimin e rreth 800 ha tokë bujqësore të fshatit Ishull Lezhë;
3. Hidrovori në Ishull Shëngjin me kapacitet 4 m³/sek i ndërtuar i ri në vitin 2003;
4. Argjinatura K/11 dhe K/12 për mbrojtjen nga përmbytja e vërvshimit të ujit të detit në raste baticash;

5. Një sistem kanalizimesh të përmasave të ndryshme si kanale të para, të dyta dhe të treta. Dy të parat janë në pronësi të ndërmarrjes së ujërave, e cila bën pastrimin dhe rikonstrukcionin e tyre, ndërsa kanalet e treta janë në pronësi të fermerëve.

Zona më e rrezikuar është një sipërfaqe prej rreth 800 ha, ndodhur në lartësi rreth 1m mbi nivelin e detit, e cila gjendet në afërsi të dy lagunave Kune - Vain.

Ndër faktorët që merren në konsideratë si shkak i përmbytjeve evidentojmë:

- Mosfunkcionimi me kapacitete të plota të H/V në Tale dhe Ishull Shëngjin. Kjo përmungesë të energjisë elektrike në sezonet me shtim të intensitetit të reshjeve. Mungesa e energjisë vjen nga defekti në linjat e furnizimit me energji ose nga mosvlerësimi i subjekteve që janë të ngarkuar, përvënien e tyre në punë me kapacitete të plota;
- Thyerja e argjinaturës mbrojtëse të lumit Drin, në raste kur kapacitetet prurëse të lumit janë mbi mundësitet mbartëse të tij, përsye të reliefit të ulët të argjinaturës ose nga cilësia e dobët e punimeve mbrojtëse;
- Thyerja e argjinaturës mbrojtëse nga deti K/11 dhe K/12, të ndërtuara enkas për të përballuar detin e trazuar me baticë të lartë. Kjo dukuri, e cila ndodh me rrallë, është e kushtëzuar me masën e sigurisë së argjinaturës si nga lartësia dhe qëndrueshmëria e argjinaturës ndaj valës goditëse të detit;
- Mungesa e një strategie të qartë mbi faktorët e përmbytjeve, rrugët e zgjidhjes, mungesa e donatorëve përzbatimin e projekteve afatshkurtër dhe afatmesëm;
- Mungesa e një bashkëpunimi ndërmjet subjekteve juridike (shtetërore), në vlerësimin e gjendjes dhe mbajtjen e përgjegjësisë përdëmet që shkaktonin përmbytjet;
- Mungesa e një legjislacioni që përcakton detyrimet ligjore ndërmjet palëve në procesin e përgatitjeve përmbytjeve ndaj përmbytjeve;
- Bllokimi i rrjetit kullues, veçanërisht i kanaleve të treta dhe veprat e tyre të artit si urat dhe tombinot. Rrjeti prej 63,5 km kanale të treta në pronësi të fermerëve janë pothuajse jashtë funksionit dhe mbeten një rrezik përmbytjeje;
- Intensiteti i lartë i reshjeve në njësinë e kohës që i kalon mundësitet tekniqe të térheqjes nga H/V dhe të gjithë rrjetit të kanaleve kullues të të gjitha kategorive (I, II, III).

Shtimi i përmbytjeve ndodh ngaqë sistemi amortizues i reshjeve nuk ka funksionuar siç duhet dhe ndërhyrjet e mëdha kanë munguar në 15 vitet e fundit. Disa nga shkaqet më kryesore të përmbytjeve në 15 vitet e fundit janë evidentuar në tabelën e mëposhtme:

Tabela 4.11: Përmbytjet më të mëdha në 20 vitet e fundit

Muaji/Viti	Sipërfaqja e përmbytur (ha)	Arsyeja e përmbytjes
Nëntor 1992	840	Thyerje e argjinaturës së lumit Mat dhe Drin
Gusht 1995	700	Mos funksionim i H/V në Ishull Shëngjin
Shtator 1996	800	Reshje shumë të dendura shiu
Tetor 1996	700	Reshje të dendura dhe mosfunkcionim i H/V

Shkurt 1998	500	Thyerje të kanalit ujërave të larta
Dhjetor 2000	300	Thyerje të argjinaturës së detit në Ishull
Shkurt 2002	400	Thyerje të argjinaturës së detit
Shtator 2002	800	Thyerje të argjinaturës së lumit Drin
Janar 2007	1200	Reshje shumë të dendura, Lezhe
Dhjetor 2009 - Janar 2010	8600	Përmbytje katastrofike. Batica e detit (1.2-1.4m, 0.8 mbi normalen) shkakton përmbytje 1m në Shëngjin, Ishull Shëngjin. Deti futet 300 m në thellësi. Janë rregjistruar 140mm shi brenda 3 orësh. Përmbytje zona e Kakarriqit që mbahet pa uje nga hidrovoret. Dalja jashtë
Janar 2012	950	Reshje shumë të dendura, Lezhe
Janar 2013	700	Reshje shumë të dendura, Lezhe
Shtator 2013	850	Reshje shumë të dendura, Lezhe, Shengjin,
Janar 2014	650	Reshje të dendura, Lezhe

Ndër dëmet e shkaktuar nga përmbytjet përmendim:

- Përmbytja e krijuar si rezultat i thyerjes së argjinaturës mbrojtëse nga deti ka krijuar ndryshime në parametrat kimikë të tokës dhe rritjen e kripshmërisë së ujërave nëntokësore dhe sipërfaqeve të tokës bujqësore, me pasojë rënien e rendimentit në kulturat bujqësore.
- Përmbytjet e vazhdueshme kanë krijuar ndjenjën e pasigurisë së komunitetit, ndaj sipërfaqe të shumta mbeten pa u mbjellë, me pretendimin se do të përmbyten;
- Përmbytjet e shpeshta dhe qëndrimi i ujit për një kohë të gjatë mbi sipërfaqen e tokës ka pasur pasoja të mëdha në strukturën fizike (kapilaritetin) të tokës dhe në prishjen e ekuilibrave natyrore.

4.1.10 Sizmiciteti

4.1.10.1 Zonimi makrosizmik dhe në varësi të rëndësisë, zonimi mikrosizmik

Në zonimin sizmik mbarëbotëror, Shqipëria zë vënd në brezin sizmik Alpin-Mesdhetar, i cili është ndër me aktive ne botë. Në këtë brez, pjesa më aktive nga pikpamja sizmike është Egjeu dhe zona rrethuese e tij, ku bëjnë pjesë Greqia, Shqipëria, Mali i Zi, Maqedonia, Bullgaria Jugore dhe Turqia Perëndimore. Çdo vit në këtë rajon ($34\text{-}43^\circ \text{N}$; $18\text{-}30^\circ \text{E}$), ndodh të paktën një tërmet me $M > 6.5$ (Papazachos, 1989).

Shqipëria është një ndër vendet më sizmoaktivë në Evropë. Shumica e tërmeteve të fortë ndodhin në 3 breza sizmikë mirë të përcaktuar, si vijon (shih Figura 4.27):

- Brezi tërmetor Adriatiko-Jonik në buzën lindore të mikroplakës së Adrias me shtrirje veriperëndim-juglindje;
- Brezi tërmetor Peshkopi-Korçë me shtrirje veri-jug, dhe
- Brezi tërmetor Lushnjë-Elbasan-Dibër me shtrirje veri-lindore⁹.

⁹ Sulstarova etj., 1980; Aliaj, 2003b

Epiqendrat e tërmeteve përqëndrohen kryesisht gjatë shkëputjeve ose zonave të shkëputjeve aktive¹⁰

Sizmiciteti i Shqipërisë karakterizohet nga një mikroaktivitet sizmik intensiv ($1.0 < M \leq 3.0$), nga shumë tërmete të vegjël ($3.0 < M \leq 5.0$), nga tërmete të rrallë me madhësi mesatare ($5.0 < M \leq 7.0$) dhe shumë rrallë nga tërmete të fortë ($M > 7.0$). Përgjithësisht tërmetet e Shqipërisë dhe rajoneve përreth kanë vatra të cekta, thellësia e të cilave shkon nga 10-25 km.

Territori i Bashkisë të Lezhës zë vend në shtrirje përgjatë bregdetit të brezit tërmjetor Adriatiko-Jonik, tërmjetet e fuqishëm të cilit kanë kushtëzuar potencilain sizmik të saj. Më poshtë po japim pëershkrime të shkurtra për disa nga tërmjetet më të fortë që kanë goditur Shqipërinë nga rajoni i Durrësit deri në Shkodër e nga deti Adriatik në kufirin lindor; tërmjetet që kanë influencë më të drejtëpërdrejtë me Bashkinë e Lezhës.

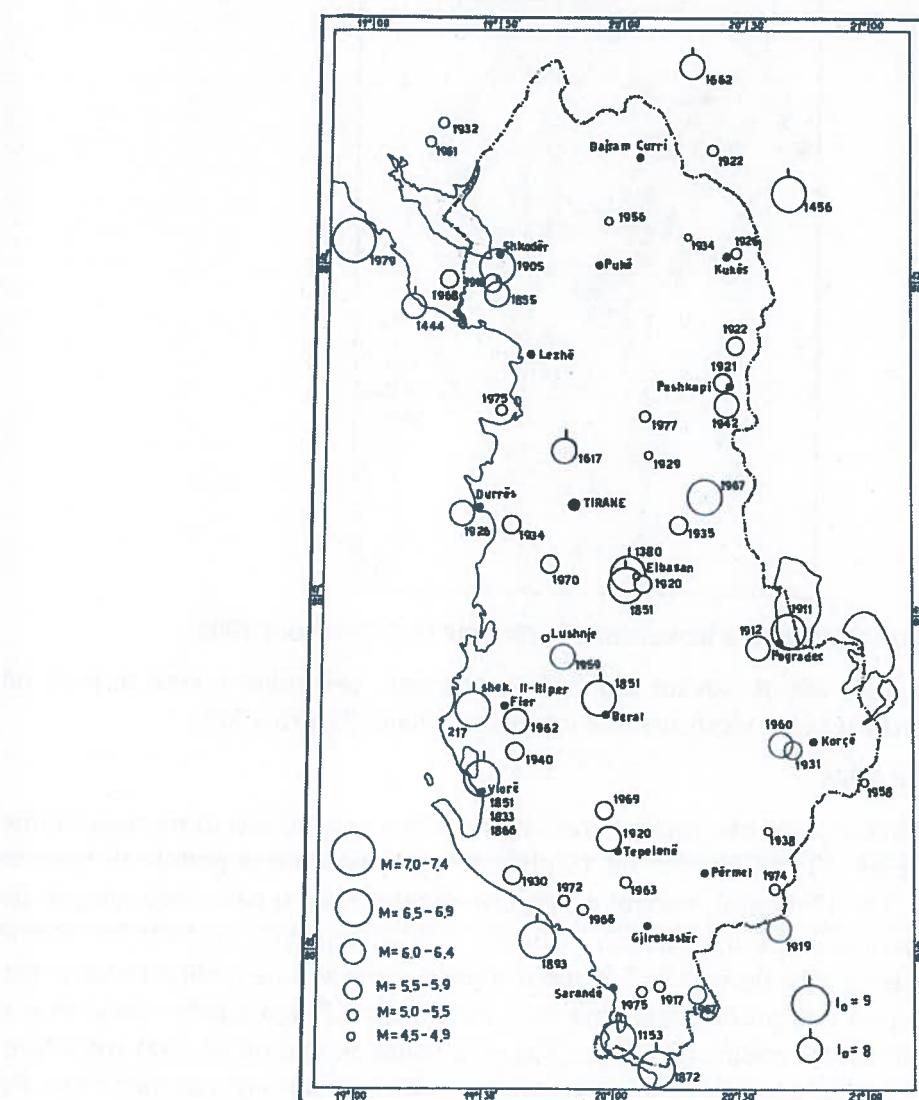

Figura 4.27 Harta e epiqëndrave të tërmeteve karakteristike¹¹

¹⁰ Sh.Aliaj, 1988.

¹¹ Nga Aliaj, 1979

Tërmetet e viti 1905 (Tërmetet e Shkodrës)

Përfaqësojnë një nga seritë më të mëdha të tërmeteve të fortë të zonës së Shkodrës. Intensiteti i lartë, numri i madh i pasgoditjeve, pasojat e goditjes kryesore dhe pasgoditjeve më të forta kanë qënë objekt i shumë studimeve sismologjike¹²

Goditja më e fortë ka ndodhur në 1 qershor 1905. Magnitura e këtij tërmeti është përcaktuar $MS=6.6$; dhe intensitet mbi 9 balle; shkaktoi dëmtime të rënda në njerëz dhe pasuri në Shkodër dhe fshatrat përreth (veçanërisht në fshatrat në jug- perëndim të Shkodrës). Janë shkatëruar plotësisht rreth 1500 shtëpi banimi vetëm në qytetin e Shkodrës; të gjitha shtëpitë e tjera të këtij qyteti u dëmtuan rëndë; u demtua edhe kalaja e Rozafes.

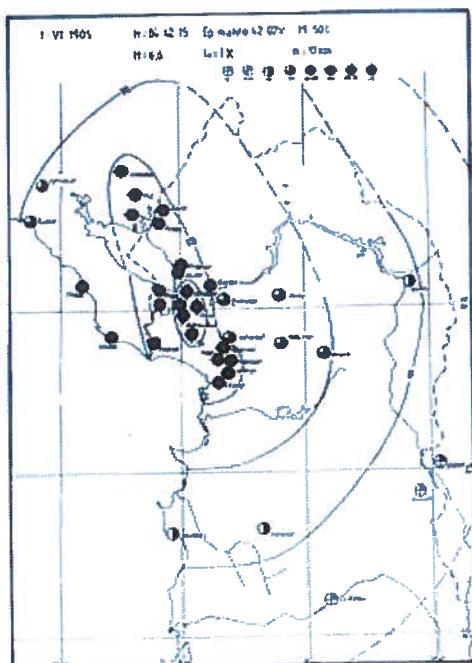

Figura 4.28 Harta e izoseistave të tërmetit të 1 Qershorit 1905

Ky tërmet shkaktoi rreth 200 të vdekur dhe 500 të plagosur. Lëkundjet e këtij tërmeti në zonën e Bashkisë të Lezhës janë vlerësuar me intensitet 8 ballë (Figura 4.28).

Tërmeti i 18 Dhjetorit 1926

Në dhjetor të vitit 1926 Durrësi dhe rajonet rreth tij u goditën nga një seri tërmetesh shumë të fortë. Goditja e parë e fortë ndodhi më 16 dhjetor; ajo u pasua nga goditje të tjera të forta më 17 dhjetor. Më 17 dhjetor, ndodhi një goditje e fortë, e cila u pasua nga një goditje më e fuqishme që demtoi Durrësin, Shijakun e Ishmin; u shkatërruan dhe u dëmtuan shumë shtëpi. Kjo goditje kishte magnitudë $Ms=5.8$; ajo u shoqërua me shumë goditje të tjera. Me 18 dhjetor u rregjistrua një goditje tjetër me magnitudë $Ms=6.2$. Kjo goditje shkatërrroi e dëmtoi shumë rëndë shumë godina në Durrës, Kavajë e Shijak se dhe në fshatrat rreth tyre. Në shkallën e dëmtimit padyshim kanë influencuar dhe goditjet e forta që paraprinë atë. Në Kavajë u dëmtuan rëndë të gjitha shtëpitë dhe u këpüten minaret e xhamive. Midis Durrësit e Shijakut pati dukuri të lëngëzimit të truallit të shfaqura me shatërvane me ujë të nxehëtë e sulfur dhe pseudovullkane balte, rere e ujë.

¹² S. Koçaj e E.Sulstarova, 1980

Tërmeti u ndje shumë fort në Tiranë ku populli doli në panik nga shtëpitë; u ndje fort në Shkoder, Berat, Lushnjë, Elbasan. Në Itali u ndje 5 ballë në Pulje; ndërsa në Greqi 4 ballë në Janinë e Korfuz. Intensiteti i tërmetit është vlerësuar 9 ballë të shkallës MSK-1964, Ky tërmet është shoqëruar nga shumë pasgoditje të cilat vazhuan edhe gjatë vitit 1927.

Intensiteti i këtij tërmeti në zonën e Bashkisë të Lezhës ka qenë deri 7 ballë të shkallës MSK-1964 (Shih Figura 4.29).

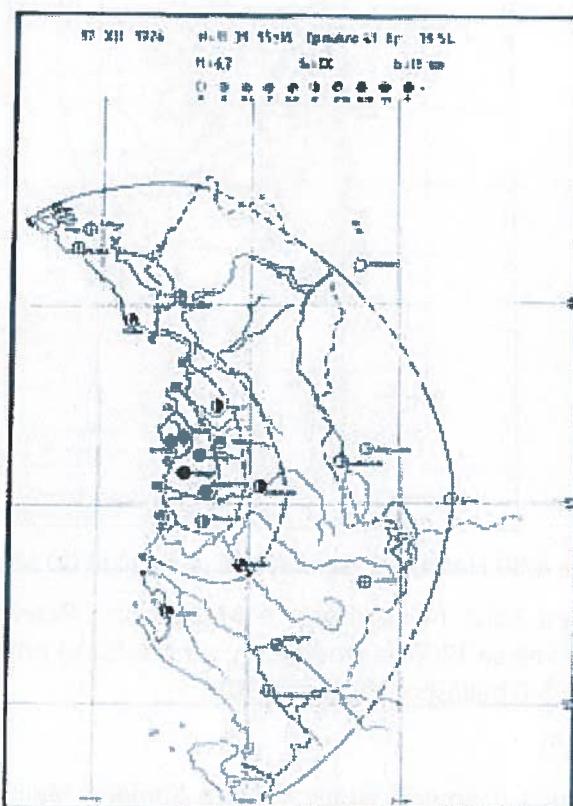
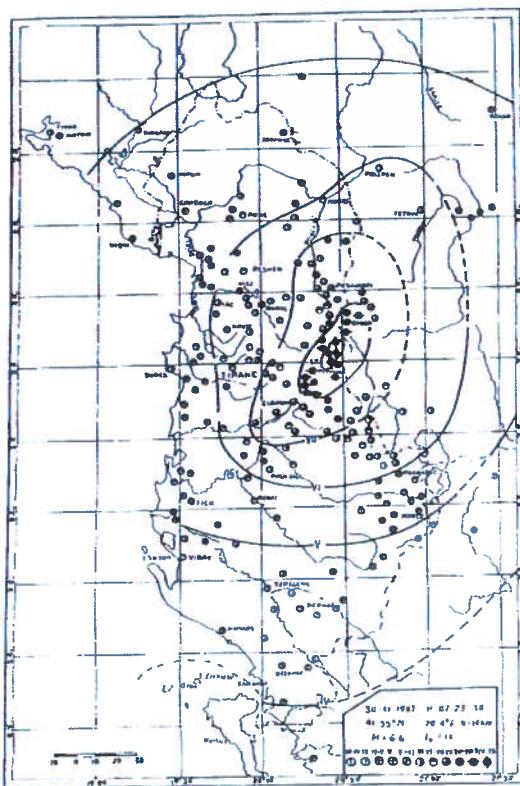

Figura 4.29 Harta e izosejsteve të tërmetit të 17 dhjetorit 1926

Tërmeti i 30 Nëntorit 1967

Tërmeti i 30 Nëntorit 1967 pati një magnitudë $MS=6.6$ dhe intensitet 9 balle dhe dëmtoi rëndë rrethet e Dibrës dhe të Librazhdit si dhe një pjesë të territorit të Maqedonisë perëndimore. Në rrethet e Dibrës dhe të Librazhdit nga ky tërmet u prekën 13 lokalitete me 177 fshatra, vdiqën 12 veta dhe u plagosën 174 të tjerë.

Figura 4.30 Harta e izoseisteve të tërmetit të 30 Nëntorit 1967

Viktima në njerëz pati edhe në territorin e Maqedonisë Perendimore. Ky tërmet është shoqëruar nga më shumë se 1200 pasgositje. Ky tërmet është ndjerë në zonën e Bashkisë të Lezhës si një lëkundje 5-6 ballëshe¹³ (Figura 4.30).

Tërmeti i 15 Prillit 1979

Tërmeti i 15 Prillit 1979 (tërmeti i zones kufitare Shqiperi-Mali i Zi), është një nga më të fortët që ka goditur gadishullin e Ballkanit gjatë shekullit të XX-të. Magnituda e tij është illogaritur $Ms=7.2$ dhe intensiteti në epiqendër është vlerësuar 9-10 ballë të shkallës MSK-1964. Epiqëndra e këtij tërmeti është në bregdetin Adriatik, pranë Petrovacit, në Mal të Zi. Shumë paragoditje e kanë paraprirë këtë tërmet rrëth dy javë para goditjes kryesore të 15 Prillit, kurse pasgoditjet vazhduan për rrëth 9 muaj. Pasgoditja më e fortë është ajo e 24 Majit 1979, me magnitudë $MS=6.3$. Intensiteti i këtij tërmeti në epiqendër është 8 ballë (MSK-64). Goditja kryesore e 15 Prillit shkaktoi 35 të vdekur dhe 382 të plagosur në Shqipëri. Më shumë se 100.000 banorë (shumica në rajonet e Shkodrës dhe Lezhës) mbetën pa shtëpi. U shkatëruan pothuajse plotësisht 17.122 shtëpi banimi dhe objekte social-kulturore. Dëmet më të mëdha në njerëz dhe të mira materiale u shkaktuan në bregdetin Malazez. Tërmeti i 15 Prillit 1979 u ndie fort në të gjithë territorin e Shqipërisë. Lëkundjet e këtij tërmeti shkaktuan dëmtime edhe në rrëthin e Krujës; intensiteti i lëkundjeve në Bashkinë e Lezhës ka arritur 8 ballë¹⁴ (Figura 4.31).

¹³ E.Sulstarova, S. Koçlaj, 1975, 1980

¹⁴ E. Sulstarova, B. Muço, 1980

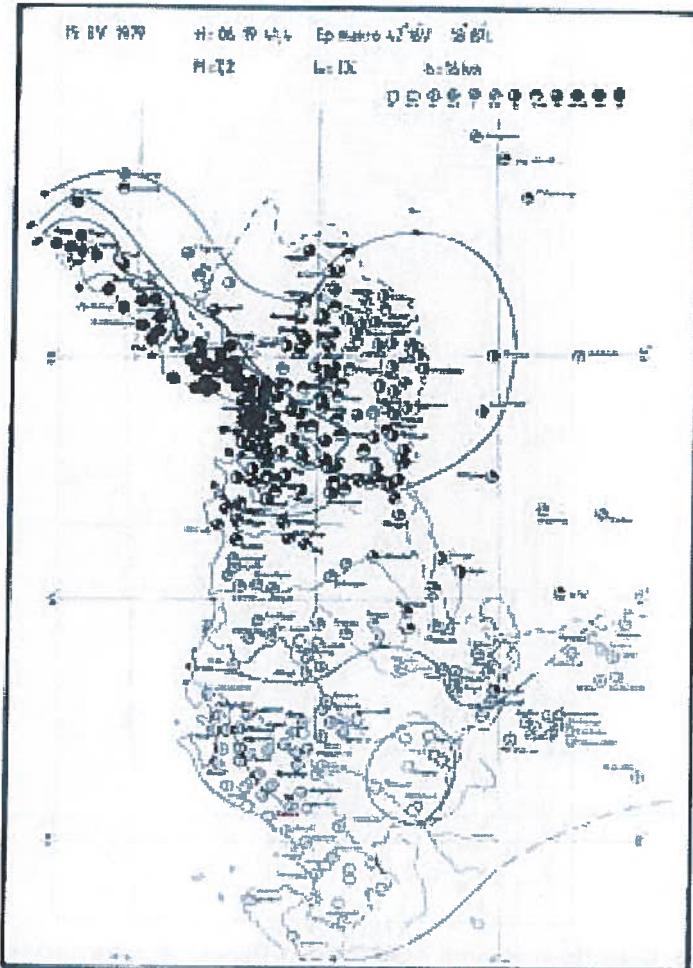
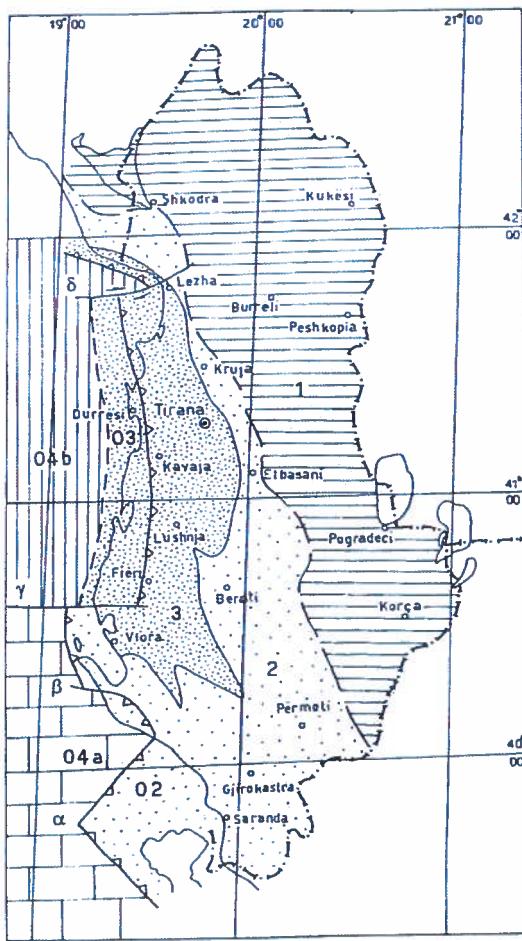

Figura 4.31 Harta e izoseisteve të tërmetit të 15 Prillit 1979

4.1.10.2 Vendasja gjeologjike e neotektonike krahinore

Orogjeni shqiptar, pjesa më jug-perendimore e pllakës Euroaziatike, konvergjent me mikroplakën e Adrias, ndahet në dy treva me regjim tektonik ndryshëm: treva e jashtme me regjim shtypës, që përfshin pjesën bregdetare të tij, ku zë vend zona e Bashkisë të Lezhës, dhe treva e brendëshme me regjim zgjerues, që ze vend në brendësi të vendit.

Katër njësitë e mëdha neotektonike janë shënuar në hartë me numra: 1. Njësia e brendshme, 2. Njësia e jashtme (02: sektorët detar të saj), 3. Ultësira anësore Pranadriatike (03: sektori detar i saj), 4. Platforma në detet Adriatik e Jon (04a: Platforma Apuliane, 04b: Baseni Shqiptar) (Figura 4.32).

Figura 4.32 Harta e zonimit neotektonik (Pliocen-Kuaternar) të Shqipërisë¹⁵

Si periudhë neotektonike është pranuar ajo Pliocen-Kuaternare që i korespondon ngritjes së fuqishme e progresive në rajonin Mesdhetar në përgjithësi, dhe në Shqipëri në veçanti¹⁶. Fillimi i periudhës neotektonike shënohet qysh në Pliocen me tektonikën në zgjerim që kapi trevën e brendëshme dhe krijoi atje struktura horst-grabenore. Fusha e sotme e sforcimeve tektonike është studjuar mirë nëpërmjet aplikimit të metodës mikrotektonike¹⁷ dhe zgjidhjeve të mekanizmit fokal të tërmeteve¹⁸. Boshti mesatar i shtypjes në trevën e jashtme ka orientim VL-JP (azimut mesatar 225°), ndërsa boshti mesatar i tërheqjes në trevën e brendëshme është VVP-JJL (azimut mesatar 340°)¹⁹. Balli i orogenit Shqiptar pritet e spostohet, nga jugu në veri, nga shkëputjet e tipit shtytës Ishulli Othon-Dhërmi (α), Gjiri i Ariut-Dukat (β), veriu i Ishullit të Sazanit (γ), dhe Gjiri i Drinit-Lezhë (δ).

Zona ku zë vend Bashkia e Lezhës përfshin një pjesë të Ultësirës Pranadriatike, dhe një pjesë të zonës Kruja, terrenet e të cilave janë kapur fuqishëm nga lëvizjet shtypëse pas-Pliocenike (Figura 4.32).

¹⁵ Sh. Aliaj 2000

¹⁶ Sh. Aliaj 1994

¹⁷ Aliaj, 1988; Tagari, 1993

¹⁸ E. Sulstarova, 1986; B. Muço, 1994

¹⁹ Sh. Aliaj, 1988; E. Sulstarova, 1986

4.1.10.3 Zona sizmoaktive joniko-adriatike ku zë vend bashkia e lezhës

Sizmotektonika analizon lidhjen midis shkëputjeve ose zonave të shkëputjeve aktive dhe tërmeteve të gjeneruar prej tyre. Epiqëndrat e tërmeteve përqëndrohen kryesisht gjatë shkëputjeve ose zonave të shkëputjeve aktive (Aliaj, 1988).

Në hartën sizmotektonike të Shqipërisë janë paraqitur shkëputjet aktive me tipin e deformacionit dhe kronologjinë e aktivitetit të tyre, epiqendrat e tërmeteve sipas magnitudës, si dhe izovijat e intensiteteve maksimalë të vrojtuar (Figura 4.33).

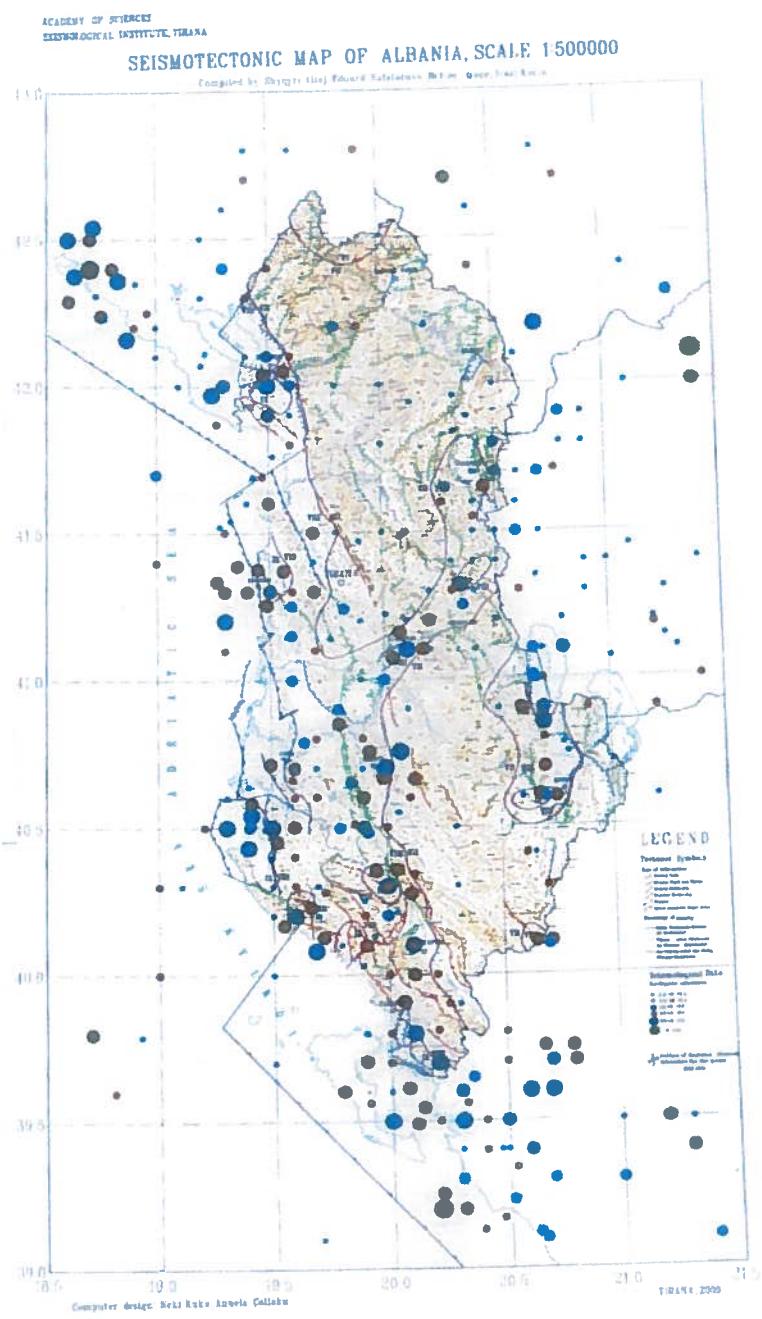
Dy zona gjatësore dhe dy zona tërthore të shkëputjeve aktive evidentohen mire në orogenin Shqiptar, si vijon:

1. Zona Joniko-Adriatike e shkëputjeve mbihipëse me shtrirje VP deri afersisht VVP,
2. Zona Peshkopi-Korçë e shkëputjeve normale grabenore me shtrirje V-J,
3. Zona Shkodër-Tropojë e shkëputjeve normale me shtrirje VL,
4. Zona Elbasan-Dibër e shkëputjeve normale me shtrirje VL.

Zona Joniko-Adriatike e shkëputjeve mbihipëse ku zë vend Bashkia e Lezhës është zona më e gjatë, që ndiqet për shumë qindra km përgjatë bregdetit Adriatik e Jonian, edhe jasht territorit tonë, dhe ndahet në tre segmente nëpërmjet tërthoreve Shkodër-Pejë pranë Lezhës dhe Vlorë-Tepelenë, si vijon:

- a) Segmenti verior me shtrirje perendimore-veriperendimore përmban shkëputje para-Pliocenike mbihipëse në shtypje të pastër të zonës Kruja (Dalmate).
- b) Segmenti qendror me shtrirje veriore deri veri-veriperendimore përbëhet nga shkëputje pas-Pliocenike mbihipëse në shtypje oblike të Ultësirës Pranadriatike dhe te zones Kruja. Pikërisht këtu zë vend Bashkia e Lezhës.
- c) Segmenti jugor me shtrirje VP përbëhet nga shkëputje para-Pliocenike mbihipëse në shtypje të pastër kryesisht të zonës Jonike.

Zonat e shkëputjeve aktive janë pikërisht zonat sizmoaktive (zonat ku gjenerohen herë pas here tërmetet), të konfirmuara nga fakti se epiqëndrat e tërmeteve përqëndrohen gjatë shkëputjeve ose zonave të shkëputjeve aktive.

Figura 4.33 Harta sizmotektonike e Shqipërisë në shkallë 1: 500.000

Në hartën sizmotektonike përvijohen qartë zonat e shkëputjeve kryesore sizmoaktive në Shqipëri me potencialin e pritshëm sizmik. Dy nga zonat e shkëputjeve sizmoaktive gjatësore: Joniko-Adriatike dhe Peshkopi-Korçë (zona sizmoaktive e Drinit, siç quhet ndryshe), dhe zona e shkëputjeve tërthore Lushnjë-Elbasan-Dibër paraqesin zonat sizmoaktive me potencialin sizmik më të lartë (Figura 4.33).

Zona e Bashkisë të Lezhës, që bën pjesë në zonën sizmoaktive Joniko-Adriatike, vlerësohet me potencial sizmik me magnitudë 6.0-7.0 ballë shkalla Rihter dhe intensitet epigendror 8-9 ballë MSK-64.

4.1.10.4 Vlerësimi i rrezikut sismik probabilitar i zonës të bashkisë të lezhës

Vlerësimi i rrezikut sismik probabilitar i zonës ku zë vend Bashkia e Lezhës është bazuar në studimin e rrezikut sismik probabilitar për Shqipërinë, i botuar nga Akademia e Shkencave e Shqipërisë në vitin 2011²⁰

Vlerat e shpejtimit maksimal të truallit - PGA dhe të shpejtimit spektral - SA janë llogaritur për truall shkëmbor, për dy nivele probabiliteti:

- 10 % probabilitet tejkalimi në 10 vjet
- 10 % probabilitet tejkalimi në 50 vjet

(koha e ekspozimit ose e jetëgjatësisë ekonomike), që u korespondojnë dy periodave të përsëritjes të tërmeteve: 95 vjet dhe 475 vjet, në përputhje të plotë me EC 8).

Rezultatet e rrezikut sismik probabilitar për Shqipërinë janë llogaritur me relacionin e shuarjes të lëkundjeve të forta të Sadigh etj., për zonat perendimore të burimeve sismike me rregjim shtypës dhe me relacionin e Spudich etj., për zonat lindore me rregjim zgjerues, dhe janë paraqitur në hartat e rrezikut sismik.

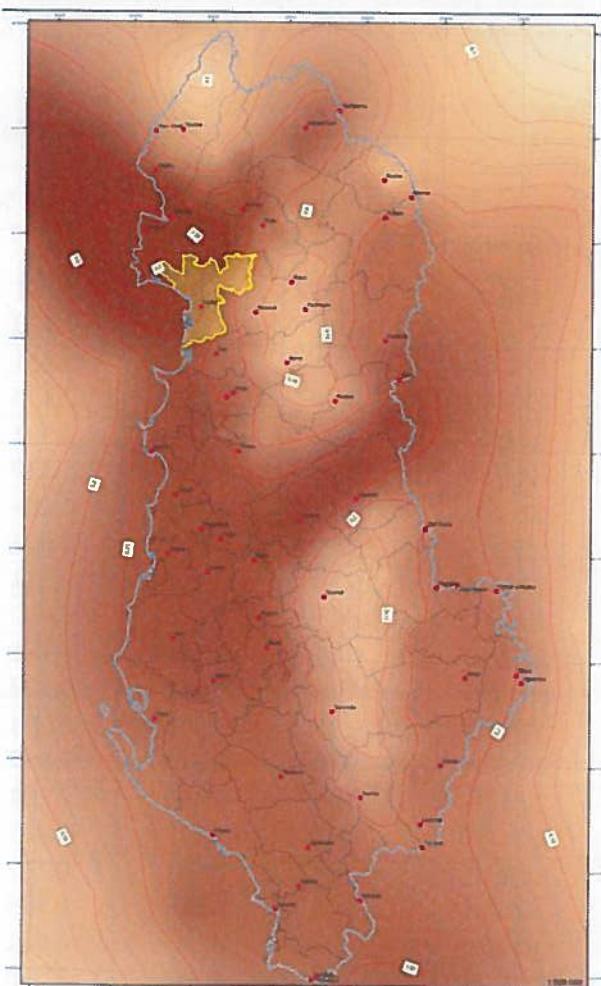

Figura 4.34 Harta e PGA për Shqipërinë në truall shkëmbor, me RP 475 vjet

²⁰ Ky studim është përgatittur nga Prof. Sh.Aliaj, S. Koçiu, B.Muço dhe E.Sulstarova (Aliaj etj., 2010).

Në Hartën e Rrezikut Sizmik probabilitar për periodë përsritje 475 vjet (Figura 4.34), vlerat e shpejtimit maksimal të truallit - PGA shkojnë nga 0.24g në jug të Shqipërisë, në 0.25-0.30g nga Vlora në Lezhë, ndërsa në Shqipërinë lindore shkojnë nga 0.20-0.22g nga Leskoviku në Korçë e Ohër dhe nga Kukësi në Peshkopi, në 0.20-0.29g gjatë tërthores nga Elbasani në Dibër-Tetovë e Gostivar, dhe në 0.20-0.30 g gjatë tërthores nga Tropoja drejt Shkodrës. Vlerat më të ulta të PGA 0.12-0.15 g janë marrë në zonën e Mokrës dhe në Mat-Mirditë e Has-Gjakovë, dhe në vlera nga 0.07-0.15 g në skajin më verior të vendit, nga Vermoshi drejt Dukagjinit.

Sic shihet nga harta e rrezikut sizmik probabilitar për periodë përsëritje 475 vjet, vlerat më të larta të shpejtimit maksimal të truallit - PGA janë në pjesën bregdetare perendimore të vendit, ku balli i orogenit në regjim shtypës kolizon me mikroplakën e Adrias, si dhe gjatë tërthoreve Elbasan-Dibër-Tetovë dhe Shkodër-Tropojë.

Nga vlerësimi probabilitar i rrezikut sizmik i Bashkisë të Lezhës, i kryer për truall shkëmbor dhe për probabilitet 10%/50 vjet ose 475 vjet periodë përsëritje të tërmëteve, janë përfituar parametrat e rrezikut sizmik të paraqitura në Tabelën në vijim. Vlerat e shpejtimit maksimal të truallit – PGA për periodë përsëritje 475 vjet në truall shkëmbor në territorin e Bashkisë të Lezhës variojnë nga 0.208 g në Ungrej, në 0.338 g në Lezhë e Shëngjin, deri 0.373 g në Blinisht e Dajç.

Tabela 4.12: Vlerat e rrezikut sizmik: PGA e SA (g) për Bashkinë e Lezhës

Bashkia Lezhë Njësité Administrative	Probabil (%)/vite.	PGA (g)	SA (g)				
			0.01 s	0.2 s	0.5 s	1.0 s	2.0 s
Lezhë	10%/10	0.176	0.412	0.211	0.103	0.043	
	10%/50	0.338	0.788	0.450	0.227	0.097	
Shëngjin	10%/10	0.176	0.412	0.211	0.103	0.043	
	10%/50	0.338	0.788	0.450	0.227	0.097	
Zejmen	10%/10	0.125	0.303	0.184	0.084	0.036	
	10%/50	0.238	0.564	0.339	0.176	0.077	
Shënkoll	10%/10	0.147	0.349	0.186	0.093	0.039	
	10%/50	0.285	0.669	0.393	0.203	0.086	
Balldren	10%/10	0.176	0.412	0.211	0.103	0.043	
	10%/50	0.338	0.788	0.450	0.227	0.097	
Kallmet	10%/10	0.143	0.344	0.181	0.091	0.039	
	10%/50	0.274	0.651	0.379	0.195	0.084	
Blinisht	10%/10	0.199	0.460	0.231	0.111	0.047	
	10%/50	0.373	0.873	0.493	0.245	0.104	
Dajç	10%/10	0.199	0.460	0.231	0.111	0.047	
	10%/50	0.373	0.873	0.493	0.245	0.104	
Ungrej	10%/10	0.114	0.260	0.152	0.078	0.034	
	10%/50	0.208	0.507	0.304	0.157	0.072	
Kolsh	10%/10	0.143	0.344	0.181	0.091	0.039	
	10%/50	0.274	0.651	0.379	0.195	0.084	

Shënim: Kjo tabelë jep vlerat e rrezikut sizmik (PGA e SA (g)) për Bashkinë e Lezhës me probabilitet 10%/10 vjet (95 vjet periudhë përsëritje) dhe 10%/50 vjet (475 vjet periudhë përsëritje) në truall

Këto vlera të parametrave të rrezikut sismik kanë rëndësi praktike për ndërtimet në se cilën Njësi Administrative të Bashkisë të Lezhës, sepse:

Vlerat e shpejtimit maksimal të truallit - PGA dhe të shpejtimit spektral - SA për perioda 0.2-0.5 sekonda u korespondojnë energjisë periudhë-shkurtër, e cila do të ketë efektin më të madh mbi strukturat periudhë-shkurtër, në ndërtimet deri afér 7 kate të lartë, ndërtimet më të zakonëshme sot. Hartat e shpejtimit spektral periudhë-gjatë: 1.0 sek., 2.0 sek. etj. paraqesin nivelin e lëkundjes të truallit që do të ketë efektin më të madh në strukturat më periudhë-gjata, në ndërtimet 10 kate të lartë e me tepër, në urat etj.

Duke qenë se rreziku sismik është llogaritur për truall shkëmbor, për ndërtimet në truall shkëmbor duhet eliminuar pjesa e sipërme reth 5-6 m e depozitimeve të shkrifta deluvialo-eluviale që mbulojnë shkëmbijtë rrënjosorë. Ndërsa për ndërtimet në troje të butë, mbi depozitimet Kuaternare (Holocene), kërkohet kryerja më parë e studimeve gjeologo-inxhinierike për saktësimin e modelit gjeoteknik dhe mandej vlerësimi i rrezikut sismik për çdo zonë që do t'i nënshtronhet zhvillimit të ri perspektiv si dhe për fshatrat turistike në bregdet.

4.2 Analiza metabolike

4.2.1 Hyrje

Sipas përcaktimeve të kuadrit ligjor për planifikimin e territorit, analiza metabolike është pjesë e hartimit të strategjisë territoriale të PPV-së dhe një model për analizën dhe identifikimin e flukseve të materialeve dhe energjisë brenda territoreve të caktuara. Në një vështrim të përgjithshëm, qyteti shihet si një organizëm i gjallë që ka nevojë për energji dhe burime për të funksionuar dhe që nga funksionimi i tij prodhohen mbetjet. Modeli krijon mundësinë e studimit të ndërveprimit midis sistemeve natyrore dhe njerëzore në një rajon. Kjo analizë studion flukset në territorin urban. Analiza zhvillohet përmes identifikimit të hyrjeve dhe daljeve kryesore në sistemin urban. Metabolizmi mund të përcaktohet si tërësia funksionale e proceseve sociale, ekonomike dhe teknike që ndodhin në qytete, si pasojë e rritjes së tyre, prodhimit të energjisë si dhe asgjësimit të mbetjeve. Analiza i shërben VSM duke ndihmuar identifikimin e ndotjes së ujërave dhe ajrit, shpërdorimin e burimeve, humbjen dhe degradimin e tokës, energjinë e nevojshme që harxhohet, si dhe lidhjen që kanë qytetet me periferinë. Ky është në thelb një bilanc i ndikimit të qytetit në mëdis që përcakton masa përmirësuese apo neutralizuese të ndikimit negativ. Praktikisht, metabolizmi i një sistemi urban është një përbledhje e numrit të hyrjeve dhe daljeve (input-output) dhe mënyrës së përdorimit të ujit, energjisë, ushqimit, mbetjeve etj.

Hyrjet në sistemin urban (toka, uji, ajri, energjia, burimet e tjera) ndryshojnë pasi kalojnë në të, duke u transformuar në dalje (mbetje dhe shkarkime në ajër, ujë dhe tokë). Nëpërmjet analizës kryhet bilanci i burimeve natyrore të shfrytëzuara (hyrjet), mënyrës së përdorimit të tyre dhe ndotjeve e humbjeve që shkaktohen në sistemin urban (daljet). Hyrjet dhe daljet e secilit fluks krijojnë një tablo të plotë të mënyrës së funksionimit të territorit, duke evidentuar potencialet dhe burimet që mundësojnë funksionimin e territorit si një i tërë. Strategjia e mbështetur në analizën metabolike, mbështetet mbi parimet e qëndrueshmërisë dhe ka për qëllim përmirësimin e sistemit urban.

Metabolizmi konsiderohet si një proces dinamik flukshët në një vend të dhënë, në një moment të dhënë, në një stadhë të dhënë të zhvillimit urban, dinamikë e cila shpjegohet me konceptin e vazhdimesisë ekologjike. Me "vazhdimesi ekologjike" kuptohen proceset e ndryshimeve në strukturën e specieve të një bashkësie ekologjike përgjatë kohës; ky proces varet nga kushtet klimatike, tokës dhe ndërhyrjet njerëzore.

Fluksi i energjisë dhe ujit do të kenë një analizë paraprake në shkallë rajoni e më pas në shkallë bashkie meqenëse këto burime menaxhohen në rang kombëtar dhe nuk gjenerohen tërësisht në territorin e bashkisë. Sidomos burimet ujore, kalojnë në disa sisteme urbane (lumenjtë) duke mbartur me vete edhe ndotjen që shkaktohet nga këto sisteme.

Për matjen e flukseve është përgjedhur metoda LCA (Life Cycle Assesment) e cila mundëson vlerësimin e ciklit të jetës së burimeve. Gjithashtu, LCA vlerëson ndikimet e mundshme mjedisore, që nga shkaku (fillimi) deri në eliminimin total të tyre.

4.2.2 Energjia dhe uji në rajon

Bashkia Lezhë shtrihet në pjesë Verior të vendit, në aspektin gjeografik dhe zhvillimor lidhet me bashkitë Shkodër, Kurbin, Krujë, Mirditë, Durrës, Tiranë, Vorë dhe Kamëz. Në bilancin e energjisë dhe burimeve për bashkinë Lezhë na duhet të konsiderojmë një rajon më të gjerë që mundëson një vlerësim të plotë e të quartë të flukseve dhe ndërveprimit në shkalle territoriale. Në këtë kuadër, rajoni në analizën metabolike nënkuption bashkinë Lezhë si dhe bashkitë kufitare që bashkëveprojnë në mënyrë të ndërsjellë me këtë territor.

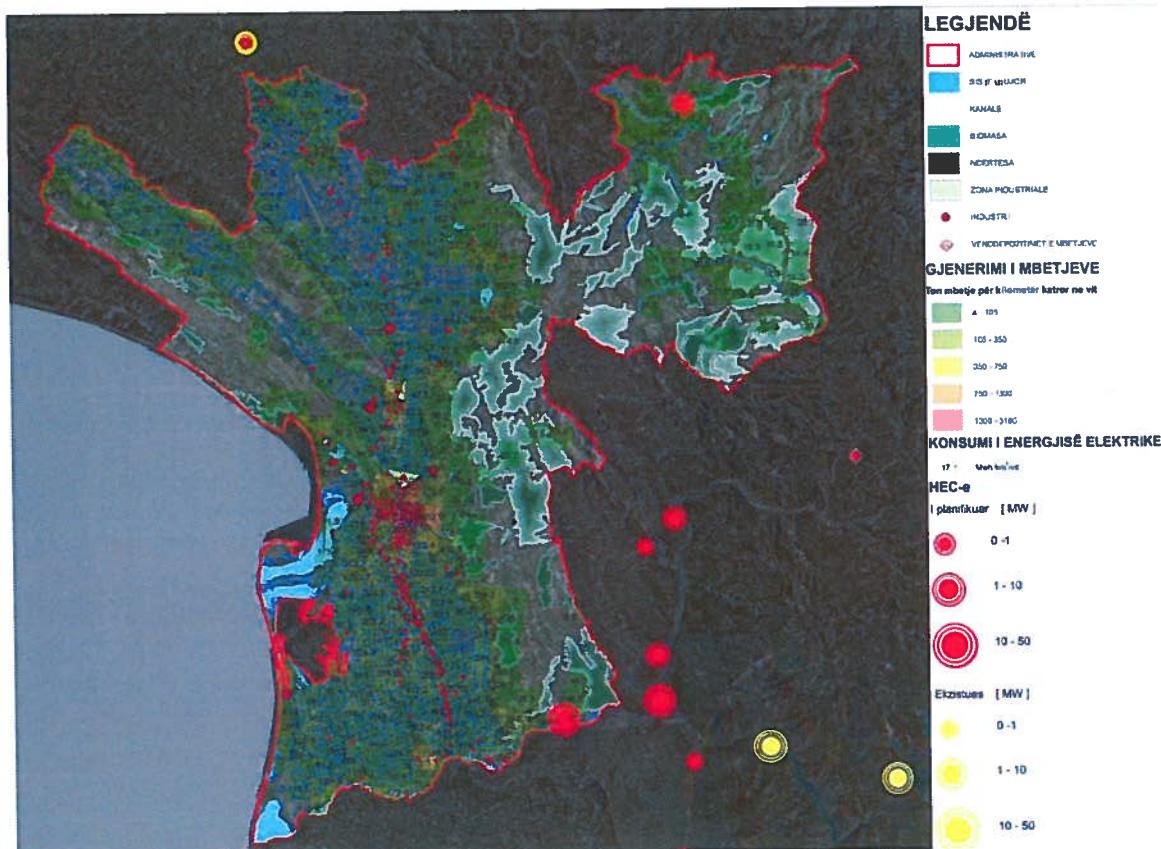

Figura4.35 Harta e flukseve në territorin e Bashkisë Lezhë

4.2.3 Energjia

Shqipëria ka një potencial të madh hidroenergetik, prej të cilit është shfrytëzuar vetëm 35.4 % e tij. Në shkallë vendi, kapaciteti i fuqisë së instaluar është 1,466 MW dhe prodhimi mesatar i energjisë arrin në 5.283 GWh. Rezervat totale hidroenergetike lejojnë instalimin e një rrjeti energetik prej 4,500 MW dhe prodhimi vjetor i energjisë mund të arrijë deri në 16 TWh. Në mbarë vendin janë 107 kontrata koncesioni në proces me një kapacitet total prej 1,386 MW që do të mundësojnë rritjen e burimeve energetike të rajonit. Energjia hidrike në rajon shfrytëzohet përmes HEC-eve kryesisht në lumin Drin dhe Mat.

4.2.4 Hidrocentralet e mëdha

Numri i hidrocentraleve në funksionim është 7 hidrocentrale të mëdha dhe 38 të vogla.

Mbi lumin Drin ndodhen tre hidrocentrale në funksionim me një fuqi të instaluar në total prej 1,350 MW: në Vaun e Dejës, në Koman dhe Fierzë. Një kontratë koncesionare është nënshkruar për ndërtimin e një hidrocentrali tjetër në Ashtë, mbi lumin Drin, midis Qeverisë Shqiptare dhe kompanisë austriake "Österreichische Elektrizitätsärtschafts - Aktiengesellschaft", me një kapacitet të instaluar 48.2 MW.

Mbi lumin Mat ndodhen dy hidrocentrale në funksionim, Ulza dhe Shkopeti, me një fuqi të instaluar prej 49 MW.

Tabela 4.13: Fuqia dhe kapaciteti i hidrocentraleve në vend

Nr.	Hidrocentrali	Fuqia e instaluar (kW)	Kapaciteti prodhues vjetor
1.	Ulëza (Mat)	25.000	120.000.000
2.	Shkopeti (Mat)	24.000	90.000.000
3.	Bistrica I (Sarandë)	22.500	100.000.000
4.	Vau i Dejës (Shkodër)	250.000	1.000.000.000
5.	Fierza (Tropojë)	500.000	1.800.000.000
6.	Komani (Pukë)	600.000	2.000.000.000

4.2.5 Hidrocentralet e vegjël

Në shkallë vendi numërohen 70 hidrocentrale të vegjël me kapacitete që renditen midis 20 dhe 9,200 kW. Vetëm 38 prej tyre janë funksionalë, ndërsa të tjerët janë jo operacionale. Midis tyre, 32 hidrocentrale funksionojnë në bazë të kontratave koncesionare (kapacitet i instaluar 24.4 MW), 16 janë privatizuar dhe operojnë me një kapacitet të instaluar 2,047 MW dhe 22 janë pronë shtetërore me një kapacitet të instaluar 11 MW.

Qëllimi i ndërtimit të këtyre hidrocentraleve të vegjël është furnizimi me energji i zonave të thella malore. Ato janë të tipit me derivacion dhe përdorin ujin e rrjedhave ujore në afërsi të tyre.

4.2.6 Burimet alternative

Burimet energetike alternative janë shumë pak të shfrytëzuara. Energjia diellore, ajo e erës apo energjia gjeotermale nuk kanë gjetur ende përdorim të gjërë. Potencialisht, ka mundësi të mira për shfrytëzimin e këtyre tri formave të energjisë për bashkinë e Lezhë. Zonat fushore të bashkisë kanë një potencial të lartë për përdorimin e energjisë së erës.

Energjia e erës përdoret për pompimin e ujit, mullinjtë me erë dhe në dekadat e fundit, vëmendja është përqendruar në prodhimin e energjisë elektrike. Makineritë që operojnë me energjinë e erës kanë një kapacitet të instaluar që ndryshon nga disa kW deri në 5 MW dhe po përdoren me sukses në zona të veçuara. Energjia e erës është një potencial i konsiderueshëm si burim energjie dhe është e shpërndarë njëtrajtësisht në çdo cep të botës. Mullinjtë me erë mund të instalohen shpejt dhe përdorin një sipërfaqe të vogël toke. Në shumicën e shteteve, instalimet e mullinjve me erë përballen me një shqetësim të përbashkët, mungesën e matjes së vazhdueshme të shpejtësisë së erës dhe me mungesën e erës së përhershme.

Për këtë arsy, shoqëritë e ndryshme që duan të investojnë në këtë sektor e kanë të vështirë të marrin një vendim nëse ia vlen të investohet në një rajon të caktuar pa këto të dhëna të domosdoshme. Të dhënrat e marra nga stacione të ndryshme meteorologjike në Shqipëri janë të përafërtë dhe jo shumë të besueshme, sepse nuk janë mbledhur me qëllimin specifik të matjes së energjisë së erës.

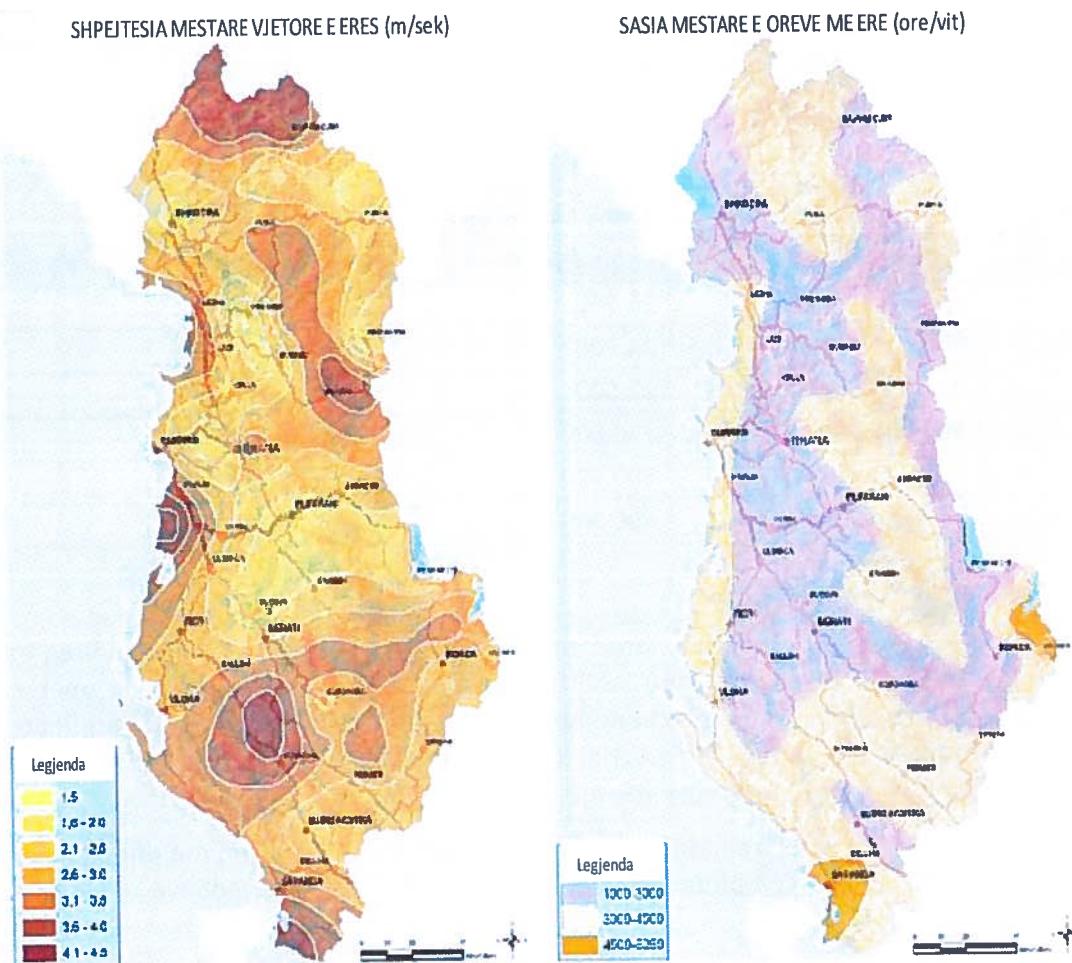

Figura 4.36 Ndarja në zona sipas shpejtësisë së erës dhe orëve vjetore

Ekzistojnë plane të mëdha për zhvillimin e energjisë së erës në Shqipëri në vitet e ardhshme me investime të konsiderueshme, me një total të centraleve të erës të licencuar me fuqi 1,300 MW.

Duke pasur si qëllim vlerësimin e potencialit të këtij burimi, është vlerësuar niveli i prodhimit të parqeve eolike të planifikuar për ndërtim në Shqipëri.

Disponueshmëria e parkut eolik ose faktori i ngarkesës (përqindja e kohës gjatë së cilës turbinat e erës janë në gjendje pune me ngarkesë të plotë), konsiderohet universalisht si problemi më i madh për energjinë e erës. Pasiguria mbi sasinë që do të prodrojë një park eolik është një sfidë më vete. Metodologja e parashikimit dhe vlerësimet e burimeve të erës janë detyra të specialistëve. Matjet mesatare vjetore të erës ndërmjet 5.8 m/s deri në 7 m/s në zonat e kërkura janë premtuese. Nga tabela e mëposhtme jepet lista e parqeve eolike për të cilat është dhënë licenca për ndërtimin, instalimin dhe prodhimin e energjisë elektrike dhe mund të shihet që faktorët e ngarkesës në mënyrë tipike varojnë nga 22 % deri në 25 %.

Tabela 4.14: Lista e parqeve eolike të miratuara

Emri i shoqërisë	Vendndodhja	Kapaciteti i instaluar (MW)	Faktori i ngarkesës	Fugja mes. efektive gjatë një viti (MW)	Prodhimi vjetor (GWh, vlerësim i kompanisë)	Prodhimi vjetor (GWh, vlerësim i studimit)	Afati përvienien në punë	Data e lëshimit të licencës
HERA sh.p.k	Bilisht Kapshticë	150	23.8 %	35	330	312	2014	Nëntor 2007
Alb Wind Energy sh.p.k	Grykëderdhja e Shkumbinit	225	20.7 %	46	484	407	2013	Janar 2008
Enpower Albania sh.p.k	Karaburun Llogara	500	25.9 %	129	1,369	1,134	2015	Tetor 2008
Ers-08 sh.p.k	Kryevidh Kavajë	40	21.0 %	8	68	73	2013	Qershor 2008
Biopower Green Energy sh.p.k	Shëngjin, Kodrat e Rencit Lezhë	230	22.0 %	50	450	481	2013	Gusht 2008
Unione Eolika Albania sh.p.k	Kryevidh Kavajë	150	24.3 %	36	300	319	2012	Gusht 2008
E-Vento Albania sh.p.k	Butrint Markat	72	23.2 %	17	65	146	2012	Korrik 2008
TOTALI		1,367			3,066			

Gjatë periudhës 2010 - 2014 ka vazhduar dhënia e licencave dhe deri në fund të dhjetorit 2014 në Shqipëri, totali i tyre shkon përafërsisht në 2,548 MW, në bazë të informacionit të dhënë nga Ministria e Energjisë dhe Industrisë, me potencial prodhimi energjie prej rreth 5 TWh/vit. Kapaciteti i sistemit elektrik shqiptar për të dërguar dhe përrthithur energjinë e erës është vlerësuar përafërsisht deri në 180 - 200 MW.

Duke qenë se era është një burim energjie me probabilitet të ulët, është i nevojshëm realizimi i balancimit. Kombinimi i erës dhe i burimeve hidrike është një opsjon i mirë.

Centralet hidrike mund të futen në punë në çdo moment, prandaj janë një balancues i shkëlqyer për centralet e erës.

Ekziston një shumëlojshmëri burimesh gjeotermale, të cilat mund të klasifikohen në: burimet hidrotermale, rrymat e nxehta të ujit dhe shkëmbinjtë e shkrirë. Nga këto tre grupe, deri më tanë, vetëm burimet hidrotermale kanë gjetur përdorim praktik në Shqipëri. Burimet hidrotermale shumicën e kohës janë burime energjive gjeotermale që prodhojnë ujë të nxeh të përdoren në disa shtete për ngrohje të ambienteve të ndryshme.

Një teknikë e re përdorimi e energjisë gjeotermale është injektimi i ujit të ftohtë në puse të thella nafte dhe gazi natyror, të cilat tashmë nuk përdoren më, për t'u ngrohur. Uji injektohet me një températurë 7 - 8 °C dhe del në sipërfaqe me një températurë 22 - 25 °C. Në Shqipëri ka pak shpresë për të prodhuar avull nga burimet gjeotermale, por ka disa burime hidrotermale me températurë më të ulët (Tabela 4.15).

Tabela 4.15: Burimet gjeotermale në Shqipëri

Nr.	Vendndodhja e burimit hidrotermal	Températura (°C)	Emri i pusit	Températura e ujit në sipërfaqe (°C)
1	Karmë-Sarandë	34	Ishmi-1/b	60
2	Langaricë-Përmet	26 - 31	Kozan-8	54
3	Sarandapori-Leskovic	26 - 27	Galigati-2	45
4	Tërvoll-Gramsh	24	Bubullima-5	48 - 50
5	Lixha-Elbasan	58	Seman-1	35
6	Kozan-Elbasan	57	Ardenica-12	32 - 38
7	Shupal-Elbasan	29 - 30		
8	Mamuras-Krujë	21		
9	Peshkopi	35 - 43.5		

Burimet më të rëndësishme gjeotermale të eksploruara deri më tanë në Shqipëri janë:

- Sipërfaqja gjeotermale e Krujës, e cila është zona me burimet më të mëdha gjeotermale në Shqipëri, me një sipërfaqe 18 km gjatësi dhe 4,5 km gjerësi, e cila përmban rezerva të një game $5.9 \times 10^8 - 5.1 \times 10^9$ GJ.
- Zona gjeotermale e Ardenicës ku uji del nga thellësia me një temperaturë 32 - 38 °C dhe rrjedh në sipërfaqe me një prurje me 15 - 18 l/s.
- Zona gjeotermale e Peshkopisë ku ndodhen disa burime gjeotermale të vendosur pranë njëri-tjetrit. Prurja e ujit është rreth 14 - 17 l/s dhe temperatura është 35 - 43,5 °C.

Energjia diellore në rajon është lehtësisht e shfrytëzueshme në të gjithë territorin e Bashkisë. Numri i lartë i orëve me diell (2300-2500 orë / vit), dhe rrezatimi në vlerat 1400 - 1500 kWh/m² në vit mundëson rendiment mjaft të lartë në përdorimin e këtij burimi.

Shfrytëzimi i burimeve alternative të energjisë do të mund të nxisë modelet e zhvillimit të qëndrueshëm dhe të garantojë ruajtjen e mjedisit dhe ekosistemit.

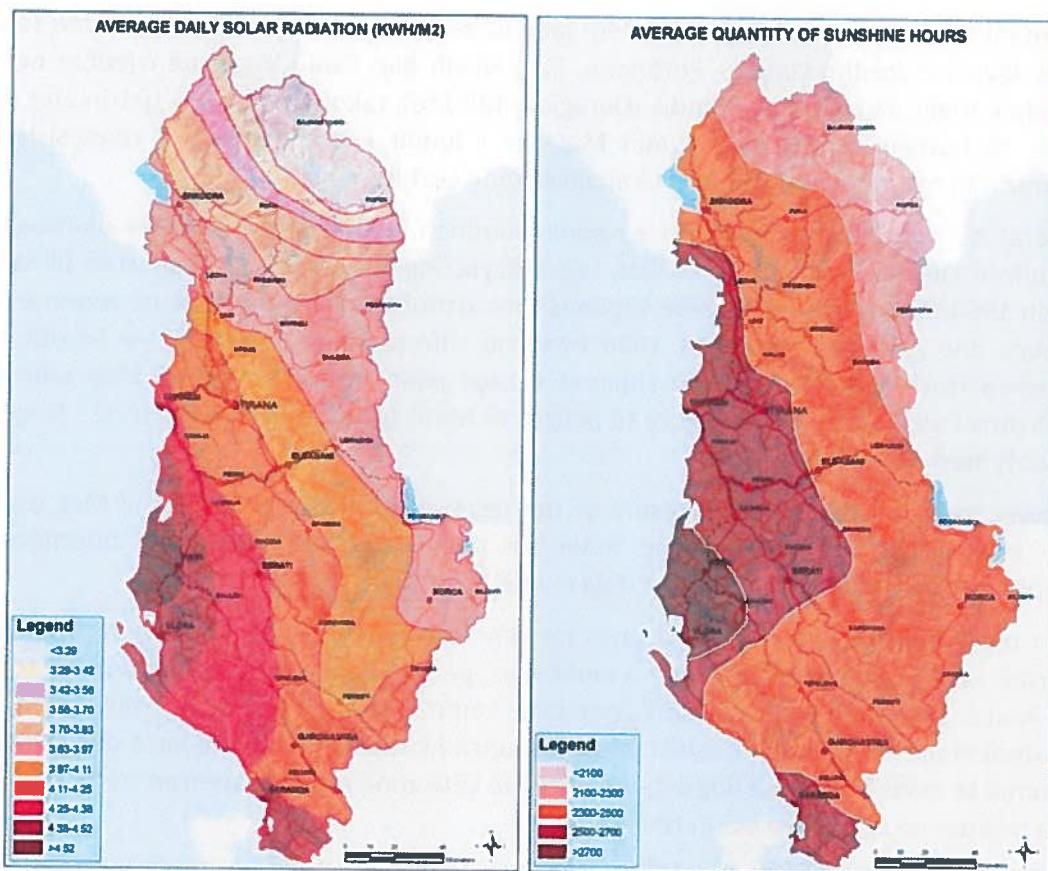

Figura 4.37 Energjia diellore në Shqipëri

4.2.7 Uji

Rajoni është i pasur me ujëra nëntokësore dhe sipërfaqësore. Territori i rajonit përshkohet nga lumenj të rëndësishëm si Mati dhe Ishmi si dhe ndikohet nga afërsia me lumenjtë Drin, Buna, Fan, Erzen dhe Shkumbin. Shfrytëzimi i lumenjve për prodhimin e energjisë është potenciali kryesor me impakt të drejtpërdrejtë në zhvillimin e rajonit. Në zonën veriore të rajonit ndodhen edhe HEC-et kryesore të cilat furnizojnë me energji një pjesë të konsiderueshme të territorit të Shqipërisë (Ulza, Shkopeti, Fierza, Komani, Vau i Dejës, dhe Ashta).

Hidrografia e rajonit përbëhet prej ujërave sipërfaqësore dhe ujërave nëntokësore që gjenden në akuferët kryesore të zonës në studim. Rrjeti hidrografik i rajonit përbëhet prej disa lumenjve, ku ndër më kryesorët janë Lumi i Matit, që ndan Bashkinë e Lezhës nga Bashkia e Kurbinit, Drini i Lezhës, që vjen nga Veriu dhe pasi kalon pranë qytetit të Lezhës, derdhet në Detin Adriatik në Gjirin e Drinit.

Lumi i Matit ka një gjatësi prej 144 km dhe një sipërfaqe të pellgut ujëmbledhës prej 2441 km². Gjerësia e shtratit afér Milotit është rreth 1250 m, ndërsa në grykëderdhje 1000 - 1200 m. Prurja mesatare vjetore në Lumin Mat ndryshon nga 85 deri 103 m³/s.

Rrjeti hidrografik i territorit të Bashkisë së Lezhë përbëhet prej disa lumenjve, ku ndër më kryesorët janë Lumi i Matit, Drini i Lezhës, që vjen nga Veriu dhe pasi kalon pranë qytetit të Lezhës derdhet në Detin Adriatik në Gjirin e Drinit.

Lumenj të tjerë më pak të rëndësishëm janë lumenjtë Gjadër, që ndodhet në veri të Lezhës dhe lëviz në drejtim Lindje - Perëndim, Fani Madh dhe Fani i Vogël që rrjedhin nga Veriu (Qafa e Malit, Pukë) dhe verilindja (Domgjon, Mirditë), takohen me njëri-tjetrin afër Rubikut dhe së bashku derdhen në Lumin Mat. Ky i fundit është lumi më i rëndësishëm përfurnizimin me ujëra nëntokësore të akuferëve të Lezhës.

Ujërat nëntokësore në territorin e rajonit ndodhen kryesisht në zhavorret ujëmbajtëse të akuiferit Fushë - Kuqe, Fushë - Milot, Laç. Shfrytëzimi intensiv i këtij akuiferi ka filluar që në vitin 1964 me kryerjen e një sërë shpimesh me rrotullim dhe me goditje në zonën e Fushë - Kuqes dhe Adriatikut. Pas vitit 1966 hynë në shfrytëzim edhe shpimet e Milotit nga ku merren rreth 460 l/s. Po ashtu shpimet e Laçit jepin rreth 250 l/s. Në këtë mënyrë nga zhavorret aluviale të pjesës jugore të pellgut të Matit (akuiferi Adriatik - Fushë - Kuqe - Laç - Milot) merren mbi 1500 l/s.

Përveç sasisë së ujërave nëntokësore që merren si në krahun verior të Lumit Mat, ashtu dhe në krahun jugor të zonës, zonë tjetër në perspektivë përmarrjen e burimeve ujore suplementare është edhe grykëderdhja e vetë Lumit Mat.

Kjo pjesë kufizohet nga Rrla e Planës në veri të Lumit Mat dhe që vazhdon me Gurrzën, Fushë-Milotin dhe vetë zallishten e lumit Mat, përbën zonën më me përspektivë të pellgut të Matit. Shpimet e kryera në këtë zonë kanë kapur zhavorre me trashësi mbi 100 m, të cilat formojnë një shtresë ujëmbajtëse me parametra hidraulike shumë të lartë dhe me cilësi uji shumë të mirë. Bazuar në llogaritjet e bëra, në këtë zonë mund të merren rreth 2500 l/s ujë, pa ndikuar në regjin e akuferëve të tjerë.

Ujërat nëntokësore në territorin e Bashkisë Lezhë ndodhen kryesisht në zhavorret ujëmbajtëse të akuiferit të Lezhës, Fushë-Kuqe. Shfrytëzimi intensiv i këtij akuiferi ka filluar që në vitin 1964 me kryerjen e një sërë shpimesh me rrotullim dhe me goditje në zonën e Fushë Kuqes dhe Adriatikut. Pas vitit 1966 hynë në shfrytëzim edhe shpimet e Milotit nga ku merren rreth 460 l/s. Po ashtu shpimet në Gorre-Fushë Kuqe jepin për ujësjellësin e Durrësit rreth 800 l/s. Në këtë mënyrë vetëm nga akuiferi i Lezhës merren rreth 1300 l/s.

Përveç sasisë së ujërave nëntokësore që merren si në krahun verior të Lumit Mat ashtu dhe në krahun jugor të zonës, tjetër zonë në perspektivë përmarrjen e burimeve ujore suplementare është edhe grykëderdhja e vetë Lumit Mat.

Shfrytëzimi i resurseve të akuiferit është një potencial përmirësimin e furnizimit me ujë të zonave të banuara. Afërsisht 50% e banorëve, kryesisht në zonat rurale, përdorin si alternativë furnizimi ujin e puseve.

4.2.8 Analiza e bashkisë Lezhë

Analiza e metabolizmit të territorit të Bashkisë Lezhë merr në konsideratë disa faktorë kryesorë që ndikojnë në flukset e energjisë, ujit, ushqimit, mbetjeve dhe turizmit. Bashkia e Lezhë ka një sipërfaqe prej 509.1 km^2 dhe një popullsi prej 65,633 banorë (Censusi, 2011). Flukset e analizuar në kuadër të analizës së metabolizmit janë energjia, uji, ushqimi, mbetjet dhe turizmi. Analiza për secilën rrymë ndjek të njëjtën metodologji në parim, por për shkak të mungesës së informacioneve të caktuara, analiza pëson modifikime nga fluksi në fluks. Për të analizuar flukset janë vëzhguar hyrjet dhe daljet për secilin prej tyre, për të kuptuar problemet mjedisore dhe humbjet.

4.2.9 Fluksi i energjisë

Fluksi i energjisë tregon raportet midis sasisë së energjisë së prodhuar dhe asaj të konsumuar në territorin e bashkisë Lezhë. Këtu trajtohen edhe burimet potenciale që mund të shfrytëzohen duke balancuar burimet e mbi-shfrytëzuara.

Energjia hidrike e lumenjve brenda territorit të bashkisë Lezhë shfrytëzohet në nivele të ulëta pasi edhe lumenjtë që kalojnë në këtë territor nuk janë të shumtë dhe me prurje të konsiderueshme. Gjithsesi, planifikimi për shfrytëzim të burimeve hidrike është bërë në rrjedhën e lomit Fan dhe Mat (Lezhë dhe Kurbin) duke parashikuar ndërtimin e disa HEC-esh me kapacitete të ndryshme që shkojnë edhe deri në 50 MW.

Aktualisht në territorin e Lezhës parashikuar të ndërtohen një hidrocentrale i vogël me fuqi 1-10 MWh, në njësinë administrative Ungrej dhe një hidrocentral me fuqi 10-50 MW në njësinë administrative Zejmen.

Një burim alternativ energjie që ka potencial për t'u përdorur në territorin e Lezhës, është energjia diellore. Lezha ndodhet ndërmjet izolinjave 1400 – 1450 kWh/m² në vit. Shpërndarja e mesatares ditore për rezatimin global në stacionin meteorologjik të Tiranës luhatët nga 1.55 në muajin dhjetor deri në 6.78 në muajin korrik. Energjia diellore shfrytëzohet në nivel kombëtar 0.1 % dhe shfrytëzohet për prodhimin e ujit të ngrohtë sanitari dhe në mënyrë individuale me kolektorë diellorë. Energji tjetër potenciale në Lezhë mund të jetë energjia e erës. Në pjesën jug-perëndimore të Bashkisë Lezhë shpejtësia e erës arrin deri në 3.5 m/s.

Energjia elektrike është një nga burimet primare të energjisë në Shqipëri. Për të llogaritur konsumin e energjisë për familje/vit jemi mbështetur mbi të dhënat INSTAT, Censusi 2011 (Grid). Duke iu referuar numrit të banorëve që gjenden për çdo km² në të gjithë territorin e Bashkisë Lezhë dhe duke marrë parasysh që konsumi total i energjisë në Shqipëri për vitin 2011, është 2,587,907 MWh, mund të llogarisim sa energji elektrike konsumon mesatarisht një familje në vit.

Për vitin 2011 sipas INSTAT numri mesatar i personave në një familje është përafërsisht 4 anëtarë. Numri total i Njësive Ekonomike Familjare është: 722,600 familje (). Konsumi mesatar i energjisë elektrike për familje në vit është: Konsumi i energjisë elektrike nga familjet (2,587,535)/nr. e familjeve (722,600) = Energjia elektrike që konsumon një familje për një vit (3.6 Mwh). Për të gjeneruar energjinë e konsumuar për çdo km², shumëzojmë numrin e familjeve në atë sipërfaqe me vlerën mesatare vjetore të konsumit të energjisë.

Një sasi e konsiderueshme e energjisë së konsumuar shkon për ngrohje. Sipas të dhënave të INSTAT, burimi kryesor i energjisë së përdorur për ngrohje në Bashkinë Lezhë, nga njësi ekonomike familjare (NjëF), vazhdon të jetë energjia e përfshirë nga drutë e zjarrit. Konkretnisht në këtë bashki 51.87 % të NjëF përdorin drutë e zjarrit për t'u ngrohur, ndjekur nga gazi (23.44 %) dhe më pas nga energjia elektrike (12.71 %).

Tabela 4.16: Popullsia banuese në Shqipëri (INSTAT, 2011)

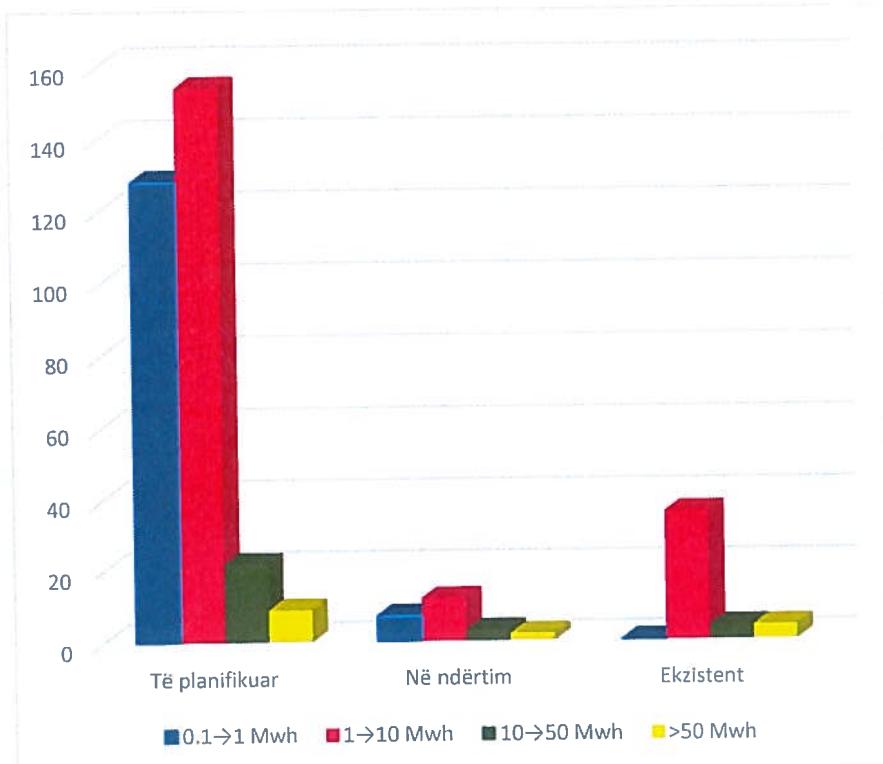
Popullsia banuese gjithsej	2,821,977
Numri gjithsej i njësive ekonomike familjare	722,600

Tabela 4.17: NjëF sipas llojit kryesor të energjisë së përdorur për ngrohje në zonat urbane dhe rurale

Lloji kryesor i energjisë së përdorur për ngrohje	Zona urbane dhe rurale		
	Gjithsej	Urbane	Rurale
Gjithsej	82,074	35,149	46,925
Dru	42,574	6,537	36,037
Energi elektrike	10,434	8,653	1,781
Gaz	19,242	14,289	4,953
Lloj tjetër energjie (panele diellore, qymyr, naftë,	365	221	144
Pa ngrohje	9,459	5,449	4,010

Tabela 4.18: Bilanci i energjisë elektrike, 2011 (INSTAT, 2011)

Emërtimi	Energjia (MWh)
Energji në dispozicion (Burimi)	7,532,055
Prodhimi neto vendas	4,057,089
Termocentrale	0
Hidrocentrale	4,057,089
Importi bruto (energji në marrje)	3,474,966
Eksporti bruto (energji në dhënie)	300,544
Humbje në rrjet	2,179,157
Familjet	2,587,907
Të tjera	2,443,667

Figura4.38 Hidrocentralet në territorin e Shqipërisë

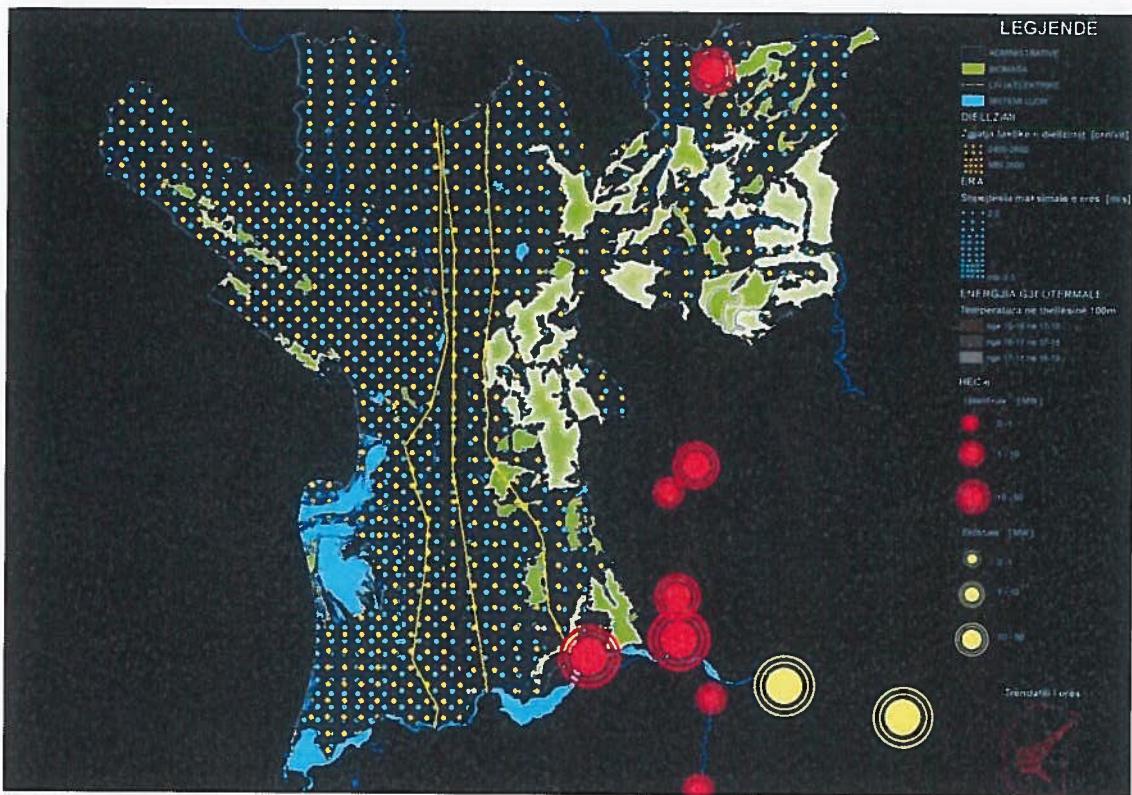

Figura4.39 Fluksi i energjisë

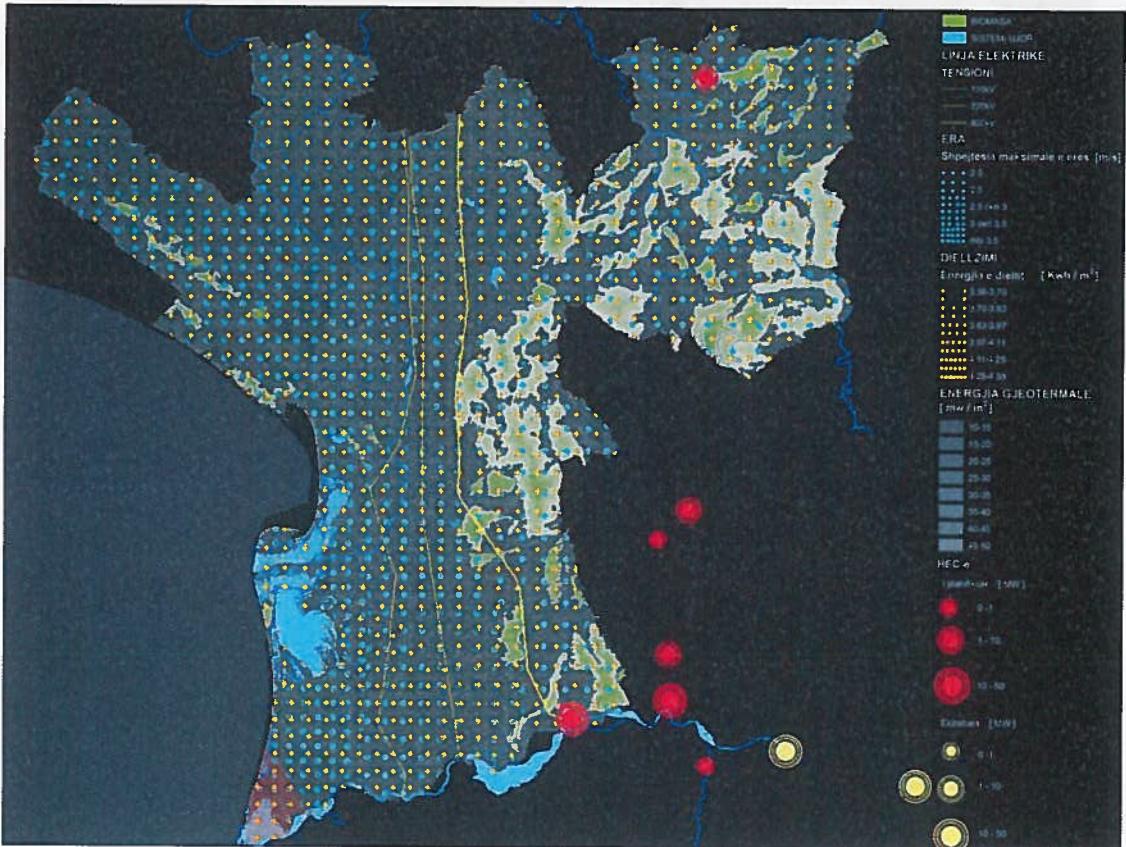

Figura4.40 Potenciali energetik

4.2.10 Fluksi i ujit

Fluksi i ujit tregon për bilancin e prodhimit të ujit sipërfaqësor dhe nëntokësor në territorin e Bashkisë Lezhë dhe sasinë e konsumuar të tij. Uji përdoret për qëllime teknologjike, për pirje, imbotilim (uji i mbushur në shishe), shpërndarje nëpërmjet rrjetit të ujësjellësit dhe përdoret për banorët, bizneset, industritë, institucionet etj.

Për të bërë një llogaritje të përafërt të sasisë së ujit që ndodhet në organizmin urban (në territorin e Bashkisë Lezhë, në këtë rast) mund të nxjerim sasinë totale të ujërave në territor (ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore) dhe sasinë e përdorimit të ujërave. Sasia e ujërave nëntokësore llogaritet nga burimet që shfrytëzohen në territor. Ujërat sipërfaqësore zënë një sipërfaqe prej 19.18 km^2 në të gjithë territorin e Bashkisë Lezhës. Pjesë të rëndësishme në territorin e Lezhës, nga pikëpamja e ujërave sipërfaqësore, zënë kanalet ujitëse.

Shtresat nëntokësore ujëmbajtëse ndodhen në akuferin e Lezhës. Sasia e ujit që mund të shfrytëzohet nga burimet ujore shkon në mbi 1000 l/sek. Këto ujëra nëntokësore përdoren për pirje, për t'u shpërndarë në sistemin e ujësjellësit, për qëllime teknologjike etj.

Nga të dhënat e marra nga ndërmarrja e ujësjellës-kanalizimeve në Bashkinë Lezhë rezulton se territori i bashkisë ka mbulim të mirë me shërbimin e ujësjellës-kanalizimeve (100 % dhe 93 %). Zona e qytetit e merr shërbimin nga UK Lezhë ndërsa njësitë administrative e marrin shërbimin nga puse shpimi.

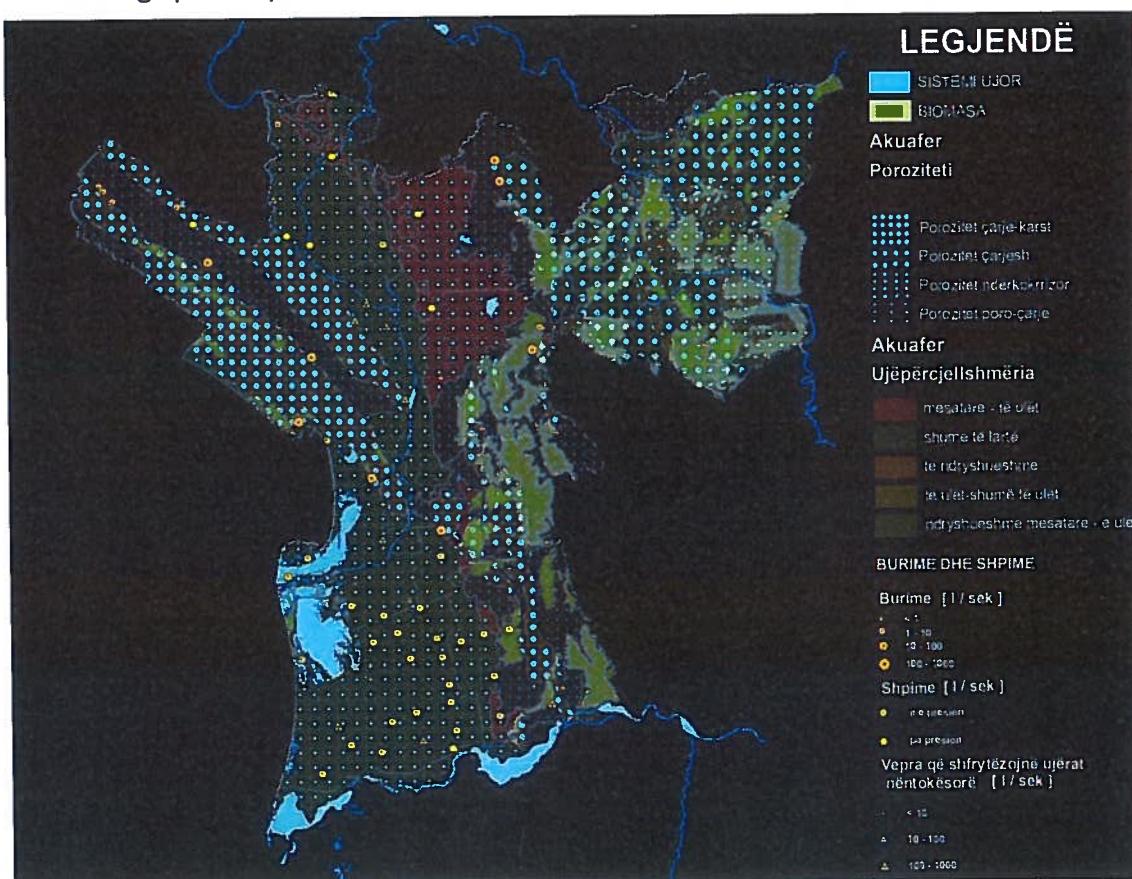
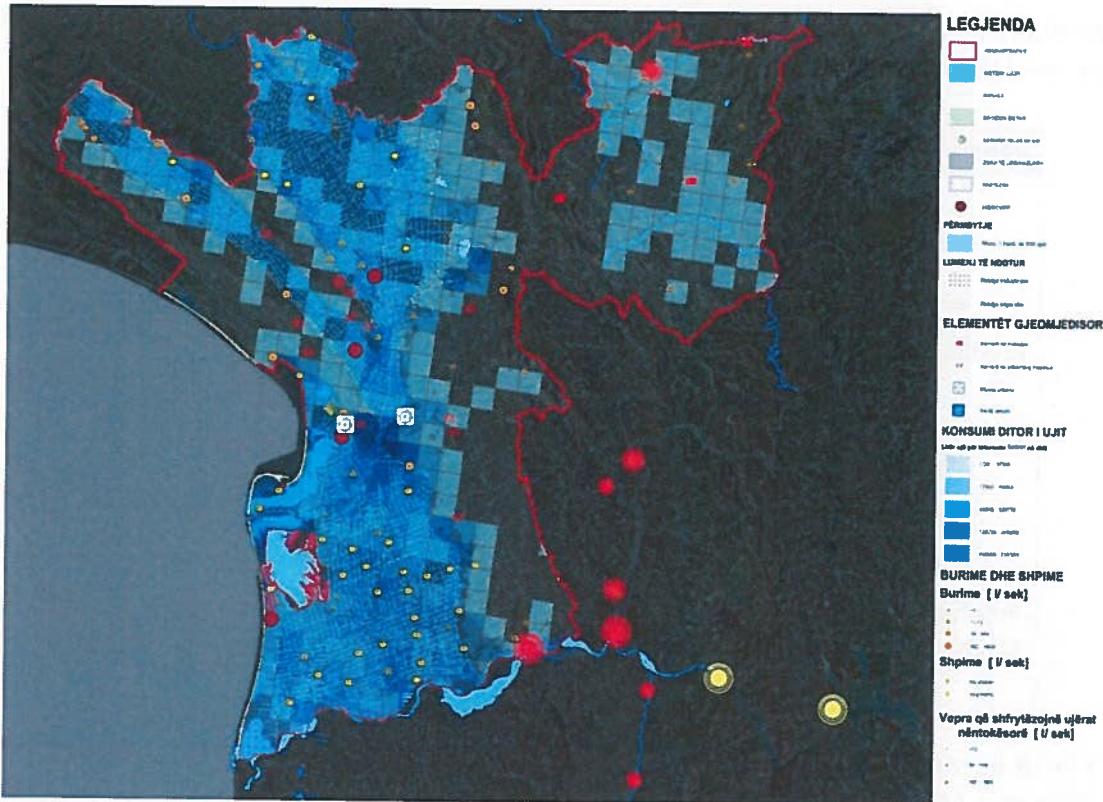

Figura 4.41 Fluksi i Ujit

Figura 4.42 Konsumi i ujít

Sistemi i furnizimit me ujë të pijshëm nga UK Lezhë merr ujë nga ujëmbledhësi i Lezhës. Sasia totale e ujit që shfrytëzohet për shërbimin e ujës jellësit në Bashkinë Lezhë është 30 l/sek. Për të llogaritur konsumin e ujit të pijshëm në nivel bashkie jemi mbështetur në të dhënrat e UK Lezhë dhe në të dhënrat e INSTAT, Censusi 2011 (Grid) për popullsinë dhe numrin e banorëve për çdo km² në të gjithë territorin e Bashkisë Lezhë. Konsumi mesatar i ujit të pijshëm për konsumatorët familjarë (banorë) është 100 litra/banorë/ditë.

4.2.11 Fluksi i ushqimit

Fluksi i ushqimit, analizon të dhënat për importin, prodhimin, përpunimin, konsumin, humbjen dhe eksportin e ushqimeve. Për sa i përket fluksit të ushqimit në Bashkinë Lezhë do të analizojmë të dhënat bujqësore dhe blegtorale, që prodhohen në territor, pasi zënë një peshë kryesore në fluksin e ushqimit. Importet realizohen në nivel kombëtar dhe nuk ka shifra të sakta për thithjen e tyre në nivel vendor. Të dhënat për përvitjen e produkteve bujqësore dhe blegtorale janë në nivel qarku. Në këtë rast, për të llogaritur fluksin e ushqimit mund të fokusohemi më tepër në të dhënat mbi produktet bujqësore dhe blegtorale si dhe infrastrukturat ndihmëse, siç janë pikat e grumbullimit dhe të përpunimit të këtyre produkteve, sasinë e produkteve që shkon në treg dhe sasinë e produkteve që shkon për eksport.

Sipas të dhënave nga Qendra e Transferimit të Teknologjive Bujqësore (QTTB) në territorin e Lezhë prodhohet një sasi e lartë e produkteve bujqësore dhe blegtorale, të cilat kanë ndikim në rang kombëtar e jo vetëm për territorin e kësaj bashkie.

Sipërfaqja totale e tokave bujqësore në Bashkinë Lezhë është 34.736 ha. Toka shumë e

përshtatshme për kultivimin e kulturave bujqësore e ka bërë Lezhën shumë të rëndësishme në nivel kombëtar për prodhimet bujqësore.

Tabela 4.19: Fluksi ushqimor në Bashkinë Lezhë (INSTAT, 2012)

Përbërës niveli I		Përbërës niveli II	Prodhimi
Prodhime bimore	Prodhimet e arave	Drithära (Ton)	28,965
		Perime (Ton)	24,620
		Patare (Ton)	3,557
		Fasule (Ton)	1,039
		Foragjere (Ton)	218,375
	Drurfrutor	Peme frutore (Ton)	2,063
		Ullinj (Ton)	1,079
		Agrume (Ton)	83
		Rrush gjithsej (Ton)	4482
Prodhimi Blegtoral	Prodhim Blegtoral	Qumësh (Ton)	34409
		Mish (Ton)	6064
		Lesh (Ton)	28
		Veze (000/kokrra)	7200
		Mjaltë (Ton)	58

Për të llogaritur fluksin e ushqimit janë përdorur të dhënat e INSTAT (prodhimet) dhe të dhënat e Ministrisë së Bujqësisë, (sasia që shkon në treg dhe eksport). Fluksi i ushqimit është realizuar vetëm për disa kultura, pasi të dhënat nuk janë të plota dhe nuk mund të kuptohen hyrjet dhe daljet. Siç mund të kuptojmë nga fluksi, hyrjet (prodhimet) janë më të larta se daljet (treg dhe eksport) sepse një pjesë e këtyre produkteve shkojnë për konsum vetjak, një sasi e caktuar është humbje dhe një pjesë tjetër shkon për shitje në mënyrë informale. Në disa raste vëmë re që sasia e produkteve që shkon në treg dhe eksport është shumë herë më e lartë se sasia që prodhohet, sepse burimi i të dhënave është i ndryshëm, prodhimet janë përcaktuara nga QTTB, ndërsa të dhënat për treg dhe eksport janë nga Ministria e Bujqësisë.

Tabela 4.20: Fermat në Bashkinë Lezhë (QTTB dhe MBZHRAU, 2014)

Njësia Administrative	Ferma gjithsej	Nga këto:			
		Ferma Bujqësore		Ferma Blegtorale	
	Nr.	Nr.	ha	Nr.	Ha
Zejmen	3207	1600	1951	1607	18833
Shënkoll	4510	2300	3022	2210	27390
Kolsh	1445	830	1365	615	11039
Shëngjin	2020	900	1308	1120	13315
Balldren	2977	1650	2917	1327	25925
Kallmet	2360	1350	1873	1010	16830
Blinisht	2326	1346	2579	980	20650
Dajç	3020	1620	2516	1400	36759
Ungrej	900	470	940	430	10532
Bashkia Lezhë	22765	12066	18471	10699	181273

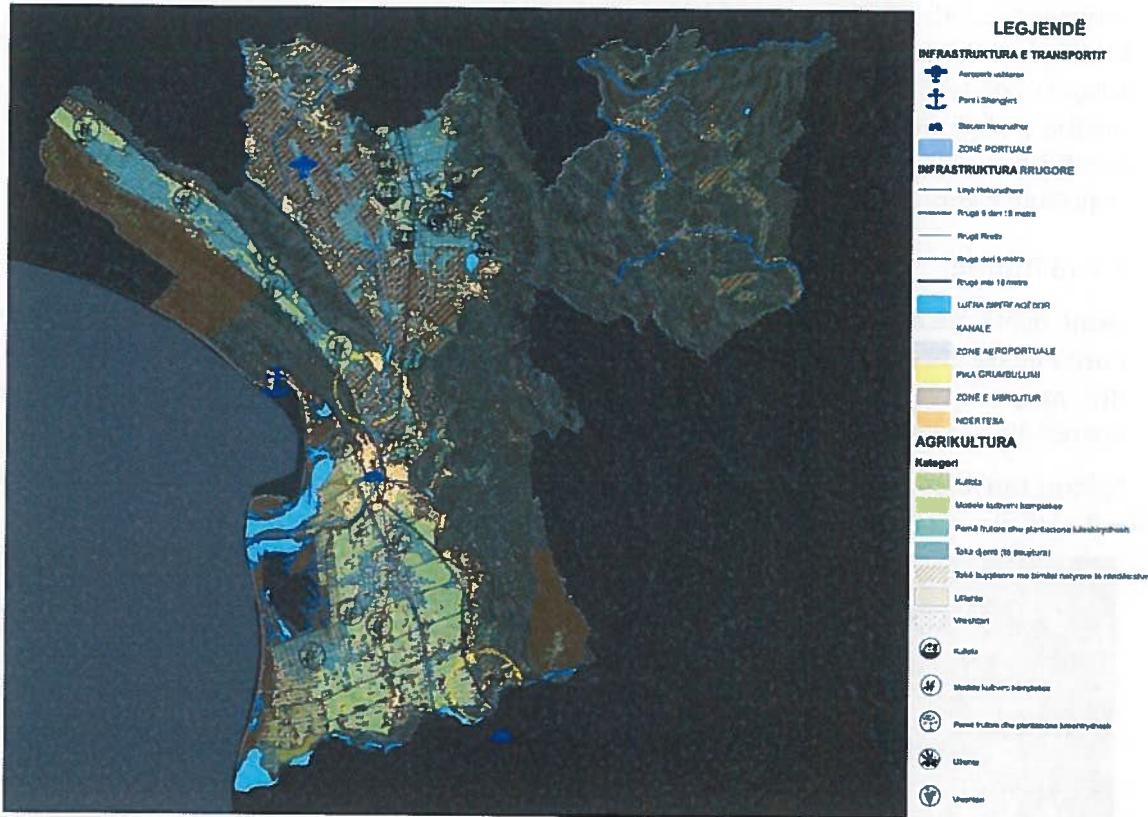

Figura4.43 Fluksi i Ushqimit

4.2.12 Fluksi i mbetjeve

Fluksi i mbetjeve analizon sasinë e mbetjeve që importohen, prodhohen, riciklohen dhe përpunohen. Shërbimi i grumbullimit të mbetjeve urbane ofrohet për territorin e qytetit (Bashkia Lezhë). Në territorin e Lezhës shërbimi ofrohet në nivel 80 – 100 %. Venddepozitimi i mbetjeve në Lezhë ndodhet jashtë territorit të bashkisë. Dukë qënë se kapacitetet e ketij landfilli ekzistues po shkojnë drejt limitit dhe nëpërputhje me direktivat e PKMM, propozohet ndërtimi i një landfill-i rajonal. Dy vendet e mundshme (të propozuara edhe nga vetë specialistët e bashkisë) janë: pranë fshatit Zhej dhe pranë Bërzanës.

Diferencimi i mbetjeve në burim nuk kryhet dhe rezulton në mungesë të riciklimit apo përpunimit të mbetjeve. Treguesi i mungesës së diferencimit të mbetjeve është edhe niveli i lartë i mbetjeve që importohen për t'u ricikluar nga kompanitë e riciklimit të vendosura në Shqipëri. Në vitin 2013 në Shqipëri janë importuar 207,690 ton mbetje dhe janë eksportuar vetëm 30,704 ton mbetje nga të cilat 35,055 ton janë mbetje të riciklueshme.

Sipas të dhënave të Ministrisë së Mjedisit (për lejet mjedisore), në territorin e bashkisë Lezhë operon vetëm një kompani riciklimi, për ujërat e ndotura (në zonën e Shëngjinit).

Për të llogaritur gjenerimin e mbetjeve bashkiakë në territorin e Bashkisë Lezhës, jemi mbështetur në metodologjinë e INSTAT për të dhënat e popullsisë në çdo km². Sasia mesatare e mbetjeve që gjeneron një person në ditë është 0.7 kg (qytete) dhe 0.4 kg (fshatra). Sasia më e madhe e mbetjeve të gjeneruara ndodh normalisht në zonat më të

populluara siç është qyteti i Lezhës. Sasia e mbetjeve të gjeneruar në këto, në zonën urbane, arrin vlera $1,745 - 5,085$ ton/mbetje për km^2 në vit.

Riciklimi i mbetjeve bashkiake (organike, druri, letre, kartoni, LD plastike, qelqi, produkte kauçuku) në territorin e bashkisë Lezhë është përafërsisht 78.6 %, ndër të cilat peshën më të madhe e zënë mbetjet organike me 47 %, 15 % plastika dhe 12 % letra. Procesi i riciklimit është i komplikuar për arsy se mbetjet nuk ndahan që në burim dhe nuk ka stimuj për realizimin e këtij procesi.

4.2.13 Turizmi

Lezhë është një nga një nga qarqet që zotëron potenciale të mëdha për zhvillimin e turizmit. Pozita gjeografike e favorshme, klima si dhe të gjitha asetat historike, kulturore, etnografike dhe natyrore, jepin mundësinë e zhvillimit jo vetëm të turizmit bregdetarë, por edhe atë historikë e natyrorë.

Sektori turistik, i cili, me zgjerimin e tij të shpejtë dhe të theksuar jo vetëm në nivel lokal por edhe në nivel kombëtar, ka më shumë premisa përgjenerim përfitimi dhe përpunësim.

Figura 4.44 Harta e potencialeve turistike

4.2.14 Përfundime

Analiza e metabolizmit tregon se si funksionon territori i bashkisë në lidhje me disa nga flukset kryesore të burimeve të tij, nga prodhimi deri në konsumim.

Në territorin e Bashkisë Lezhë energjia diellore është një potencial i pashfrytëzuar. Energjia diellore mund të përdoret kryesisht në mënyrë individuale nëpërmjet kolektorëve diellorë për ngrohjen e ujit dhe paneleve fotovoltaikë për prodhimin e energjisë elektrike por edhe nëpërmjet fermave diellore (centrale fotovoltaikë). Në këtë mënyrë ulet sasia e energjisë që shpenzohet aktualisht për ngrohje dhe konsum, që përftohet kryesisht nga energjia elektrike dhe drutë e zjarrit duke ulur ndjeshëm impaktin ndaj mjedisit.

Shpejtësia mesatare e erës në pjesën veriperëndimore arrin deri në 3.5 m/s, çka tregon për potencialin e prodhimit të energjisë duke përdorur erën si burim. Nëse të gjitha potencialet që ka Bashkia Lezhë për prodhimin e energjisë përdoren, siç janë energjitet e rrinovueshme, sasia e energjisë do të mbulojë një pjesë të mirë të nevojave që ka ky territor përfurnizim me energji. Gjithashtu, përdorimi i burimeve alternative mbron mjedisin dhe përdor burimet në mënyrë efikase. Shërbimi i furnizimit me ujë duhet të shtrihet në të gjithë territorin nën administrimin e Bashkisë Lezhë. Ky shërbim ofrohet më tepër në zonën urbane të bashkisë dhe sistemi i shpërndarjes është konvencional (rrjet tubacionesh), por mund të përdoren edhe puset për në zona të caktuara, në këtë mënyrë sigurohet edhe një mbulim më i mirë i shërbimit të furnizimit me ujë të pijshëm. Konsumi maksimal i ujit në bashkinë Lezhë shkon nga 248900-726300 litër për km² në ditë.

Duke pasur parasysh këtë potencial që ka Bashkia Lezhë përfshin e ujit, duhet që shërbimi i furnizimit me ujë të ofrohet në të gjithë territorin.

Nga fluksi i ushqimit mund të kuptojmë që Lezha është e specializuar në prodhimin e foragjerëve, perimeve, drithërave, rrush, vreshtarisë, ullishtave dhe pemë frutore. Territori i Lezhës ka sipërfaqe të konsiderueshme natyrore të cilat janë potencial përmblidjen e drufrutorëve, duke rritur kështu prodhimin e këtyre kulturave bujqësore. Duke iu referuar edhe Ministrisë së Bujqësisë, Zhvillimit Rural dhe Administrimit të Ujërave, kulturat më të përshtatshme për Lezhën janë: ullinjtë, vreshtat dhe pemët frutore. Kulturat blegtorale me prodhimin më të lartë janë qumështi, mish dhe vezët.

Duhet që mbetjet të diferencohen patjetër që në burim ose në qendrën e përgjedhjes eventualisht e integruar brenda ven depozitimit; në këtë mënyrë do të ketë një nivel më të lartë riciklimi. Për këtë pushteti vendor duhet të përdorë stimuj që nxisin procesin e diferençimit të mbetjeve që në burim. Shërbimi i grumbullimit të mbetjeve duhet të ofrohet në të gjithë territorin e Bashkisë Lezhë dhe jo vetëm në disa qendra urbane.

SEKSIONI 5: TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN (ALTERNATIVA "0")

5.1 Toka

Përdorimi i tokës bujqësore dhe pyjeve

Në qofte se Plani nuk adaptohet, vëllimi i përdorimit aktual të tokës bujqësore dhe pyjeve do të mbetet në nivelin aktual. Infrastruktura përkatëse nuk do të rikonstruktohet apo ndërtohet mbi bazën e një analize të nevojave dhe mundësive, prandaj krijimi i kësaj infrastrukturë mund të jetë i paplanifikuar, gjë e cila do të ketë një efekt negativ në përdorimin aktual të hapësirës, si dhe në vëllimin e përdorimit aktual tokës bujqësore dhe pyjeve.

Përdorimi i burimeve natyrore

Në qoftë se Plani nuk adaptohet, infrastruktura përkatëse nuk do të ndërtohet apo modernizohet në mënyre të tille që dheu i gërmuar dhe mbetjet nga ndërtimet të trajtohen, në mënyre që shumica e tyre të ripërdoret në një kantier ndërtimi të infrastrukturës apo të riciklohet në materiale ndërtimi. Ndërhyrjet infrastrukturore të paplanifikuara apo të rastit, pengojnë gjithashtu përdorimin e sasive të mëdha të materialeve të ndërtimit të prodhua nga riciklimi i këtyre materialeve në kantieret e tjera të ndërtimit apo nga përpunimi i llojeve të tjera të mbetjeve të cilat përdoren për të prodhuar materiale ndërtimi të cilësisë së njëjtë me materialet e ndërtimit që merren direkt nga burimet natyrore.

Ndonëse pa planin, ndryshme pritet të ndodhin (pra konvertimi i tokës nga një kategori në një tjetër) bazuar në parashikimet e Planit të Përgjithshëm Kombëtar (draft) dhe PINS Bregdeti (draft). Janë disa korridore të rëndësishme të parashikuara të kalojnë në territorin e Bashkisë Lezhë:

- Korridori i Gjelbër (Realizimi i lidhjes midis Malit te Zi dhe Greqisë nga Hani i Hotit në Shkodër dhe Gjirokastër përmes pikës kufitare Kakavija, me një gjatësi prej 405 km);
- Korridori Blu (rrugë bregdetare turistike me impakt të ulët mjedisor, që lidh lokalitetet e bregdetit: Velipojë – Shëngjin, Shëngjin – Patok, Patok – Durrës, Durrës – Divjakë, Divjakë – Seman, Seman – Vlorë, Vlorë – Dhërmi, Dhërmi – Sarandë, Sarandë – Butrint).
- Rruga e Kombit (Durrës-Kukës-Prishtinë-Nish). Si një nga korridoret me ndikim më të lartë në rajon për shkak të lidhjes përmes Prishtinës me korridorin X-të dhe Serbinë.

Në territorin e bashkive Lezhë do të kalojnë gjithashtu korridoret e mëposhtme energjetike:

- IAP- Ionian Adriatic Pipeline do të kalojë në pjesën perëndimore të Shqipërisë, nga Fieri në Shkodër për të furnizuar Malin e Zi, Bosnjën e Kroacisë;
- IAP-KOSOVË. IAP degëzohet në rajonin Shkodër- Lezhë, për të furnizuar Kosovën nëpërmjet Kukësit duke realizuar Unazën Perëndimore të Ballkanit Western Balkan Rings (WBR).

5.2 Ajri

Në qofte se Plani nuk adaptohet, infrastruktura përkatëse, duke marre parasysh rritjen e parashikuar të disa sektorëve specifike, si transporti (veçanërisht ai rrugor) dhe industria, nuk do të planifikohet dhe rregullohet në mënyre që të eliminoje dyndjet dhe bllokimet në rrugë, të cilat pengojnë trafikun e qetë dhe me barrë më të vogël ndaj mjedisit apo të eliminojë shkarkimet e pakontrolluara në ajër prej impianteve industriale.

Pavarësisht nga fakti se kontributi më i madh në arritjen e objektivit mjedisor në lidhje me tavanin e emetimeve të ndotësve nga ndërhyrjet infrastrukturore pritet të vije nga sektori i transportit, dhe me konkretisht nga përdorimi i automjeteve me më shume eficence energetike, trafiku i çorganizuar dhe kongjestuar i rrjetit rrugor zhbën të gjitha efektet e përdorimit të automjeteve të prodhuar në përputhje me standardet teknike. Pavarësisht automjeteve të përmirësuara teknikisht, bllokimet e trafikut në rrjetin rrugor dhe shpejtësia e udhëtimit, e reduktuar gjithnjë e me shume në qendrat urbane, do të sillte si pasoje tejkalimin e maksimumit të emetimeve të ndotësve, sidomos të NOx dhe CO.

Përmirësimi i cilësisë së ajrit të ambientit në zonat urbane dhe arritja e standardeve të përshkruara në lidhje me cilësinë e ajrit të ambientit janë objektivat kryesore të cilat bazohen në masat për mbrojtjen e mjedisit në Plan.

Në qofte se Plani nuk adaptohet, infrastruktura përkatëse nuk do të planifikohet dhe rregullohet dhe në ketë mënyrë nuk do të mundësohet ulja e nivelit të emetimit të ndotësve që kontribuojnë në shfaqjen e grimave PM₁₀ dhe PM_{2.5}. Kështu që nuk do të realizohet objektivi i përcaktuar mjedisor në lidhje me cilësinë e ajrit deri në vitin 2020.

5.3 Faktorët Klimatike

5.3.1 Përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike

Në qofte se Plani nuk adaptohet, zbatimi i masave për të reduktuar ndjeshmérinë e infrastrukturës ndaj ndryshimeve klimatike nuk do të trajtohet në mënyre sistematike gjatë planifikimit dhe rregullimit. Theksi kryesor është vendosur në reduktimin e ndjeshmërisë ndaj përbrytjeve, bores dhe ngricave. Çdo ndërtim i ri apo rikonstruksion i infrastrukturës duhet të analizohet në lidhje me ndjeshmérinë e tij ndaj fenomeneve ekstreme të motit, ndërsa kostot financiare të dëmtimit të mundshëm të infrastrukturës duhet të vlerësohen paraprakisht. Bazuar në analizën e ndjeshmërisë së infrastrukturës ndaj fenomeneve ekstreme të motit, duhet të planifikohen masa të qëndrueshme për të reduktuar efektet negative të ndryshimeve klimatike në infrastrukturë në nivele ekonomikisht dhe shoqërisht të pranueshme.

Në mungese të politikave, investimeve në infrastruktura mbrojtëse dhe të menaxhimit të fragmentuar të burimeve natyrore në pelljet ujëmbledhëse, do të kenë efekte negative si: (i) humbje në token bujqësore dhe në disa territore të banuara afër bregdetit/në ultësirë; (ii) rritje e presionit ndaj qendrave urbane për strehim, punësim dhe infrastruktura; (iii) tendencia për të lëvizur më në thellësi të *hinterland*-it malor, por kushtet e vështira gjeografike dhe klimatike, si dhe mungesa e masave institucionale ndaj efekteve të ndryshimit klimatik, do të frenojnë dëshirën që këto zhvendosje të

ndodhin në mase dhe të organizuara. Si rezultat, zhvendosjet sporadike do të fragmentojnë më tej territorin duke rrezikuar burimet me të vlershme që do të pakësohen gjithnjë e më shumë. Njerëzit do të zgjedhin të vendosen në zonat më lehtësisht të arritshme dhe me burime më lehtësisht të vjelshme.

5.3.2 Masat zbutëse ndaj ndryshimeve klimatike

Në qoftë se Plani nuk adaptohet, infrastruktura përkatëse, duke marre parasysh rritjen e parashikuar të disa sektorëve specifike, si transporti (veçanërisht ai rrugor) dhe industria, nuk do të planifikohet dhe rregullohet në mënyre që të eliminoje dyndjet dhe bllokimet në rrugë, të cilat pengojnë trafikun e qete dhe me barre më të vogël ndaj mjedisit apo të eliminoje shkarkimet e pakontrolluara në ajër prej impianteve industriale. Zbatimi i masave për zbutjen e ndryshimeve klimatike duke ulur emetimet e gazit serre në sektorët që mbulon Vendimi Nr. 406/2009/KE do të jetë dukshëm në rrezik.

Edhe në rastin e emisioneve të gazrave me efekt serre, kontributi më i madh në arritjen e objektivit mjedisor në lidhje me tavanin e emetimeve të ndotësve nga ndërhyrjet infrastrukturore pritet të vije nga sektori i transportit, dhe me konkretisht nga përdorimi i automjeteve me më shume eficencë energjetike. Megjithatë, trafiku i çorganizuar dhe i kongjestuar i rrjetit rrugor zhbën të gjitha efektet e përdorimit të automjeteve të prodhua në përputhje me standarde teknike. Pavarësisht automjeteve të përmirësuara teknikisht, bllokimet e trafikut në rrjetin rrugor dhe shpejtësia e udhëtimit e reduktuar gjithnjë e më shume në qendrat urbane, do të sillte si pasoje tejkalimin e maksimumit të emetimeve të gazrave me efekt serre të përcaktuara deri në vitin 2020.

5.4 Uji

Në qoftë se Plani nuk adaptohet, infrastruktura dhe politika përkatëse nuk do të planifikohet dhe rregullohet në mënyre gjithëpërfshirëse. Infrastruktura nuk do të rikonstruktohet apo ndërtohet mbi bazën e një analize të nevojave dhe mundësive. Prandaj, ndërtimi i infrastrukturës së re mund të mos marrë në konsideratë karakteristikat ekzistuese natyrore (sipërfaqet mbrojtëse, përshkueshmërinë e tokës dhe ndikimin në cilësinë e ujerave nëntokësore, etj.).

Rreziku i aksidenteve që përfshijnë rrjedhje të cilat ndikojnë në statusin kimik të ujerave sipërfaqësore dhe nëntokësore është dukshëm më i madh në sektorin e transportit. Plani parashikon edhe rivitalizimin e transportit hekurudhor. Në qoftë se Plani nuk adaptohet, transporti i mallrave me i shp është në infrastrukturën rrugore, do të rrisë mundësinë e ndotjes për shkak të aksidenteve që përfshijnë rrjedhje të substancave të rrezikshme.

5.5 Biodiversiteti

Me adaptimin e Planit, infrastruktura përkatëse do të planifikohet dhe rregullohet në mënyre gjithëpërfshirëse. Infrastruktura do të rikonstruktohet apo ndërtohet mbi bazën e një analize të nevojave dhe mundësive. Për shkaqet e sipërpërmendura, infrastruktura do të planifikohet, që do të thotë gjithashtu më pak nevoje për të kryer ndërhyrje të reja infrastrukturore. Si rezultat, hapësira nuk do të fragmentohet në

mënyrë të panevojshme dhe nuk do të preken rrugët migratore të kafshëve të egra. Masat e aktiviteteve të Planit duhet të përfshije krijimin e kalimeve të përshtatshme për kafshët e egra nëse fragmentet ekzistuese provojnë se janë të papërshtatshme apo të pakalueshme (vendkalimet janë penguar nga gardhet ose vdekshmëria e kafshëve në rruge është rritur). Nëse masat e Planit nuk zbatohen, vdekshmëria e kafshëve në rruge dhe lidhjet midis popullatave mund të përkeqësohen, gjë e cila mund të ndikoje në biodiversitetin e zonave përkatëse.

Masat e parashikuara përfshijnë masa për të reduktuar nivelin e zhurmës në mjedisin natyror, të cilat do të kenë një ndikim lokal pozitiv të përhershëm të kafshët e egra. Nëse masat nuk zbatohen, zhurma në mjedisin natyror do të rritet për shkak të ndërhyrjeve infrastrukturore të pakontrolluara dhe të paplanifikuara.

5.6 Mbetjet

Sektori i grumbullimit/trajtimit/riciklimit të mbetjeve është një ndër sektorët më problematike në Bashkinë Lezhë, për vetë natyrën e tij ndërlidhëse me një sërë sektorësh të tjera (ajri, toka, uji, shëndeti etj.). Aktualisht ky sektor ka një sërë problematikash, të cilat kanë gjetur reflektim dhe adresim në Plan.

Këto problematika përfshijnë: praninë e zonave të ndotura të njohura si Hot-Spote që akoma nuk janë sistemuar; vend depozitime të hapura (të ligjshme dhe të paligjshme), kapacitet i pamjaftueshëm i landfileve ekzistues apo mungesa e tyre aty ku duhet, menaxhimi i mbetjeve është akoma në nivele të ulëta; mbetjet inerte, mbetjet e rrezikshme, mbetjet spitalore dhe mbetjet e kafshëve nuk trajtohen sipas kërkësave ligjore; mungesa e landfileve për mbetjet e rrezikshme; ndarja në burim e mbetjeve/riciklimi akoma nuk praktikohet. Kuadri ligjor, megjithëse i përgjigjet kërkësave të BE-së, nuk mund të ndryshoje realitetin për shkak të mungesës në investime.

Nëse Plani nuk adoptohet kjo situatë jo vetëm që do të vijoje të mbetet problematike, por do të përkeqësohet me tej për shkak të zhvillimeve të pakontrolluara në të gjithë sektorët përfshire edhe planifikimin hapësinor/urban.

5.7 Zhurma

Skenari “mos bez asgjë” nuk përfshin asnjë ndërhyrje infrastrukturore, me përjashtim të ruajtjes së gjendjes ekzistuese. Nëse aktivitetet e parashikuara në Plan nuk zbatohen apo përfshihen në programet e detajuara të masave për zvogëlimin e ndotjes nga zhurma, niveli i zhurmës do të rritet, veçanërisht më shume për shkak të zhvillimeve të pakontrolluara infrastrukturore. Prandaj, objektivi i arritjes së standardit të BE-së mbi zhurmën (LAeq/ditën në 55dB (A) dhe LAeq/natën në 45 dB (A)) nuk do të realizohet.

Politikat dhe aktivitetet infrastrukturore të parashikuara në Plan do të sigurojnë kohezion, efikasitet dhe qëndrueshmëri, dhe rritjen e përfitimeve për përdoruesit e kësaj infrastrukturë. Nëse masat e politikave të Plani nuk zbatohen, eksposimi i banoreve ndaj zhurmës do të rritet. Në përputhje me legjislacionin shqiptar dhe direktivat e BE-së, menaxheret e burimeve individuale të zhurmës duhet të rehabilitojnë

zonat me ndotje akustike të tepërt. Megjithatë, përmirësimet e efektshme të mjedisit mund të kryhen vetëm nëpërmjet masave të kombinuara, logistike dhe organizative.

5.8 Popullsia dhe asetet materiale

Pavarësisht nga disa investime të fundit në rrjetin e rrugëve lokale dhe rajonale, cilësia e infrastrukturës së transportit në bashkinë Lezhë mbetet e ulet dhe ka dallime të konsiderueshme rajonale në aspektin e qasjes ndaj tregjeve dhe shërbimeve themelore. Cilësia e ofrimit të shërbimeve në zonat rurale është ende e ulet dhe pjesa me pak e pasur e popullatës ka qasje të kufizuar në shërbimet sociale, veçanërisht shëndetësi dhe arsim. Kufizimet e transportit publik dhe kostot e larta ndikojnë në lëvizshmërinë e njerëzve dhe qasjen ndaj mundësive (d.m.th. të punësimit) jashtë fshatrave. Menaxhimi i vazduhar i aseteve, mirëmbajtja rutine e rrugëve dhe qasja më e besueshme në transportin publik mund të zgjedhje shpenzimet dhe të sjellë përfitime të rëndësishme njësoj si për familjet, fermerët dhe firmat.

Edhe pse shkalla e aksidenteve fatale është në rënien (kjo shkalle është pothuajse përgjysmuar gjatë dekadës së fundit), siguria rrugore është një problem i madh social dhe i shëndetit publik. Qeveria është fokusuar në zbatimin e ligjeve dhe rregulloreve të sigurisë rrugore, në vend që t'i japë vëmendje auditimeve të sigurisë dhe përmirësimit të pikave të errëta, inkorporimit të standardeve të sigurisë në projektimin dhe ndërtimin e infrastrukturës, si dhe rritjes së ndërgjegjësimit të publikut.

Në qoftë se Plani nuk do të adaptohet dhe masat nuk do të zbatohen, aksesueshmeria do të mbetet një shqetësim i rëndësishëm, dhe çështjet e sigurisë do të vazhdojnë të jenë një problem serioz. Si pasoje nuk priten efekte pozitive në mënyrën dhe kushtet e jetesës në qendrat e banuara.

5.9 Trashëgimia Kulturore

Në qoftë se Plani nuk adaptohet dhe nuk zbatohen aktivitetet infrastrukturore, integriteti dhe karakteristikat e zonave dhe njësive të trashëgimisë kulturore, sidomos të peizazheve kulturore, peizazheve historike, zonave të trashëgimisë urbane dhe zonave të tyre të ndikimit, dhe vendeve arkeologjike, do të ruhen në një mase më të madhe. Nga ana tjetër, zhvillimi i infrastrukturës dhe politikave përkatëse nuk do të planifikohet dhe rregullohet në mënyre gjithëpërfshirëse, dhe infrastruktura nuk do të rikonstruktohet apo ndërtohet mbi bazën e një analize të nevojave dhe mundësive. Prandaj zhvillimet e paplanifikuara do të kenë një efekt negativ në trashëgiminë kulturore.

5.10 Peizazhi

Në qoftë se Plani nuk adaptohet dhe aktivitetet infrastrukturore nuk zbatohen, integriteti dhe tiparet e peizazheve të jashtëzakonshëm dhe zonave të peizazhit me karakteristika të dallueshme në nivel kombëtar, do të ruhen. Imazhi i peizazheve me cilësi të larta i zonave të ruajtura mire dhe me elemente të rëndësishëm kulturor, do të ruhet. Nga ana tjetër, zhvillimi i infrastrukturës dhe politikave përkatëse nuk do të planifikohet dhe rregullohet në mënyre gjithëpërfshirëse, dhe infrastruktura nuk do të rikonstruktohet apo ndërtohet mbi

bazën e një analize të nevojave dhe mundësive. Prandaj zhvillimet e paplanifikuara do të ndikojnë në mënyre të konsiderueshme në degradimin e peizazhit.

SEKSIONI 6: BAZA PËR PËRGATITJEN E VLERËSIMIT MJEDISOR

6.1 Përcaktimi i Objektivave Mjedisore

Bazuar në analizën e gjendjes ekzistuese të mjedisit, në ndikimet potenciale që mund të shkaktohen në mjedis nga aktivitetet e parashikuara në PPV dhe në detyrimet të specifikuara në konventat e ratifikuara dhe në direktivat respektive të BE-së, raporti i VSM-së përcakton sektorët më të rëndësishëm mjedisore dhe objektivat mjedisore si më poshtë:

➤ Toka

Objektiva Mjedisore 1 (OM 1): Garantimi i menaxhimit dhe përdorimit të qëndrueshëm të tokës dhe mbrojtja e saj.

Objektiva Mjedisore 2 (OM 2): Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore, duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të riciklueshme nga mbetjet që gjenerohen gjatë ndërtimit/reabilitimit të infrastrukturës.

➤ Ajri

Objektiva Mjedisore 3 (OM 3): Garantimi i arritjes së objektivave afatgjata për sasitë vjetore të shkarkimeve të ndotësve, për të arritur përputhshmërinë me kufijtë maksimale të lejueshëm nga BE për shkarkimet e ndotësve atmosferike.

➤ Faktorët klimatike

Objektiva Mjedisore 4 (OM 4): Adoptimi i infrastrukturës në përgjigje të ndryshimeve klimatike dhe reduktimi i sasive vjetore të emetimeve të gazeve serë në nivelet e përcaktuara në SKZHI II.

➤ Uji

Objektiva Mjedisore 5 (OM 5): Kufizimi i efekteve negative mbi ujerat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujerat e njelmit, ujerat bregdetare dhe burimet e ujit të pijshëm.

➤ Mjedisi natyror

Objektiva Mjedisore 6 (OM 6): Garantimi i kohezionit të popullatave dhe mbrojtjes se biodiversitetit.

Objektiva Mjedisore 7 (OM 7): Ruajtja e zonave që kanë një status të veçante mbrojtjeje, prej aktiviteteve me ndikime të konsiderueshme.

➤ *Mbetjet*

Objektiva Mjedisore 8 (OM 8): Kompletimi tèresor i infrastrukturës se landfileve e incineratoreve dhe njëkohësisht reduktim i sasisë së depozitimit të mbetjeve në landfill nëpërmjet proceseve të reduktimit dhe rritjes së riciklimit e ripërdorimit.

➤ *Zhurma*

Objektiva Mjedisore 9 (OM 9): Reduktimi i ndotjes se zhurmës/akustike dhe përafrimi me nivelet e rekomanduara nga BE dhe OSH.

➤ *Popullsia dhe asetat materiale*

Objektiva Mjedisore 10 (OM 10): Përmirësimi i kohezionit social, sigurisë së jetesës dhe lëvizshmërisë së qëndrueshme.

➤ *Trashëgimia Kulturore*

Objektiva Mjedisore 11 (OM 11): Ruajtja e shtrirjes, përbajtjes dhe veçorive të zonave dhe strukturave të trashëgimisë kulturore.

➤ *Peizazhi*

Objektiva Mjedisore 12 (OM 12): Garantimi i ruajtjes së peizazheve të veçanta dhe zonave peizazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar dhe krijimi i një imazhi peizazhi me cilësi të lartë.

Shpjegimi i përcaktimit të objektivave mjedisore jepet në seksionet në vijim.

6.1.1 Detyrimet e specifikuara në konventat e ratifikuara dhe në direktivat respektive të BE-së, si dhe në dokumentet strategjike të Shqipërisë

Për të përcaktuar objektivat e rëndësishme specifike, janë përdorur detyrimet e specifikuara në konventat e ratifikuara dhe në direktivat respektive të BE-së, si dhe në dokumentet strategjike të Shqipërisë. Lidhja mes sektorëve të mjedisit dhe objektivave mjedisore si dhe dokumentet përkatës të planeve, programeve apo politikave mjedisore janë paraqitur në tabelën më poshtë:

Tabela 6.1- Lidhja mes sektorëve të mjedisit dhe objektivave mjedisore si dhe dokumentet përkatës të planeve, programeve apo politikave mjedisore

Dokumenti	Qellimi i dhe objektiva	Lidhja me sektorin përkatës të mjedisit	Lidhja me objektivat mjedisore
Strategjia Mbrotijen e Tokës – COM (2006)231. Referenca në Shqipëri gjendet në Ligjin nr. 10431 datë 9.6.2011 “Për Mbrotjen e Mjedisit” (neni 18); tematike për hartimi i Direktivës që përcaktton kuaadrin për mbrojtjen e tokës dhe amendon Direktiven 2004/35/EC. Strategjia merr në konsideratë një sërë funksionesh, diversitetin dhe kompleksitetin e tokës si dhe një sërë procesesh degradimi të cilave ajo (toka) u nënshtronhet.	Duhen marrë në konsideratë pozitat mbi të cilat është bazuar hartimi i Direktivës që përcaktton kuaadrin për mbrojtjen e tokës dhe amendon Direktiven 2004/35/EC. Strategjia merr në konsideratë një sërë funksionesh, diversitetin dhe kompleksitetin e tokës si dhe një sërë procesesh degradimi të cilave ajo (toka) u nënshtronhet.	Toka	OM 1

- Objektiiv strategjik është mbrojtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i tokës, bazuar në parimet e mëposhtme udhëzuese;
- parandalimi i degradimit të mëtejshëm dhe ruajtja e funksioneve të tokës kur toka përdoret dhe kur funksionet e tokës shfrytëzohen, si dhe kur toka shërben si njës përfshirë e aktivitetit të njeriut apo fenomeneve mjedisore;
- Rikthimi i tokës se degraduar në një nivel funksionaliteti konsistent të paktën me përdorimin aktual apo të synuar, duke pasur parasysh kostot e restaurimit të tokës.

Dokumenti	Qëllimi dhe objektiva	Lidhja me sektorin përkatës të mjedisit	Lidhja me objektivat mjedisore
<p>Direktiva 2008/50/EC mbi cilësinë e ajrit dhe për ajër me të pastër për Evropen.</p> <p>Direktiva 2004/107/CE lidhur me arsenikun, kadmiumin, merkurin, nikelin dhe hidrokarburet aromatike policiklike në ajrin e mjedisit. Shqipëria i ka përafrau plotësisht këto direktiva përmes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ligjet nr. 162/2014, datë 12.04.2014 "Për mbrojtjen e cilësisë së ajrit të mjedisit" dhe - VKM nr. 594, datë 10.09.2014 " Për miratimin e Strategjisë Kombëtare të Cilësisë së Ajrit. 	<p>Direktiva 2008/50/EC përcaktion masat që synojnë si vijon: Përkufizimin dhe përcaktimin e objektivave për cilësi të ajrit të ambientit hartuar në mënyrë të tillë që shmangin, parandalojnë apo reduktojnë efektet e dëmshme në shëndetin e njerëzve dhe në mjedisin në tërësi;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Përllogaritjen e cilësisë së ajrit të ambientit në Vendet Anëtare me baze metoda dhe kriterë të përbashkëta; 2. Sigurimin e informacionit mbi cilësinë e ajrit të ambientit në mënyre që të ndihmojë luftën kundër ndotjes dhe shqetësimit të ajrit dhe të monitorojë prijet dhe përmirësimet që vijnë si rezultat i masave kombëtare dhe të Komunitetit; 3. Garantimin e informacioni të tillë mbi cilësinë e ajrit do t'i behet i disponueshem publikut; 4. Mirëmbajtjen e cilësisë së ajrit atje ku është e mirë dhe përmirësimin e saj në raste të tjera; 5. Nxitjen e rritjes së bashkëpunimit midis Vendeve anëtare për reduktimin e ndotjes se ajrit. <p>Objektivat e Direktivës 2004/107/CE janë:</p> <p>(a) - të përcaktojë një vlerë të synuar për përqendrimin e arsenikut, kadmiumit, nikelin dhe benzo (a) pirenit në ajrin e ambientit me qellim shmangjen, parandalimin ose reduktimin e efekteve të dëmshme të arsenikut, kadmiumit, nikelin dhe hidrokarbureve policiklike aromatike në shëndetin e njeriut dhe në mjesid si një i tërë;</p> <p>(b)- të sigurojnë, në lidhje me arsenikun, kadmiumin, nikelin dhe hidrokarburet policiklike aromatike, që cilësia e ajrit të ambientit është ruajtur atje ku ajo është e mire dhe është përmirësuar në raste të tjera;</p>	Ajri	OM 3

Dokumenti	Qëllimi dhe objektiva	Lidhja me sektorin përkatës të mjedisit	Lidhja me objektivat mjedisore
	<p>(c) - të përcaktoje metodat e përbashkëta dhe kriteret për vlerësimin e përqendrimeve të arsenikut, kadmiumit, nikelit dhe hidrokarbureve policiklike aromatike në ajrin e ambientit si dhe për depozitimin e arsenikut, kadmiumit, merkurit, nikelit dhe hidrokarbureve policiklike aromatike;</p> <p>(d) - të sigurojë që informacioni i duhur mbi përqendrimet e arsenikut, kadmiumit, merkurit, nikelit dhe hidrokarbureve policiklike aromatike në ajrin e ambientit si dhe mbi depozitimet e arsenikut, kadmiumit, merkurit, nikelit dhe hidrokarbureve policiklike aromatike është marre dhe të siguroje se ajo është vënë në dispozicion të publikut.</p> <p>SKZHI II përcakton objektivat për nivelet e emetimeve në ajër si më poshtë: për NO_x – 40 $\mu\text{/m}^3$, për PM_{10} - 40 $\mu\text{/m}^3$, për $\text{PM}_{2,5}$ – 25 g/m^3 dhe SO_2 - 125 $\mu\text{/m}^3$.</p>		
Strategjia e BE për adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike (COM (2013) 216 final).	<p>Objektiva e përgjithshme e Strategjisë së BE për adaptimin është të kontribuoje në një Evropë më elastike ndaj klimës. Kjo do të thotë rritjen e punës përgatitore dhe të kapacitetit për t'ju përgjigjur ndikimeve nga ndryshimet klimatike në nivel lokal, rajonal dhe kombëtar, duke zhvilluar një përafim logjik dhe duke përmirësuar koordinimin.</p> <p>Shqipëria ka ratifikuar Konventën e Vjenës dhe Protokollin e Montrealit, në Tetor 1999, si dhe është anëtare e Konventës Kuadër të Kombave të Bashkuara mbi Ndryshimet Klimatike (UNFCCC), që nga Janari 1995. Shqipëria ka përgatitur dy Komunikime Kombëtare në 2002 dhe 2009, si dhe ka finalizuar me sukses vëtyverësinin për përgatitjen e Komunikimit të Tretë Kombëtar të UNFCCC.</p>	Faktorët klimatike	OM 4

Dokumenti	Qëllimi dhe objektiva	Lidhja me sektorin përkatës të mjedisit	Lidhja me mëdisorë
	Në vitin 2016 është parashikuar të përfundoje hartimi i Strategjisë Kombëtare dhe Planit Kombëtar të Vëprimit për Ndryshimet Klimatike, me kohëzgjatje 2016-2030.		
Vendimi 406/2009/EC përpjekjet e Shteteve Anëtare të zvogëlojnë emetimet e gazeve "sere" që t'i plotësojnë detyrimet e Komunitetit përvogësimin e gazeve sere deri me 2020	<p>Vendimi 406/2009/EC përcakton kontributin minimal të vendeve anëtare për të arritur detyrimin përvogësimin e emetimit të gazeve "sere" përi periudhën nga 2013 deri në 2020 për emetimet e gazeve "sere" që mbulohen nga ky vendim si dhe rregullat përrarritjen e këtyre kontributeve dhe vlerësimin e tyre.</p> <p>Angazhimi për reduktimin e emetimeve të gazeve "sere" i referohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - emetimeve nga përdorimi i lendeve djegëse në shtëpi dhe në sektorin e shërbimeve; - emetimeve nga përdorimi i lendeve djegëse në sektorin e transportit; - emetimeve nga përdorimi i lendeve djegëse në sektorin e ndërmarrjet e vogla dhe të mesme dhe në sektorin e energjisë; - emetimet që çlrohen nga sektori i energjisë; - emetimet nga proceset industriale; - përdorimi i tretësve dhe produkteve të tjera; - emetimet nga bujqësia; - emetimet nga administrimi i mbetjeve. <p>Shqipëria akoma nuk e ka transpozuar ketë vendim, është parashikuar të behet në vitin 2018. Pra bie brenda afateve kohore të realizimit të Planit, kështu që dispozitat e këtij vendimi lidhur me faktorët klimatike, duhet të adresohen përpara në kohe. Për më tepër, SKZHI-II përcaktion kufijtë e synuar për emetimet e gazeve "sere" në 2020 si më poshtë:</p>	Faktorët klimatike	OM 4

Dokumenti	Qëllimi dhe objektiva	Lidhja me sektorin përkatës të mjedisit	Lidhja me objektivat mjedisore
	<ul style="list-style-type: none"> - Një reduktim i synuar prej 8% i GHG-vës krasuar me skenarin baze²¹ dhe - Një reduktim i synuar prej 40% në sasinë e HCFC-vë (hidroklorfluorkarbon). 		
Direktiva 2000/60/EC (Direktiva Kuadër e Ujit) (transpozuar në legjisacionin shqiptar përmes VKM nr. 246, datë 30.04.2014. "Për përcaktimin e normave të cilësisë së mjedisit për ujerat sipërfaqësore")	<p>Direktiva përcakton masat përrarrjen e objektivit strategjik të statusit të mire ekologjik përruerat në vitin 2015.</p> <p>Direktiva përcakton kuadrin brenda së cilisit vendet anëtare duhet të marrin masat e nevojshtme përruerat apo mbajtur një gjendje të mirë mjedisore në mjedisin detar deri në vitin 2020.</p> <p>Në përpjekja me ketë Direktive janë hartuar dhe zbatuar strategjitet detare, me qellim që të:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mbrojnë mjedisin detar, parandalojnë degradimin e tij, apo, nëse është e mundur, rivendosin ekosistemet detare në zonat e prekura nga efektet e dëmshme; - parandalojnë dhe pakësojnë ndërhyrjet në mjedisin detar me qellim eliminimin gradual të ndotjes dhe kështu garantojnë se nuk ka pasojë të mëdha për biodiversitetin detar, ekosistemet detare dhe shëndetin e nerut dhe se këto nuk janë të kërcënura. <p>Strategjisë Detare). Shqipëria planifikon ta adoptoje plotësisht këtë stratëgji gjatë trevës së fundit të vitit 2016 përmes një VKM-je specifike "për përbajtjen, zhvillimin dhe zbatimin e Strategjisë Mjedisore Detare".</p>	Uji	OM 5

²¹ Projekioni aktual i emetimeve të GHG në 2020 tregon 18,000 Gg CO₂ ek. Ky projekzion do të rishikohet në kuader të Komunikimit të Trete Kombetar të UNFCCC, në rast të financimit të huaj për NAMA (masat adaptuese kombetare për reduktimin e GHG) reduktimi i GHG mund të rritet me 16% krasuar me skenarin baze.

Dokumenti	Qellimi dhe objektyva	Lidhja me sektorin përkatës të mjesdit	Lidhja me mjesdisore
Direktiva 2008/105/EC për standardet e cilësisë mjesdisore në fushën e politikave ujore (transpozuar në legjisacionin shqiptar përmes VKM nr. 246, datë 30.04.2014, "për përcaktimin e normave të cilësisë së mjesdit për ujerat sipërfaqësorë")	Kjo Direktive përcakton standartet e cilësisë mjesdisore për substancat prioritare dhe ndotësít e tjerë, siç përcaktohet në Direktivën 2000/60/EC me objektive arritjen e një gjendjeje të mirë kimike të ujërave sipërfaqësorë dhe në përputhje me parashikimet dhe objektivat e Direktivës 2000/60/EC mbi parandalimin e emetimit të substancave në ujë, duke ndare ujerat e zeza. VKM-ja që transpozon Direktivën 2008/105/EC në legjisacionin shqiptar përcakton normativa të detajuara dhe gjithëpërfshirëse për vlerësimin e gjendjes kimike të ujerave sipërfaqësore.	Uji	OM 5
Direktiva 2006/7/EC për Menaxhimin e Cilësisë së Ujit për Larje (transpozuar në legjisacionin shqiptar përmes VKM nr. 246, datë 30.04.2014, "për përcaktimin e normave të cilësisë së mjesdit për ujerat sipërfaqësorë"). Direktiva e Këshillit 98/83/EC në lidhje me cilësinë e ujit të caktuar për konsumim njerëzor (transpozuar në legjisacionin shqiptar përmes VKM nr. 246, datë 30.04.2014, "për përcaktimin e normave të cilësisë së mjesdit për ujerat sipërfaqësorë").	Direktiva përcakton masat për të: a) monitoruar dhe klasifikuar sipas cilësisë ujin për larje; b) menaxhuar cilësinë e ujit për larje; dhe c) informuar publikun mbi cilësinë e ujit për larje. Qellimi (objektyva) i kësaj Direktive është "të ruajë, mbrojë dhe përmirësojë cilësinë e mjesdit dhe të mbrojë shëndetin e njerëzve, duke plotësuar Direktivën 2000/60/EC". Direktiva e Këshillit 98/83/EC rregullon cilësinë e ujit që përdoret për konsum nga njerëzit. Uji është i shëndetshëm dhe i pastër nëse ai nuk përban mikroorganizma, parazitë dhe çdo substance tjetër, të cilat në sasi apo përqendrime të caktuara përbeynë një rrezik potencial për shëndetin e njerëzve.	Uji	OM 5

Dokumenti	Qëllimi dhe objektiva	Lidhja me sektorin përkatës të mjedisit	Lidhja me objektivat mjedisore
	Objektiva e kësaj direktive është të mbroje shëndetin e njerëzve prej çdo efekti negativ apo ndotjeje të ujtit që përdoret për konsum nga njerëzit, duke garantuar që uji të jetë i pastër dhe i shëndetshëm.		
Direktiva 2006/118/EC përmbrrojtjen e ujerve nëntokësore nga ndotja dhe përkëqësimi (transpozuar në legjisacionin shqiptar përmes VKM nr. 246, datë 30.04.2014 “Për përcaktimin e normave të cilësisë së mjedisit përmjet siplotaqësorë”).	Direktiva 2006/118/EC përmbrrojtjen e ujerve nëntokësore nga ndotja dhe përkëqësimi përcaktion masa specifike për të parandaluar dhe kontrolluar ndotjen e ujerve nëntokësore në përputhje me Direktivën 2000/60/EC. Këto masa kryesisht përfshijnë:	Uji	OM 5
Direktiva 2000/59/EC përmjet e mbeturat që gjenerohen nga anijet dhe tepricat e mbeturat prej kargove. Shqipëria ka miratuar një rregullore respektive përkatës që gjenerohen nga anijet dhe tepricat e mbeturat që gjenerohen nga anijet dhe tepricat e mbeturat prej kargove, veçanërisht shkarkimet ilegale.	kriterie përvlerësimin e statusit kimik të ujtit nëntokësor, dhe kriterie përvlerësimin e statusit kimik të tendencave të konsiderueshme dhe të qëndrueshme të rrithjes, dhe përcaktimin e pikërisjeve përmjet siplotaqësorëve.	Objektiva: “Deri në vitin 2015 duhet të arrihet një status i mire kimik i ujit nëntokësor”.	Objektiva: “Forcimi i mbrojtjes së mjedisit detar duke përmirësuar disponibilitetin dhe përdorimin e mjedisave pritëse në portë përmjet që gjenerohen nga anijet dhe tepricat e mbeturat prej kargove”. Zbatimi i rregullores që transponon ketë Direktive në legjisacionin shqiptar kontribuon në arritjen e një gjendjeje të mirë ekologjike përmjet detarëve.

Dokumenti	Qëllimi dhe objektiva	Lidhja me sektorin përkatës të mjedisit	Lidhja me mjetet e mjedisit
Direktiva 2007/60/EC përvlerësimin dhe menaxhimin e rreziqeve nga përbrytjet (Direktiva e Përbrytjeve). Shqipëria e ka përafshuar këtë direktive pjesërisht përmes:	<p>Direktiva ka përcaktuar negociatat ndërkufitarë lidhur me menaxhimin e rreziqeve nga përbrytjet, dhe përfshin angazhimë të rëndësishme për të rritur transparentënn dhe integrimin e qytetareve.</p> <p>Objektiva e direktivës së menaxhimit të rreziqeve nga përbrytjet eshtë të reduktojë rreziqet dhe pasojat negative të përbrytjeve në BE.</p> <p>Direktiva ka përcaktuar negociatat ndërkufitarë lidhur me menaxhimin e rreziqeve nga përbrytjet, dhe përfshin angazhimë të rëndësishme për të rritur transparentënn dhe integrimin e qytetareve.</p>	Uji	OM 5
- Ligji nr. 9860, datë 21.01.2008 që amendon Ligjin nr. 8518, datë 30.7.1999 "Për Ujiten dhe Kullimin" - VKM nr. 835, datë 3.12.2004 "Për Planin Kombëtar të Emergjencave Civile" - VKM nr. 267 datë 07.05.2014 "Për miratimin e listës së substancave prioritare në mjesit ujore".	<p>Direktiva ka përcaktuar negociatat ndërkufitarë lidhur me menaxhimin e rreziqeve nga përbrytjet, dhe përfshin angazhimë të rëndësishme për të rritur transparentënn dhe integrimin e qytetareve.</p> <p>Objektiva e direktivës së menaxhimit të rreziqeve nga përbrytjet eshtë të reduktojë rreziqet dhe pasojat negative të përbrytjeve në BE.</p> <p>Përsa i përket Shqipërisë, në fund të 2015 dhe gjatë tremujorit të parë të 2016, eshtë parashikuar miratimi i dy VKM-ve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - VKM "Për kushtet dhe kriteret e nevojshtme për krijimin, mbajtjen, menaxhimin dhe përditësimin e Kadastrës Kombëtare të Burimeve Ujore" - VKM "Për përbajtjen, zhvillimin dhe zbatimin e Strategjisë Kombëtare për Ujerat, planet e menaxhimit të baseneve të lumeneve dhe planet e menaxhimit të rrezikut nga përbrytjet". <p>Kjo përpjekje do të garantoje përafshim të plotë të legjisacionit shqiptar me këtë direktive.</p>	Uji	OM 5

Dokumenti	Qëllimi dhë objektiva	Lidhja me sektorin përkatës të mjesdit	Lidhja me objektivat mjesdisore
<p>Direktiva 2009/147/EC përmbrojtjen e zogjive të egër. Shqipëria e ka përafshuar pjesërisht ketë direktive, përmes ligjeve:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ligji nr. 68/2014 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligin nr. 9587, datë 20.7.2006, "përmbrojtjen e biodiversitetit", të ndryshuar"; - Ligji nr. 10006, datë 23.10.2008; "Për mbrojtjen e faunës së egër" - Ligji nr. 10253, datë 11.3.2010 "Për Gjuetinë". <p>Direktiva e Këshillit 92/43/EEC përmarrje e habitateve natyrore dhe të florës e faunës së egër. Shqipëria e ka përafshuar pjesërisht këtë direktive përmes ligjeve:- Ligji nr. 68/2014 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligin nr. 9587, datë 20.7.2006, "përmbrojtjen e biodiversitetit", të ndryshuar";</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ligji nr.9868, datë 4.2.2008 përmarrje shtesa dhe ndryshime në ligin nr.8906, datë. 6.6.2002 "Për zonat e mbrojtura" 	<p>Direktiva ofron një kornizë të plotë për mbrojtjen menaxhimin dhe kontrollin e të gjithë zogjive të egër që ndodhen në BE. Direktiva udhëzón shitetet anëtarë të marrin masa përmbrëtore mbajtur populacionin e të gjitha llojeve të zogjive të egër që ndodhen në shtetet e BE-së. Masa të tilla mund të përfshijinë mirëmbajtjen dhe/ose rikrijimin e vendbanimeve në mënyrë që të mbajnë këto popullata të zogjive.</p> <p>Për të gjitha speciet e zogjive që referohen në Shtojcën I të Direktivës si dhe përmbrëtore mbajtja speciet e rregullta migratore, që kanë nevoje përmbrëtore, vendet anëtarë duhet të krijojnë Zona të Vëçanta të Mbrotjies (ZVM), apo të quajtura zonat "Natura 2000". Në këto ZVM duhet garantuar që popullatat e specieve gjinden në një situatë të favorshme. SKZHI II përcakton si objektivë strategjike "Ngritjen e rrijetit ekologjik "Natura 2000".</p> <p>Gjatë periudhës 2015 – 2016 është parashikuar amendimi i ligjit "Për Gjuetinë", gjë që do të siguroje përafshimin e plotë të kësaj Direktive në legjisacionin shqiptar.</p> <p>Direktiva e habitateve kërkon që Shtetet Anëtarë duhet të marrin masat e duhura përmbrëtore natyrore dhe të ruajtjes shkatërrimin e habitateve natyrore dhe të habitateve të specieve si dhe shqetësimin e specieve përmbrëtore janë përcaktuara zonat e "Natura 2000", në rastet kur ky shqetësim është dukshëm i lidhur me objektivat e kësaj Direktive. Kjo dispozite aplikohet përmbrëtore ZVM-të e propozuara, siç përcaktohet në përpunje me procedurat dhe kriteret e direktiviës se habitateve.</p> <p>SKZHI II përcakton si objektiva strategjike:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Një rritje e synuar me 17% e sipërfaqes së Zonave të "Për zonat e mbrojtura" në gjithë territorin, përmes zgjerimi dhe menaxhimit të integruar të zonave të mbrojtura; 	Mjesdishi natyror	OM 6

Dokumenti	Qëllimi dhe objektiva	Lidhja me sektorin përkatës të mjedisit	Lidhja me mjeshtore
- Ligji nr. 10006, datë 23.10.2008 "Për mbrojtjen e faunës se egër", - VKM nr. 866, datë 10.12.2014 "Për miratimin e listës së habitateve natyrore, florës, faunës dhe zogjive me interes për komunitetin evropian" Miratimi i Urðhërin Nr. 62, datë 04.04.2016 të Ministrit të Mjedisit "Për Miratimin e Listës së llojeve të shpendëvë të egër, vecanërisht vulnerabël"	- Garantimi i statusit të mbrojtur për 5% të specieve dhe habitateve të kërcënua. Në vitin 2014 është miratuar Ligji nr.9868, datë 4.2.2008 për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr.8906, datë. 6.6.2002 "Për zonat e mbrojtura", i cili ka siguruar përafshimin e plotë të kësaj Direktive në legjislacionin shqiptar	Mjedisi natyror	OM 6
Konventa e Bernës (Bern, 1979) (ratifikuar nga parlamenti i Shqipërisë me Ligjin nr. 8294, datë 2.3.1998)	Për ruajtjen e florës dhe faunës se egër dhe mjedisit natyror evropian. Objektiva kryesore është ruajtja e florës dhe faunës së egër dhe habitateve natyrore.	Mjedisi natyror	OM 6
Konventa Ramsar (Ramsar, 1971) (ratifikuar në 29.3.1996)	Shtetet pale kanë rënë dakord që të: <ul style="list-style-type: none"> • përcaktojnë ligatinat e territorit të tij të përshtatshme për tu përfshire në listën e ligatinave me rendësi ndërkombe të; • formulojnë dhe zbatojnë plane për promovimin dhe mbrojtjen e ligatinave të përfshira në Listë, si dhe për përdorimin sa më racionali të ligatinave në territorin e tyre • promovojnë ruajtjen e ligatinave dhe shpendëvë ujore duke krijuar rezervatë natyrore në ligatina, të përfshira ose jo në Listë dhe siguron ruajtjen e tyre në mënyrën më të përshtatshme; • marrin në konsideratë përgjegjësinë e tij ndërkombëtare përuajtjen, menaxhimin dhe përdorimin racional të grupeve shtegtare të shpendëvë ujore, si kur përcaktikon një hyrje në Listë ashtu dhe kur ushtron të drejtat e tij për ndryshim në këttë Listë në lidhje me ligatinat në territorin e tij; 	Mjedisi natyror	OM 6

Dokumenti	Qëllimi dhe objektyva	Lidhja me sektorin përkatës të mjedisit	Lidhja me objektivat mjedisore
	konsultojnë njëra-tjetërën rreth zbatimit të detyimeve të dala nga kjo Konvente vegenërisht në rastet kur një ligatine shtrihet në territorin e me shume se të një shteti pale ose kur një sistem ujor ndahet mes disa Shteteve Pale.		
Direktiva 2002/49/EC përvlerësimin dhe administrimin e zhurmës në mëdis. Shqipëria ë ka përafshuar pjesërisht këtë Direktive përmes Ligjit 39/2013 Për disa ndryshime në ligin nr. 9774, datë 12.7.2007 "përvlerësimin dhe administrimin e zhurmës në mëdis".	Objektivi kryesor është menaxhimi i qëndrueshëm i zhurmës me qellim respektimin e niveleve të lejuara dhe mbrojtjen e shëndetit të njërzve, përcaktojnë kërkesa specifike për zhurmat e gjeneruara nga sektorë të tjerë, siç është transporti rrugor, ajror, hekurudhor, zhurmat e gjeneruara nga pajisjet dhe makinritë. Në tremujorin e fundit të vitit 2017 është parashikuar miratimi i dy VKM-me: "Për kriteret, procedurat dhe rregullat për certifikim, pezullimin dhe heqjen e certifikatës së eksperit të zhurmës në mëdis" dhe Për përbëjen dhe organizimin e Komitetit Teknik të Zhurmave (KTZH)" Kjo gjë do të siguroje përafshimin e plotë të kësaj Direktive në legjisacionin shqiptar.	Zhurmat	OM 9
Direktiva 2008/96/EC mbi sigurinë e infrastrukturës rrugore (e përafshuar plotësisht nëpërmjet Udhëzimit Nr. 9, datë 3.07.2012 "Mbi auditimin dhe inspektimin e sigurisë rrugore"	Objektiva e kësaj Direktive është "garantimi i infrastrukturës së sigurt rrugore për të gjithë përdoruesit e rrugës".	Popullsia dhe materiale	OM 10

Dokumenti	Qëllimi dhe objektiva	Lidhja me sektorin përkatës të mjesdit	Lidhja me mjetet mjedisore	objektivat
Konventa Mbrotijen e Trashëgimisë Arkeologjike – Konventa e Maitës (MEKVAD) (Shqipëria ka aderuar përmes miratimit të Ligjit nr. 9806 datë 17.9.2007)	<p>Konventa i referohet konceptit gjithëpërfshirës të ruajtjes së trashëgimisë arkeologjike. Ajo përcaktion lidhjen mes ruajtjes së trashëgimisë arkeologjike dhe planifikimit hapësinor. Konventa kërkon që çdo palë firmosëse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - të kërkojë të paltojë dhe ndërthurë kërkesat përkatëse të arkeologjisë me planet hapësinore duke siguruar që arkeologët marrin pjesë në hartimin e politikave të planifikimit hapësinor dhe në fazën e ndryshme të zbatimit të këtyre politikave; - të sigurojë që arkeologët, planifikuesit urbane dhe ata hapësinore konsultohen sistematikisht me njëri-tjetrin me qellim lejimin e modifikimit të atyre planeve hapësinore që kanë të ngjarë të dëmtojnë trashëgiminë arkeologjike - siguroje kohe dhe burime të mjaftueshme për një studim të duhur shkencor që duhet të behet në zonën përkatëse dhe që të publikohen rezultatet e atij studimi - sigurojë që vlerësimi për ndikimin në mjesdit dhe vendimet rezultuese përfshijnë konsideratën e plotë mbi zonat arkeologjike dhe shtrirjet e tyre - garantojë konservimin <i>in situ</i>, kur është e mundur, të elementeve të trashëgimisë arkeologjike që janë gjetur gjatë kryerjes së aktivitatave hapësinore; - sigurojë që zonat arkeologjike janë të arritshme nga publiku, dhe se rrugët hyrëse për pranimin e një numri të madh vizitorësh, nuk dëmtojnë vëçoritë arkeologjike dhe shkencore të këtyre zonave dhe mjesdit përreth. <p>Objektiva: "Zonat arkeologjike dhe pozicionimi i tyre duhen marrë plotësisht në konsideratë gjatë hartimit të planeve e programeve dhe integrimit të aktiviteteve. Elementet e trashëgimisë arkeologjike që janë gjetur gjatë kryerjes së aktivitatave në zonë duhet të konservohen <i>in situ</i>, kur është e mundur".</p>	Trashëgimia kulturore	OM 11	

Dokumenti	Qëllimi dhe objektyva	Lidhja me sektorin përkatës të mjetosit	Lidhja me objektivat mjedisore
Konventa për Mbrotjen e Trashëgimisë Arkitektonike të Europes – Konventa e Granades (Shqipëria aderuar përmes miratimit të Ligjit nr. 9806 datë 17.9.2007)	<p>Konventa përforcon konceptin gjithëpërfshirës në ruajtjen e trashëgimisë arkitektonike (monumente, njësi arkitektonike, zona apo struktura memoriale). Konventa kërkon që çdo palë pjesëmarrëse të:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zbatojë mbikëqyrje dhe procedurat e autorizimeve të duhura në përputhje me kërkesat e paracaktuara për mbrojtje ligjore të strukturave në fjalë; - parandalojë dëmtimin, rrënimin ose shkatërrimin e strukturave të mbrojtura. <p>Politika e ruajtjes gjithëpërfshirëse të trashëgimisë arkitektonike i deturon të gjitha palët firmosë që të:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përfshijnë mbrojtjen e trashëgimisë arkitektonike si objektiv të rëndësishëm në planifikimin hapësinor dhe atë urban; - nxitin programet për restaurimin dhe mirëmbajtjen e trashëgimisë arkitektonike; - mundësojnë që ruajta, rivitalizimi dhe përmirësimi i trashëgimisë arkitektonike të behet një karakteristike e rëndësishme e politikave <p>në fushën e kulturës, mbrojtjes së mjesdit dhe planifikimit hapësinor;</p> <ul style="list-style-type: none"> - aty ku është e mundur brenda procesit të planifikimit urban dhe hapësinor, të nxitin ruajtjen dhe përdorimin e disa strukturave, të cilat individualisht nuk e justifikojnë statusin e ruajtjes, por që janë të rëndësishme si pjesë e zhvillimit urban apo rural dhe si element i cilësisë së jetës; - nxitin përdorimin dhe zhvillimin e aftësive dhe materialeve tradicionale, të cilat janë të rëndësishme për të ardhmen e trashëgimisë arkitektonike. <p>Objektyva: "Ruajta e Trashëgimisë Arkitektonike si një qellim i rëndësishëm i planifikimit hapësinor dhe atij urban".</p>	Trashëgimia kulturore	OM 11

Dokumenti	Qëllimi dhe objektyva	Lidhja me sektorin përkatës të mjesdit	Lidhja me mjetet e objektivat
Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrим (SKZHI-II) paraqet vizionin e Shqipërisë për zhvillimin e saj social, demokratik dhe ekonomik për periudhën 2015-2020, si dhe aspiratën për integrimin evropian. SKZHI-II shpregon se si do të arrihet ky vizion përmes politikave dhe strategjive të qeverisë, duke synuar në:	<ul style="list-style-type: none"> ■ Shndërrimin e Shqipërisë në një vend të denjë për t'u anëtarësuar në Bashkimin Evropian, ■ Arritjen e standardeve që i shërbijnë qytetarëve, rritjes së mirëcenies së tyre dhe garantimit të mbrojtjes së të drejtave të tyre, dhe Hartimit të politikave që nxitin konkureshmërine dhe prosperitetin ekonomik në Shqipëri si dhe krahasuar me vendet e rajonit dhe më gjiere. <p>SKZHI-II është një komponent kyç i Sistemit të Planifikimit të Integruar (SPI) në Shqipëri. SPI përbëhet nga një komplet parime shpërndarje, të cilat garantojnë se planifikimi dhe zbatimi i politikave të qeverise behen në një mënyre koherente, efektive dhe të integruar.</p> <p>Kuadri kohor 2015-2020 i SKZHI-II është harmonizuar me periudhën vijuese 2014-2020 të planifikimit financiar të BE-së, me Strategjinë e Lisbonës deri në 2020, dhe me tre ciklet vijues Kuadrit Afatmesëm Buxhetor. Përveç këtyre proceseve, SKZHI-II është harmonizuar edhe me procese dhe dokumente të tjera kyç të zhvillimit dhe reformimit strategjik, si më poshtë:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Dokumenti Tregues Strategjik për Shqipërinë (2014-2020), referuar gjithashtu edhe si Dokumenti Strategjik i Komisionit Evropian për Vendin; ■ Programi Kombëtar i Reformave Ekonomike (PKRE) 2015-2017, përfshire Strategjinë e Zhvillimit të Bizneseve dhe Investimeve 2014-2020; 	<ul style="list-style-type: none"> Toka Ajri Faktorët klimatike Uji Mjedisini natyror Mbetjet Zhurma Popullsia dhe asetet materiale Trashëgimia kulturorePeisazhi 	<ul style="list-style-type: none"> OM 1 OM 2 OM 3 OM 4 OM 5 OM 6 OM 7 OM 8 OM 9 OM 10 OM 11 OM 12

Dokumenti	Qëllimi dhe objektiva	Lidhja me sektorin përkatës të mjesdit	Lidhja me objektivat mjedisore
	<ul style="list-style-type: none"> ■ Strategjia e Administrimit të Financave Publike 2014-2020; ■ Strategjia e Europës Jug-Lindore 2020 (SEE2020) – Punësimi dhe Prosperiteti në Perspektiven Evropiane; ■ Plani Kombëtar për Integrimin Evropian (PKIE) 2014-2020; ■ Raportet e progresit të BE dhe Bankës Botërore (sic është Kuadri i Financimit të Vendit 2015-2020); dhe ■ Raporte të hartuara nga partnerët e Shqipërisë që kanë lidhje me strategjitë për zhvillim kombëtar dhe integrimin në BE. Integrimi në BE është qëllimi madhor. Mirëqeverisja, demokracia dhe sundimi i ligjit përbeyjnë themelet mbi të cilat do të arrihet vizioni i SKZHI-II. Kjo do të mbështetet nga katër shtylla: <ul style="list-style-type: none"> ■ Rritja përmes stabilitetit makroekonomik dhe fiskal përbën Shtyllën 1 të mbështetjes për arritjen e vizionit të SKZHI-II. ■ Rritja përmes rritjes se konkurueshmerisë përbën Shtyllën 2. ■ Investimi tek njëzet dhe kohezioni social përbën Shtyllën 3. ■ Rritja përmes përdorimit të qëndrueshëm të burimeve përbën Shtyllën 4. 		

Burimi: Plani Kombëtar për Integrimin Evropian – Shqipëri

Strategjia Kombëtare për Integrimin Evropian

6.1.2 Identifikimi i ndikimeve mjedisore

Ndikimet mjedisore që mund të shkaktohen nga aktivitetet e parashikuara në Plan janë përvijuar në Tabelën 6-2 më poshtë.

Tabela 6.2 Identifikimi i ndikimeve potenciale mjedisore

Sektori i mjedisit	Përcaktimi i ndikimeve që mund të vlerësohen në reportin e VSM-së	Vlerësimi PO/JO
Toka	- fragmentimi i zonave me aktivitet të dendur bujqësor apo zona pyjore - përdorimi i burimeve të energjisë së rinovueshme dhe karburanteve "bio" - administrimi i mbetjeve të gjeneruar nga aktivitetet e ndërhyrjeve infrastrukturore	PO
Ajri	- emetimi i ndotësve në ajër, të cilët kanë ndikime të dëmshme tek ekosistemet dhe biodiversiteti - emetimi i ndotësve për të cilët janë përcaktuar kufijtë e sipërm në nivel kombëtar - ndikimi në shëndet (sistemi respirator) në rastet e një pranie të lartë të ndotësve në ajër	PO
Faktorët klimatike	- ndjeshmëria e rrjeteve dhe strukturave ndaj situatave ekstreme të motit - emetimet e gazrave "sere" që shkaktohen nga djegia e karburanteve	PO
Uji	- siguria nga përblyjet - ndikimet e substancave të rrezikshme në cilësinë e ujerave sipërfaqësore dhe nëntokësore, në rast të derdhjeve aksidentale të tyre - ndikimet tek ujësjellësit dhe cilësia e ujit të pijshëm - ndikimet mbi ujerat që përdoren për larje (plazh)	PO
Mjedisi natyror (biodiversiteti, habitatët, zonat e mbrojtura)	- fragmentimi i habitateve - ndikim në linjat e migrimit të kafshëve - ndikim në integritetin dhe funksionalitetin e zonave të mbrojtura dhe të zonave të Natura 2000 - ndikime mbi tipologjinë dhe cilësitë e veçorive të çmuara natyrore	PO
Mbetjet	- ndikimet nga zona të ndotura të njoitura si Hot-Spote (mbetje kimike, materiale të rrezikshme) që akoma nuk janë sistemuar - ndikimet nga vend depozitime të hapura (të ligjshme dhe të paligjshme) - kapacitet i pamjaftueshëm i landfillevë ekzistues / mungesa e tyre - mbetjet inerte, mbetjet e rrezikshme, mbetjet spitalore dhe mbetjet e kafshëve nuk trajtohen sipas kërkesave ligjore - ndarja në burim e mbetjeve/riciklimi (kuadri ligjor është plotësuar që prej vitit 2011, por nuk zbatohet në praktike).	PO
Zhurma	- ndotja akustike që shkaktohet gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit të infrastrukturës përkatëse dhe ndikimi tek shëndeti i njerëzve	PO
Popullsia dhe asetat materiale	- ndikime mbi asetat materiale për shkak të nevojës për hapësire - aksesibiliteti dhe lidhjet mes zonave/rajoneve të ndryshme - ndikimet që lidhen me sigurinë rrugore	PO
Trashëgimia kulturore	- ndikime në elementet e trashëgimisë kulturore	PO
Peizazhi	- ndryshimi i peizazhit dhe i veçorive pamore të hapësirës	PO

6.2 Metodika e Vlerësimit të ndikimit në mjedis

Vlerësimi i paraqitur në Seksionin 9 është përgatitur në përputhje me kërkesat e Ligjit 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", ku jepet edhe përvijimi dhe përbajtja e raportit të VSM-së. N dikimet e rëndësishme të Planit në mjedis dhe objektivat mjedisore janë analizuar dhe vlerësuar sipas shkalleve të mëposhtme:

- A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv
- B – ndikim i parëndësishëm
- C – ndikimi behet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse
- D – ndikim i rëndësishëm
- E – ndikim shkatërrues
- X – Vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur

Vlerësimi i ndikimeve të Planit sipas shkalles A, B dhe C do të thotë që ndikimet e zbatimit të Planit ndaj arritjes së objektivave mjedisore janë të pranueshme. N dikimet e parëndësishme janë vlerësuar me B, ndërsa ndikimet që behën të pranueshme vetëm pas zbatimit të masave zbutëse përkatëse, janë vlerësuar me C. Shkallet D dhe E nënkuptojnë se ndikimet e zbatimit të Planit ndaj arritjes së objektivave mjedisore janë të papranueshme. Më poshtë janë përshkruar indikatorët dhe kriteret e Vlerësimit si dhe shkallet përkatëse të Vlerësimit për secilën objektivë mjedisore.

Përshkrimi i kritereve dhe metodologjisë së Vlerësimit për objektivat mjedisore

➤ Toka

Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e Vlerësimit dhe metodologjia për OM 1: Garantimi i menaxhimit dhe përdorimit të qëndrueshëm të tokës dhe mbrojtja e saj.

Indikatori/kriteri i Vlerësimit	Shkalla e Vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> - ndryshimi i strukturës aktuale të përdorimit të tokës dhe pyjeve <i>(zbatimi i aktivitetetave që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në toka bujqësore dhe zona pyjore do të çojë në humbjen dhe/ose ndryshimin e përhershëm të kategorisë së përdorimit të tyre (nga toke bujqësore apo zone pyjore në truall ndërtimi apo ndonjë kategori tjetër));</i> - ndryshimi i strukturës së përdorimit të tokës bujqësore me potencial të mirë prodhues <i>(zbatimi i aktivitetetave që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në toka bujqësore me potencial të mirë prodhues do të çojë në humbjen e përhershme të tokës bujqësore me cilësi të lartë)</i> - probabiliteti i zbatimit të aktivitetetave që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në zona pyjore me status të veçantë <i>(zbatimi i aktivitetetave që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në zona pyjore me status të veçante mbrojtjeje/konservimi mund të prekë në mënyre të konsiderueshme ato cilësi për të cilat</i> 	<p>A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara nuk prekin zonat pyjore apo token bujqësore, sipas ndarjes aktuale të përdorimit të tokës.</p> <p>B – ndikim i parëndësishëm: Nëse zbatohen dispozitat ligjore, ndikimi mbi përdorimin e qëndrueshëm të tokës bujqësore dhe pyjeve do të jetë i parëndësishëm, pavarësisht faktit se aktivitetet do të zbatohen në toka bujqësore me potencial të mirë prodhues, apo në zona pyjore me një funksion të mirëpërcaktuar të prodhimit të lendes drusore.</p> <p>C – ndikimi behet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Probabiliteti i ndryshimit të strukturës aktuale të përdorimit të tokës bujqësore dhe pyjeve është i lartë. Infrastruktura do të shtrihet në toka bujqësore me potencial të mirë prodhues, apo në zona pyjore me një funksion të mirëpërcaktuar të prodhimit të lendes drusore. Duhen parashikuar masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.</p> <p>D – ndikim i rëndësishme: Probabiliteti i ndryshimit të strukturës aktuale të përdorimit të</p>

<p><i>zona është vene nën këtë status)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - probabiliteti i zbatimit të aktivitetetave që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në zona pyjore me një funksion të mirëpërcaktuar të prodhimit të lendes drusore <i>(zbatimi i aktivitetetave që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në zona pyjore me një funksion të mirëpërcaktuar të prodhimit të lëndës drusore do të çojë në humbjen e përhershme të këtyre zonave);</i> 	<p>tokës bujqësore dhe pyjeve është shume i lartë. Ndigimi mbi përdorimin e qëndrueshëm të tokës bujqësore dhe të pyjeve do të jetë i konsiderueshëm. Infrastruktura do të shtrihet në toka bujqësore më potencial të mirë prodhues, apo në zona pyjore me një funksion të mirëpërcaktuar të prodhimit të lendes drusore. Nuk mund të merren masa zbutëse për të reduktuar ndigimin.</p> <p>E – ndikim shkatërrues: Probabiliteti i ndryshimit të strukturës aktuale të përdorimit të tokës bujqësore me potencial të mirë prodhues, apo të zonave pyjore me një funksion të mirëpërcaktuar të prodhimit të lëndës drusore është kaq i madh sa që ndigimi në bujqësi dhe pyje do të ketë pasoja shkatërruese.</p>
---	--

Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e Vlerësimit dhe metodologja për OM 2:
Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore, duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të riciklueshme nga mbetjet që gjenerohen gjatë ndërtimit/rehabilitimit të infrastrukturës.

Indikatori/kriteri i Vlerësimit	Shkalla e Vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> - niveli i riciklimit të mbetjeve që gjenerohen gjatë ndërtimit/ rehabilitimit të infrastrukturës fizike <i>(aktivitetet që lidhen me ndërtimin/ rehabilitimin e infrastrukturës fizike duhet të garantojnë se të paktën 55% e mbetjeve që gjenerohen duhet të riciklohen, dhe materiali që gërmohet duhet, sa me shume të jete e mundur të riciklohet duke u përdorur në mbushjet gjatë ndërtimeve);</i> 	<p>A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara nuk do të shkaktojnë mbetje nga punimet e ndërtimit apo gërmimet.</p> <p>B – ndikim i parëndësishëm: Zbatimi i aktivitetetave do të gjen erojë mbetje nga ndërtimi. Megjithatë, ato do të përpunojen totalit, ndërkohë që 55% e tyre do të ripërdoren si mbetje ndërtimore të riciklueshme.</p> <p>C – ndikimi behet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Zbatimi i aktivitetetave do të gjenerojë mbetje nga ndërtimi. Megjithatë, për shkak të veçorive cilësore të mbetjeve, ato nuk mund të përpunojen dhe nuk mund të garantohet se 55% e tyre do të ripërdoren, në rast se nuk zbatohen masat zbutëse.</p> <p>D – ndikim i rëndësishme: Zbatimi i aktivitetetave do të gjenerojë mbetje nga ndërtimi. Megjithatë, për shkak të veçorive cilësore të mbetjeve, të paktën 55% e tyre nuk mund të përpunojen dhe ripërdoren. Nuk mund të merren masa zbutësi për të rritur sasinë e mbetjeve të ricikluara.</p> <p>E – ndikim shkatërrues: Zbatimi i aktivitetetave</p>

	<p>do të gjeneroë mbetje nga ndërtimi, për të cilat duhet të organizohet procesi i largimit.</p> <p>X – Vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndiçimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.</p>
--	---

- **Ajri**

Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e Vlerësimit dhe metodologja për OM 3: **Garantimi i arrities së objektivave afatgjata pre sasitë vjetore të shkarkimeve të ndotësve, për të arritur përputhshmérinë me kufijtë maksimale të lejueshëm nga BE për shkarkimet e ndotësve atmosferike.**

Indikatori/kriteri i Vlerësimit	Shkalla e Vlerësimit
<p>-sasia vjetore e emetimeve të ndotësve në ajër, d.m.th. e oksideve të sqafurit, oksideve të azotit, lendet organike volatile pa përbajtje metani, amoniakut dhe pjesëzave (përmirësime të matshme të cilësisë së ajrit duke arritur nivelet e synuara të ndotësve e ajrit në lidhje me shëndetin e njerëzve, sipas vlerave respektive: për NO_x - $40 \mu\text{m}^3$, për PM_{10} - $40 \mu\text{m}^3$, për $PM_{2,5}$ - 25 g/m^3 dhe 20 g/m^3 dhe SO_2 - $125 \mu\text{m}^3$.</p> <p>- numri vjetor i ditëve kur tejkaloheret niveli i ndotjes së ajrit me pjesëza, i matur në pikat e monitorimit, të cilat janë të eksposuara ndaj emetimeve të ndotësve</p> <p>(duhet të reduktohet me 40% numri i ditëve kur tejkaloheret niveli i ndotjes së ajrit me pjesëza; sa me pak dite me ndotje të larte të ajrit, aq me i ulet është ndikimi tek shëndeti i njerëzve dhe kostoja për shoqërinë, për shkak të numrit relativist të lartë të njerëzve të eksposuar, shëndeti i të cilëve preket nga ky faktor);</p>	<p>A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara nuk do të shkaktojnë emetime të ndotësve në ajër (përfshire edhe pjesëzat), për të cilat janë përcaktuar kufijtë maksimale të emetimit në nivel kombëtar. Zbatimi i aktiviteteve do të reduktoje emetimet e ndotësve.</p> <p>B – ndikim i parëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteve do të shkaktoje emetime të ndotësve në ajër (përfshire edhe pjesëzat), për të cilat janë përcaktuar kufijtë maksimale të emetimit në nivel kombëtar, por jo deri në atë mase sa të tejkaloheret kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II.</p> <p>C – ndikimi behet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Zbatimi i aktiviteteve do të shkaktojë emetime të ndotësve në ajër (përfshire edhe pjesëzat), për të cilat janë përcaktuar kufijtë maksimale të emetimit në nivel kombëtar deri në atë mase sa do të tejkaloheret kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II. për të reduktuar emetimet duhet të parashikohen dhe zbatohen masa zbutëse në mënyre që niveli maksimal i emetimeve të zbresë në kufijtë e parashikuar në SKZHI-II.</p> <p>D – ndikim i rëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteve do të shkaktoje emetime të ndotësve në ajër (përfshire edhe pjesëzat), për të cilat janë përcaktuar kufijtë maksimale të emetimit në nivel kombëtar deri në atë mase sa do të tejkaloheret kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II. Nuk mund të merren masa zbutëse për të reduktuar nivelin e emetimeve nen kufijtë e përcaktuar dhe për të mbajtur ndikimin nën nivelin e përcaktuar të ndotjes së ajrit me pjesëza.</p>

	<p>E – ndikim shkatërrues: Zbatimi i aktivitetave do të shkaktoje emetime të ndotësve në ajër (përfshire edhe pjesëzat), për të cilat janë përcaktuar kufijtë maksimale të emetimit në nivel kombëtar deri në atë masë sa kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II do të tejkalohen në mënyre të konsiderueshme dhe ndotja e ajrit me pjesëza do të jete në nivel të tille që do të ketë një efekt të konsiderueshëm dhe të dëmshëm mbi shëndetin e njerëzve.</p> <p>X – Vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndigimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave</p>
--	--

- **Faktorët klimatike**

Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e Vlerësimit dhe metodologjia për OM 4: **Adoptimi i infrastrukturës në përgjigje të ndryshimeve klimatike dhe reduktimi i sasive vjetore të emetimeve të gazeve sere në nivelet e përcaktuara në SKZHI II.**

Indikatori kriteri i Vlerësimit	Shkalla e Vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> - adaptimi i infrastrukturës përkatëse ndaj ndryshimeve klimatike <i>(aktivitetet që lidhen me ndërtimin/reabilitimin e infrastrukturës përkatëse duhet të përfshijnë aktivitete që zgjedhjnë apo parandalojnë pasojat e ndryshimeve klimatike, veçanërisht të përmbytjeve, dëborës dhe ngricave)</i> - -sasia vjetore e emetimeve të gazeve "sere" <i>(sasia maksimale e emetimeve të gazeve "sere" nuk duhet të tejkaloje sasinë e synuar vjetore prej 18,000 Gg CO₂ ekuivalent në 2020)</i> Ndikimet kumulative të të gjithë aktivitetave të Planit nuk duhet të shkaktojnë një sasi vjetore nga të gjitha burimet e emetimeve të gazeve 'sere' që të tejkaloje vlerat e synuara që jepen në SKZHI-II lidhur me Reduktimin e Emetimeve të Gazeve "Sere" në 2020.) 	<p>A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara garantojnë adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike, apo një gjë e tille s'ka nevoje të garantohet; aktivitetet e parashikuara nuk do të shkaktojnë rritje të emetimeve të gazeve "sere". Zbatimi i aktivitetave do të reduktoje emetimet e gazeve "sere".</p> <p>B – ndikim i parëndësishëm: Aktivitetet e parashikuara garantojnë adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike, apo një gjë e tille s'ka nevoje të garantohet. Emetimeve e gazeve "sere" do të rriten, por jo deri në atë masë sa të tejkalojen kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II.</p> <p>C – ndikimi behet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Aktivitetet e parashikuara garantojnë adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike, apo një gjë e tille s'ka nevoje të garantohet. Emetimeve e gazeve "sere" do të rriten deri në atë mase sa do të tejkalojen kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II. për të reduktuar emetimet duhet të parashikohen dhe zbatohen masa zbutëse, të cilat do të garantojnë që niveli i emetimeve nuk do të kaloje kufijtë e parashikuar në SKZHI-II.</p> <p>D – ndikim i rëndësishme: Aktivitetet e</p>

²² Projekzioni aktual i emetimeve të GHG në 2020 tregon 18,000 Gg CO₂ ek. Ky projekzion do të rishikohet në kuadër të Komunikimit të Trete Kombëtar të UNFCCC. Në rast të financimit të huaj për NAMA (masat adaptuese kombëtare për reduktimin e GHG) reduktimi i GHG mund të rritet me 16% krahasuar me skenarin baze.

	<p>parashikuara garantojnë adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike, apo një gjë e tille s'ka nevoje të garantohet. Emetimeve e gazeve "sere" do të rriten deri në atë mase sa do të tejkalohen kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II. Nuk mund të merren masa zbutëse për të reduktuar nivelin e emetimeve nën kufijtë e përcaktuar.</p> <p>E – ndikim shkatërrues: Aktivitetet e parashikuara nuk garantojnë adaptimin ndaj ndryshimeve klimatike, apo zbatimi i aktiviteteve do të rrite emetimet e gazeve "sere" deri në atë masë sa kufijtë e përcaktuar në SKZHI-II do të tejkalohen në mënyre të konsiderueshme.</p> <p>X – Vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndigimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave</p>
--	---

- Uji

Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e Vlerësimit dhe metodologjia për OM 5: **Kufizimi i efekteve negative mbi ujerat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujerat e njelmët, ujerat bregdetare dhe burimet e ujit të pijshëm.**

Indikatori/kriteri i Vlerësimit	Shkalla e Vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> - mundësi ndërhyrjeje në zonat me burime ujore të mbrojtura <i>(zbatimi i aktiviteteve jashtë zonave me burime ujore do të thotë më pak mundësi për ndotjen e ujit nëntokësor që përdoret si burim furnizimi me ujë).</i> - mundësi ndërhyrjeje në zonat me burime ujore përlarje <i>(zbatimi i aktiviteteve në zonat me burime ujore përlarje do të thotë më shumë mundësi për ndotjen e ujerave që përdoren përlarje).</i> - mundësi ndërhyrjeje në zonat me rrezik përmbytjeje <i>(zbatimi i aktiviteteve në zonat me rrezik përmbytjeje redukton zonat mbrojtëse dhe rrit mundësinë për dëme nga përmbytjet).</i> - mundësi ndërhyrjeje në zonat ujëmbajtëse me një nivel të lartë të prekshmërisë <i>(zbatimi i aktiviteteve në zonat ujëmbajtëse</i> 	<p>A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet nuk do të ushtrojnë trysni shtese mbi ujerat nëntokësore dhe sipërfaqësorë, ujerat e njelmët, ujerat bregdetare dhe burimet e ujit të pijshëm, apo ndigimi do të jetë pozitiv.</p> <p>B – ndikim i parëndësishëm: Nëse zbatohen dispozitat përkatëse ligjore, ndigimi mbi ujerat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujerat e njelmët, ujerat bregdetare dhe burimet e ujit të pijshëm do të jetë i parëndësishëm, pavarësisht faktit se aktivitetet mund të zbatohen në zona me burime ujore të mbrojtura, në zona ujëmbajtëse me një nivel të lartë të prekshmërisë, në zona me burime ujore përlarje apo në zona me rrezik përmbytjeje.</p> <p>C – ndigimi behet i parëndësishëm përl shkak të zbatimit të masave zbutëse: Me gjithë zbatimin e dispozitave ligjore, trysnia mbi ujerat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujerat e njelmët, ujerat bregdetare dhe burimet e ujit të pijshëm mund të jetë e madhe, sidomos përl shkak se probabiliteti i zbatimit të aktiviteteve në zona me burime ujore të mbrojtura, në zona</p>

me një nivel të lartë të prekshmërisë do të thotë më shumë mundësi për ndotjen e ujerave nëntokësore).

ujëmbajtëse me një nivel të larte të prekshmërisë, në zona me burime ujore përlarje apo në zona me rrezik përmbytjeje, është i larte. Duhen parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.

D – ndikim i rëndësishme: Me gjithë zbatimin e dispozitave ligjore, trysnia mbi ujerat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujerat e njelmet, ujerat bregdetare dhe burimet e ujit të pijshëm do të jetë e madhe, sidomos për shkak së probabiliteti i zbatimit të aktiviteteve në zona me burime ujore të mbrojtura, në zona ujëmbajtëse me një nivel të lartë të prekshmërisë, në zona me burime ujore përlarje apo në zona me rrezik përmbytjeje, është shumë i lartë. Nuk mund të merren masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.

E – ndikim shkatërrues: Me gjithë zbatimin e dispozitave ligjore, trysnia mbi ujerat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujerat e njelmet, ujerat bregdetare dhe burimet e ujit të pijshëm do të jetë jashtëzakonisht e madhe, sidomos për shkak se probabiliteti i zbatimit të aktiviteteve në zona me burime ujore të mbrojtura, në zona ujëmbajtëse me një nivel të larte të prekshmërisë, në zona me burime ujore përlarje apo në zona me rrezik përmbytjeje, është shume i lartë. Megjithatë nuk mund të merren masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.

X – Vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur:
Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.

• Mjedisi natyror

Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e Vlerësimit dhe metodologja për OM 6: Garantimi i kohezionit të popullatave dhe mbrojtjes së biodiversitetit

Indikatori / kriteri i Vlerësimit	Shkalla e Vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> - mundësia e ndërhyrjes në zonat Qendrore të habitatëve të mishngrënësve të mëdhenj <i>(zbatimi i aktiviteteteve që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në zonat e rëndësishme ekologjike të habitoreve të mishngrënësve të mëdhenj do të sjellë një trysni më të madhe mbi këta lloje dhe do të ndërpresë linjat e migrimit; ka mundësi potenciale për ndikim tek biodiversiteti në</i> 	<p>A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Nuk do të ketë ndikim në kohezionin e popullatave dhe në mbrojtjen e biodiversitetit, apo ndikimi do të jetë pozitiv.</p> <p>B – ndikim i parëndësishëm: Nëse zbatohen dispozitat përkatëse ligjore, ndikimi në kohezionin e popullatave dhe në mbrojtjen e biodiversitetit do të jete i parëndësishëm.</p> <p>C – ndikimi behet i parëndësishëm për shkak të</p>

<p><i>nivel rajonal dhe ndërkufitar)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - mundësia e ndërhyrjes në zonat me pyje të dendura <p><i>(planifikimi i infrastrukturës së re në zona me pyje të dendura do të sjellë ndikime negative mbi kafshët e egra dhe do të ndërpresë linjat e migrimit; ka mundësi potenciale për ndikim tek biodiversiteti në nivel lokal dhe rajonal)</i></p>	<p>zbatimit të masave zbutëse: Me gjithë zbatimin e dispozitave ligjore, nuk mund të garantohet kohezioni i popullatave dhe mbrojtja e biodiversitetit. Duhen parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse për të reduktuar ndikimet e rëndësishme.</p> <p>D – ndikim i rëndësishme: Me gjithë zbatimin e dispozitave ligjore, nuk mund të garantohet kohezioni i popullatave dhe mbrojtja e biodiversitetit. Nuk është e mundur të merren masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.</p> <p>E – ndikim shkatërrues: Me gjithë zbatimin e dispozitave ligjore, ndikimi mbi kohezionin e popullatave dhe mbrojtjen e biodiversitetit është shkatërrues. Nuk është e mundur të merren masa zbutëse pre të reduktuar ndikimin.</p> <p>X – Vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.</p>
--	--

Në tabelën më poshtë janë pëershruar kriteret e Vlerësimit dhe metodologjia për OM 7:
Ruajtja e zonave që kane një status të veçante mbrojtjeje, prej aktiviteteve me ndikime të konsiderueshme.

Indikatori/kriteri i Vlerësimit	Shkalla e Vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> - sasia e mbetjeve që gjëndërohen dhe depozitohen në landfill <p><i>(zhvillimet e reja do të rritin sasinë e mbetjeve që gjenerohen, përfshire mbetjet e ngurta, të lëngëta dhe të rrezikshme, dhe ky fakt bën që të priten ndikime negative në cilësinë e tokës, të ujërave nëntokësore, të ajrit dhe në shëndetin e njerëzve)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - sasia e mbetjeve që riciklohen <p><i>(SKZHI II deklaron se deri në 2020 sasia e mbetjeve urbane të ricikluara do të jetë 55%)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ndërtimi i landfillevë të reja <p><i>(kjo gjë do të ndikoje pozitivisht në procesin e trajtimit dhe riciklimit të mbetjeve; megjithatë gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimit të tyre priten disa ndikime, të cilat do të janë të parëndësishme nëse aplikohet strategjia e duhur e zbutjes)</i></p>	<p>A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e pritshme nuk do të rritin sasinë e mbetjeve të gjeneruara. Zbatimi i aktiviteteve do të përmirësoje procesin e grumbullimit/trajtimit të mbetjeve.</p> <p>B – ndikim i parëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteve do të rrite sasinë e mbetjeve të gjeneruara, por jo deri në atë mase sa të influencoje procesin e grumbullimit/trajtimit të mbetjeve dhe të preke mjedisin natyror dhe njërzor.</p> <p>C – ndikimi behet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Zbatimi i aktiviteteve do të rritë sasinë e mbetjeve të gjeneruara, gjë që do të shkaktoje ndotje të tokës, ujit, ajrit dhe rreziqe për shëndetin e njerëzve. Duhen parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse për të reduktuar ndikimin, të cilat garantojnë se procesi i grumbullimit/trajtimit të mbetjeve i përgjigjet sasisë së rritur të mbetjeve dhe se niveli i ndotjes ulet deri në kufijtë e vlerave të pranuara/përcaktuara.</p> <p>D – ndikim i rëndësishme: Zbatimi i aktiviteteve do të rritë sasinë e mbetjeve të gjeneruara, gjë që do të shkaktoje ndotje të tokës, ujit, ajrit dhe rreziqe për</p>

	<p>shëndetin e njerëzve. Nuk ka mundësi të merren masa zbutëse për ta mbajtur ndikimin nën kufijtë e vlerave të pranuara/përcaktuara.</p> <p>E – ndikim shkatërrues: Zbatimi i aktiviteteve do të rritë sasinë e mbetjeve të gjeneruara, dhe ndotja e tokës, ujit, ajrit dhe rreziqet për shëndetin e njerëzve janë në një mase të tillë që kane efekt të konsiderueshëm dhe të dëmshëm për shëndetin e njerëzve.</p> <p>X – Vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndigimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënavë.</p>
--	---

- **Zhurma**

Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e Vlerësimit dhe metodologjia për OM 9: Reduktimi i ndotjes së zhurmës/akustike dhe përafrimi me nivelet e rekomanduara nga BE dhe OSH.

Indikatori/kriteri i Vlerësimit	Shkalla e Vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> - ekspozimi ndaj zhurmës së shkaktuar prej ndërhyrjeve në infrastrukturë <p>(sa me pak shqetësime që të ketë mjeti nga zhurma, aq me i ulet është ndikimi në cilësinë e mjeshtit, shëndetin e njerëzve dhe kostot e shoqërisë, për shkak të numrit të njerëzve të eksposuar, shëndeti i të cilëve preket direkt)</p>	<p>A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e pritshme nuk do të rritin ekspozimin ndaj zhurmës. Përkundrazi këto aktivitete do ta ulin ketë ekspozim.</p> <p>B – ndikim i parëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteve do të rritë pak ekspozimin ndaj zhurmës, por nëse zbatohen dispozitat përkatëse ligjore, ndikimi do të jetë i parëndësishëm.</p> <p>C – ndikimi behet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Zbatimi i aktiviteteve do të rritë ekspozimin ndaj zhurmës. Me gjithë zbatimin e dispozitave ligjore, ndikimi do të jetë i rëndësishëm. Duhen parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse shtese për të reduktuar ndikimin.</p> <p>D – ndikim i rëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteve do të rritë ekspozimin ndaj zhurmës. Me gjithë zbatimin e dispozitave ligjore, ndikimi do të jetë i rëndësishëm. Duhen parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse shtese për të reduktuar ndikimin. Nuk ka mundësi të merren masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.</p> <p>E – ndikim shkatërrues: Zbatimi i aktiviteteve do të rritë ekspozimin ndaj zhurmës deri në një masë të tillë që kjo gjë do të ketë një efekt të konsiderueshëm dhe të dëmshëm për shëndetin e njerëzve e me tej.</p> <p>X – Vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur:</p>

	Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.
--	---

- **Popullsia dhe asetet materiale**

Në tabelën me poshtë janë përshkruar kriteret e Vlerësimit dhe metodologjia për OM 10: Përmirësimi i kohezionit social, sigurisë së jetesës dhe lëvizshmërisë së qëndrueshme.

Indikatori / kriteri i Vlerësimit	Shkalla e Vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> - lidhja mes vendbanimeve dhe qendrave rjonale (një lidhje më e shpejte dhe më e mirë përmirëson kohezionin social: lidhja më e shpejte me qendrat e qyteteve përbën një baze më të mirë për zhvillimin e turizmit dhe aktiviteteve ekonomike, të cilat nga ana e tyre sjellin ndikime pozitive në të ardhurat individuale dhe komunitare, në mënyrën e jetesës dhe në vlerën e aseteve materiale – pasuritë e paluajtshme) - përfshirja e aktiviteteve për të përmirësuar sigurinë e trafikut (më shumë aktivitete të kësaj natyre sjellin përmirësim të sigurisë rrugore dhe më pak aksidente) - përfshirja e aktiviteteve për të rritur efektivitetin e transportit publik (përdorimi sa me i madh i transportit publik sjell një lëvizshmëri më efektive dhe të qëndrueshme; një transport publik më efektiv sjell uljen e ngarkese së trafikut në rruge dhe ruan vlerën e aseteve materiale siç është toka dhe pasuritë e paluajtshme; gjithashtu një transport publik më efektiv redukton sforcon financiare për familjet, pasi redukton nevojën për të pasur apo përdorur makina personale) - përfshirja e aktiviteteve për të rritur mundësitë për një mënyre të shëndetshme të jetesës (aktivitetet që lidhen me lëvizshmërinë e qëndrueshme, kërkojnë një organizim të mire të infrastrukturës çlodhëse/ argëtuese (për shembull koristë e bicikletave, monopatet e ecjes me këmbe, përfshire edhe mbërritjen deri aty); çlodhja/argëtimi ndikon pozitivisht në gjendjen mendore dhe fizike të njerëzve dhe në këtë mënyrë redukton 	<p>A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet nuk do të ndikojnë në arritjen e objektives, ose zbatimi i tyre do të përmirësoje lidhjet mes zonave të veçuara me qendrat rjonale, do të përmirësoje sigurinë e trafikut dhe lëvizshmërinë e qëndrueshme.</p> <p>B – ndikim i parëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteve do të garantoje lidhjet mes zonave të veçuara me qendrat rjonale, sigurinë e trafikut dhe lëvizshmërinë e qëndrueshme, por krahasuar me gjendjen aktuale këto lidhje do të janë disi më të dobëta.</p> <p>C – ndikimi behet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Zbatimi i aktiviteteve do t'i beje me të dobëta lidhjet mes zonave të veçuara me qendrat rjonale, sigurinë e trafikut dhe lëvizshmërinë e qëndrueshme, krahasuar me gjendjen aktuale. Duhen parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.</p> <p>D – ndikim i rëndësishëm: Zbatimi i aktiviteteve do t'i beje konsiderueshëm më të dobëta lidhjet mes zonave të veçuara me qendrat rjonale, sigurinë e trafikut dhe lëvizshmërinë e qëndrueshme, krahasuar me gjendjen aktuale. Nuk ka mundësi të merren masa zbutëse.</p> <p>E – ndikim shkatërrues: Zbatimi i aktiviteteve do t'i shkatërrrojë plotësisht lidhjet mes zonave të veçuara me qendrat rjonale, sigurinë e trafikut dhe lëvizshmërinë e qëndrueshme, krahasuar me gjendjen aktuale.</p> <p>X – Vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndikimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.</p>

kostot e shoqërisë, pasi shfrytëzohet një mënyrë e shëndetshme e jetesës)

- **Trashëgimia kulturore**

Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e Vlerësimit dhe metodologjia për OM 11: **Ruajtja e shtrirjes, përbajtjes dhe veçorive të zonave dhe strukturave të trashëgimisë kulturore.**

Indikatori/kriteri i Vlerësimit	Shkalla e Vlerësimit
<p>probabiliteti që infrastruktura të shtrihet në njësitë e regjistruar të trashëgimisë kulturore</p> <p>(zbatimi i aktivitetetave që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në njësitë e trashëgimisë kulturore mund të rezikojnë seriozisht integritetin e trashëgimisë dhe të modifikoje veçoritë e saj cilësore. Veçanërisht të rrezikuar janë peizazhet kulturore dhe peizazhet historike të zonave të trashëgimisë arkitektonike dhe arkeologjike)</p> <ul style="list-style-type: none"> - probabilitet i shkatërrimit të mbetjeve arkeologjike (zbatimi i aktivitetetave që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në njësitë e trashëgimisë kulturore nënkuption cenimin e tokës dhe si pasoje mbart një probabilitet të lartë për shkatërrimin e mbetjeve arkeologjike) 	<p>A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara nuk shtrihen njësitë e regjistruar të trashëgimisë kulturore. Përderisa hapësira nuk do të cenohet, edhe mbetjet arkeologjike nuk do të dëmtohen.</p> <p>B – ndikim i parëndësishëm: Ka mundësi potenciale që aktivitetet të shtrihen në njësitë e regjistruar të trashëgimisë kulturore. Përderisa aktivitetet shtrihen pranë apo përgjatë infrastrukturës ekzistuese, probabiliteti që aktivitetet të shtrihen në njësitë e regjistruar të trashëgimisë kulturore dhe që mbetjet arkeologjike të dëmtohen, është i ulet. Duke zbatuar dispozitat përkatëse ligjore, ndikimi mbi veçoritë cilësore të njësive të regjistruar të trashëgimisë kulturore do të jete i parëndësishëm.</p> <p>C – ndikimi behet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Probabiliteti që aktivitetet të shtrihen në njësitë regjistruar të trashëgimisë kulturore, dhe për pasoje të zgjelqojnë përmasat e tyre, është i larte. Me gjithë zbatimin e parashikimeve ligjore, ndikimi i aktivitetave mbi trashëgiminë kulturore do të jetë i rëndësishëm. për shkak se aktiviteti shtrihet në zonë të gjerë, probabiliteti i dëmtimit të mbetjeve arkeologjike është shume i larte. Duhen parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.</p> <p>D – ndikim i rëndësishëm: Probabiliteti që aktivitetet të shtrihen në njësitë e regjistruar të trashëgimisë kulturore, dhe për pasoje të zgjelqojnë përmasat e tyre, është shume i larte. Me gjithë zbatimin e parashikimeve ligjore, ndikimi i aktivitetave mbi trashëgiminë kulturore do të jetë i konsiderueshëm. për shkak se aktiviteti shtrihet në zonë të gjerë, probabiliteti i dëmtimit të mbetjeve arkeologjike është shume i larte. Nuk mund të merren masa zbutëse për të</p>

	<p>reduktuar ndikimin.</p> <p>E – ndikim shkatërrues: Ndigimi i aktivitetave mbi veçoritë cilësore të njësive të regjistruar të trashëgimisë kulturore, do të jetë shkatërrues. Edhe ndikimi mbi mbetjet arkeologjike do të jetë shkatërrues.</p> <p>X – Vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndigimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave.</p>
--	---

• Peizazhi

Në tabelën më poshtë janë përshkruar kriteret e Vlerësimit dhe metodologjia për OM 12: **Garantimi i ruajtjes së peizazheve të veçanta dhe zonave peizazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar dhe krijimi i një imazhi peizazhi me cilësi të lartë.**

Indikatori / kriteri i Vlerësimit	Shkalla e Vlerësimit
<ul style="list-style-type: none"> - probabiliteti që infrastruktura të shtrihet në peizazhe të veçanta dhe zona peizazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar <i>(zbatimi i aktivitetave që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në njësite e peizazhit mund të rrezikojnë seriozisht integritetin e peizazheve të veçanta dhe zonave peizazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar, dhe të shkatërrroje veçoritë e tyre cilësore)</i> - probabiliteti që infrastruktura të shtrihet në zonat peizazhistike me elemente të mbrojtur të natyrës dhe në zonat me peizazhistike kulturore jashtëzakonisht të ekuilibrara, të cilat mbartin edhe simbolika të veçanta <i>(zbatimi i aktivitetave që lidhen me ndërhyrjet infrastrukturore në njësite e peizazhit mund të ndryshoje në mënyrë të konsiderueshme imazhin ekzistues të peizazhit. Ndigimi është veçanërisht i dukshëm në zonat peizazhistike me elemente të mbrojtur të natyrës dhe në zonat me peizazhistike kulturore jashtëzakonisht të ekuilibrara)</i> 	<p>A – s'ka ndikim/ndikim pozitiv: Aktivitetet e parashikuara nuk shtrihen në peizazhe të veçanta dhe zona peizazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar. Do të ruhet imazhi i peizazhit me cilësi të larte, pasi aktivitetet do të integrohen në zona me një shkalle të larte të degradimit të peizazhit.</p> <p>B – ndikim i parëndësishëm: Ka mundësi potenciale që aktivitetet të shtrihen në peizazhe të veçanta dhe zona peizazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar, apo në zona peizazhistike imazhi i të cilave është në prishje e sipër. Ndigimi mbi imazhin ekzistues të peizazhit do të jetë i parëndësishëm, pasi shumica e aktivitetave do të integrohen në zona me një shkalle të lartë të degradimit të peizazhit.</p> <p>C – ndikimi behet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse: Probabiliteti që aktivitetet të shtrihen në peizazhe të veçanta dhe zona peizazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar, është i larte. Ndigimi mbi veçoritë cilësore të këtyre zonave është i madh. Aktivitetet do të shtrihen në zona të konservuara peizazhistike natyrore apo kulturore, kështu që ndikimi në peizazhet me cilësi të lartë të imazhit të tyre, do të jetë i rëndësishëm. Duhen parashikuar dhe zbatuar masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.</p> <p>D – ndikim i rëndësishëm: Probabiliteti që</p>

	<p>aktivitetet të shtrihen në peizazhe të veçanta dhe zona peizazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar është i madh, kështu që edhe ndikimi është i konsiderueshëm. Aktivitetet do të shtrihen në zonat peizazhistike me elemente të mbrojtur të natyrës dhe në zonat me peizazhistike kulturore jashtëzakonisht të ekuilibruara, kështu që ndikimi në peizazhet me cilësi të lartë të imazhit të tyrë, do të jetë i rëndësishëm. Nuk mund të merren masa zbutëse për të reduktuar ndikimin.</p> <p>E – ndikim shkatërrues: Ndigimi i aktiviteteve mbi veçoritë cilësore të peizazheve të veçanta dhe zonave peizazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar do të jetë shkatërrues. Peizazhet me cilësi të lartë të imazhit të tyre dhe që përbajnë elementë të jashtëzakonshëm natyrore dhe kulturore, do të shkatërrohen.</p> <p>X – Vlerësimi i ndikimit nuk është i mundur: Ndigimi nuk mund të vlerësohet për shkak të mungesës së të dhënave</p>
--	---

SEKSIONI 7: VLERËSIMI I PËRPUTHSHMERISE SE OBJEKTIVAVE

Objektivat e përcaktuara mjedisore duhet të janë në përputhje me Ligjin 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", objektivat e përcaktuara në SKZHI II dhe Direktivën 2001/42/KE, të cilat janë të rëndësishme për të vlerësuar politikat dhe projektet që parashikon Plani për të arritur objektivat e tij, për të përcaktuar rëndësinë e objektivave mjedisore, duhet të vlerësohet përputhshmëria e objektivave dhe politikave të Planit me objektivat e përcaktuara mjedisore. Vlerësimi i përputhshmërisë krijon konflikte apo veprime të ndërsjellta mes objektivave dhe politikave të ndryshme, si dhe konflikte të theksuara interesit mes objektivave. Të gjitha këto duhen vënë në dukje veçanërisht në pjesën e Vlerësimit të projekteve specifikë të Planit.

Përputhshmëria e politikave të Planit është vlerësuar duke i kombinuar këto politika me objektivat mjedisore të kësaj VSM-je. Vlerësimi është bere duke përdorur përafimin standard në forme matrice, për të kryer Vlerësimin numerik të nivelit të përputhshmërisë është përdorur grafiku i Vlerësimit që jepet në Tabelën 7-1 më poshtë.

Tabela 7.1 Grafiku i Vlerësimit të nivelit të përputhshmërisë mes objektivave

Niveli i përputhshmërisë	Niveli i përputhshmërisë	Niveli i përputhshmërisë
Objektivat përputhen plotësisht	3	2.00-3.00
Objektivat përputhen pjesërisht	2	1.00 – 1.99
Lidhja mes objektivave është e zbehtë	1	0.00 – 0.99
Nuk ka lidhje mes objektivave	0	0
Objektivat nuk përputhen	-1	negativ

Vlerësimi i përputhshmërisë së objektivave dhe politikave të Planit me objektivat mjedisore

Rezultatet e Vlerësimit të përputhshmërisë së politikave të Planit me objektivat mjedisore janë paraqitur në Tabelën 7-2 më poshtë. Tabela tregon së, në parim, të gjitha politikat e Planit janë në përputhje me objektivat mjedisore.

Tabela 7.2 Vlerësimi i përputhshmërisë së politikave të Planit me Objektivat Mjedisore

Objektivat Mjedisore	Objektivat dhe politikat e Planit												Mesatarja
	OM1	OM2	OM3	OM4	OM5	OM6	OM7	OM8	OM9	OM10	OM11	OM12	
Sistemet Territoriale të Bashkisë Lezhë													
Sistemi Urban – RRITJE INTELIGJENTE													
Zhvillimi policentrik, densifikimi, gjithë përfshirja	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Sistemi Ujor – UJI ESHTRË JETA													
Mbrojtjen e burimeve ujore nëntokësore dhe mbistikësore	3	3	3	3	3	3	3	3	3	0	0	2	1
Korrideret natyrore përgjate luginave te lumenjve	3	3	2	2	3	3	3	3	3	1	0	1	0
Sistemi Bujqësor – EPIQENCE për një sektor bujqësor Konkurrues													
Rruajtje maksimale e fondit të tokës bujqësore	3	3	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3	0
Vendosja e një zinxhirri ekonomik bujqësori: prodhim – grumbullim – përpunim - eksportim, me qëllim rritjen e vlerës së zinxhirit ekonomik.	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	3	0
Krijimi i qendrave të specializuara bujqësore dhe profilizimi i tyre sipas karakteristikave të prodhimit lokal	3	0	1	1	2	0	0	0	2	1	3	0	0
Specializim në prodhim dhe përpunim të prodhimeve dhe produkteve karakteristike të zonës	3	0	0	0	0	3	0	0	0	0	3	0	0
Sistemi Natyror – PROMOVIM dhe AKSES													
Rritje e zonave të mbrojtura natyrore, promovimi dhe aksesi i tyre	3	3	1	1	3	3	3	3	0	1	1	0	3
Sistemi i Infrastrukturës – INTEGRIMI HAPËSINOR, RRITJA E AKSESUESHMËRISË SË VENDIT DHE SHPËRNDAJME BALANCUAR TE FLUKSEVE													
Transporti													
Krijimi dhe konsolidimi i një Sistemi te integruar multimodal mbarë kombëtar, rrjetje dhe konsolidim i pikave te aksosit dhe të lidhjes së territorit	2	2	3	1	0	0	0	0	2	3	3	0	1
Turizmi													
Zhvillimi i qëndrueshëm i turizmit Natyror dhe Kulturor	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3

Në përgjithësi, në këndvështrimin e përputhshmërisë me objektivat mjedisore, objektivat dhe politikat e Planit, janë si më poshtë:

- ✓ objektivat përputhen plotësisht (4 objektivë)
- ✓ objektivat përputhen pjesërisht (3 objektiva)
- ✓ lidhja mes objektivave është e zbehte (3 objektiva)

Në këndvështrimin e lidhjes mes objektivave të Planit dhe objektivave mjedisore, vërehet një diversifikim i përputhshmërisë sipas fushave përkatëse mjedisore. Konkretnisht:

- Secila prej objektivave të Planit (përveç 2 objektive të sistemit Bujqësor) është në përputhshmëri të plotë me të paktën 3 objektiva mjedisore;
- Pesë objektiva të planit kanë një lidhje të pjesshme me të paktën një objektivë mjedisore;
- Gjashtë objektiva të planit kanë një lidhje të zbehte me të paktën 1 objektiv mjedisor;
- Dy objektiva të planit që lidhen me sistemin urban dhe turizmin janë në përputhshmëri të plotë me të gjitha objektivat mjedisore;
- Secila prej objektivave të planit (përveç dy objektive që lidhet me sistemin urban dhe turizmin) nuk kanë lidhje me të paktën 1 objektiv mjedisor;

Edhe në këndvështrimin e lidhjes mes objektivave të Planit dhe objektivave mjedisore diversifikimi i përputhshmërisë është i larte. Sidoqoftë dy objektiva mjedisore (i) OM 1: Garantimi i menaxhimit dhe përdorimit të qëndrueshëm të tokës, dhe (ii) OM 10: Përmirësimi i kohesionit social, sigurisë së jetesës dhe lëvizshmërisë së qëndrueshme, janë objektivat me nivelin me të larte të përputhshmërisë me objektivat mjedisore.

Plani ka përcaktuar gjithashtu tri objektiva strategjike si më poshtë:

OBJEKTIVI STRATEGJIK NR.1	TURIZËM I QËNDRUESHËM	
		Zhvillim i turizmit në pyllin e Bërzanës
		Projekt i promovimit turistik
		Sistemi i portit të Shëngjinit
		Shfrytëzimi turistik natyror i lagunës së Kune-Vain
		Turizëm mjedisor në plazhin e Tales
		Zhvillimi i agro-turizmit duke u bazuar në modelin e "Mrizit të Zanave"
		Parku i mullinjve Kallmet / Rraboshtë
		Plan për rikuperimin mjedisor dhe promovimin turistik të likenit të Kënallës
		Projekt për rikualifikimin e Hotelit të Gjetisë
		Ballina detare e Shëngjin
		Rruga turistike Lezhë – Maja e Velës
		Turizëm malor në Ungrej
		Itinerar hipizmi Velë-Bërzanë
		Park lumor urban i lumit Drin

		Projekt rikualifikimi mjedisor në Tale
		Rrugë çiklo-turistike Kallmet/Kune-Vain
OBJEKTIVI STRATEGJIK NR.2	FACILITETE DHE SHËRBIME	Bypass-i perëndimor i qytetit të Lezhës (2.5 km rruge me 4 korsi)
		(0.9 km tunel me 4 korsi)
		Bypass-i lindor i qytetit të Lezhës
		Ballina ujore e qytetit të Lezhës
		Përmirësimi i aksesit në portin e Shëngjinit
		Stacioni i ri i mallrave, qendër intermodale
		Varrezë ndërfetare në Gjadër
		Konvertimi i stacionit të mallrave
		Parkim për turistët në Lezhë
OBJEKTIVI STRATEGJIK NR.3	INDUSTRI AGRO-USHQIMORE	Prodhimi i verës dhe vajit të ullirit në Kallmet
		Ri-Vlerësimi i bujqësisë në Balldren (Torovicë)
		Zonë tregu fruta-perimesh për prodhuesit lokalë
		Magazina frigoriferike për industrinë agro-ushqimore
		Panairi i prodhimeve bujqësore lokale

Si konkluzion i përgjithshëm, bazuar edhe në analizën që u është bërë projekteve në tabelën Tabela 9.1) mund të thuhet se objektivat strategjike të planit janë në përputhshmëri me objektivat mjedisore.

Krahasimi i objektivave strategjike paraqitet si më poshtë:

- Pothuajse të gjithë projektet që bëjnë pjesë në objektiven strategjike Nr. 1: Turizëm i qëndrueshëm dhe kryesishët ata që kanë të bëjnë më promovimin dhe zhvillimin e turizmit mjedisor me impakt të ulët, janë në përputhshmëri me objektivat mjedisore
- Të gjithë projektet që i përkasin objektives strategjike Nr. 2: Facilitete dhe Shërbime, kanë një impakt negativ në mjedis kryesishët gjatë fazës së ndërtimit. Këto impakte zbehen dhe pjesërisht zhduken nën zbatimi e masave zbutëse.
- Projektet që bëjnë pjesë në Objektiven Strategjike Nr. 3: Industria agro-ushqimore kanë një impakt të ulët në mjedis.

SEKSIONI 8: VLERËSIMI I PROJEKTEVE SPECIFIKE

Plani i Përgjithshëm Vendor i Bashkisë Lezhë përcakton projekte specifike për çdo politike apo objektive strategjike. Projektet strategjike mund të janë të llojeve të ndryshme. Edhe pse të gjitha kanë si synim zhvillimin e përgjithshëm të territorit, ato mund të kontribuojnë në mënyra të ndryshme në arritjen e objektivave strategjike. Plani i ka ndarë projektet në:

- 1- Projekte Bazë - projekte që janë të nevojshme për të siguruar kushtet nga ku mund të nisin proceset e zhvillimit
- 2- Projekte Zhvillimi - janë të paktë në sasi por mjaft të rëndësishëm dhe të aftë për të nxitur proceset spontane dhe vetë-financuese të zhvillimit

Në Tabelën 8-1 janë identifikuar projektet strategjike që pritet të shkaktojnë ndikime direkte në mjedis, në lidhje me objektivat mjedisore të përcaktuara. Shkurtimisht, këto projekte përfshijnë zhvillimin e rrjetit infrastrukturore, projekte urbane, projekte prodhimi, zhvillimin dhe promovimin e zonave natyrore e kështu me radhë

Ky seksion përfshin Vlerësimin e projekteve specifike në lidhje me përputhshmërinë e tyre me objektivat mjedisore. Vlerësimi i projekteve strategjike është bërë mbi bazën e përcaktimit të klasifikimit mesatar të përputhshmërisë së secilit projekt me të 12 objektivat mjedisore. Vlerësimi i përputhshmërisë së projekteve me objektivat mjedisore është kryer duke ndjekur shkallëzimin e mëposhtëm:

Shpjegimi	Shkalla e Vlerësimit
Projekti përputhet plotësisht me objektivat mjedisore	> 75 %
Projekti përputhet pjesërisht me objektivat mjedisore	51 – 75 %
Lidhja mes projektit dhe objektivave mjedisore është jo e quartë; përputhshmëria e projektit me objektivat mjedisore është e kushtëzuar	26 – 50 %
Projekti nuk përputhet me objektivat mjedisore	0 – 25 %

Krahasimi i projekteve specifike me objektivat mjedisore është paraqitur në Tabelën 8-2.

Vlerësimi i paraqitur në Tabelën 8-2 është një derivat i Vlerësimit të bërë dhe paraqitur në Tabelën 9-3 më poshtë. Kjo e fundit paraqet Vlerësimin e impakteve që vijnë prej zbatimit të Planit ndaj arritjes së objektivave mjedisore për çdo projekt specifik. Tabela 9-3 tregon gjithashtu së gjatë zbatimit të projekteve specifike mund të shkaktohen impakte të pranueshme nga këndvështrimi i objektivave mjedisore (shkalla A, B apo C) ndërkohe që nuk janë evidentuar impakte të rëndësishme (shkalla D, E).

Ka një lidhje ndërmjet shkalles së Vlerësimit (A, B dhe C) në Tabelën 9-1 dhe shkalles se Vlerësimit (PL, PP dhe PK) në Tabelën 8-2.

Lidhja mes dy tabelave është si me poshtë:

Tabela 9-1	Tabela 8-2
Shkalla A	Përputhshmëri e Lartë (PL)
Shkalla B	Përputhshmëri e Pjesshme (PP)
Shkalla C	Përputhshmëri e Kushtëuar (PK)

Numri absolut i shkallevë respektive për çdo projekt specifik, domethënë numri i A-vë, B-vë dhe C-vë në Tabelën 9-3 është konvertuar në pikë përqindjeje tek shkalla e Vlerësimit (PL%, PP% dhe PK%) në Tabelën 8-2.

Për shembull: *projekti Pr. 13* në Tabelën 9-3 është vlerësuar me pesë A (s'ka impakt/impakt pozitiv për 5 objektiva mjedisore nga 12 gjithsej, ose 41.67% e totalit), katër B (ndikim i parëndësishëm për 4 objektiva ose 33.33% e totalit) dhe tre C (ndikimi behet i parëndësishëm për shkak të zbatimit të masave zbutëse, për 3 objektiva ose 25.00% e totalit). Kështu që, në Tabelën 8-2, *projekti Pr. 13* vlerësohet të jetë 41.67% në Përputhshmëri të Larte, 33.33% në Përputhshmëri të Pjesshme dhe 25.00% në Përputhshmëri të Kushtëuar.

Projektet e listuara më poshtë do të përputhen plotësisht apo pjesërisht me objektivat mjedisore, gjatë zbatimit dhe funksionimit të aktiviteteve përkatëse, dhe, për të gjitha aktivitetet duhet të garantohet zbatimi i masave zbutëse për të reduktuar ndikimin në mjedis, sipas kërkesave të legjisacionit përkatës.

Tabela 8.1 Projekte Strategjike që pritet të shkaktojnë Ndigjimin në Mjedis

PROJEKTET STRATEGJIKE	Projekti Specifik	Kodi
Projekte Bazë	Përmirësimi i rrjeteve teknike	Pr. 1
	Mbrojtje e akuiferëve	Pr. 2
	Pastrimi i lumenjve – mirëmbajtja e sistemit ujor sipërfaqësor	Pr. 3
	Mbrojtje ndaj përblyjeve	Pr. 4
	Menaxhimi i mbetjeve urbane	Pr. 5
	Përmirësimi i rrugës së vjetër kombëtare	Pr. 6
	Përmirësimi i hekurudhës	Pr. 7
	Planifikim i detajuar vendor	Pr. 8
	Plani i emergjencave civile	Pr. 9
	Qendra kulturore në zonat urbane	Pr. 10
	Qyteti mik i fëmijëve	Pr. 11

PROJEKTE AFAT-SHKURTËR (Projekte Pilot)	Rrugë çiklo-turistike Kallmet/Kune-Vain	Pr. 12
	Zhvillim i turizmit në pyllin e Bërzanës	Pr. 13
	Projekt i promovimit turistik	Pr. 14
	Varrezë ndërfetare në Gjadër	Pr. 15
	Zonë tregu lokal (aty ku nxirret produkti)	Pr. 16
PROJEKTE AFAT-MESËM	Sistemi i portit të Shëngjinit	Pr. 17
	Shfrytëzimi turistik natyror i lagunës së Kune-Vain	Pr. 18
	Turizëm mjedisor në plazhin e Tales	Pr. 19
	Zhvillimi i agro-turizmit duke u bazuar në modelin e "Mrizit të Zanave"	Pr. 20
	Parku i mullinjeve Kallmet/Rraboshtë	Pr. 21
	Plan për rikuperimin mjedisor dhe promovimin turistik të ligenit të Kënallës	Pr. 22
	Projekt për rikualifikimin e Hotelit të Gjuetisë	Pr. 23
	Bypass-i perëndimor i qytetit të Lezhës	Pr. 24
	Bypass-i lindor i qytetit të Lezhës	Pr. 25
	Ballina ujore e Lezhës	Pr. 26
	Konvertimi i stacionit të mallrave	Pr. 27
	Prodhimi i verës dhe vajit të ullirit në Kallmet	Pr. 28
	Magazina frigoriferike për industrinë agro-ushqimore	Pr. 29
	Panairi i prodhimeve bujqësore lokale	Pr. 30
PROJEKTE AFAT-GJATË	Rruja turistike Lezhë – Maja e Velës	Pr. 31
	Turizëm malor në Ungrej	Pr. 32
	Ballina detare e Shëngjin	Pr. 33
	Itinerar hipizmi Velë-Bërzanë	Pr. 34
	Park humor urban i lumbit Drin	Pr. 35
	Projekt rikualifikimi mjedisor në Tale	Pr. 36
	Parkim për turistët në Lezhë	Pr. 37
	Përmirësimi i aksesit në portin e Shëngjinit	Pr. 38
	Spostimi i stacionit të trenit të mallrave	Pr. 39
	Vlerësimi i bujqësisë në Balldren	Pr. 40

Tabela 8.2 Krahasimi i projekteve specifike në kuadrin e përputhshmërisë së tyre me objektivat mjedisore; përqindjet e ndikimeve të vlerësuara

PROJEKTET STRATEGJIKE	Projekti Strategjik	Shkalla e Vlerësimit*		
		PL%	PP%	PK%
Projekte Bazë	Përmirësimi i rrjeteve teknike	91.67%	8.33%	0.00%
	Mbrojje e akuiferëve	100.00%	0.00%	0.00%
	Pastrimi i lumenjve – mirëmbajtja e sistemit ujor sipërfaqësor	100.00%	0.00%	0.00%
	Mbrojje ndaj përbrytjeve	100.00%	0.00%	0.00%
	Menaxhimi i mbetjeve urbane	100.00%	0.00%	0.00%
	Përmirësimi i rrugës së vjetër kombëtare	83.33%	16.67%	0.00%
	Përmirësimi i hekurudhës	75.00%	25.00%	0.00%
	Planifikim i detajuar vendor	91.67%	8.33%	0.00%
	Plani i emergjencave civile	33.33%	66.67%	0.00%
	Qendra kulturore në zonat urbane	16.67%	83.33%	0.00%
PROJEKTE AFAT-SHKURTËR (Projekte Pilot)	Qyteti mik i fëmijëve	25.00%	66.67%	8.33%
	Rrugë çiklo-turistike Kallmet/Kune-Vain	91.67%	8.33%	0.00%
	Zhvillim i turizmit në pylin e Bërzanës	41.67%	33.33%	25.00%
	Projekti i promovimit turistik	33.33%	33.33%	33.33%
	Varrežë ndërfetare në Gjadër	33.33%	58.33%	8.33%
PROJEKTE AFAT-MESËM	Zonë tregu lokal (atyku nxirret produkti)	16.67%	8.33%	75.00%
	Sistemi i portit të Shëngjinit	33.33%	66.67%	0.00%
	Shfrytëzimi turistik natyror i lagunës së Kune-Vain	91.67%	0.00%	8.33%
	Turizëm mjedisor në plazhin e Tales	100.00%	0.00%	0.00%
	Zhvillimi i agro-turizmit duke u bazuar në modelin e "Mrizit të Zanave"	50.00%	50.00%	0.00%
	Parku i mullinne Kallmet/Rraboshtë	50.00%	50.00%	0.00%
	Plan për rikuperimin mjedisor dhe promovimin turistik të liqenit të Kënallës	91.67%	8.33%	0.00%
	Projekt për rikualifikimin e Hotelit të Gjetisë	16.67%	75.00%	8.33%
	Bypass-i perëndimor i qytetit të Lezhës	16.67%	50.00%	33.33%
	Bypass-i lindor i qytetit të Lezhës	50.00%	25.00%	25.00%
	Ballina ujore e Lezhës	41.67%	58.33%	0.00%
	Konvertimi i stacionit të mallrave	33.33%	66.67%	0.00%
	Prodhimi i verës dhe vajit të ullirit në Kallmet	91.67%	8.33%	0.00%
	Magazina frigoriferike për industrinë agro-ushqimore	50.00%	50.00%	0.00%
	Panairi i prodhimeve bujqësore lokale	16.67%	83.33%	0.00%

PROJEKTET STRATEGJIKE	Projekti Strategjik	Shkalla e Vlerësimit*		
		PL%	PP%	PK%
PROJEKTE AFAT-GJATE	Rugja turistike Lezhë – Maja e Velës	50.00%	50.00%	0.00%
	Turizëm malor në Ungrej	33.33%	66.67%	0.00%
	Ballina detare e Shëngjin	58.33%	41.67%	0.00%
	Itinerar hipizni Velë-Bërzanë	75.00%	25.00%	0.00%
	Park lumor urban i lumit Drin	8.33%	91.67%	0.00%
	Projekt rikualifikimi mjedisor në Tale	100.00%	0.00%	0.00%
	Parkim për turistët në Lezhë	33.33%	41.67%	25.00%
	Përmirësimi i aksesit në portin e Shëngjinit	66.67%	33.33%	0.00%
	Spostimi i stacionit të trenit të mallrave	91.67%	8.33%	0.00%
	Verësimi i bujqësisë në Balldren	50.00%	50.00%	0.00%

Legjenda:

PL% – Përqindja e Përputhshmerise së Larte;

PP% – Përqindja e Përputhshmerise së Pjesshme;

PK% – Përqindja e Përputhshmerise së Kushtezuar.

- Përputhshmeri e larte
- Përputhshmeri e pjesshme
- Përputhshmeri e kushtezuar
- Papërputhshmeri

SEKSIONI 9 VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE

9.1 Vlerësimi i pasojave nga zbatimi i Planit dhe ndikimet e pasojave të zbatimit të Planit për realizimin e objektivave mjedisore të Planit

9.1.1 Toka

Objktivi Mjedisor 1: Garantimi i menaxhimit dhe përdorimit të qëndrueshëm të tokës dhe mbrojtja e saj

Ndikimi me i madh gjatë fazës se ndërtimit pritet në zhvillimet e infrastrukturës, sidomos asaj rrugore, të mbetjeve, të qendrave të shërbimeve, etj., ndërkohë që nga fusha të tjera do të jenë të kufizuara në një territor më të ngushte lokal. Nuk priten ndikime në ato sektorë ose nën sektorë ku përqendrimi me i madh i aktiviteteve do të ketë të bëjë me plotësimin e boshllëqeve ligjore dhe të strukturës (aktivitete soft) ku gjithë detyrat dhe angazhimet do të jenë të natyrës institucionale dhe organizative.

Përmes okupimit të tokës, ndërtimet në infrastrukturë prodhojnë ndikime të gjera të pakthyeshme, që reflektohen pas zhvillimit si një ndryshim në përdorimin e tokës. Toka bujqësore dhe pyjet do të pësonin shkatërrim të pakthyeshëm në sektionet e marra nga ndërtimet e reja ose ato të rindërtuara mbi sektionet e vjetra. Shpesh ndërtimet e reja krijojnë edhe fragmentime të tokës bujqësore. Ndikimet afatshkurtër (të riparueshme) që mund të ndodhin gjatë fazës së ndërtimit përfshijnë lidhjet përmes tokave bujqësore ose pyjore, dëmtimet dhe okupimet e tokave ose dëmtimin e produkteve për shkak të afërsisë me sheshet e ndërtimit, ndotjet e tokës etj.

Për shkak të zhvillimeve të reja në infrastrukturë dhe pozicionimi i vendosjeve të tyre, përdorimi i tokës bujqësore ekzistuese pëson ndryshim nga ana e pozicionimit të lidhjeve të reja infrastrukturore. Masat që zbatohen mund të sjellin rënien e përhershme të potentialit dhe prodhimtarisë së tokës bujqësore që nënkupton humbjen e përhershme të funksionimit të tokës për prodhimtarinë bujqësore. Nëse masat e infrastrukturës shtrihen edhe përej territoreve aktuale të zhvillimit, fragmentimi i tokës bujqësore do të rritet dhe kushtet për prodhimtarinë bujqësore do të përkeqësohen edhe më tej.

Veç parashikimeve të bëra në plan do të merren në konsideratë edhe parashikimet e Planit të Përgjithshëm Kombëtar (draft) dhe PINS Bregdeti (draft). Bazuar në to, janë disa korridore të rendësishme të parashikuara të kalojnë në territorin e Bashkisë Lezhë:

- Korridori i Gjelbër (Realizimi i lidhjes midis Malit te Zi dhe Greqisë nga Hani i Hotit në Shkodër dhe Gjirokastër përmes pikës kufitare Kakavija, me një gjatësi prej 405 km);
- Korridori Blu (rrugë bregdetare turistike me impakt të ulët mjedisor, që lidh lokalitetet e bregdetit: Velipojë – Shëngjin, Shëngjin – Patok, Patok – Durrës, Durrës – Divjakë – Seman, Seman – Vlorë, Vlorë – Dhërmi, Dhërmi – Sarandë, Sarandë – Butrint).
- Rruga e Kombit (Durrës-Kukës-Prishtinë-Nish). Si një nga korridoret me ndikim më të lartë në rajon për shkak të lidhjes përmes Prishtinës me korridorin X-të dhe Serbinë.

Në territorin e bashkive Lezhë do të kalojnë gjithashtu korridoret e mëposhtme energjetike:

- IAP- Ionian Adriatic Pipeline do të kalojë në pjesën perëndimore të Shqipërisë, nga Fieri në Shkodër për të furnizuar Malin e Zi, Bosnjën e Kroacisë;

- IAP-KOSOVË. IAP degëzohet në rajonin Shkodër- Lezhë, për të furnizuar Kosovën nëpërmjet Kukësit duke realizuar Unazën Perëndimore të Ballkanit Western Balkan Rings (WBR).

Lezha hyn në grupin e qendrave primare urbane. Ajo duhet të promovojnë vlerat arkitektonike, monumentale, tradicionale e natyrore të lokaliteteve.

Lezha është një nga qendrat urbane, që vlerësohet nga PPK dhe nga PINS bregdetit, si një nga pikat e rëndësishme urbane, si dhe një portë e rëndësishme detare hyrëse në Shqipëri (pjesë e Portës së Veriut, bashkë me bashkinë Shkodër), me kontribut të lartë në transport ndërkombëtar, mallrash, peshkimi dhe pasagjerësh.

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse që paraqiten në Seksionin 10 duhet të merren parasysh për të realizuar këtë objektiv.

Objktivi Mjedisor 2: Parandalimi i shfrytëzimit të burimeve natyrore, duke rritur nivelin e përdorimit të materialeve të riciklueshme nga mbetjet që gjenerohen gjatë ndërtimit/reabilitimit të infrastrukturës.

Aktivitetet ndërtimore në përgjithësi (rindërtime ose të reja) të infrastrukturës janë burim i prodhimit të sasive të mëdha të mbetjeve, dhe gjithashtu krijojnë presione mbi përdorimin e burimeve natyrore. Mbetjet gjenerohen jo vetëm përkohësisht gjatë fazës së ndërtimit, por edhe në mënyrë të vazhdueshme gjatë fazës operacionale si edhe përfshirë përfshirë përcaktimin e mbetjeve. Impakti nga gjenerimi i mbetjeve është i përhershëm dhe në mjaft raste i pakthyeshëm në lidhje me impaktin ndaj burimeve natyrore. Prandaj, ky impakt negative ndaj mjedisit duhet të pakësohet me anë të masave për menaxhimin e mbetjeve.

Duke konsideruar mënyrën sesi gjenerohen dhe llojin e strukturës, sasitë e mbetjeve të gjeneruara nga zhvillimet në infrastrukturre prej çdo sektori ekonomik duhet të konsiderohen si sasira të mëdha, sidomos prej veprave të nivelit kombëtar ose rajonal, ndërkohë që sasitë e mbetjeve nga zhvillimet në nivel lokal priten të janë më të lokalizuara dhe më të pakta krahasuar me dy nivelet e para.

Ndërtimet e reja ose zgjerimet e infrastrukturave sipas sektorëve, brenda kuadrit të zbatimit të masave specifike të angazhimeve për secilin nga drejtimet e veprimeve prioritare respektive të Planit, ofrojnë një mundësi ideale gjatë fazës së ndërtimit për ripërdorimin ose procesimin e materialeve dhe mbetjeve industriale të prodhura, ku efekti i sinergjisë reflektohet veçanërisht në faktet e mëposhtme:

- Sasira të mëdha mbetjesh mund të përdoren veçanërisht në ndërtimet e rrugëve dhe infrastrukturave të ngjashme ku materialet mbushëse janë mjaft të nevojshme;
- Substanca potenciale toksike të mbetjeve mund të mobilizohen në mënyrë permanente në rast se ato përdoren në mënyrën e duhur;
- Kompozite të reja të ndërtimit shpesh kanë karakteristika më të mira funksionale në krahasim me ato konvencionale.

Në vijim të zbatimit të masave specifike që paraqiten në Plan, administrimi ekonomik i burimeve natyrore duhet të mbështetet nga masa të tjera të përgjithshme shtesë që promovojnë pakësimin e ndotjes së mjedisit duke përdorur materiale të riciklueshme në ndërtimin dhe rindërtimin e infrastrukturës së parashikuar për çdo sektor. Prandaj, masa të tillë duhet të përgatiten dhe të përfshihen që në fazat e hershme të programeve të zhvillimit në çdo sektor dhe për çdo mase specifike më vete.

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse që paraqiten në Sesionin 10 duhet të merren parasysh për të realizuar këtë objektiv.

9.1.2 Ajri

Objktivi Mjedisor 3: Garantimi i arritjes së objektivave afatgjata për sasitë vjetore të shkarkimeve të ndotësve, për të arritur përputhshmërinë me kufijtë maksimale të lejueshëm nga BE për shkarkimet e ndotësve atmosferike.

Shkarkimet e ndotësve janë karakteristike gjatë fazës së ndërtimit të infrastrukturës dhe atë të operimit në një sërë aktivitetesh nga sektorë të ndryshëm të ekonomisë, por në lidhje direkte me Planin ndikimi kryesor vjen nga sektori i transportit.

Gjatë fazës së ndërtimit ose të rindërtimit të infrastrukturës, shkarkimi i ndotësve krijon impakt afat- shkurtër në mjedis, kështu që shumica e efekteve të tyre janë të kthyeshme.

Gjatë fazës së operimit të infrastrukturës, shumica e shkarkimeve janë të pranishme si në ajër edhe në ujë e toke, në varësi të proceseve të aktiviteteve që krijohen nga operimi i infrastrukturës përkatëse.

Zbatimi i masave specifike që synojnë arritjen e qëllimeve të Planit pritet të kenë një impakt pozitiv për shkak të pakësimit të shkarkimeve të ndotësve, së pari për shkak të masave të parashikuara lidhur me sistemet multimodale të transportit siç janë transporti transferues me kargo dhe pjesërisht në transportin e pasajgjereve det - toke me mjetet rrugore dhe hekurudhere. Masa të tjera nga sektorët që emetojnë shkarkime të ndotësve në ajër priten gjithashtu të kontribuojnë me efekte pozitive për shkak të pakësimit të ndotësve të shkarkuar, në veçanti të atyre që synojnë pakësimin e bllokimeve/ngjeshjes dhe përdorimin më të madh të sistemit publik të transportit si edhe kontrollit të shkarkimeve në ajër nga industritë dhe promovimit të mëtejshëm të energjive të gjelbra përmes investimeve të pritshme në hidrocentrale dhe gazin natyror.

Megjithatë, ekziston edhe rreziku që përmirësimi i mëtejshëm i rrjetit rrugor do të prodhoje të ashtuquajturin “kërkësë e detyruar” për shkak të pakësimit të ngjeshjes, i cili nga ana tjetër mund të rris sasinë e shkarkimeve të ndotësve, veçanërisht në zona ku nuk kishte ndotje para së të zbatoeshin masat e Planit. Gjithsesi, impaktet negative me përmirësimin e rrjetit rrugor mund të pakësohen dhe madje të parandalohen përmes marrjes njëkohësisht të masave të përgjithshme për promovimin e përdorimit të rrjetit publik të transportit të pasajgjereve dhe biçikletave.

Sfidat kryesore dhe prioritete të prezantuara në SKZHI II që pasqyrohen edhe në Plan janë: (1) kompletimi i adoptimit dhe zbatimit të standardeve Europiane mbi cilësinë e ajrit urban dhe shkarkimeve në ajër; (2) konsolidimi i Sistemit Kombëtar të Monitorimit sipas standardeve Europiane; dhe (3) adoptimi e zbatimi i planeve të veprimit mbi cilësinë e ajrit si në nivel Qendror dhe atë lokal.

Duke konsideruar që sektori i transportit prodhon sasira të konsiderueshme shkarkimesh të ndotësve të ajrit brenda sasisë së lejuar tavan të shkarkimeve në ajër të përcaktuara/synuara për Shqipërinë, mund të ishte me e përshtatshme të supozohej përvlera më të ulta të përcaktuara/synuara për shkarkimin total të ndotësve në Shqipëri në mënyrë që të pakësohen shkarkimet e ndotësve nga transporti.

Objktivi strategjik është “Arritja e përmirësimeve të matshme në 2020 për cilësinë e ajrit përmes”:

- Objektivit prej 40% pakësim në nivelin e ndotësve në zonat urbane;

- Arritja e niveleve objektiv të ndotësve të ajrit duke u bazuar në shëndetin human, sipas vlerave respektive: për NO_x - 40 µ/m³, për PM₁₀ - 40 µ/m³, për PM_{2.5} - 25 g/m³ dhe SO₂ - 125 µ/m³.

Shpërndarja reciproke e ngarkesës për të arritur tavanet e shkarkimeve kombëtare vjetore për çdo sektor (energji, industri, tregti dhe shërbime, transport, bujqësi dhe menaxhim i mbetjeve) do të përcaktohet më në detaje përmes mendimeve prej Programit Operacional të përputhshmërisë më tavanet e shkarkimeve kombëtare. Gjithsesi, kërkosat për pakësimin e shkarkimeve nga transporti nuk priten të jenë me të ulta sesa pakësimi mesatar i përcaktuar për shkarkimin total të ndotësve në Shqipëri. Për këtë arsy, tavanet e shkarkimit për NO_x dhe PM_{2.5} që janë ndotësit kryesore prej transportit rrugor janë përcaktuar në bazë të pakësimit indikativ në shkarkimet ndotëse.

Rinovimi i mjeteve motorike kontribuon së tepërmi në pakësimin e shkarkuesve ndotës, si edhe zhvillimi i standardeve sipas tipave të aprovuar për mjetet siguron që shumica e shkarkimeve të ndotësve të synuara për transportin të arrihen. Masat për promovimin e transportit publik të pasagjereve dhe transportin hekurudhor kargo kontribuojnë gjithashtu në pakësimin e shkarkimit të ndotësve.

Plani nuk mund të adresoje specifikash promovimin e rinovimit të mjeteve, por me anë të të gjitha masave/veprimeve, veçanërisht atyre që promovojnë transportin publik të pasagjereve dhe transferimin e transportit kargo nga rruga në hekurudhe, ka ndikim pozitiv në mjedis dhe kontribuon qenësisht në arritjen e synimeve për shkarkimet kombëtare.

Përsa i takon shkarkimeve të grimcave pezulli në ajër, ato do të pësojnë rritje të përkohshme në zonat ku do të zbatohen masat e rindërtimit të infrastrukturës sipas sektorëve (impakte të kthyeshme). Në përputhje me rregullat që rregullojnë masat për pakësimin e shkarkimeve të grimcave nga sheshet e ndërtimit, zbatimi i punimeve në ndërtim garanton që rritjet e përkohshme lokale të ndotësve të mjedisit në ajër të jenë ende të pranueshme për mjedisin dhe njerëzit.

Ekspozimi në ajër të ndotur ka im pakt kryesor negative mbi shëndetin human. Është përllogaritur së 2 milion njerëz vdesin vazhdimisht çdo vit për shkak të ajrit të ndotur. Problemet me të shumta në sigurimin e cilësisë së ajrit të përshtatshëm të mjedisit lidhet më arritjen tavanit të përcaktuar për grimcat.

Transporti është burimi kryesor ndotës i ajrit të mjedisit përmes grimcave pezull në ajër. Grimcat mund të jepin një sere impaktesh negative mbi shëndetin: ato shkaktojnë dhe rendojnë astmat, krijojnë arterosklerozë, përkeqësojnë përvijimin e sëmundjeve të frysëmarrjes dhe kardiovaskulare, shkaktojnë kancer, etj. Raporti i mortalitetit në zonat ku ndotja me grimca pezull është i lartë, është 15 – 20 % me i larte në krahasim me zonat me ajër relativisht të pastër.

Pritet që zbatimi i masave të Planit të ulin në mënyre permanente shkarkimet e grimcave nga transporti rrugor, së pari për shkak të eliminimit të bllokimeve të trafikut, menaxhimit më të mire të shtresave sipërfaqësore të rrugëve dhe përdorimit të më shumë mjeteve rrugore me eficience energjie.

Në mënyre që të arrihen objektivat e eliminimit të mos-përputhshmërisë së cilësisë së ajrit me standarde të përcaktuara për cilësinë e ajrit, që ndodh shpesh në disa zona të kufizuara, zakonisht në bashkitë me densitet të lartë, është imperative që Qeveria dhe Institucionet respektive të përgatisin dhe adoptojnë Planet e Cilësisë së Ajrit në ato zona

që tejkalojnë ndotjen e ajrit në mjeshtëri. Programe të detajuara të veprimit për të reduktuar ndotjen nga grimcat PM₁₀ do të vijojnë përgatitjen e këtyre planeve. Këto programe dhe veprime që vijnë nga Planit do të duhet të jenë në bashkëpunim të plotë me njëri tjetrin.

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse që paraqiten në Seksionin 10 duhet të merren parasysh për të realizuar këtë objektiv.

9.1.3 Faktorët klimatike

Objektivi Mjedisor 4: Adoptimi i infrastrukturës në përgjigje të ndryshimeve klimatike dhe reduktimi i sasive vjetore të emetimeve të gazeve sere në nivelet e përcaktuara në SKZHI II.

Një sërë aktivitetesh ndërtimore të infrastrukturës dhe praktika sektoriale kanë impakt permanent (të kthyeshëm) mbi shkarkimet e gazeve sere (GHG), që përbejnë shkakun kryesor të ndryshimeve klimatike. Për shkakun që karburantet fosile (nafta dhe derivatet) çlirojnë GHG në ajër gjatë përdorimit përfaqësojnë në këto momente burimin më të rëndësishëm të energjisë në sektorin e transportit e bëjnë sot ketë sektor të parin si burim shkarkimesh të gazeve sere në Shqipëri, pasi sektori i energjisë këtu është hidro. Impakti në ndryshimet klimatike është gjithashtu pasoje në kushtet e motit dhe klimës që po rriten çdo vit. Një tjetër pasoje e temperaturave të larta globale janë ndryshimet në modelimet e fenomeneve mesatare klimatike dhe ngjarjet më të shpeshta të kushteve ekstreme të motit (thatësira, përmbytje, erozione, stuhi me breshë, vale të nxeha, temperature të ulëta me ngrica, etj.).

Shqipëria ende nuk ka bërë transpozimin e këtij vendimi, që planifikohet të ndodhe në 2018. Kjo periudhe është brenda kohës së zbatimit të Planit, prandaj parashikimet e këtij vendimi në lidhje me faktorët klimatike duhet të adresohen në avance. Për me tepër, SKZHI II vendos synimin për shkarkimet e gazeve sere në 2020 si vijon:

- Një synim 8% reduktim të GHG siç krahasohet me skenarin baze²³ dhe
- Një synim 40% reduktim në sasinë e HCFC-s (hidroklorofluorokarbon).

Shkarkimet e gazeve sere nga sektorë të tille si transporti rrugor, bujqësia, energjia, etj. përfaqësojnë një rrezik të konsiderueshëm për masat zbutëse të ndryshimeve klimatike. Në vijim veç shkarkimeve të përkohshme të gazeve sere gjatë fazës së ndërtimit të veprave infrastrukturore të parashikuara në Plan, shkarkimet e gazeve sere priten të rriten edhe pse do të merren masa për të eliminuar mjaft pengesa. Zbatimi i masave specifike duhet të garantojnë përdorim më të madh të transportit publik, metodave të reja bujqësore të kultivimit dhe vaditjes, energjisë së rinovueshme, etj. Promovimi i këtyre masave dhe përdorimi i mjeteve të reja të energjisë eficiente do të kontribuoje në parandalimin e shkarkimeve nga sektorët kontribues në GHG në fazën afat-mesme dhe ndoshta një rënie pas 2020.

Rritja e shkarkimeve të gazeve sere nga transporti ajror priten për shkak të punimeve të ndërtimit, ndërkohe që rritjet potenciale në shkarkimet e gazeve sere për shkak të rritjes se volumeve të transportit ajror nuk përfaqësojnë një ndarje të rëndësishme në strukturën totale të shkarkimeve në Shqipëri. I ngjashëm me transportin ajror është edhe ai detar për sa i takon kontributit ndarës në prodhimin e gazeve sere.

²³ Projekcionet aktuale të shkarkimit të GHG në 2020 tregojnë 18,000 Gg CO₂. Ky projeksjon do të rishikohet gjatë 2016 në kuadër të Komunikimit të Tretë Kombëtar për UNFCCC. Në rastin e financimit ndërkombëtar për NAM-an (masat e përshtatshme kombëtare për pakësimin e GHG) pakësimi i GHG mund të rritet me 16% krahasuar me skenarët baze

Transporti ngelet sektori kyç në arritjen e objektivave kombëtare mbi masat për ndryshimet klimatike i vijuar nga sektori bujqësor dhe përdorimi i tokës.

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse që paraqiten në Seksionin 10 duhet të merren parasysh për të realizuar këtë objektiv.

9.1.4 Uji

Objktivi Mjedisor 5: Kufizimi i efekteve negative mbi ujerat nëntokësore dhe sipërfaqësore, ujerat e njelmët, ujerat bregdetare dhe burimet e ujit të pijshëm.

Impaktet me të mëdha për arritjen e këtij objektivi mjedisor pritet nga zhvillimet e sektorëve kyç të lidhur me ujin si edhe ato që mund të ndikojnë në cilësinë dhe funksionimin natyror të baseneve ujore. (ujësjellës/kanalizimet, vaditja dhe bujqësia e blegtoria në përgjithësi, industria ushqimore dhe përpunuese, shërbimet dhe turizmi, shëndetësia, etj.).

Impaktet mbi ujerat sipërfaqësore, nëntokësore, ujerat e njelmët, ujërat bregdetare dhe burimet e ujit të pijshëm janë karakteristike të periudhës së ndërtimeve ose rindërtimeve të infrastrukturës dhe gjithashtu në vijim të operimit të strukturave edhe me tepër. Kjo në varësi respektive të sektorëve përkatës në lidhje me nevojën për përdorimin e ujit ose ndërveprimet me burimet dhe trupat natyrore ujore. Në shumicën e rasteve këto impakte krijuhen si të limituara në mjedisin lokal, megjithatë në mjaft raste ndodh efekti kumulativ i impaktit dhe krijuhen ngarkesa ndotjeje të mëdha ndotëse që ngrihen në nivel rajonal dhe disa here edhe ndërkufitar përfundimtina. Impaktet ndërtimore të infrastrukturës ngelen në përgjithësi afat- shkurtër dhe të rikthyeshme (rasti p.sh. i cilësisë së ujérave). Pas fazës ndërtimore, impaktet janë kryesisht më pak të përhapura, por të pakthyeshme permanente (rasti p.sh. i impaktit të morfologjisë së vijës ujore natyrore, kushteve hidrologjike, ruajtja e zonave). Impaktet e mësipërme mund të prodhojnë ndryshime në elementet cilësore për krijuimin e statusit ekologjik të ujérave sipërfaqësore, që janë elementet biologjik, hidromorfologjik, mbështetës, kimik dhe fiziko-kimik dhe në statusin kimik të ujérave. Nëse udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse vëzhgohen, ndryshimet në elementet cilësore nuk do të kapërcejnë së tepërm që të kërcënojnë arritjen e objektivave mjedisore.

Veprimet e sektorëve që ndikojnë në ujërat dhe objektivat mjedisore mbi ujërat përmblidhen si me poshtë:

- Pozicionimi i veprave infrastrukturore mund të ndikoje në mënyrë permanente të drejtpërdrejtë ose indirekt situatën hidrologjike në një zone të caktuar duke sjelle edhe situatë eko-morfologjike mbi rrjedhën e ujit;
- Rrjedhja e vazhdueshme e substancave të rrezikshme që rezultojnë nga burime të ndryshme ndotëse
- (impakt në cilësinë e ujérave sipërfaqësore dhe ato nëntokësore, impakt potencial mbi ujërat balneare);
- Derdhja e substancave të rrezikshme për shkak të ngjarjeve të jashtëzakonshme (impakt potencial direkt, në distance të largët deri ndërkufitar mbi cilësinë e ujérave sipërfaqësore dhe nëntokësore, impakt potencial mbi ujërat balneare);
- Rrezik i lartë ekzistent nga përmbytjet (aplikimi i zgjidhjeve ndërtimore me këtë kriter si rrezik i larte) në zonat që përmbyten ose masa rregulluese në rrjedhën e ujérave; ndryshime në situatën hidrologjike në një zone të caktuar, përfshire pakësimin në zonat mbajtëse (direkt ose në distance);
- Ndryshimet në regjimin ujor të ujérave nëntokësore për shkak të ujérave të ndërhyrjeve të veprave infrastrukturore (p.sh. tunelet);

- Pozicionimi i strukturave infrastrukturore në zonat akuferike me ndjeshmëri të lartë ose shume të lartë mund të kenë impakt negative mbi burimet ujore ekzistuese dhe potenciale (direkt, indirekt, ndërkuifitar);
- Pozicionimi në zonat e ujërave të mbrojtur të burimeve ujore (ndikim lokal, potencialisht rajonal dhe ndërkuifitar).

Shqipëria ka aprovuar Ligjin Nr. 111/2012 "Menaxhimi i Integruar i Burimeve Ujore" dhe "Strategjinë Kombëtare Sektoriale për Furnizimin me Ujë dhe Kanalizimet 2014-2040", "Strategjinë Ndërsektoriale për Menaxhimin e Mbetjeve 2010-2025" dhe "Planin Kombëtar për Menaxhimin e Mbetjeve 2010-2025". Midis të tjerave, këto dokumente përcaktojnë që aktivitete në ujë dhe tokat anash ujërave mund të kryhen vetëm nëse ato janë bazuar mbi planet e zhvillimit hapësinor dhe nuk mund të pozicionohen diku tjeter pa gjeneruar kosto të larta disproporcionale. Pozicionimi i këtyre aktivitetave mund të ndikojnë thellësisht mbi statusin ekologjik të rrjedhave ujore dhe të pakësojnë zonat e mbajtjes dhe impaktet kumulative mbi biodiversitetin e zonës dhe shërbimet e ekosistemeve të zonës.

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse që paraqiten në Seksionin 10 duhet të merren parasysh për të realizuar këtë objektiv.

9.1.5 Natyra

Objktivi Mjedisor 6: Garantimi i kohezionit të popullatave dhe mbrojtjes se biodiversitetit

Impaktet që kanë të bëjnë me fragmentimin e habitateve dhe biodiversitetin janë karakteristike gjatë fazës së ndërtimit ose rindërtimit të infrastrukturës dhe me tej. Ato vërehen më tepër në mjedisin lokal, ndërsa në rastin e projekteve me shtrirje të gjërë impaktet ndihen edhe në nivelin rajonal dhe përgjatë kufijve (p.sh. në migrimin e karnivoreve të mëdhenj, rrugët e migrimit të shpendëve, vijat ujore të kalimit ndërkuifitar etj.). Gjatë ndërtimit ose rindërtimit të infrastrukturës, impaktet janë kryesisht afat-shkurtër dhe të kthyeshme (p.sh. ndotje nga zhurmat e sheshit të ndërtimit, kafshët largohen prej makinerive të ndërtimit, etj.). Pas ndërtimit, impaktet janë kryesisht permanente dhe të pakthyeshme për shkak të ndryshimeve në përdorimin e tokës (p.sh. ndërprerja e rrugëve të migrimit, rritja e zhurmës nga strukturat e zhvilluara në vend, pengesa në mjedis – linja elektrike, etj.).

Ndërtimi i strukturave të reja dhe rindërtimi ose modernizimi i infrastrukturës ekzistuese mund të rezultojë në:

- Humbje të zonave të habitatit dhe llojeve të habitatit dhe përfaqësuesve individuale të llojeve të bimëve dhe kafshëve (impakt direkt, i përhershëm);
- Impakt direkt, permanent mbi funksionimin e disa habitateve për shkak të fragmentimit të habitatit;
- Në rastin e aktivitetave me shtrirje të gjere në një habitat më të rrezikuar, një impakt direkt është i mundshëm mbi biodiversitetin e zonës me të ngushte ose të gjere (impakt permanent);
- Kalimet e reja shpesh fragmentojnë habitatët e kafshëve të egra dhe ndërpresin rrugët migratore dhe rrugicat e fluturimit ose pengojnë migrimin e disa grupeve të kafshëve (veçanërisht të gjitarëve dhe amfibive, nëse një rruge kryqëzohet me një korridor migrimi ose fluturimi, konflikte me shpendët dhe lakuriqet e natës janë gjithashtu të mundshme), të cilat mund të pengojnë në mënyre permanente migrimin e kafshëve individuale midis popullatave individuale dhe të shkaktojnë një rënje të biodiversitetit në disa zona (impakt direkt, kumulativ, i largët);

- Shumica e problemeve të migrimit ndodhin në fazat e ndërtimit të infrastrukturave të mëdha ku nuk ka përkujdesje për rindërtimin e kalimeve dhe komunikimeve të shkëputura të habitateve (p.sh. ndërtimi i urave të gjelbra). Kjo duhet të merret parasysh kur projektohet dhe ndërtohet (impakt direkt, në distance);
- Në zonat ku nuk merren masa mbrojtëse ekziston mundësia e konflikteve mes infrastrukturës se ngritur dhe gjitarëve gjatë lëvizjeve ditore dhe amfibive që lëvizin gjatë sezonit të migrimit (impakt direkt, në distance); dëmtime të rregullta dhe të shpeshta mund të shkaktojnë gjithashtu rënien të përmasave të popullatave (impakt direkt, kumulativ, në distance);
- Zhurma ka impakt negative veçanërisht për shpendët dhe gjitarët dhe nuk është i pranishëm vetëm në distancën me të afërt të aktivitetit, por përhapet mjaft me gjere (impakt në distance);
- Rezatimi në drejtim të qillit prej ndriçimit të strukturave të ndryshme të infrastrukturave mund të krijoje shqetësim direkt në ciklin jetësor, veçanërisht për kafshët që janë aktive natën dhe ato që janë aktive në mbrëmje;

SKZHI II prezanton sfidat kryesore lidhur me mbrojtjen e mjedisit, të cilat janë: (1) nevoja për të krijuar rrjetin ekologjik Natura 2000 për Shqipërinë dhe Komunitetin Evropian; (2) ristrukturimin dhe forcimin organizativ të strukturave menaxhuese të zonave të mbrojtura; dhe (3) nevoja për të garantuar zbatim me efektiv të planeve të menaxhimit për zonat e mbrojtura dhe planet e veprimit për llojet dhe habitatet.

Gjatë fazës se projektimit dhe sidomos përparrë se fazës se zbatimit të aktiviteteve specifike individuale të Planit duhet të përfshihen masa që do të lehtësojnë ruajtjen e korridoreve migratore të kafshëve dhe në këtë mënyre të arrihet objktivi i SKZHI II "Përmirësimi dhe forcimi i mbrojtjes se natyrës".

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse që paraqiten në Seksionin 10 duhet të merren parasysh për të realizuar këtë objektiv.

Objktivi Mjedisor 7: Ruajtja e zonave që kane një status të veçante mbrojtjeje, prej aktiviteteve me ndikime të konsiderueshme

Zhvillimet infrastrukturore në mjediset natyrale përfaqësojnë një humbje permanente të habitateve dhe ndikojnë në mënyrë negative permanente në përhapjen natyrale të tipeve të habitateve dhe ato të habitateve llojeve të bimëve dhe kafshëve, në cilësinë e tyre dhe në integrimin e habitateve të popullatave. Nëse zhvillimi vendoset në zona me status natyror të mbrojtur, impaktet mund të jene veçanërisht të zgjeruara dhe shkatërruese, pasi ato mund të degradojnë në mënyre permanente nivelin e konservimit të mjedisit natyror dhe objektivat e mbrojtjes për zonat e mbrojtura, siç janë ato për pikat e Natura 2000, Zonat me Rendesi Ekologjike (IEAs) dhe veçoritë e vlerave natyrore. Vëmendje e veçante duhet të kushtohet nëse strukturat e infrastrukturës pozicionohen në zonat e mbrojtura ku mund të ndodhin humbje permanente të sipërfaqeve të kualifikuara, tipat kyç të habitateve, habitatet e llojeve, impakte mbi integritetin, funksionalitetin dhe kohezionin e zonave. Këtu janë të mundshme edhe impaktet permanente dhe direkte mbi cilësinë e veçorive të vlerave dhe të tipave të tyre për shkak të të cilave është bere deklarimi i veçorisë. Duke qene se një pjese e mire e territorit të Shqipërisë është dekluarar zone me një status natyror të mbrojtur, ka mjaft mundësi që ndërtimet e reja të kalojnë pranë ose hyjnë në territoret e këtyre zonave.

Impaktet në zonat me status natyror të mbrojtur janë të mundshme gjatë periudhës se ndërtimeve të reja ose rindërtimeve të sistemeve të infrastrukturës dhe në vijim. Ato janë me të dukshme në mjedisin lokal, ndërkohe që për aktivitete të zgjeruara, ato mund të

ndjehen në nivel rajonal dhe përtej kufirit (p.sh. impakti mbi kohezionin dhe integritetin e rrjetit të Natura 2000). Gjatë periudhës se ndërtimeve të reja ose rindërtimeve të sistemeve të infrastrukturës, impaktet janë kryesisht afat-shkurtër dhe të kthyeshëm (p.sh. ndotje nga zhurma në kantierin e ndërtimit, turbullimi i vijave ujore). Pas ndërtimit, impaktet janë kryesisht permanente dhe të pakthyeshme për shkak të ndryshimeve në përdorimin e tokës (p.sh., rritje e ndotjes nga zhurmat prej transportit, pengesat në mjedis, shkatërrimi i habitateve të një lloji të kualifikuar, etj.

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse që paraqiten në Seksionin 10 duhet të merren parasysh për të realizuar këtë objektiv.

9.1.6 Mbetjet

Objktivi Mjedisor 8: Kompletimi tërësor i infrastrukturës se landfileve e incineratoreve dhe njëkohësisht reduktim i sasisë së depozitimit të mbetjeve në landfill nëpërmjet proceseve të reduktimit dhe rritjes se riciklimit e ripërdorimit.

Problemet/shqetësimet kryesore që lidhen me këtë sektor janë listuar me poshtë:

- Prania e zonave të ndotura të njohura si Hot-Spote (mbetje kimike, materiale të rrezikshme) që akoma nuk janë sistemuar;
- Prania e vend-depozitimeve të hapura (të ligjshme dhe të paligjshme) të hedhjes se mbetjeve;
- Kapacitet i pamjaftueshëm i landfileve ekzistues/mungesa e tyre;
- Menaxhimi i mbetjeve është akoma në nivele të ulta, sisteme grumbullimi miks ka vetëm në qytete;
- 70% e ish komunave nuk e ofrojnë fare shërbimin e mbledhjes se mbetjeve.
- Mbetjet inerte, mbetjet e rrezikshme, mbetjet spitalore dhe mbetjet e kafshëve nuk trajtohen sipas kërkesave ligjore, mungesa e landfileve për mbetjet e rrezikshme. Nuk ka landfile të veçanta, trajtim i veçuar behet vetëm nga sektori privat.
- Ndarja në burim e mbetjeve/riciklimi, e cila megjithëse është kërkesa ligjore që prej vitit 2011, nuk realizohet në praktike.
- Kuadri ligjor i përgjigjet kërkesave të BE-së, por nuk mund të ndryshojë realitetin për shkak të mungesës në investime

Bashkia Lezhë duhet të përqendrohet kryesisht në arritjen e objektivave si:

- Arritjen e afateve të VKM nr. 418 datë 25.06.2014 "Për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve në burim" të rrymave të mbetjeve për të reduktuar sasinë e mbetjeve që do të depozitohen përmes:
  - a) Optimizimit të grumbullimit të mbetjeve;
  - b) sigurimit të grumbullimit të diferencuar të mbetjeve në burim;
  - c) promovimit të ripërdorimit të produkteve;
  - d) përgatitjes së veprimitarive të ripërdorimit;
  - e) përmirësimi të cilësisë së riciklimit të mbetjeve.
- Njësia e Qeverisjes Vendore Lezhë, në planet e përgjithshme vendore të hartuara sipas nenit 20 të ligjit nr. 107/2014, datë 31.07.2014, "Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit", si dhe planet vendore të menaxhimit të integruar të mbetjeve të hartuara sipas nenit 13 të ligjit ligjt nr.10463, datë 22.09.2011, "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve", i ndryshuar, duhet të parashikojë vendin për depozitim e përkohshëm të mbetjeve inerte dhe lendfillet për mbetjet inerte.

- Në zbatim të VKM nr. 608, datë 17.09.2014 "Për masat e nevojshme për grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve bio" Bashkia Lezhë, të hartojë rregullat që duhen zbatuar për grumbullimin dhe menaxhimin e mbetjeve bio, i cili përcaktohet në planin vendor të menaxhimit të mbetjeve, të përgatitur në përputhje me Planin Rajonal dhe Planin Kombëtar të Menaxhimit të Mbetjeve.

Zhvillimi i zonave të caktuara mund të cenoje integritetin e shtresave të ujërave nëntokësore dhe ndotja me kimikate të rrezikshme mund të kaloje në shtresat nëntokësore. Mund të shkaktojnë sëmundje kancerogjene deri në largësi të mëdha prej zonave në fjale. Pika e vjetra e të nxeha përbetjen rrezik jo vetëm për shëndetin e njeriut, por krijojnë ambient për investime të reja para pastrimit të duhur.

Planet sektoriale mund të parashikojnë ndërhyrje teknike, rinvime urbane, pra të krijojnë Djeqie të mbetjeve në fushe, përhapja e ndotësve nëpërmjet ajrit konsiderohet si një rrezik serioz për shëndetin, gjë që krijon rreziqe potenciale për shëndetin e banoreve lokale. Rrjedhjet e mbetjeve nga fusha ndotin ujerat sipërfaqësore të lumenjve që kalojnë pranë. Pamje e shëmtuar vizive e territorit që ndikon në imazhin e tij të përgjithshëm dhe tërheqës për aktivitetet, vizitoret dhe banoret. Mbetjet e këtyre zonave depozitohen në lumenj ose në ane të rrugëve të cilat pastrohen nga ujërat dhe në këtë mënyrë zhvendosen në një pjese tjeter toke dhe në fund në rrjedhjet ujore.

Plani synon eliminimin e venddepozitimeve të mbetjeve përgjatë lumenjve si dhe mbulimin e venddepozitimeve të hapura dhe përdorimin e tyre si hapësira të gjelbra.

Ka efekt të drejtpërdrejtë në zhvillimin e turizmit dhe zhvillimin e përgjithshëm ekonomik të vendit. Ka dhe një efekt të drejtpërdrejtë në aktivitetet turistike dhe ekonomike të vendit.

Nevoja dhe investime të shtuara për landfille, nga menaxhimi jo i diferencuar i mbetjeve. Nuk kursehen hapësira dhe ka impakte negative në mjedis mungesa e infrastrukturës për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve (konteniere), nxitja e ripërdorimit, riciklimit dhe rikuperimit. Nga Zonat rurale që nuk mbulohen me shërbim një sasi e konsiderueshme mbetjesh qarkullojnë në rrjetin hidrik duke krijuar një potencial ndotës, duke ndikuar kështu veçanërisht në degradimin e zonave të mbrojtura bregdetare dhe ulur kështu aftësinë e tyre ripërtëritëse. Ndikim tjetër negative është edhe degradim i peizazhit dhe mjedisit. Shumica e ish komunave (sot njësi administrative), rrëth 70% e tyre, nuk e ofrojnë fare shërbimin e mbledhjes se mbeturinave. Ndërtesar e shumta informale nuk kane mbledhje të rregullt të mbetjeve të ngurta.

Plani parashikon ngritjen e infrastrukturës se duhur për trajtimin e mbetjeve të ngurta dhe bashkitë duhet ta konsiderojnë këtë një prioritet me nisjen e planeve të përgjithshme vendore. Strategjitet në Infrastrukturre dhe përpunim të mbetjeve duhet të ndërmerren nga ministritë e linjës dhe NjQV- të.

Rrezik potencial për shëndetin nga hedhja e mbetjeve të rrezikshme (MRR) dhe atyre klinike në zona të pacaktuara. Shkarkimi i MRR në ujë, ajër ose toke shkakton rreziqe për shëndetin e njerëzve dhe mjedisin, sjell ndotjen e tokës dhe ujerave nëntokësore pastrimi i të cilave kërkon kosto të mëdha. Hedhja e MRR në kanale dëmton sistemin e kanalizimeve dhe ve në rrezik funksionimin e impianteve të trajtimit të bimëve.

Plani parashikon riciklimin përkrah rritjen se kapacitetit të landfilave. Gjithashtu rekomandohen masa dhe programe për riciklimin e mbetjeve të cilat do të kishin një impakt në zgjatjen e përdorimit të landfilave duke siguar edhe përfitim ekonomik. Strategjia e

menaxhimit të mbetjeve duhet të përfshij dhe mundësitet e incentivimit të riciklimit nga konsumatorët si dhe krijimin e zonave të dekompozimit të mbetjeve organike në çdo zone rurale për të krijuar lënde të parë për industrinë bujqësore për një ekonomi ciklike.

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse që paraqiten në Seksionin 10 duhet të merren parasysh për të realizuar këtë objektiv.

9.1.7 Ndotja prej zhurmës

Objktivi Mjedisor 9: Reduktimi i ndotjes se zhurmës/akustike dhe përafrimi me nivelet e rekomanduara nga BE dhe OSH.

Në zona individuale pritet një nivel me i larte ndotjeje mjedisore gjatë fazës se ndërtimit dhe me tej gjatë fazës se operimit, për këtë, masat zbutëse do të duhet të realizohen gjatë fazës se ndërtimit, veçanërisht mbikëqyrja e shkarkimeve të përshkruara prej makinerive të ndërtimit, vendosja e një kohe të limituar për ndërtimin dhe nëse nevojitet zbatimi i masave për të parandaluar zhurmën të përhapet në mjedis.

Impaktet gjatë fazës operacionale do të jene afat-gjatë. Si rregull, projektet me shtrirje të gjere ose si korridore (rruge, linja tubacionesh, shtylla elektrike, etj.) nënkuftohet kane impakt me të madh mbi mjedis dhe në mënyrë direkte përgjatë korridoreve, por në të njëjtën kohe mund të zbuten me ridrejtimin e aktiviteteve ato bëjnë të mundur të pakësojnë impaktet lokale sidomos aty ku densiteti i popullsisë është i larte.

Në përputhje me legjislacionin mbi mbrojtjen nga zhurmat, kushtet e mëposhtme mund të aplikohen gjatë fazës së operimit të strukturave të reja në infrastrukturre:

- Një burim i ri zhurme nuk duhet të prodhoje ndotje përtëj kufirit të lejuar të zhurmës në mjedis;
- Një burim i ri zhurme nuk duhet të rris ndotjen nga zhurma, në një zone ku zhurma ishte tashme përtëj kufirit të lejuar, përpresa se të vendosej ky aktiviteti i burimit të ri;
- Masat e mbrojtjes nga zhurma duhet të garantojnë parandalimin dhe pakësimin e zhurmës që vjen nga përdorimi ose operimi i një burimi në mjedis.

Nga aspekti i mbrojtjes prej zhurmave, këto masa mbrojtëse të referuara në legjislacion duhet të përdoren për të pakësuar ndotjen nga zhurmat në të gjitha aktivitete e pritshme për të ulur dhe mbajtur me poshtë se niveli ligjor i përcaktuar. Zbatimi i masave të mëtejshme shtese për mbrojtjen nga zhurmat do të jetë i nevojshëm në zonat e qendrave të mëdha urbane dhe korridoret e lidhjeve të infrastrukturës.

Në pozicionimin e veprimeve mbi infrastrukturën sipas sektorëve të zhvillimit në hapësirë, zgjidhjet e përgjithshme dhe teknike do të duhet të sigurohen të tilla që garantojnë se ndotja nga zhurmat nuk e tekalon kufirin e lejuar. Gjithë masat zbutëse që kërkohen burojnë nga legjislacioni dhe synimet janë të vendosura në SKZHI-II.

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse që paraqiten në Seksionin 10 duhet të merren parasysh për të realizuar këtë objektiv.

9.1.8 Popullatat dhe asetet materiale

Objktivi Mjedisor 10: Përmirësimi i kohezionit social, sigurisë së jetesës dhe lëvizshmërisë së qëndrueshme.

Në vijim të impakteve mbi shëndetin human, arritjet e këtyre objektivave influencojnë gjithashtu konsiderueshëm situatën ekonomike të njerëzve dhe asetet materiale që ata kanë në dispozicion. Gjithashtu, ato kane sinergji të rëndësishme pasi synojnë të kufizojnë rritjen

e mbipopullimit, kërkojnë përdorim në rritje të zgjidhjeve mbi ofrimin e shërbimeve dhe infrastrukturës, hapësirës dhe energjisë, si edhe të efekteve të dëmshme mbi asetet materiale për shkak të ekspozimit të tyre në mjetet e ndotura. Impaktet do të janë pozitive, permanente dhe rajonale.

Për sa i takon problemeve kryesore që lidhen me çështjet e mirëqenies, sigurisë dhe shëndetit, në mënyrë të përmbledhur ato kanë të bëjnë me aksesimin e trafikut dhe transportit në zonat urbane dhe rurale, lidhur ngushtë me lëvizshmërinë drejt tregjeve dhe ruajtjen e lidhjeve në komunitet. Ndërkohë komunitetet lokale e kane sfidën me të madhe me ruajtjen e situatës social-ekonomike (përfshire bujqësinë, hortikulturen, akuakulturen, pyjet, shërbimet utilitare, edukimin etj.).

Zhvillimet e parashikuara në Plan detyrimisht që do të shkaktojnë me shume trafik, me shume emetime, me shume zhurmave dhe me shume trysni mbi burimet natyrore. Për të pasur një zhvillim të qëndrueshëm Plani parashikon, nder të tjera edhe zhvillimin e sistemeve të trajtimit të mbetjeve dhe të ujerave të zeza. Në këtë këndvështrim problemet që shkaktohen nga menaxhimi i dobët i këtyre sistemeve ka gjasa të zgjedhohen.

Nder rreziqet dhe shkaqet e tyre mund të përmendim:

- Rritjen e nivelit të zhurmave dhe uljen e cilësisë se ajrit, që shkaktohen nga shtimi i trafikut, rritja e aktiviteteve urbane dhe shtimi i zhurmave nga aktivitetet e shërbimeve në komunitet;
- Cilësia e ulet e ujit të pijshëm e shkaktuar nga pakësimi i burimeve ujore për shkak të keqmenaxhimit të tyre si dhe për shkak të rritjes së ndotjes dhe eutrofikimit
- Rritja e sasisë së mbetjeve në vendet e paautorizuara që vjen si pasoje e keqmenaxhimit të mbetjeve të ngurta dhe mungesës se ndërgjegjësimit.
- Zhvillimet e reja në qendrat urbane dhe industriale do të sjellin rritjen e numrit të banoreve dhe të përdoruesve të rrugëve, duke sjelle kështu një rrezik real për sigurinë e njerëzve.

Fokusimi në zhvillimet infrastrukturore që i përgjigjen realizimit të qëllimeve dhe objektivave përkatëse, kryesisht për t'i shërbyer rritjes se pritshme të numrit të vizitorëve në zonat përkatëse, mbart me vete rrezikun që komunitetet dhe vendbanimet ekzistuese mund të neglizohen nga pikëpamja e shërbimeve komunitare. Ndërkohë që zhvillimi i përgjithshëm social-ekonomik pritet që të kontribuoje në rritjen e mirëqenies se njerëzve, ekziston rreziku që rritja ekonomike të ketë një shpërndarje të çekuilibruar.

Nder rreziqet dhe shkaqet e tyre mund të përmendim:

- Mungesa e transportit dhe lëvizshmërisë e shkaktuar nga humbja e lidhjeve me token bujqësore, plazhet dhe shërbimet sociale, si dhe nga një transport publik i pamjaftueshëm
- Prishja e cilësisë se jetës që vjen si pasoje e zhvillimeve të reja të cilat dëmtojnë mënyrën tradicionale të jetesës dhe sjellin rritje të kostove baze të jetesës.

Ndërgjegjësimi i njerëzve mbi problemet mjedisore nuk rezulton automatikisht me ndryshimin e sjelljeve të tyre. Duke dhënë informacione, rritur ndërgjegjësimin, dialogimin me të gjitha palët e interesuar dhe me përfshirjen e publikut në proceset vendimmarrëse për politikat e propozuara do të kontribuoje së tepërtimi në ndryshimin e modeleve të sjelljes përsa i takon zgjidhjeve të qëndrueshme, gjë që është theksuar së tepërtimi edhe në udhëzimet strategjike të Planit Kombëtar Mjedisor të Veprimit.

Plani ofron zgjidhje që kanë të bëjnë me mobilitete të qëndrueshme alternative si është rasti i trafikut të bicikletave që klasifikohet midis mënyrave më të përshtatshme të transportit në terma mjedisor dhe të shëndetit. Në nivel kombëtar ky përafrim me anë të sistemit të rrugëve për bicikletat mund të lehtësojë transferimet në distancat e zakonshme të lëvizjeve nëpër qytete dhe zonat fushore dhe bregdetare në distanca të shkurtra dhe për rekreacion në distance të gjata. Krijimi i rrugëve të bicikletave dhe rrugicave të marshimeve me anë të aksesimit të përshtatshëm në qendrat e rekreacionit do të kishte një impakt pozitiv në shëndetin human (impakt lokal).

Sa i takon përhapjes gjeografike të zonave të banuara në Lezhë, veprimet e paraqitura në Plan do të sjellin zonat e largëta me afër (në kohe dhe hapësire) me qendrat kryesore dhe veçanërisht me tregjet dhe shërbimet. Ky është impakt pozitiv për të gjithë territorin.

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse që paraqiten në Seksionin 10 duhet të merren parasysh për të realizuar ketë objektiv.

9.1.9 Trashëgimia kulturore

Objktivi Mjedisor 11: Ruajtja e shtrirjes, përbajtjes dhe veçorive të zonave dhe strukturave të trashëgimisë kulturore.

Zhvillimet e infrastrukturës mund të krijojnë impakte direkte në njësi dhe zona të trashëgimisë kulturore gjatë fazës së ndërtimit dhe më tej të operimit si rezultat i efekteve të mëposhtme:

- Degradimi i veçorive të peizazhit përreth njësive të trashëgimisë kulturore (impakt indirekt, i pakthyeshëm);
- Dëmtimi i strukturave të trashëgimisë kulturore (impakt direkt, i pakthyeshëm);
- Shkatërrim i mbetjeve arkeologjike gjatë fazës së ndërtimit (impakt direkt, lokal, i pakthyeshëm);
- Vibrime që mund të shkaktojnë dëmtime të strukturave të trashëgimisë kulturore (impakt indirekt, i pakthyeshëm);
- Çlirime gazrash ndotës që bëjnë pjesë në kontribuimin e shirave acid dhe që shkaktojnë dëmtime të strukturave të trashëgimisë (impakt indirekt, kumulativ, në distance).

Pozicionimi i infrastrukturës sipas sektorëve do të ndryshoje në mënyre permanente përdorimin e hapësirës në këto zona. Për këtë, duhet të zbatohen masa të përshtatshme për të ruajtur veçoritë e zonës se trashëgimisë kulturore. Nga aspekti i ruajtjes se mbetjeve arkeologjike, aktivitetet në mjedis konsiderohen akte destruktive (p.sh. gjermimet). Kërkime paraprake arkeologjike në plan të gjere do të duhet të kryhen, rezultatet e tyre do të duhet të merren në konsideratë kur të pozicionohen strukturat e infrastrukturës dhe masat për të ruajtur mbetjet arkeologjike do të duhet të zbatohen.

Në vijim të impakteve direkte permanente, zbatimi i veprimeve të Planit mund të ndikoje gjithashtu në trashëgiminë kulturore në mënyrë indirekte, dmth. duke përkeqësuar veçoritë e peizazhit në mjedisin përreth njësisë se trashëgimisë kulturore, vibrationet mund të shkaktojnë dëmtime në strukturat e trashëgimisë kulturore, dhe shkarkimet e gazeve që janë përbërës të shirave acide mund të shkaktojnë dëme në strukturat e monumenteve. Për me tepër në efektet indirekte, impakti i gazeve mund të jetë kumulativ dhe të ndikoje në distanca të mëdha.

Gjatë fazës së operimit, këto veprime mund të kenë një impakt të drejtpërdrejtë pozitiv mbi trashëgiminë kulturore. Arritja me lehte tek zonat me rendësi historike dhe kulturore do të rezultojë në rritjen e numrit të vizitoreve. Nga ana tjetër, një impakt pozitiv i drejtpërdrejtë mund të kthehet shpejt në impakt negative. Me shume vizitore mund të prodhojnë me shume mbetje dhe të rritin ndotjen akustike.

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse që paraqiten në Seksionin 10 duhet të merren parasysh për të realizuar ketë objektiv.

9.2 Mbetjet

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 8

Zhvillimet e parashikuara padyshim që mbartin pasojën e gjenerimit të shtuar të sasisë së mbetjeve, të cilat mund të cenojnë integritetin e shtresave të ujërave nëntokësore dhe ndotja me kimikate të rrezikshme mund të kaloje në shtresat nëntokësore. Nga ana tjetër mund të shkaktohen sëmundje kancerogjene deri në largësi të mëdha prej zonës se ndotur. Pikat e vjetra e të nxehtha përbeynjë rrezik jo vetëm për shëndetin e njeriut, por krijojnë ambient për investime të reja para pastrimit të duhur. Gjenerimi i mbetjeve ka efekt të drejtpërdrejtë në zhvillimin e turizmit dhe zhvillimin e përgjithshëm ekonomik të vendit si dhe në integritetin e zonave të mbrojtura mjedisore.

Masat zbutëse që duhen parashikuar dhe zbatuar lidhur me administrimin e mbetjeve janë si me poshtë:

- Rehabilitimi/Inkapsulimi i hot-spot-eve mjedisore, rinnovimi urban dhe ripërdorimi i tokës, duke i kthyer në zone të gjelbra me vlerë rekreative për qytetin, të tjerat në përputhje me normat e sigurisë.
- Propozohet të studiohen të gjitha territorët e objekteve industriale që kane përdorur ose gjeneruan kimikate të rrezikshme për shëndetin dhe të ndahen mbi bazën e shkallës së rrezikut, duke zbatuar të gjitha direktivat e BE-së që lidhen me kontaminimin e rrezikshëm të tokës.
- Plani të përcaktoje dhe të ndaje zonat e ligjshme dhe të paligjshme të hedhjes së mbetjeve.
- Inventarizmi dhe diagnostifikimi i venddepozitimeve, si dhe përcaktimi i prioriteteve, planifikimi dhe duhet bërë dhe raportimi. Rekomandimin e rregullimeve institucionale dhe financiare për të arritur këtë.
- Hartimi i projekteve të standardizuara dhe mbështetja teknike duhet t'u ofrohen zonave të mbetjeve dhe autoritetetëve lokale për të garantuar cilësinë e përshtatshme të planeve dhe që rezultatet e tyre të janë të krahasueshme. në kuadrin e reformës territoriale bashkitë duhet të zgjerojnë shërbimin në këto zona.
- Zhvillimi i infrastrukturës dhe përfshirja në planet rajonale e vendore të menaxhimit të mbetjeve
- Janë të domosdoshëm buxhete të mjaftueshme për menaxhimin e mbetjeve, që përfshijnë gjithashtu dhe sektorin privat
- Landfilli apo impianti i trajtimit mund të organizohet në nivel lokal apo rajonal.
- Të shihet mundësia e ngritisës së një landfilli industrial qendror për depozitimin e mbetjeve të ngurta industriale mbas trajtimit të tyre me metodat e përcaktuara nga Konventa e Bazelit, duke shmangur depozitimin e tyre në landfillet urbane

- Planet duhet të saktësojnë orientimin drejt trajtimit të tyre sipas hierarkisë që është më praktikja dhe me e arritshmja në nivelet e ulta, të ndërlidhura me masa që varen shume nga aktoret kryesore në qeverisjen Qendrore, politikat e saj dhe përgjegjësitë e prodhuesve. Zbatimi i Strategjisë Kombëtare të Menaxhimit të Mbetjeve duke vendosur standarde lokale, për të cilat kane rene dakord të 3 nivelet.
- Duhen planifikuar zonat e përshtatshme për vendndodhjen e zonës se riciklimit, kompostimit, duke konsideruar me përparësi ndikimin në mjedis.
- Krijimi i kushteve të duhura për donatoret ndërkombe të (veçanërisht për fondet e BE-së) për të financuar infrastrukturat e nevojshme.
- Mobilizimi i një instrumenti financues nga niveli kombëtar, rajonal dhe lokal, me qellim që të plotësohen funksionet e tij në fushën e menaxhimit të mbetjeve.
- Forcimi i mekanizmave për mbledhje me të mire të tarifave dhe zbatimi i sanksioneve

9.2.1 Peizazhi

Objektivi Mjedisor 12: Garantimi i ruajtjes së peizazheve të veçanta dhe zonave peizazhistike me veçori dalluese në nivel kombëtar dhe krijimi i një imazhi peizazhi me cilësi të lartë.

Përcaktimi i impaktit mbi cilësinë e peizazhit, buron kryesisht nga veçoritë vizive të hapësirës dhe nga elementet karakteristike të peizazhit që janë të pranishëm në këtë hapësire. Peizazhi cenohet me shume nga infrastruktura që shtrihet në zona të hapura, ku impaktet janë me të dukshme për shkak të një niveli të larte shtrirjeje (impakte të përhershme, të pakthyeshme. Ndikimi është veçanërisht i larte në rastin e një ndërhyrjeje infrastrukturore në zona me peizazh të jashtëzakonshëm, apo me tipare të veçanta, si dhe në zona peizazhistike me elemente natyrore të mbrojtur, të cilët mbartin një kuptim të rëndësishëm simbolik.

Impaktet mbi veçoritë peizazhistike të zonave mund të përkufizohen si direkte, kumulative, indirekte dhe të dobëta. Strukturat infrastrukturore në hapësirë, bëhen elemente të peizazhit dhe pjesë përbërëse e tij. Kështu që, sistemimi i këtyre strukturave duhet të behet në përputhje me tipologjinë ekzistuese të peizazhit. Marrja në konsideratë e veçorive natyrore dhe topografise se zonës ku parashikohet të zhvillohet projekti, do të redukoje fragmentimin e peizazhit.

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse që paraqiten në Seksionin 10 duhet të merren parasysh për të realizuar këtë objektiv.

9.2.2 Konkluzion mbi Vlerësimin

Tabela 9-1 me poshtë paraqet Vlerësimin e impakteve mbi zbatimin e Planit bazuar në realizimin e objektivave mjedisore, të paraqitura për secilin veprim.

Tabela 9- tregon se impaktet mbi objektivat mjedisore mund të ndodhin gjatë zbatimit të secilit prej veprimeve individuale (niveli A, B dhe C), ndërkohe që nuk u pa e nevojshme të vlerësohej me gradën D (veprimi në kundërshtim të plete me objektivat mjedisore). në përgjithësi, u vu re që me anë të pozicionimit të përshtatshëm të aktiviteteve hapësinore dhe duke ndërmarrë gjithë masat zbutëse, të gjithë grupet e veprimeve janë të pranueshme nga këndvështrimi mjedisor. në përputhje me gjetjet, janë propozuar masa zbutëse të përgjithshme dhe specifike në Seksionin 10.

Gjatë zbatimit të projekteve, priten të ndodhin impakte pozitive dhe negative. Impaktet pozitivë priten për ajrin dhe ndryshimet klimatike si edhe për popullatat dhe asetet

materiale. Vlerësimi i rezultateve tregon se nuk do të ketë impakte mbi faktorët klimatike duke konsideruar që mjetet e transportit do të vijojnë të rinovohen në të ardhmen edhe me tej, gjë që do të sjelle si pasoje përmirësim të cilësisë se ajrit dhe cilësisë se shëndetit human, midis të tjerave. për me tej në pjesën pozitivë të impakteve mbi popullatën dhe asetat materiale do të vije si rezultat i zbatimit të infrastrukturës në përgjithësi që do të beje të mundur pakësimin e kohës se udhëtimit, sigurinë në lëvizje, përafërimin me tregjet dhe qendrat kryesore urbane dhe shërbimet publike në përgjithësi.

Përgjithësisht, shumica e impakteve negative janë të lidhura me fazën e planifikimit (pozicionimi i infrastrukturës në hapësirë dhe përgatitja e kushteve teknike të përshtatshme), pasi Shqipëria ka veçori të theksuara diverse dhe të shumta nga ana natyrore, kulturore dhe peizazhi që mund të ndikohen konsiderueshëm prej zhvillimeve të infrastrukturës, sidomos atyre me shtrirje të gjere dhe korridoreve sipas sektorëve (transport, energji, ujë, etj.). Impaktet negative shfaqen në fazën e planifikimit prej aspekteve të përdorimit të tokës, efekteve në ujë, natyre (si biodiversiteti edhe zonat me status të mbrojtur), trashëgiminë kulturore dhe peizazhin. Këto impakte do të kërkojnë krijimin e një programi bashkëkohor mbi masat zbutëse dhe një zbatim të përshtatshëm të këtyre masave.

Impakte negative mbi shëndetin human mund të ndodhin për shkak të rritjes së ndotjes nga zhurmat dhe impaktet në cilësinë e ajrit, veçanërisht në zonat me densitet të larte banimi ku do të përqendrohen edhe një seri veprimesh në territor të ngushte dhe kjo do të ndikoje kryesisht në fazën e zbatimit të projekteve specifike.

Tabela 9.1 Prezantimi i përputhshmërisë së objektivave mjedisore me projektet strategjike të PPV
Bashkia Lezhë

Objektivat Mjedisore	Kodi	OM. 1	OM. 2	OM. 3	OM. 4	OM. 5	OM. 6	OM. 7	OM. 8	OM. 9	OM. 10	OM. 11	OM. 12
Projekti Strategjik	Kodi	Toka – Përdorimi i qendrueshmëri tokës	Toka – Shfrytëzimi i burimeve natyrore	Ajri – Emetimet e ndotësve	Faktori Klimatike – Adaptimi ndaj ndryshimeve klimatike	Uji – Kufizim i efekteve negative	Mjedisë Natyrore – Kohëzoni i populatave dhe biodiversitetit	Mjedisë Natyrore – Zonat e Mbrotura	Mbetjet – Kompletimi i landfilieve	Zhumrat – Reduktimi i zhurmave në deri ne nivelet e OBSH-se	Popullia dhe assetet materiale – kohëzoni social, siguria e trafikut	Trashegjma kulturore– Rruja	Petizazi – Rruja
Përmirësimi i rrejteve teknike	Pr. 1	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	B	A
Mbrojtje e akuferëve	Pr. 2	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Pastrimi i lumenjve – mirembajtja e sistemit ujor sipërfaqësor	Pr. 3	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Mbrojtje ndaj përbijëjeve	Pr. 4	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Menaxhim i mbetjeve urbane	Pr. 5	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Përmirësimi i rugës së vjetër kombëtare	Pr. 6	B	A	A	A	A	A	B	A	A	A	A	A
Përmirësimi i hekurudhës	Pr. 7	B	A	A	A	A	A	B	A	A	A	B	A
Planifikim i detajuar vendor	Pr. 8	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	B	A
Plani i emergjencave civile	Pr. 9	B	A	B	B	A	A	B	B	B	B	B	A
Qendra kulturore në zonat urbane	Pr. 10	B	A	B	B	B	B	B	B	B	B	A	B
Qyteti mik i fëmijëve	Pr. 11	C	A	B	B	B	B	B	A	B	A	B	B
Rrugë çiklo-turistike Kallmet/Kune-Vain	Pr. 12	B	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Zhvillim i turizmit në pylin e Bërzanës	Pr. 13	A	A	B	B	C	C	B	A	B	A	A	C
Projekt i promovimit turistik	Pr. 14	A	A	B	B	C	C	C	B	B	A	A	C
Varreži ndërfetare në Gjadër	Pr. 15	C	A	A	A	B	B	B	B	B	A	B	B
Zonë tregu lokal (atyku nxirret produkti)	Pr. 16	C	A	C	C	C	C	C	C	C	A	B	C
Sistemi i porit të Shëngjinit	Pr. 17	B	A	A	A	B	B	B	B	B	A	B	B
Shfrytëzimi turistik natyror i lagunës së Kune-Vain	Pr. 18	A	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	A
Turizëm mijedor së plazhin e Tales	Pr. 19	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Zhvillimi i agro-turizmit duke u bazuar në modelin e "Miratë Zanave"	Pr. 20	A	A	B	B	A	A	A	B	B	B	A	B
Parku i mullinjeve Kallmet/Raboshët	Pr. 21	A	A	A	A	B	B	B	B	B	A	A	B
Plan për rikuperimin mijedor së promovimin turistik të licenit të Kënnallës	Pr. 22	A	A	A	A	A	A	A	A	B	A	A	A
Projekti për rikualifikimin e Hotellit të Gjetisë	Pr. 23	C	A	B	B	B	B	B	B	B	A	B	B
Bypass-i perëndimor i qytetit të Lezhës	Pr. 24	C	A	C	C	B	B	B	B	C	A	B	B
Bypass-i lindor i qytetit të Lezhës	Pr. 25	C	A	C	C	B	A	A	A	B	A	B	A
Ballina ujore e Lezhës	Pr. 26	B	A	B	B	A	A	B	B	B	A	B	A
Konverrimi i stacionit të mallrave	Pr. 27	A	A	B	B	B	B	B	B	B	A	B	A
Prodhimi i verës dhe vajit të ullirit në Kallmet	Pr. 28	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	B
Magazina frigoriferike për industriën agro-ushqimore	Pr. 29	B	A	A	A	B	A	A	B	B	A	B	B
Panairi i prodhimeve bujqësore lokale	Pr. 30	B	A	B	B	B	B	A	B	B	A	B	B
Ruga turistike Lezhë – Maja e Velës	Pr. 31	B	A	A	A	A	B	B	B	B	A	A	B
Turizëm malor në Ungrej	Pr. 32	B	A	B	B	B	A	A	B	B	A	A	B
Ballina detare e Shëngjin	Pr. 33	A	A	B	B	A	A	A	B	B	A	B	A
Itinerar hipizmi Velë-Bërzanë	Pr. 34	B	A	A	A	A	A	B	A	A	A	B	A
Park lumor urban i lumbit Drin	Pr. 35	B	B	A	A	A	A	A	B	B	A	B	B

Objektivat Mjedisore	Kodi	OM. 1	OM. 2	OM. 3	OM. 4	OM. 5	OM. 6	OM. 7	OM. 8	OM. 9	OM. 10	OM. 11	OM. 12
Projekti Strategik	Kodi	Toka – Përforimi i qëndrueshëm i tokës	Toka – Shkrytëzimi i burimeve natyrore	Ari – Emetimet e ndotësve	Faktorët Klimatike – Adaptimi ndaj ndryshimeve klimatike	Uji – Kufizimi i efekteve negative	Mjedis Natyror – Kohezioni i populiatave dhe biodiversitetit	Mjedis Natyror – Zonat e Mbrojtura	Mbretjet – Kompletimi i landfiliveve	Zhurmata – Reduktimi i zhurmave ne deti ne nivlete e OSH-se	Popullsia dhe asetet materiale – kohezioni social, siguria e trafikut	Trashëgimia kulturore– Ruajta	Pelazhi – Ruajta
Projekt rikualifikimi mjedor në Tale	Pr. 36	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
Parkim për turistët në Lezhë	Pr. 37	B	A	C	C	B	B	B	C	C	A	A	A
Përmirësimi i aksesit në portin e Shëngjinit	Pr. 38	B	A	A	A	A	A	B	B	A	A	B	A
Sposobimi i stacionit të trenit të mallrave	Pr. 39	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	B	A
Verësimi i bujqësisë në Balldren	Pr. 40	A	A	A	B	A	A	A	B	A	A	A	A

Legjenda:

- A - jo impakt/ impakt pozitive
- B - impakt i parëndësishëm
- C - impakti është i parëndësishëm pasi zbatohen masat zbutëse

9.3 Impaktet Kumulative

Impaktet mjedisore kumulative përcaktohen në këtë Raport si një kombinim i impakteve të zbatimit të veprimeve të Planit në aspekte të ndryshme të mjedisit.

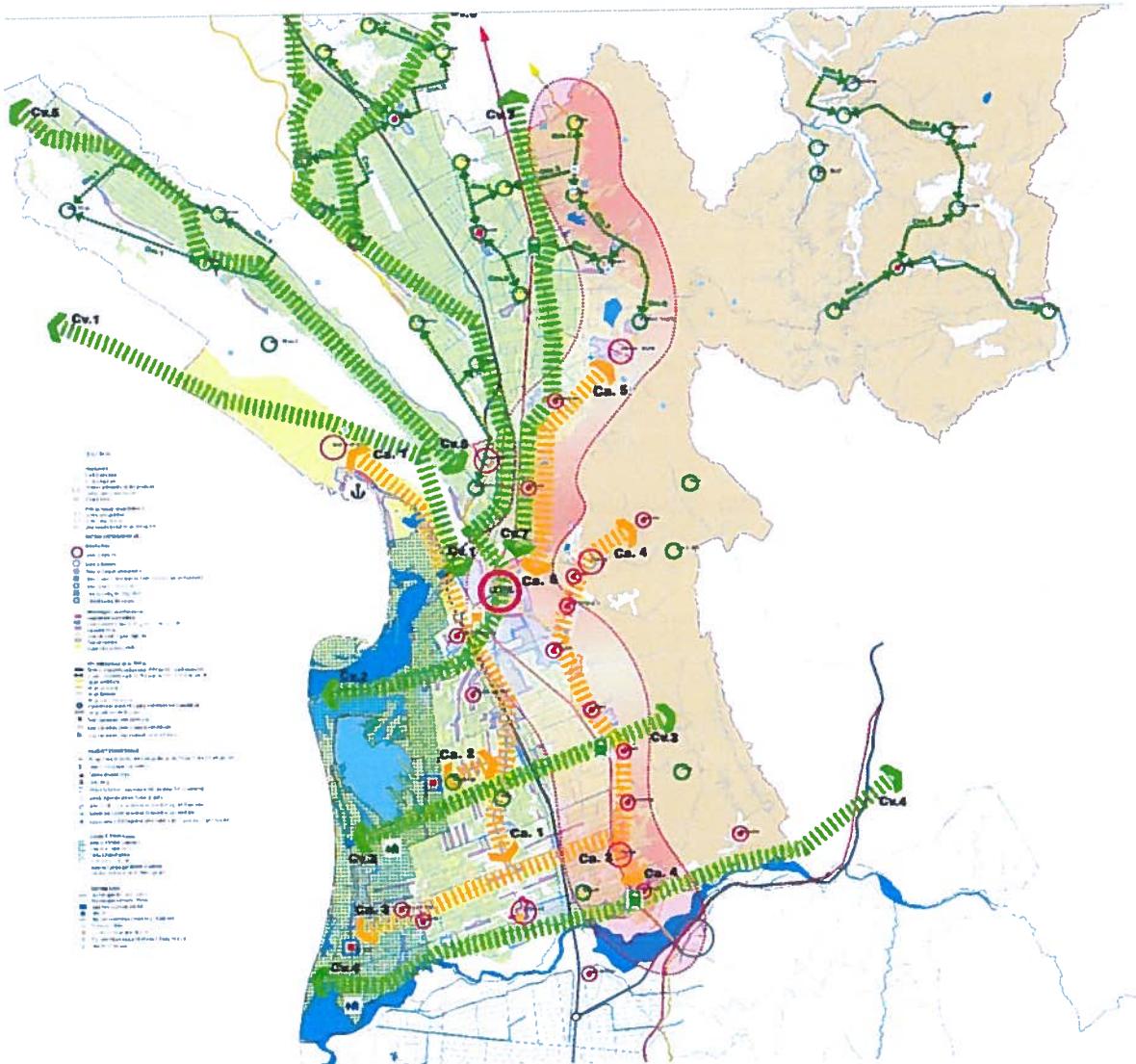

Figura 9.1-Harta e integruar e vizionit të territorit të bashkisë. Burimi: PPV Bashkia Lezhë.

Në zbatimin e veprimeve të Planit, impaktet mjedisore kumulative varojnë sipas aspekteve individuale të mjedisit.

Kur vlerësohen impaktet mbi token, ajrin dhe faktorët klimatike, impaktet kumulative të zbatimit të veprimeve të Planit shprehen si shuma e impakteve të të gjitha masave, si të tilla në Vlerësimin e impakteve kumulative mbi:

- tokën, zona tokë bujqësore dhe e pyjeve e fragmentuar për shkak të integrimit të strukturave të infrastrukturës së re që kombinohen;
- asetet minerale, shkalla e riciklimit të gjenerimit të mbetjeve ndërtimore gjatë fazës se ndërtimit dhe rindërtimit që kombinohen;
- ajrin, shkarkimet e ndotësve që pasojnë zbatimin e masave që kombinohen; dhe
- faktorët klimatike, shkarkimet e gazeve sere që pasojnë zbatimin e masave që kombinohen

Nga aspekti i impakteve mbi ajrin dhe faktorët klimatike, impaktet kumulative si shume e impakteve të të gjithë veprimeve të Planit janë të rëndësishme për realizimin e objektivave mjedisore të përcaktuar për sektorët e Bashkisë Lezhë për 2030 në lidhje me:

- menaxhimin e mbetjeve të ndërtimit;
- shkarkimet tavane të ndotësve
- sasia vjetore me e larte e shkarkimit të gazeve sere.

Kur vlerësohen impaktet mbi ujin, natyrën, trashëgiminë kulturore dhe peizazhin, impaktet kumulative zakonisht nuk mund të shprehen si një shume e impakteve të të gjithë veprimeve për të arritur synimet e Planit. Kur vlerësohen impaktet kumulative në aspektet e përmendura më sipër, karakteristikat e një impakti individual që kontribuon në impaktet kumulative janë shume të rëndësishme. Këto janë përgjithësisht karakteristika në të cilat impaktet ndryshojnë njëri nga tjetri sipas vendit (impakt direkt dhe në distancë) dhe kohës (afat-shkurtër, afat-mesëm dhe afat-gjatë, përkohësisht dhe permanent) të impaktit.

Kur vlerësohen impaktet mbi shëndetin human, impaktet kumulative të zbatimit të veprimeve të Planit shprehen si një kombinim i impakteve që kontribuojnë në shëndetin dhe mirëqenien e njerëzve dhe zakonisht referohen për:

- reduktimin e ekspozimit në nivelet e tejkaluara të zhurmës;
- reduktimin e ekspozimit në nivelet e tejkaluara të ajrit të ndotur në mjedis;
- masat që lehtësojnë veprimitari çlodhëse dhe rekreative në një mjedis të shëndetshëm për distanca të shkurtër, veçanërisht gjatë shkëmbimeve ditore (impaktet u vlerësuan midis popullatës).

Kur vlerësohen impaktet mbi popullatën dhe asetet materiale, impaktet kumulative të zbatimit të veprimeve në Plan shprehen si një kombinim i impakteve të ndryshme që ndikojnë në hapësirën e tyre të jetesës dhe në jetën e tyre. Masat për të arritur synimet e Planit janë pozitivë nga aspekti i impakteve mbi popullsinë dhe asetet materiale, nëse impaktet kumulative të tyre kontribuojnë në arritjen e kohezionit social, sigurinë dhe qëndrueshmërinë.

SEKSIONI 10. UDHEZIME DHE MASA ZBUTËSE

Ky paragraf përcakton udhëzimet dhe masat mbrojtëse për të siguruar arritjen e objektivave të rëndësishëm mjedisore në fushat e veçanta. Duke zbatuar udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse, ndikimet negative të përshkruara në sektionet më sipër do të parandalohen dhe do të sigurohet arritja e objektivave mjedisore.

Për më tepër, ky seksion ofron disa masa specifike zbutëse të zbatueshme për projektet specifike të përshkruara në Plan. Është e rëndësishme të theksohet se lista e dhëne me poshtë e masave specifike për zbutjen nuk është shteruese. Masa me të detajuara në aspektin e përbajtjes dhe analizës do të duhet të përgatiten si pjese e VNM-ve individuale për çdo projekt specifik të Planit.

10.1 Toka

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivat Mjedisore 1 dhe 2

Duke zëne një territor të caktuar, ndërtimi i infrastrukturës së parashikuar do të shkaktojë ndikime të gjera të përhershme, të cilat do të pasqyrohen si një ndryshim në strukturën e përdorimin e tokës. Prandaj, kur planifikohet integrimi i infrastrukturës së parashikuar në mjesid, duhet të garantohet menaxhimi i qëndrueshëm i tokës dhe mbrojtja e saj.

Aktivitetet në token bujqësore dhe pyjore duhet të reduktohet në nivelin me të ulet të mundshëm, dhe duhet t'i jepet prioritet i lartë planifikimit të aktiviteteve në toke me potencial me të varfër të prodhimit, dhe toke jashtë zonave të dendura pyjore apo zonave pyjore me funksione të rëndësishme të prodhimit të lendes së parë të drurit. Me integrimin e infrastrukturës së parashikuar në mjesid, përmirësimet brenda korridoreve apo strukturave ekzistuese kanë përparsi mbi ndërtimet e reja. Infrastruktura e parashikuar duhet të planifikohet në atë mënyrë që mos të rritë probabilitetin e rrëshqitjeve të tokës në zonën përreth aktiviteteve.

Për të siguruar përdorimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, do të duhet që projektet specifike të plotësohen me udhëzime për të promovuar riciklimin dhe ripërdorimin e mbetjeve të ndërtimit në ndërtimin dhe rikonstrukcionin e infrastrukturës së re, dhe me e rëndësishmja, përdorimin e materialeve të certifikuara të ndërtimit, prodhuar nga riciklimi i post-produkteve ose mbetjeve nga sektorët e tjera. Kur përdoren materiale ndërtimi për infrastrukturën e re, të cilat nuk janë me origjinë

- kërkohen sasi më të mëdha të materialeve të ndërtimit, kryesisht si mbushje;
- mobilizohen në mënyrë të përhershme disa substanca të rrezikshme nga materialet e mbetjeve;
- materialet e reja të ndërtimit mund të kenë cilësi më të mira funksionale se materialet me origjine natyrale.

Masa Zbutëse Specifike

• Punimet në dhera të ndotura

- Gjatë punimeve mund të zbulohen dhera të ndotura. Këto dhera duhen larguar. Pastaj duhet vendosur toke artificiale me gjeomembrane, argile dhe shtrese plehu, mbi të cilët duhet të mbillet bar dhe peme. Kjo toke artificiale duhet të mbuloje edhe sipërfaqet e ndotura që nuk do të lëvizin.

- Të gjithë materialet ndotës (dherat dhe mbetjet) që do të largohen, duhet të depozitohen dhe groposen në vende të caktuara ku duhet të jene të izoluara nga ujerat nëntokësore.

- **Ndotja e tokës**

- Toka që shtrihet nen rruge mund të jete në rrezik gjatë ndërtimit, pasi mund të ndotet nga derdhjet e hidrokarbureve dhe ato kimike. Pastaj toka mund të shërbejë si një burim ndotjeje kur përshkohet nga ujerat nëntokësore.

- **Metoda e thyerjes e shkëmbit**

- Në zonat ku kërkohen prerje të mëdha, do të ndeshen shkëmbinjtë, të cilët mund të kërkojnë zhvendosje. Metoda e zhvendosjes mund të variojë nga gjurmimi me një ekskavator, deri tek shpërthimi, i cili do të sjelle zhurme të konsiderueshme dhe dridhje që lidhen me te.

- **Ripërdorimi i materialit të gjermuar**

- Materiali, i cili gjermohet nga prerja e seksioneve është një burim natyral dhe përdorimi i tij në baze të një skeme do të maksimizohet duke përdorur teknika konstruktive të cilat intensifikojnë ngjeshjen e materialeve për t'u përdorur si mbushje inxhinierike.

- Megjithatë, pashmangshmërisht do të ketë një sasi të konsiderueshme materiali, i cili, për shkak të veçorive të tij fizike dhe strukturore, nuk është i përshtatshëm për t'u përdorur si mbushje inxhinierike brenda skemës. Megjithatë, ky material mund të jete i përshtatshëm për aktivitete të tjera, siç është krijimi i peizazhit, ku nuk aplikohen kërkesa kaq të rrepta strukturore. Ripërdorimi i këtij materiali do të maksimizohet brenda skemës, dhe çdo material i tepërt do të transportohet jashtë.

- Materiali i gjermuar i parashikuar për ripërdorim do të trajtohet dhe transportohet në minimum, dhe o të depozitohet në mënyre të tille që të minimizoje ndikimet e gjerryerjes. Koha midis gjermimit dhe ripërdorimit gjatë periudhës se lagësht duhet të jete sa me e vogël. Gjatë periudhave të zgjatura me lagështire, kontraktori duhet të ndërpresë gjermimin dhe vendosjen e materialit për të parandaluar degradimin për shkak të lagështirës.

- **Erozioni**

- Përcaktimin e vijës bregdetare që nënkupton përcaktimin nga ana ligjore të asaj që quhet vija zero e detit mbi bazën e se cilës do të realizoheshin me mire vlerësimet e erozionit detar, dinamikes se lëvizjes se bregdetit dhe të sedimenteve.

- Duhet ndërmarrë mbrojtja e argjinaturës nga erozioni, me qellim që të sigurohet stabilizimi i argjinaturës, përfshire edhe përgjedhjen e materialeve më pak të korodueshëm, përdorimin e gabioneve dhe gurëve të thyer, si dhe një ngjeshje të mire, veçanërisht përreth urave dhe tombinove.

- Mbjellja duhet përfunduar sa me shpejt të jete e mundur, menjëherë pas mbushjes, për të lehtësuar rigjenerimin e një mbulese stabilizuese të tokës. Aty ku është e nevojshme do të kërkohet hapje e kanaleve për të siguruar mbjelljen e suksesshme të bimëve.

- Aty ku është e nevojshme, zonat e shkarkimit prej strukturave kulluese do të pajisen me gurë të thyer, për të reduktuar erozionin, veçanërisht në rastet kur janë instaluar strukturat e kullimit dhe/ose nivelet e formacioneve të rrugës janë ngritur

dhe krijojnë shpatë të zhveshura, të cilat kërkojnë stabilizim, përpara fillimit të sezonit të shirave.

10.2 Ajri

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 3

Në planifikimin e politikave dhe aktiviteteve të Planit në zonat e ndotjes së tepruar të ajrit, duhet të merren parasysh objektivat e SKZHI II dhe standardet e lejuara të emetimeve, të përcaktuara nga BE, OBSH dhe legjislacioni përkatës shqiptar.

Duhet të përgatitet një program i detajuar i masave për zvogëlimin e ndotjes me grimca PM₁₀ dhe PM_{2,5} për zonat problematike. Programi do të duhet të vërehet gjatë planifikimit të politikave dhe projekteve specifike të Planit për zonat problematike, në një shkalle më të gjerë. Prioritet në procedurën e përzgjedhjes duhet t'i jepet variantëve të cilat ofrojnë përmirësimin më të madh të cilësisë së ajrit të ambientit.

Gjatë përgatitjes së politikave dhe projekteve të reja në infrastrukturë, duhet të respektohen udhëzimet dhe masat në vijim, në mënyrë që të arrihen objektivat e reduktimit të ndotjes se ajrit të ambientit në zonat e ndikimit të aktiviteteve përkatëse:

➤ *Cilësia e ajrit - komuniteti*

- Monitorim të rasteve të sëmundjeve dhe shkaktareve
- Përcaktimi i zonave urbane të reja me cilësi të larte ajri për popullsinë
- Dizenjim me kushtet dhe kriteret e përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike, mirëmbajtje dhe zëvendësim i materialeve rezistonte ndaj ndryshimit të temperaturave dhe lagështisë
- Përdorim i mjeteve të transporti publik me emetime të gazeve në nivele të ulëta ose me filtra ajri të reduktimit maksimal
- Përcaktimi i zonave industriale me teknologji të larte dhe me emetime të gazeve në sasi të ulet

➤ *Cilësia e ajrit - ekosistemet*

- Identifikimi dhe monitorimi i burimeve të gazeve që shkaktojnë shiun acid
- Komunikim ndërkufitar institucional për të shmangur incidentet mjedisore të qarkullimit e ajrit si dhe përcaktimi i masave konkrete të veprimit në raste të incidenteve ndërkufitare
- Përcaktimi i kritereve të tjetërsimit të sipërfaqeve të tokës dhe qëllimit të përdorimit të saj që është fazat e projektimit
- Shtimi i sipërfaqeve me pyje dhe bimësi
- Strukturimi i kërkesave për lende drusore
- Përcaktimi i masave të emergjencave në rastet e aksidenteve industriale për zvogëlimin e ndikimeve në mjedis dhe në cilësinë e tij

Masa Zbutëse Specifike

- Monitorimi i cilësisë se ajrit në të gjithë territorin e vendit duke vendosur stacione automatiqe të monitorimit si në zonat urbane dhe ato rurale (te gjitha bashkitë të kenë dy- tre stacione monitorimi sipas specifikes se zonave industriale dhe të banimit)
- Koordinimi midis institucioneve Qendrore dhe vendore për Vlerësimin e kushteve mjedisore që lidhen me cilësinë e ajrit dhe me masat ndaj ndryshimeve klimatike

Gjatë fazës së ndërtimit, masat me të zakonshme specifike të rekomanuara në punimet infrastrukturore rrugës konsistonjë në:

- Implementimi i sistemit të shypjes së pluhurit: ujitja e aneve të rrugëve, përdorimi i ndarjeve të rrugëve për të kufizuar nxjerrjen e pluhurit (për shembull përdorimi i larjes së rrotave, gjë që behet përditë);
- Kufizimi i shpejtësisë se impianteve të lëvizshme në rruge.

Ulja e ndikimit nga ndërtimi përfshin gjithashtu:

- vendndodhjen potenciale të zonave që kërkohen instalimin e kantierit, magazinim si dhe zonat e stabilizimit të tokës; dhe
- rrugët e transportit që përdoren për shpërndarjen e materialeve.

Për sa i përket fazës së shfrytëzimit të infrastrukturës propozohen masat specifike të mëposhtme:

- kontrolli i kufijve të shpejtësisë se automjeteve gjatë sezonit me nivelin më të lartë të ndotjes së ajrit me pezulli në qendrat kryesore urbane;
- mirëmbajtje e rregullt e sipërfaqeve rrugore për të pakësuar sa me shume që të jete e mundur ringritjen e pezullive.

10.3 Faktorët klimatike

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 4

10.3.1 1Masat zbutëse ndaj ndryshimeve klimaterike

Zbatimi i masave për të arritur objektivat e Planit duhet të marrë parasysh të ashtuquajturat objektiva indikative për të reduktuar emetimet e gazit, të cilat janë të përcaktuara deri në vitin 2020 në SKZHI II për reduktimin e emetimeve të gazit serre. Në këtë kuadër duhet mbajtur në vëmendje si me poshtë:

- përcaktimi i protokolleve dhe monitorimi i rasteve të trajtimit të sëmundjeve që vijnë si pasoje e ngjarjeve të motit;
- përcaktimi i masave të emergjencave civile për të shmangur/zbutur ndikimet nga kushtet ekstreme të motit
- Përcaktimi i kriterieve dhe politikave për futjen e teknologjive bashkëkohore në bujqësi si dhe praktikave me të mira të bujqësisë organike
- zbatimi i një politike parkimi kufizuese në zonat urbane;
- integrimi i çështjeve të ndryshimeve klimatike në kuadrin politik dhe ligjor duke specifikuar institucionet dhe përgjegjësitë për identifikimin, zbatimin dhe monitorimin e masave zbutëse/përshtatësi ndaj ndikimeve të ndryshimeve klimatike.

10.3.2 Përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike

Projektet specifike të Planit duhet të hartohen në një mënyre të tille që të sigurojnë një përdorim efektiv të burimeve, që do të thotë se ndjeshmëria e infrastrukturës së parashikuar ndaj ndryshimeve klimatike, fatkeqësive natyrore dhe fatkeqësive antropogenike duhet të vërehet siç duhet. Kjo do të thotë se kur planifikohet infrastruktura, duhet të merren në

konsideratë masa nga vlerësimet e rreziqeve, të cilat do të rrisin elasticitetin e infrastrukturës ndaj ndryshimeve klimatike në mënyrën e duhur, veçanërisht në lidhje me reshjet, përmbytjet, temperaturat e larta dhe valët e të nxehtit, thatësirat, rritjet e nivelit të detit dhe stuhitë. Në ketë kuadër, është e nevojshme të:

- përgatitet një analize e ndjeshmërisë së infrastrukturës së parashikuar ndaj ndryshimeve klimatike;
- zbatohen masat dhe orientimet e bazuara në rezultatet e analizave të cilat përmirësojnë në mënyrën e duhur elasticitetin e infrastrukturës ndaj ndryshimeve klimatike.

Për të arritur objektivin mjedisor në lidhje me përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike, duhet të sigurohen si me poshtë:

- në terma afatgjatë, infrastruktura duhet të jetë më pak e ndjeshme ndaj pasojave të reshjeve ekstreme (shirave, dëborës, apo edhe ngricave);
- gjatë planifikimit të çdo ndërtimi të ri apo zgjerimi të strukturave ekzistuese, duhet të kryhet një analize ndjeshmerie e infrastrukturës së parashikuar në kushtet ekstreme të motit, dhe në baze të rezultateve të saj, duhet të përgatitet një plan masash për të reduktuar në mënyre të përhershme pasojat e këtyre fenomeneve;
- zbatimi i masave për të reduktuar ndjeshmërinë e infrastrukturës ndaj kushteve ekstreme të motit duhet të behet një detyre qendrore e menaxhimit të çdo lloj infrastrukture. Qëllimi i zbatimit të këtyre masave duhet të bazohet sidomos në reduktimin e demit të shkaktuar për përdoruesit e infrastrukturës se ndjeshme ndaj motit, nëse ata nuk mund ta përdorin atë;
- duhet të përcaktohen qarte udhëzimet për metodologjinë, procedurat dhe realizimin e mbledhjes se informacionit mbi kushtet ekstreme të motit, si dhe për planifikimin dhe zbatimin e masave për të reduktuar ndjeshmërinë e infrastrukturës se parashikuar ndaj kushtet ekstreme të motit.

Masa Zbutëse Specifike

- Shtimi i sipërfaqeve me pyje dhe bimësi
- Strukturimi i kërkesave për lendë drusore
- Dizenjimi dhe përcaktimi i kriterieve të ndërtimit të infrastrukturave nëntokësore me materiale dhe struktura rezistonte ndaj kushteve të motit dhe në veçanti ndaj temperaturave të larta dhe lagështisë
- Ndalimi i ndërhyrjeve ilegale në infrastrukturat nëntokësore

Monitorimi i vazhdueshëm i kushteve ekologjike të mjediseve natyrore,

- Monitorimi i dinamikes se vijës bregdetare dhe nivelit të detit
- Monitorimi i nivelit të detit dhe cilësisë se ujerave në zonat ligatinore dhe ujerat nëntokësore
- Monitorimi i vijës bregdetare dhe sasisë se sedimenteve që vijnë nga lumenjtë
- Monitorimi i lëvizjes se tokës dhe tjetërsimit të saj
- Monitorimi i marrjes se zhavorreve nga shtretërit e lumenjve
- Përcaktimi i zonave të lejuara për ndërtim HEC-esh dhe digash për bujqësinë
- Monitorimi i gjendjes se monumenteve dhe veprave të trashëgimisë kulturore
- Monitorimi i lëvizjes se popullsisë në zonat urbane dhe rurale
- Zbatimi i kodeve të reja të ndërtimit për ndërtesat sociale dhe kulturore duke përdorur materiale termoizoluese dhe rezistonte ndaj kushteve të motit

- Ndërtimi i impianteve të trajtimit të mbetjeve të lëngëta urbane dhe industriale për të zvogëluar sasinë e lendeve ndotëse në mjediset ujore, tokësore dhe ajrore

Përcaktimi i zonave buferike për rastet e ndikimeve nga rritja e nivelit të detit.

10.4 Uji

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 5

Në mënyre që të kufizohen efektet e presionit që do të ushtroje infrastruktura e parashikuar në burimet ujore dhe kështu të parandalohen ndikimet negative në cilësinë e ujit (sidomos ujit të pijshëm), duhet të shmanget integrimi hapësinor i infrastrukturës së re në zonat e mbrojtura ujore.

Në integrimin hapësinor të infrastrukturës së re, është e nevojshme që të shmanget integrimi i objekteve në zonat në rrezik nga përblytjet dhe erozioni si pasoje e tyre. Në rast të ndërhyrjeve në këto zona, duhet të provohet se niveli ekzistues i rrezikut nga përblytjet në zonën përreth nuk do të rritet. Udhëzimi i lartpërmendur duhet të merret parasysh në mënyre që të reduktoje presionin e infrastrukturës së re në zonat në rrezik nga përblytjet, dhe për të siguruar se niveli i rrezikut nga përblytjet në zona të veçanta nuk do të rritet.

Kur planifikohen ndërhyrjet në zonat me rrezik jashtëzakonisht të larte, shume të lartë dhe të lartë të akuifereve, është e nevojshme që të studiohen dhe planifikohen zgjidhjet e duhura teknike për të parandaluar ndikimet negative gjatë ndërtimit dhe shfrytëzimet, si dhe në rastin e ngjarjeve të jashtëzakonshme (p.sh. rrjedhjet e substancave të rrezikshme). Shqyrtimi i udhëzimit të lartpërmendur do të reduktoje probabilitetin e ndotjes nëntokësore, duke siguruar ndikime të kufizuara të presionit të infrastrukturës së re në ujerat nëntokësore.

Sa më shume që të jetë e mundur, infrastruktura e re nuk duhet të ndërhyjë në toke bregdetare. Aktivitetet e tillë mund të ndikojnë në mënyrë të konsiderueshme në statusin ekologjik të rrjedhave ujore, të zvogëlojnë basenet mbrojtëse ujore, dhe të prodhojnë ndikime kumulative mbi biodiversitetin e zonës dhe shërbimet e ekosistemeve të zonës. Në rastet e përjashtimit të kësaj mase, kjo duhet të bëhet e mundur vetëm në baze të argumentimit të eksperteve, duke dekluaruar se elementi i infrastrukturës nuk mund të integrohet në vende të tjera pa shpenzime jashtëzakonisht të larta. Në llogaritjen e këtyre shpenzimeve duhet të përfshihen edhe kostot që vijnë si pasoje e pakësimit të shërbimeve që vijnë nga ekosistemi. Shqyrtimi i udhëzimit të lartpërmendur do të beje llogaritjen e kostove me të sakte dhe të balancuar. Duhet të priten më pak aktivitetet zonat bregdetare. Kjo do të parandalonte ndikime të rëndësishme negative në gjendjen ekologjike të rrjedhave ujore.

Në mënyre që të zvogëlohen ndjeshëm ndikimet negative në cilësinë e ujit të detit, duhet të merren masat e mëposhtme:

- të blihen pajisjet e duhura për t'u marre me derdhjet e substancave të rrezikshme në det;
- të ndërtohet infrastruktura e duhur për të pritur dhe asgjësuar mbetjet nga anijet dhe strukturat portuale;
- të sigurohet qarkullimi i rrjedhave ujore dhe kështu të parandalohet eutrofikimi përmes planifikimit të duhur dhe funksionimit të porteve.

Masa Zbutëse Specifike

- Në rast se zbatimi i një projekti specifik do të ndikoje ndjeshëm në ndonjë akuifer, gjatë hartimit të dokumentacionit të projektit duhet bërë edhe një vlerësim i dëmit ndaj ujerave nëntokësore. Vlerësimi duhet të përfshije gjithashtu edhe një mënyre për ta kaluar këtë zone (si p.sh. ndërtimin e një ure) për të garantuar mbrojtjen e ujit nëntokësor.
- Duhet bërë përcaktimi i zonave me specifike për qëllime të përdorimit të ujerave për HEC-e, rezervuare, për bujqësinë.
- Duhen planifikuar zgjidhjet e duhura teknike për të parandaluar ndikimet negative mbi ujerat e larjes, gjatë fazave të ndërtimit dhe shfrytëzimet të infrastrukturës, si dhe në rastet e ndodhive të jashtëzakonshme (p.sh. derdhjet e substancave të rezikshme).
- Ndikimet e ndotjes do të shmangen duke adoptuar praktika të mira të menaxhimit të punës në terren, siç janë:
  - Nuk do të autorizohet depozitimi i produkteve të dëmshme në një distance më pak se 50 m nga brigjet e lumenjve si dhe do të kufizohet pranë rrjedhave të tjera ujore siç janë kanalet kulluese;
  - Ambientet e magazinimit duhet të rrethohen dhe mbulohen për të parandaluar derdhje të ndryshme;
  - Kanalet anësore do të ndërtohen përpara ndërtimit të rrugës, për të parandaluar derdhjen e rrjedhjeve të rrugës gjatë ndërtimit, në lume, apo kanalet kulluese;
  - Hedhja e betonit duhet të behet duke përdorur armaturën e duhur, për të shmangur ndotjen;
  - Kur derdhjet nga kantieri duhet të shkarkohen në një lume, norma e derdhjeve duhet të kontrollohet, në mënyrë që ajo të mos shkaktoje përblyje lokale në rrjedhën e ujit, apo erozioni;
  - Në rast se ka derdhje serioze të kimikateve apo lëngjeve gjatë ndërtimit, kontraktori duhet të hartoje një program të masave për ujerat sipërfaqësore dhe nëntokësore. Marrja e mostrave të ujerave nëntokësore duhet të bëjë in situ matjen e pH, turbullirës dhe përcjellshmërisë elektrike. Të gjitha veprimet e kërkua të, nëse nevojiten, analizat, duhet të bëhen në përputhje me legjislatin shqiptar.

10.5 Mjedis Natyror

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivat Mjedisore 6 dhe 7

Për të ruajtur në mënyrë të përhershme mjedisin natyror dhe biodiversitetin, duhet të merren parasysh masat e mëposhtme:

- Shfrytëzimi i infrastrukturës ekzistuese ka përparësi mbi ndërtimin e infrastrukturës së re;
- Nëse aktivitetet në mjedisin e paprekur nuk mund të shmangen, duhet të shmangen aktivitetet në zonat e mbrojtura, zonat me rendësi mjedisore dhe zonat me karakteristika të çmuara natyrore;
- Prioritet duhet t'i jepet varianteve me më pak ndikim në rrugët e migrimit të kafshëve të egra (variante të cilat kalojnë më shume neper tunele dhe variante të cilat ndërpresin më pak rrugët e migrimit);
- Duhet të sigurohen pasazhe të përshtatshme për kafshët e egra, gjë që është në përputhje me praktikat me të mira evropiane. Para se të planifikohet çdo ndërtimi i ri,

duhet të kryhet një studim apo të përmblidhen rezultatet e studimeve ekzistuese, të cilat do të lehtësonin integrimin në mënyrë të përshtatshme të një strukture të caktuar në një vend (formën, madhësinë, dhe sistemimin e objektit dhe rrithinave të tij). Planet duhet gjithashtu të parashikojnë pasazhe për kafshët e vogla (amfibet, gjitarët e vegjël, zvarranikeve) në baze të studimeve ekzistuese ose, nëse është e nevojshme, hulumtimeve shtesë.

Në integrimin hapësinor të infrastrukturës së parashikuar, duhet të shmanget ndërhyrja e projekteve në zonat me karakteristika të çmuara natyrore. Shqyrtimi i udhëzimit do të lehtësoje ruajtjen e llojeve dhe karakteristikave të vlefshme natyrore.

Në integrimin hapësinor të infrastrukturës së parashikuar, duhet të shmanget ndërhyrja e projekteve në zonat e mbrojtura. Nëse aktivitetet në zona të tillë nuk mund të shmangen, dhe nëse kjo është e lejuar në baze të aktit për mbrojtjen e një zone të caktuar, duhet të merren parasysh udhëzimet, bazat dhe kushtet për ruajtjen e zonave të mbrojtura të natyrës të cilat janë në regjim mbrojtjeje, të miratuar me aktet për mbrojtjen. Shqyrtimi i udhëzimit do të lehtësoje mbrojtjen e zonave të mbrojtura.

Në integrimin hapësinor të infrastrukturës së parashikuar, ndërhyrja e projekteve në zonat e Natura 2000 duhet të shmanget. Shqyrtimi i udhëzimit do të lehtësoje mbrojtjen e lidhjes dhe integrimit të zonave të Natura 2000.

Periudha për zbatimin e projekteve duhet të rregullohet sipas cikleve jetësore të kafshëve dhe bimëve, dmth.:

- duke ju përshtatur kafshëve pa apo me aktivitete me një shtrirje në një mase të vogël, që përkon me periudhën kur kafshët kanë nevoje për qetësi, ose nuk mund të lëvizin larg, sidomos gjatë periudhës se riprodhimit, shumimit, rritjes, dhe dimërimit;
- duke ju përshtatur bimëve duke lehtësuar prodhimin e farës, mbjelljen natyrore dhe format e tjera të riprodhimit.

Respektimi i masës do të zgjedhje shqetësimet për ciklet e jetës se kafshëve dhe bimëve dhe do të rrisë probabilitetin për të arritur apo ruajtur një gjendje të favorshme të popullsisë. Mundësitet e arritjes së objektivit për ruajtjen e biodiversitetit do të jenë me të larta.

Prandaj, ndërhyrja hapësinore e infrastrukturës së parashikuar në zonat e propozuara për mbrojtje duhet të shmanget për të parandaluar konfliktet e mundshme dhe ndikimet negative në arritjen e objektivave mjedisore të ruajtjes së natyrës.

Sa me shume që të jete e mundur, infrastruktura e re nuk duhet të ndërhyje në tokën bregdetare. Aktivitetet e tillë mund të ndikojnë në mënyrë të konsiderueshme në statusin ekologjik të rrjedhave ujore, për të zgjedhuan basenet mbrojtëse ujore, dhe për të prodhuar ndikime kumulative mbi biodiversitetin dhe shërbimet e ekosistemeve të zonës. Në rastet e përgjashmeve, kjo duhet të bëhet e mundur vetëm në baze të argumentimit të ekspertëve, duke deklaruar se elementi i infrastrukturës nuk mund të integrohet në vendë të tjera pa shpenzime jashtëzakonisht të larta. Në llogaritjen e këtyre shpenzimeve duhet të përfshihen edhe kostot që vijnë si pasoje e pakësimit të shërbimeve që vijnë nga ekosistem. Shqyrtimi i udhëzimit të lartpërmendur do të bëjë llogaritjen e kostove me të sakta dhe në mënyrë të balancuar siç duhet në zonat bregdetare pritet të zhvillohet me pak ndërhyrje, për të parandaluar kështu ndikime të rëndësishme negative në biodiversitetin e këtyre zonave.

Masa Zbutëse Specifike

Projektet specifike duhet të plotësohen me detyrën për të mbrojtur në mënyrë me adekuate llojet e veçanta të kafshëve prej rreziqeve që vijnë si pasoje e ndërtimit të infrastrukturës së re. Duhet të zbatohet masa zbutëse specifike: **Sigurimi i korridoreve të migrimit dhe siguria e kafshëve**. Përbajtja e kësaj mase duhet të jetë si më poshtë:

- Të ulet fragmentimi i habitave të llojeve, duke krijuar pasazhe për kafshët e egra në linjat ekzistuese të lëvizjes (veçanërisht për gjitarët dhe amfibet). Për këtë qellim, fillimisht, duhet të kryhet një studim apo të përmblidhen të dhënat nga monitorimet ekzistuese rreth vdekshmërisë se kafshëve të egra në rrugë. Pastaj, bazuar në gjetjet e studimit, do të krijohen lehtësira për migrimin e kafshëve të egra. Në kuadër të kësaj mase, do të përgatitet një liste prioritare e zonave "te zeza" ku kafshët rrezikohen me shume dhe në këto zona do të zbatohen masat zbutëse përkatëse (sistemim të vendkalimeve, gardhe anësore etj.). Gjithashtu kjo gjë ndikon pozitivisht në përmirësimin e sigurisë së trafikut.
- Në zonat ku planifikohet infrastruktura e re, duhet të sigurohet ruajtja e rrugëve ekzistuese të migrimit, duke ndërtuar strukturat e duhura dhe duke kryer gjithë sistemimet e tjera për të parandaluar lëvizjen e kafshëve të egra (sidomos mishngrënësve, lakuriqëve të natës dhe amfibeve).

Këto masa do të lehtësojnë lidhjet mes habitave (rivendosin apo ruajnë rrugët e migrimit) të specieve dhe arrijnë e objektivat mjedisore që lidhen me mbrojtjen e natyrës.

10.6 Zhurmat

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objktivin Mjedisor 9

Kur të planifikohen politikat për zhvillimin e infrastrukturës së parashikuar, në mënyrë që të zvogëlohet ndotja akustike në mjedis në përputhje me objektivat e përcaktuara në SKZHI II, është e nevojshme të sigurohen masa që kontribuojnë në:

- reduktimin e eksposimit të zonave urbane ndaj ndikimeve negative;
- mbrojtjen e mjedisit.

Ndotja akustike është veçanërisht e larte në qendrat urbane dhe në zonat e qendrave më të rëndësishme me zhvillime infrastrukturore. Prandaj është e domosdoshme që të merren masa për të zvogëluar ndotjen e mjedisit. Zbatimi i masave është i nevojshëm në zonat me ndotje të tepruar akustike në situatën aktuale, ndërsa duhet gjithashtu të merren masa zbutëse në të gjitha zonat ku Plani parashikon infrastrukture të re.

Gjatë përgatitjes se akteve hapësinore për projektet e infrastrukturës, duhet të respektohen udhëzimet e mëposhtme për të arritur objktivin e reduktimit të ndotjes nga zhurma:

- duhet të sigurohen për aq sa të jetë e mundur, masa për të reduktuar emetimet e zhurmës në burim (masa në rrjetin apo strukturën përkatëse infrastrukturore, automjetet në përdorim, masa logjistike, riorganizimin e përkohshëm ose të përhershëm të lëvizjeve tranzite, reduktimi i orareve të punës apo zvogëlimi i shpejtësinë në zonat e ekspozuara ndaj zhurmës, etj.) ;
- në zonat ku tejkalojen tavanet e ndotjes, duhet të merren masa për të parandaluar shtrirjen e zhurmës në mjedis (nëpërmjet barrierave të zhurmës dhe argjinaturave, galerive të mbuluara, etj.) dhe për të siguruar kushte të mira jetese në ndërtesa (mbrojtja pasive);

- duhet të shmanget sa me shume që të jete e mundur ndërhyrja në zonat e qeta të banuar dhe/ose në zona të cilat janë të përcaktuara në baze të legjislacionit për mbrojtjen nga zhurma si veçanërisht të ndjeshme ndaj zhurmës (ndërtesat e banimit, objektet e kujdesit shëndetësor, zonat turistike);
- duhet të shmanget sa më shume që të jete e mundur ndërhyrja në zonat e qeta në natyre (zonat e mbrojtura në përputhje me rregullat për ruajtjen e natyrës).

Masat për mbrojtjen e mjedisit nga zhurma në duhet të përqendrohet kryesisht në: (a) masat për të reduktuar emetimet e zhurmës në burim; (b) masat për të parandaluar shtrirjen e zhurmës në mjedis; dhe (c) nëse është e nevojshme, masa për kriimin e kushteve të përshtatshme të jetesës në ndërtesat e mbiiekspozuara.

Masat për të reduktuar emetimet e zhurmës në burim janë me të efektshme. Emetimet e reduktuara të zhurmës nga burimet e saj mund të arrihet kryesisht përmes modernizimit të logistikës në përdorim, riorganizimit të flukseve të trafikut dhe orareve të kryerjes së ndërhyrjeve infrastrukturore, etj. Qëllimi i SKZHI II në lidhje me vlerat e zhurmës në vitin 2020 është të arrije objektivin e 56 dB/ditë dhe 45 dB/natë.

Masat për të parandaluar përhapjen e zhurmës në mjedis (barrierat e zhurmës / argjinaturat dhe mbrojtja pasive) janë përdorur kryesisht për të mbrojtur mjedisin nga zhurmat e shkakuara prej sektorit të transportit. Masat janë të përshtatshme kryesisht për mbrojtjen e zonave me dendësi të madhe të popullsisë përgjatë rrjetit rrugor, ndërkohë që zbatimi i këtyre masave përgjatë rrugëve ekzistuese që kalojnë përmes vendbanimeve me një strukturë urbane të formuar dhe të dallueshme tashme, është i arsyeshëm vetëm në raste të jashtëzakonshme.

Masat për të siguruar kushte të duhura jetësore (përmirësimi me hapësira mbrojtëse i izolimit nga zhurma i ditareve në ndërtesat e ekspozuara së tepërmë) janë të përshtatshme në zonat ku masat e tjera nuk janë teknikisht të zbatueshme apo ekonomikisht të qëndrueshme.

Masa Zbutëse Specifike

Rritje e ndikimeve të ndotjes akustike pritet gjithashtu gjatë zbatimit të aktiviteteve të infrastrukturës. N dikimet e fazës së ndërtimit do të jene afatshkurtër dhe të kthyeshme. në veçanti, për të reduktuar ndikimet gjatë zbatimit të aktiviteteve, duhet të merren masat e mëposhtme zbutëse:

- Përdorimi i pajisjeve dhe makinerive të ndërtimit të prodhua në përputhje me normat e emetimeve të zhurmës nga makinerive të ndërtimit, në përputhje me rregullat mbi emetimet e zhurmës nga makineritë e përdorura në vende të hapura dhe në përputhje me direktivat përkatëse të BE-së;
- Do të ndiqen mënyrat më të mira të praktikueshme, duke përfshire edhe mirëmbajtjen e duhur të impianteve, për të minimizuar zhurmat e prodhua nga operacionet në terren, dhe në të gjitha rastet, në përputhje me rregullat shqiptare;
- Sheshet e ndërtimit dhe rrugët e transportit duhet të zgjidhen në mënyre të tillë që ndotja akustike nga makineritë e transportit, funksionimi i pajisjeve në kantier dhe ndërtimet e objekteve, të mos tejkaloje vlerat kufi në ndërtesat me të afërtat;

- Çdo impiant, i tille si gjeneratorë apo pompa, që është i nevojshëm të përdoret para dhe pas orarit zyrtar të punës, do të jetë i rrethuar nga një barrierë akustike apo reflektor portativ;
- Implementimi i masave të përkohshme për të mbrojtur nga zhurma zonat e populluara pranë kantiereve të ndërtimit dhe rrugëve të transportit ku janë tejkaluar vlerat kufi.
- Respektimi i afateve kohore për ndërtimin afër zonave të populluara;
- Publiku i gjerë dhe banoret e zonës do të informohen paraprakisht kur të kryhen vepra që emetojnë zhurma të konsiderueshme;
- Në kantierin e punimeve nuk do të përdoret asnjë makineri apo pajisje që shkakton shqetësim të publikut për shkak të zhurmës;

10.7 Popullsia dhe asetet materiale

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 10

Zhvillimet e reja infrastrukturore (sidomos qendrat multimodale të transportit) pritet që të shkaktojnë një rritje të niveleve të zhurmës në mjedisin përreth tyre. Për të shmangur një përkeqësim të mjedisit ku jetohet në zonën përreth këtyre zhvillimeve, ky fakt duhet të mbahet në vëmendje kur të behet verifikimi i mundësive për zhvillim në fazat e mëvonshme, në kuadër të sigurimit të një lidhje multimodale në rajonin përreth.

Projektet specifike duhet të kenë në fokus edhe garantimin që infrastruktura e re vihet në dispozicion të të gjithë përdoruesve. Kjo pritet të inkurajoje përfshirjen me aktive të komunitetit në kuadër të sistemimeve infrastrukturore, në mënyrë që ta bëjë atë më të arritshme për të gjitha shtresat dhe kategoritë sociale.

Kur planifikohen politikat dhe projektet e reja, prioritet duhet t'i jepet përmirësimit të lidhjeve dhe zhvillimit në zonat më pak të zhvilluara. Zbatimi i projekteve të kësaj natyre do të përmirësoje aksesin, dhe kështu do të kontribuojnë në zhvillimin më të shpejtë ekonomik në zonat më pak të zhvilluara.

10.8 Trashëgimia kulturore

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 11

Zhvillimi i infrastrukturës së parashikuar mund të ndikoje të njësive dhe zonat kulturore, veçanërisht në aspektin e degradimit të karakteristikave të peizazhit të rrethinave të njësive të trashëgimisë kulturore, dëmtimit të objekteve të trashëgimisë kulturore, si dhe shkatërrimit të mbetjeve arkeologjike nga vibrimet gjatë ndërtimit të objekteve të cilat mund të shkaktojnë dëme në objektet e trashëgimisë kulturore. Për të shmangur këto ndikime, duhet të merren parasysh si më poshtë:

- Prioritet është mos vendosja e infrastrukturës së re në zonat e trashëgimisë kulturore. Duhet të ruhet sidomos integriteti dhe tiparet e peizazheve kulturore, zonave të ndikimit të trashëgimisë arkitektonike dhe mbetjeve arkeologjike.
- Në kuadër të ruajtjes së mbetjeve arkeologjike, aktivitetet në mjedis konsiderohen akte destruktive (p.sh. gërmimi). Do të duhet të kryhen hulumtime të shumta paraprake arkeologjike, rezultatet e të cilave do të duhet të merren parasysh kur të përcaktohet vendosja e infrastrukturës së re. Gjithashtu do të duhet të zbatohen masat për të ruajtur mbetjet arkeologjike.
- Zbulimet e një rëndësie të madhe mund të kërkojnë ndryshimin e punëve përgatitore (projektit) për një detyre të veçantë. në rast të zbulimit të gjetjeve apo mbetjeve

- arkeologjike, do të njoftohet menjëherë autoriteti përkatës. Zona më pas do të studiohet dhe mundësishet do të rrighthet; duke mos lejuar asnjë zhvillim të mëtejshëm në atë zone derisa çështja të zgjidhet sipas procedurave të përcaktuara.
- Në rastet kur vendet arkeologjike mund të rrezikohen nga aktivitetet e ndërtimit, vendi do të jete i mbrojtur nga rrëthimi për të parandaluar dëmtimin e paqëllimshëm ose si pasoje e neglizhencës ndaj arkeologjisë.
  - Me integrimin e infrastrukturës së parashikuar në mjeshtësi, përmirësimet brenda korridoreve apo strukturave ekzistuese kanë përparësi mbi ndërtimet e reja.
  - E gjithë puna e ndërtimit do të jetë e kufizuar brenda korridorit të punimeve. Në rast se nevojiten më shume hapësira ose aktivite të lidhura me ndërtimin jashtë korridorit të punimeve, do të informohen paraprakisht autoritetet kombëtare përkatëse.

10.9 Peizazhi

Udhëzimet e përgjithshme dhe masat zbutëse për të arritur Objektivin Mjedisor 12

Për të siguruar ruajtjen e peizazheve të jashtëzakonshme, zonave të peizazheve me karakteristika të dallueshme në nivel kombëtar dhe një imazh të cilësisë së larte të peizazhit, duhet të ndiqen udhëzimet e mëposhtme:

- Ndërhyrjet e infrastrukturës së re nuk duhet të integrohen në zonat e veçanta të peizazhit apo peizazheve me karakteristika të dallueshme në nivel kombëtar;
- Në integrimin hapësinor të projekteve specifike duhet të kërkohen vende jashtë zonave me peizazhe të veçantë apo zonave me peizazhe me karakteristika të dallueshme në nivel kombëtar;
- Duhet të zbatohen masat e duhura teknike për të siguruar një imazh të cilësisë se larte të peizazhit, veçanërisht në rastin e aktiviteteve në njësitë e ruajtura apo të pasura kulturore të natyrës;
- Me integrimin e infrastrukturës së parashikuar në mjeshtësi, përmirësimet brenda korridoreve apo strukturave ekzistuese kane përparësi mbi ndërtimet e reja.

10.9.1 Strategja e Peizazhit

Në rastet kur projekt i specifik i mbivendoset ndonjë peizazhi ekzistues bujqësor apo rural, duhet të ndiqet një qasje ku synohet mbrojtja e vlerave rurale dhe rezidenciale dhe pasurimi i peizazhit përgjatë aneve të rrugës. Objektivat e punimeve peizazhistike:

- Të zhvillohet një peizazh, karakteristikat e të cilit lidhen me modelin, shkallen dhe diversitetin e karakteristikave të peizazhit ekzistues ;
- Të minimizohen ndërhyrjet vizuale dhe të zvogëlohet natyra negative e çdo pengese vizuale;
- Për të mbrojtur, të rikthehen apo të zmadhohen elementet e peizazhit ekzistues, të prekur drejtpërdrejt nga propozimi;
- Të ndihmohet në krijimin e kushteve të këndshme e të sigurta të drejtimit të mjeteve;

10.9.2 Masat e përgjithshme zbutëse ndaj peizazhit

Gjatë zgjedhjes dhe projektimit të detyrave të propozuara, konsideratë duhet t'i jepet shmangjes së ndikimeve kudo që të jete e mundur në këtë kuadër, alternativa përfundimtare e miratuar për çdo projekt duhet të zgjidhet e tille që të minimizoje ku të

jete e mundur ndikimin në karakteristikat e banimit, karakteristikat topografike, pemët dhe pyjet. Megjithatë, disa ndikime janë të pashmangshme, dhe masat e propozuara synojnë të zbutin natyrën negative të këtyre ndikimeve.

Në rastet kur shtrirja vertikale propozon argjinatura të larta që krijojnë ndikime të rëndësishme në mjedis, këto përforcime të larta nuk duket të janë optimizuar. Ato duhet të janë ku është e mundur, të reduktuara deri në nivelin e tokës apo 1m lartësi.

Masa të tjera të përgjithshme përfshijnë:

- Në skarpata, për të parandaluar rënien e shkëmbinjve, duhet të janë më të preferueshme bordurat e gjera se platformat e ndërmjetme. Skajet e skarpatave duhet të rrumbullakosen. Shpatet e parregullta duhet të janë më të preferueshme se sipërfaqet gjeometrike.
- Zbatimin e standardeve kombëtare shqiptare të rrugëve për pastrimin e kantiereve dhe rivegjetacionin, për të siguruar ruajtjen e komoditeve të nevojshme të peizazhit.
- Për mbushje, shpatet duhet ti nënshtrohen mbjelljes hidraulike me një përzierje fare që përfshin si farat e barit, ashtu edhe të shkurreve mesdhetare. Përveç kësaj, mbjellja në vendet e ndjeshme, veçanërisht në afërsi të ambienteve të banimit dhe rekreacionit, do të përdoret për të reduktuar apo zbutur pengesat vizuale të shkaktuara nga ngritja e argjinaturave të projektit, sidomos në kryqëzime.
- Për zonat potenciale në një nivel (pas optimizmin të lartësisë së projektit) bimësia e propozuar do të përmirësoje ndikimet negative të automjeteve, si dhe hapësirën vizuale të projektit të propozuar.
- Përgjatë gjatësisë së projektit përkatës do të trajtohen sipas rastit: venddepozitimet për mbeturinat, zonat e përkohshme të ndërtimit, zonat e peizazhit brenda kryqëzimeve, zonat e vogla të fushave të copëzuara, fermat apo pronat e tjera të siguruara për ndërtimin e projektit. Zonat e përkohshme të ndërtimit do të jene të rrethuara dhe të integruara vizualisht duke përdorur mbjelljen e bimëve sipas kërkesës.

10.9.3 Faza e ndërtimit

- Kontrata do të jetë e përshtatur për të siguruar praktika të mira të punës në mënyrë që të zvogëloje çfarëdo ndikimi negativ që rrjedh nga ndërtimi në nivelin më të ulet të mundshëm dhe për të siguruar që makineritë veprojnë brenda zonës përkatëse të ndërtimit të projektit. Në të gjitha rastet, rregulloret kombëtare do të mbështeten kur të jete e mundur me udhëzime nga praktikat ndërkombëtare.
- Zonat e përkohshme të ndërtimit do të pozicionohen në një mënyre të tille që të shmangin ndikimet e mëtejshme në pronat ekzistuese të banimit, pemët, gardhet, kanalet e kullimit etj. Këto zona, përpala ose në fund të kontratës se ndërtimit, do të rikthehen plotësisht në gjendjen e mëparshme.
- Lidhur shfrytëzimin e materialeve inerte, nxjerra e zhavorrit nga shtretërit e lumenjve është e kontrolluar në përputhje me ligjin 10137/2009.
- Sa i përket zonave të magazinimit, kontraktori do të kërkohet të përgatisë dhe zbatoje një plan të magazinimit të përkohshëm në konsultim me punëdhënësin dhe Agjencinë përkatëse Rajonale të Mjedisit. Ky plan do të hartohet para fillimit të punimeve të dheut. Në këtë plan, kontraktori duhet të përcaktoje qarte sasinë e materialit që do të hidhet apo ruhet përkohësisht, para se të fillojnë punimet

përfundimtare. Plani gjithashtu do të specifikoje llojin e materialit dhe burimin e tij p.sh. gërmim hendeqesh, dhé sipërfaqësor etj.

- Me përfundimin e çdo projekti përkatës, shpatet anësore, duke përfshire gërmimet dhe argjinaturat, bankinat dhe sipërfaqet e tjera të buta do të përgatiten për t'u mbuluar me dhé, dhe do të mbillen apo vishen me bimësi mbrojtëse.

Masa Zbutëse Specifike

- Në zonat kodrinore/malore, hapësira që kërkon okupimin e tokës do të ruhet në minimum, me qellim që të shmanget prerja e panevojshme e pemëve.
- Në zonat përgjatë brigjeve detare/lumore, sipërfaqja e tokës së okupuar do të mbahet në minimum, me qellim shmangjen e prerjes së panevojshme të pemëve në këto zona.
- Aty ku është e mundur, argjinaturat e projektit duhet të ulen në minimumin e mundshëm.
- Pjerrësitë e argjinaturave do të jenë sa me të buta. Mbi gjithë argjinaturat do të shpërndahet dhé, dhe ato do të mbillen me bime që mund të adoptohen në kushtet lokale.
- Në vendet ku rruga kalon pranë pronave privatë, do të ngrihen mbulesa bimore, me qellim reduktimin e ndërhyrjes pamore.

SEKSIONI 11: MONITORIMI I NDIKIMEVE NË MJEDIS

Sistemi i monitorimit të ndikimeve në mjedis, të cilat do të shkaktohen nga zbatimi i Planit, është një mjet i thjeshtë për t'u përdorur për një monitorim efektiv.

Monitorimi i ndikimeve është jashtëzakonisht i rëndësishëm për zbatimin e Planit, dhe në përputhje me Ligjin 91/2013 dhe Direktivën 2001/42/EC, zbatimi i një program duhet të monitorohet, me qellim që të identifikohen efektet negative të paparashikuara, në mënyrë që të krijohet mundësia për një reagim të hershem ndaj këtyre efekteve dhe të bëhen adaptimet e mundshme.

Në këtë kuadër, është hartuar edhe sistemi i monitorimit të ndikimeve kryesore në mjedis, të cilat pritet që të shkaktohen nga zbatimi i Planit. Këto ndikime janë identifikuar gjatë Vlerësimit të ndikimeve mjedisore të planit përkatës. Sistemi i monitorimit përfshin të gjithë indikatoret përkatës për çdo sektor mjedisor (biodiversiteti, cilësia e ajrit, ndryshimet klimatike, toka, uji, peizazhi, trashëgimia kulturore, etj.) dhe identifikon autoritetin dhe përgjegjësinë për matjen e çdo indikatori mjedisor të propozuar.

Grumbullimi it e dhënavë sugjerohet që të mbështetet në dy burime:

- (a)   të dhënat e para që merren nga matja e parametrave të mjedisit;
- (b)   Vlerësimi i indikatorëve mjedisore.

Procesi i mbledhjes se të dhënavë përmes matjeve mund të realizohet duke përfshire Autoritetet Rajonale (Qarqet), por edhe Institucionet Shtetërore (përmes Ministrisë së Mjedisit), Pushtetin Lokal, institucione kërkimore shkencore dhe ato profesionale, si dhe ndërmarrjet e shërbimeve publike (landfillet, ujësjellës – kanalizime etj.). Matja e indikatorëve mjedisore është një proces kompleks; ai është një proces që kryhet rregullisht dhe për më tepër, në mënyrë të vazhdueshme.

Në këtë këndvështrim duhet që të bazohemi në eksperiencën dhe në sistemet e monitorimit që përdoren nga strukturat e tjera, duke theksuar, nga njëra ane, monitorimin e zbatimit të standardeve të nevojshme të matjeve nga strukturat e tjera, dhe kryesisht nga operatoret përkatës (përmes përfshirjes se tyre në procesin e nxjerrjes së lejeve përkatëse mjedisore), dhe nga ana tjetër, duke u përqendruar tek procesi i grumbullimit, përpunimit dhe shpërndarjes së të dhënavë.

Autoritetet Rajonale duhet të luajnë një rol kyç në procesin e administrimit dhe shpërndarjes së të dhënavë. Në këtë kontekst, autoritetet përkatëse duhet të planifikojnë dhe të veprojnë si një qendër mbledhjeje, analizimi dhe shpërndarjeje të informacionit. Me konkretisht, roli i Autoriteve Rajonale duhet të përfshije sa me poshtë:

- Mbledhjen e të dhënavë prej matjeve që kryhen nga shërbimet publike dhe privatë rajonale, qoftë në mënyrë të përhershme, qoftë të përkohshme.
- Mbledhjen e të dhënavë baze që kryhet nga ndërmarrjet e shërbimeve publike (landfillet, ujësjellës kanalizime, OSHEE, strukturat e menaxhimit të zonave të mbrojtura etj.).
- Marrjen e të dhënavë baze që mblidhen nga administrata publike (si p.sh. Sistemi Kombëtar i Monitorimit të Cilësisë së Ujërave Sipërfaqësore, etj.).
- Marrjen e të dhënavë bazë që mblidhen nga institucionet kërkimore shkencore dhe organizata të tjera.
- Analizën dhe sintezën e të dhënavë, me qellim nxjerrjen e konkluzioneve mbi gjendjen e mjedisit në një zone të caktuar.

- Ruajtjen e të dhënave dhe krijimin e intervaleve kohore me qellim monitorimin e gjendjes së mjedisit në kohe të caktuar.
- Shpërndarjen e të dhënave përmes raporteve përkatëse, në përputhje me legjislacionin në fuqi.

Këto raporte synojnë qe:

- (a) të plotësojnë kërkesat e legjislacionit,
- (b) të informojnë palët që marrin pjese në procesin e planifikimit dhe monitorimit të zbatimit të Planit (vendim-marrësit),
- (c) të informojnë publikun që preket nga Plani.

Tabela me poshtë paraqet programin e monitorimit të ndikimeve mjedisore të Planit. Tabela është hartuar sipas sektorëve të mjedisit si me poshtë:

- ↳ Biodiversiteti
- ↳ Popullsia
- ↳ Shëndeti i njerëzve
- ↳ Fauna
- ↳ Flora
- ↳ Toka
- ↳ Uji
- ↳ Ajri
- ↳ Faktorët klimatike
- ↳ Asetet e prekshme
- ↳ Trashëgimia kulturore (përfshire trashëgiminë arkitektonike dhe arkeologjike)
- ↳ Peizazhi
- ↳ Lidhja mes këtyre faktorëve

Për çdo sektor mjedisor janë dhënë indikatoret përkatës, strukturat përgjegjëse për monitorimin, parametrat mjedisore dhe frekuanca e monitorimit.

Sic u përmend edhe me sipër, theksohet që monitorimi i ndikimeve të Planit në mjedis do të realizohet, aty ku është e mundur, duke përdorur të dhëna që dalin nga:

- ✓ Sistemi ekzistues i monitorimit të parametrave mjedisore nga Ministria e Mjedisit (MM) apo institucione të tjera. Disa parametra që maten dhe japidin të dhëna janë:
  - Cilësia e ajrit (niveli i ndotjes),
  - Cilësia e ujit (ujerat sipërfaqësore, ujerat nëntokësore, ujerat e plazhevë në bregdet).
- ✓ Studime të veçanta dhe të pavarura për identifikimin e ndikimeve mjedisore në kuadër të programeve apo projekteve të tjera.
- ✓ Raportet e përgatitura nga kontraktorë/konsulentë të ndryshëm, me të dhëna të drejtpërdrejta ose të referuara nga VNM-te individuale të projekteve specifike infrastrukturore të finançuara nga buxheti i shtetit apo donatoret e huaj

Tabela 11.1 Monitorimi i ndikimeve në mëndis prej zbatimit të planit

Nr.	ASPEKTET MËDISORE	INDIKATORI MËDISOR	AUTORITETI MONITORUES	PARAMETRAT MËDISORE		FREKUENXA E MONITORIMIT	KOMENTE
				A	B		
1	Biodiversiteti – fauna - flora	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sa habitate të rëndësishme janë në gjendje të kënaqshme? ■ Numri dhe /ose sipërfaqja me zona të mbrojtura ■ Përmasat e biodiversitetit, krahasuar me BE (Numri i specieve endemike dñe të rralla ■ Sipërfaqja e mbuluar me pyje ■ Numri dhe sipërfaqja e mbuluar me zona natyrore 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Agjencja Kombëtare e Zonave të Mbrojtura ■ Administrata e Zonave të Mbrojtura ■ Ministria e Mjedisit Drejtoria e Zhvillimit Rajonal & Integrimit ■ Inspektorati Shtetëror i Mjedisit dhe Pyjeve 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Habitatet ■ Numri dñe/ose sipërfaqja me zona të mbrojtura ■ Numri i specieve endemike dñe të rralla ■ Sipërfaqja e mbuluar me pyje ■ Numri dñe sipërfaqja e mbuluar me zona natyrore 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sipas Planit të Menaxhimit 	Çdo vit	
2	Popullsia - shëndeti i njerëzve	<ul style="list-style-type: none"> ■ Vitet e jetëgjatësisë se shëndetshme ■ Aksidentet në pune ■ Përqindja e njerëzve që jetojnë nën minimumin jetik 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Drejtoria e shëndetit Publik ■ Inspektorati Shtetëror i Punës Shërbimi Kombëtar i Punësimit 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Vitet e jetëgjatësisë së shëndetshme ■ Aksidentet në pune ■ Përqindja e njerëzve që jetojnë nën minimumin jetik 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sipas Planit të Menaxhimit 	Çdo vit	
3	Toka	<ul style="list-style-type: none"> ■ Përqindja e tokës se degraduar ■ Sasitë e mbetjeve të eliminuara në landfile ■ Gjenerimi i mbetjeve përfryme dhe totali ■ % e ricikluar (letër, xham, bashkiakë bio të degradeshme, alumin) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Drëjtoria Rajonale e Bujqësisë Bashkia dhe Ministria e Transporteve Infrastrukturës Bashkia 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Përqindja e tokës së degraduar ■ Sasitë e mbetjeve te eliminuara në landfile ■ Gjenerimi i mbetjeve përfryme dhe totali ■ % e ricikluar (letër, xham, bashkiakë bio të degradeshme, alumin) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Përqindja e tokës së degraduar ■ Sasitë e mbetjeve te eliminuara në landfile ■ Gjenerimi i mbetjeve përfryme dhe totali ■ % e ricikluar (letër, xham, bashkiakë bio të degradeshme, alumin) 	Çdo vit	
4	Uji	<ul style="list-style-type: none"> ■ Cilësia e ujерave sipërfraqësore ■ Cilësia e ujерave nëntokësore ■ Përdorimi i ujit nga sektori ■ Përqindja e riciklimit të ujtit ■ Përqindja e popullsisë së lidhur me shërbimin e trajtimit të ujерave të ndotur 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Autoriteti i Menaxhimit të Baseneve Këshilli Teknik i Ujut Agjencia Kombëtare e Mjedisit Shërbimi Gjeologjik Shqiptar 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Total N, total P, COD, SS, TDS, pH, përcjellshmëria, etj. ■ pH, përcjellshmëri, fortësia, kloridet, sulfatët, COD, BOD, nitriti, nitrimi, total P, metalet, detergjentet, ngarkesa toksike e mikrobiologjike, etj. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kampioni dñe matje sipas miratimit të kushteve mjedisore përfundimtarit i TUN. ■ Sistemi Kombëtar i Monitorimit të Cilësë së Ujerave Sipërfraqësore Programi i Monitorimit të cilësë së ujtit të bregdetit në plazhe 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sipas Ligjit nr. 34/2013 që amenden Ligjin nr 9115, datë 24.7.2003 "Për trajtimin mjedisor të ujerave te ndotura" ■ Ligji nr. 9915, datë 12.05.2008 "Për Kadrin regulator të sektorit të furnizimit me ujë dhe largimin e ujerave të ndotura" 	

Nr.	ASPEKTET MJEDISORE	INDIKATORI MJEDISOR	AUTORITETI MONITORUES	FREKUENXA E MONITORIMIT	KOMENTE
		<ul style="list-style-type: none"> ♦ Uji i Detit: Cilësia e ujte bregdetit 	Agjencja Kombëtare e Mjedisit	Parametrat mikrobiologjike për ujin e bregdetit	Direktiva 2006/7/EC për menaxhimin e cilësisë së e ujave të larjes
5	Ajri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ditët kur tejkalohen normat e cilësisë së ajrit* ▪ Shkarkimet sipas Burimit 	Agjencja Kombëtare e Mjedisit	SO _x , NO _x , PM10, gazet sere, Pb, CO	Sistemi i Monitorimit të Cilësisë së Ajrit të Ndotur
6	Faktorët klimatike	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Shkarkimet e Gazeve Sere <ul style="list-style-type: none"> - shkarkimet sipas burimit (%) - Zhvillimi i kërkuesës për energji - ✓ Alokimi i prodhimit të energjisë sipas burimit ▪ Përqindja e BER²⁴ (%) ▪ Evoluimi i numrit te automjeteve të udhëtarëve 	<ul style="list-style-type: none"> Agjencja Kombëtare e Mjedisit Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore Enti Regulator i Energjisë Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore Drejtoria e Përgjithshme e Transportit Rrugor 	<ul style="list-style-type: none"> Përqindja e Energjisë nga BER (%) Numri i automjeteve të udhëtarëve 	<ul style="list-style-type: none"> Sistemi i Monitorimit të Cilësisë së Ajrit të Ndotur
7	Asetet e prekshme – Trashëgimia kulturore (përfshire trashëgiminë arkitektonike dhe arkeologjike) – Peizazhi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numri i godinave të ruajtura që restaurohen ▪ Numri i vizitoreve ▪ Gjelberim urban për fryme 	<ul style="list-style-type: none"> Instituti i Monumenteve të Kulturës Bashkia dhe Ministria Ekonomisë dhe Turizmit Bashkia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numri i godinave të ruajtura që restaurohen ▪ Numri i vizitoreve ▪ Gjelberim urban për fryme 	<ul style="list-style-type: none"> Çdo vit

²⁴ Kufijtë Kombëtar për cilësinë e ajrit (SKZHI II)

²⁵ BER-Burimet e Energjisë së Rinovueshme

SEKSIONI 12: PROCESI I KONSULTIMEVE

Pjesëmarrja e grupeve të interesit dhe konsultimi me ta ka qenë një pjese integrale e procesit të hartimit të VSM-së. Përfshirja efektive e grupeve përkatëse të interesit ka dhënë kontributin në cilësinë e Vlerësimit, ka sjelle të dhëna për analizën dhe raportin e VSM-se, dhe do të mbështesë zbatimin e planit pas miratimit të tij, si dhe do të kontribuoje në një pranim me të lehte dhe me të zbutur të projekteve përkatës.

Qëllimi i konsultimeve me grupet e interesit ka qene i dyanshëm:

1. Krijimi i mundësisë për të gjitha grupet e interesit qe, në mënyrë efektive dhe në kohen e duhur, të kontribuonin në procesin e VSM-se, duke dhëne opinionet dhe duke bere komentet përkatëse.
2. Marrja e informacionit, mbledhja e të dhënave dhe verifikimi i gjetjeve dhe konkluzioneve të VSM-se.

Për të pasur konsultime dhe pjesëmarrje efektive të grupeve të interesit është bere identifikimi i tyre, është përcaktuar qëllimi i angazhimit të tyre dhe janë përgjedhur mënyrat e konsultimit dhe pjesëmarrjes.

Gjatë procesit të hartimit të VSM-së janë konsultuar grupet e mëposhtme:

- Ministritë e linjës
- Autoritetet mjedisore
- Njësite e qeverisjes vendore
- OFJ-te
- Universitetet
- Publiku i gjerë

Datë 24.06.2016 Dëgjesë publike Lezhë

Prezantimi i pikave që do të trajtohen në VSM

Diskutim me publikun:

- 1- Problematikat që ka Lezha: - Lumi Drin – të shtohet volumi i ujit
- Pritat malor - të rregullohen
- 2- *-Lezha ka problematika mjedisore dhe është më vurnerabël se çdo territor tjetër. Ka bime si: -Shega e egër, sherebeli etj. që ndodhen vetëm në ketë zonë
*-Të merren parasysh ndikimet klimaterike
*-Erozioni kodrinor dhe malor shumë i madh
*-Ujërat nëntokësore të mbishfrytëzuara
*-Menaxhimi i mbetjeve shumë i rëndësishëm
Të merren në konsideratë të gjitha pikat e sipër përmendura në VSM
- 3- 2 fabrika (Fabrika e Çimentos dhe Fabrika e Tullave) shumë të rëndësishme për ekonominë por që ndikojnë negativisht në cilësinë e ajrit. Të merren masa për përmirësimin e cilësisë së ajrit.
- 4- Zona e mbrojtur e Berzanës të zgjerohet.
Maja e veles të shpallet park natyror kombëtar, ti ngelet bashkisë.
Të frenohet zhvillimi urban dhe pjesa e mbi-Kishës do ishte mirë të bëhej park natyror

5- Zhvillimi i Pyjeve

Rruja Lezhë-Kallmet tē rigjenerohet dhe tē pyllëzohet (ka qënë gjithnjë e pyllëzuar).

Shpati i Kalas tē pyllëzohen, pasi është më i mbrojtur edhe nga erozioni, dhe tē shpallet park natyror.

Pjesa veriore e Lezhës, ku ndodhet Fabrika e Tullave, tē pyllëzohet, duke ndihmuar kështu në përmirësimin e cilësisë së ajrit.

Zona mbi Shëngjinin tē shpallet park natyror rajonal.

Zona Kune-Vain tē rikuperohet dhe tē mbrohet.

Liqeni i Knallës tē mbrohet pasi po shkatërrohet dhe po degradon.

6- Ku propozoni ju tē ndërtohet Landfill-i?

Çfarë ndikimi do tē ketë në ujërat nëntokësorë?

7- Lezha nuk ka nevojë pér Landfill. i mjafton ai i Bushatit.

8- Pér mbrojtjen e ujërave mbitokësorë dhe nëntokësorë si do veprohet?

9- Drini nga lum është shndërruar në kanal. Tē shtohen prurjet e lumit Drin

10- Mali i Rrencit tē shpallet park natyror rajonal.

11- Lezha ka nevojë pér stacione transferimi tē mbetjeve.

12- Landfill-i i mbetjeve minerale në Rubik ndikon në ujërat e lumenjve që kalojnë në Lezhë, ç'masa keni menduar?

13- A është matur cilësia e ajrit në Lezhë?

14- A keni menduar tē ndërtoni lera tē tjera? Aktualisht ekzistojnë 40 lera por asnjë nuk është funksionale.

15- A parashikohet në VSM mbrojtja nga antenat?

16- Zona Kune-Vain-Tale tē ndalojen ndërtimet që e dëmtojnë zonën.

17- Disa nga çështjet që duhen trajtuar me përparësi janë:

18- Regjistrimi i pyjeve dhe kullotave pranë ZVRPP Lezhë.

19- Inventarizimi i pyjeve e kullotave dhe pasqyrimi i gjendjes reale te tyre.

20- Hartimi i Planit të Mbarëshimit pér tē gjithë fondin pyjor dhe kullosor bashkiak.

21- Fondi pyjor dhe kullosor i bashkisë gjatë dy dekadave tē fundit ka pësuar ndryshime tē theksuara nga prerjet e paligjshme, shfrytëzimi i pyjeve mbi mundësinë vjetore tē shfrytëzimit, djegia e sipërfaqeve pyjore nga zjarret, dëmtuesit e pyjeve, vërshimi i vrullshëm i erozionit sipërfaqësor, mbi kullotja etj. Këto fenomene negative kanë sjellë një disekuilibër natyror dhe prishje tē habitateve pér faunën e egër dhe biodiversitetin.

Kërkesat dhe sugjerimet nga sektori i pyjeve Bashkia Lezhë:

Bashkia Lezhë ka një fond pyjor dhe kullosor tē konsiderueshëm i cili zë rrëth 45% te territorit administrativ tē përbëre nga pyje tē lartë trungishte 5293 ha, cungishte + shkurre + tē tjera 15328 ha, kullota 2302 ha dhe zonë e mbrojtur 5273.21 ha me autoritet përgjegjës Agjencinë Rajonale tē Zonave tē Mbrojtura në varësi tē Ministrisë së Mjedisit. Situata e trashëguar pas procesit tē kalimit tē pyjeve në pronësi përbën një sfidë pér bashkinë dhe stafin e Shërbimit Pyjor tashmë i ngritur sipas Vendimit tē Këshillit bashkiak.

Disa nga çështjet që duhen trajtuar me përparësi janë:

- Regjistrimi i pyjeve dhe kullotave pranë ZVRPP Lezhë.
- Inventarizimi i pyjeve e kullotave dhe pasqyrimi i gjendjes reale te tyre.
- Hartimi i Planit të Mbarëshimit pér tē gjithë fondin pyjor dhe kullosor bashkiak.

Fondi pyjor dhe kullosor i bashkisë gjatë dy dekadave tē fundit ka pësuar ndryshime tē theksuara nga prerjet e paligjshme, shfrytëzimi i pyjeve mbi mundësinë vjetore tē shfrytëzimit,

djegia e sipërfaqeve pyjore nga zjarret, dëmtuesit e pyjeve, vërshimi i vrullshëm i erozionit sipërfaqësor, mbi kullotja etj. Këto fenomene negative kanë sjellë një dizekuilibër natyror dhe prishje të habitateve për faunën e egër dhe biodiversitetin.

Bashkia Lezhë në partneritet me Institucionet Publike, Donatorë dhe OJF duhet të mendojë për hartimin sa me shpejt të një Strategjie për Mbrojtjen dhe Zhvillimin e pyjeve e kullotave me masa dhe projekte konkrete në mënyrë që pyjet dhe kullotat të shëndërrohen në një potencial prodhues për zhvillimin e ekonomisë lokale. Një rendësi të vecantë përbën edhe përfshirja e komunitetit në çeshtjet e pyjeve pasi ata janë përdoruesit kryesorë të këtyre byrimeve natyrore, prandaj duhet të marrin edhe ata perjegjesitë e tyre në mbrojtjen e pyjeve dhe kullotave.

Përsa i përket faunës së egër aktualisht kemi në fuqi moratoriumin 5 vjeçar për ndalimin e gjuetisë sportive dhe ne duke siguruar mbrojtjen dhe shtimin e pyjeve e kullotave do ju rikthejme atyre habitatet e munguara.

Është shume ezigjente që të ndërhyhet me investime ne ndërtimin e pritave malore për frenimin e erozionit, konkretisht ne parcelat 59, 43, 44, 56 dhe 61 në Nj. Administrative Kallmet pjesë e Ekonomisë Pyjore Zadime.

Datë 24 Qershor 2016

Dëgjesë Publike
Faza e parë: Vlerësimi Strategjik Mjedor Bashkia Lezhë

Emri Mbiemri	Institucioni	Posicioni	Tel. / Cel.	E-mail
Hduse Lushi	Bashkia Lezhë	Dr. Shëbi Publike	0692388648	sheshi@leza.gov.al
JAK GJINI	B. Lezhe	Sp. i qytetit	0672774771	jakgjini@gmail.com
Margjent Tashaj	Pivat	Arititetëtë	0682022583	margjenttashaj@hotmail.com
Albëzanda Meja	Pivat	Tregimierë	0692098121	enq.sandri@gmail.com
Rjeti Shëngjek	Bashkia Lezhë (qyt. edhe tjetra)	Sp. i qytetit	0682238972	rjeti.shegji@gmail.com
Illiç Keraçaj	Borci Rejord Kult. By Mekan	0697021442		
Sjovën Koli	Bashkia Lezhë	Sp. i qytetit	0682249580	koliqjuslin@hotmail.com
Violeta Gjoni	D.R.M. Lezhë	Spec. V. N. M	0684094811	violeta_09@live.com
Mirela Pali	Bashkia Lezhë	Spec. Urbanistike	0697414584	mirelapali@hotmail.com
Entela Koloj	B. Lezhe	S/Urbi		entelando19@hotmail.com

Datë 24 Qershor 2016

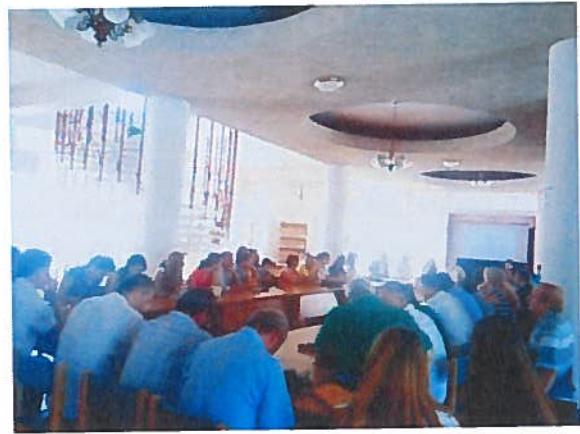
Dëgjesë Publike
Faza e parë: Vlerësimi Strategjik Mjedor Bashkia Lezhë

Emri Mbiemri	Institucioni	Posicioni	Tel. / Cel.	E-mail
Ildo Shahu	Ministria e Mjedicit	Specialist	0674085588	ildoshahu.mje@gmail.com
Ullikovoro Jaku	Agjencia e Rregullimit Energetik	Ministror Projekti	0696448346	info@linda.al
Rita Gjoni	Bashkia Lezhë	Specjalist	0673572182	rita.gjoni@hotmail.com
Erstan Keliçaj	Agjencia e Rregullimit Energetik	Specjalist	0653000796	erstan.keliçaj@gmail.com
Zgjetti Shkurti	BASHKIA LEZHE	Specialist	0692147007	zgjeti.shkurti.85@gmail.com
Hekurudha Kora	BASHKIA LEZHE	Specialist PDK	0683820428	shkinakor@yahoo.com
Mentor Tokri	BASHKIA LEZHE	Specialist	0686926003	mentor.tokri@gmail.com
Osman Tora	Adm. Gjykatës së Shtetit Lezhë	Shpj. Konsulenti	0693375976	t.tori@leza.com
Mehdi Mhilly	Yard. Profesional	Sp. po EMC	0692391216	mhodali1960@yahoo.com
Iliric Lleshi	Prof. Dr. Bujar Xhemuri	Drjetor	0696010433	iliric.lleshi@gmail.com
Bardhok Hafecaj	Bashkia Lezhë	Specialist/DPH	0682365085	b.hafecaj@leza.com
Gazmen Branimir	J.R. Shërbimit Zyrat	Shpj. Sh. Mjeku	0682134622	brayha@hotmail.com

Datë 17.08.2016 Dëgjesë publike, Lezhë

Para datës së dëgjesës publike, konsulenti vuri në dispozicion të bashkisë dhe grupeve të interesit një kopje të raportit paraprat të Vlerësimit Strategjik Mjedisor së bashku me hartat shqoqëruese, duke i publikuar ato në portalet përkatëse të bashkisë, Ministrisë së Mjedisit dhe në faqen zyrtare të UTS-01. U shpërndanë gjithashtu ftesa zyrtare institucioneve publike, ekspertëve dhe grupeve të tjera të interesit.

Në përfundim të hartimit të Raportit Paraprak, në datë 17 Gusht 2016, në ambientet e bibliotekës, Lezhë u realizua një takim me publikun. Gjatë takimit, përveç prezantimit të fazës së tre-të të planit, u prezantua edhe Raporti Paraprak i Vlerësimit Strategjikë Mjedisorë.

Datë 17 Gusht 2016

Takim me Publikun

Faza e tretë: Planit i Zhvillimit Territorial dhe Rregullorja Lokale

Vlerësimi Strategjik Mjedisor Bashkia Lezhë

Emri Mbieni	Institucioni	Posicioni	Tel / Cel.	E-mail
Petrit Marku B. LEZË	Orektor Pr. zh.	0682086707	petrit.marku@gmail.com	
Masmenti Tashqirri Priorit	Aktiviste	0691122583	masmentitashqirri@hotmail.com	
Gjergj Rrusti B. Lezhë	Specialist	0693324173	rrusti@lezele.al.ee.com	
Gjonushin Marku B. LEZË	Specalist	0592448013	GjonushinMarku@gmail.com	
JAK gjini B. LEZË	Specialist-mjedori	0672274771	jakgjini@gmail.com	
Brona Shemri B. Lezhë	Specialist	0193920353	brona.shemri@relax1.com	
Adriana Hoxha B. Lezhë	Higjigjetore	0696803404	adriandamarku@relaxmail.com	
Manushka Hoxha B. Lezhë	Specialist	0692861250	manushka.hoxha@gmail.com	
Alireza Polli B. Lezhë	Specialiste	0697414584	mirela.polli@hotmail.com	
Ermur Gjelburi B. Lezhë	Specialist	0693648154	ermur_gjelburi@live.com	
Kerimeta Nasri B. LEZË	Participues	048-62-75-203	kerimeta.nasri@yahoo.it	
Gep Palaebi A.O.T.M. Askeci	Specialist	0682211990	Gep...@al.com.com	
Zeljko Vukašin Lekzi Spec. Sist. Pl.	0692240580	Lekzi@lezele.al.ee.com		
Ilir Kecajgani Bonyi Rellami Specif	0698021667	IlirKecajgani@lezele.al.ee.com		
Adiona Elmi B. Lezhë	Specialist	0692125469	adiona.elmi@lezele.al.ee.com	

Datë 17 Gusht 2016

Takim me Publikun

Faza e tretë: Planit i Zhvillimit Territorial dhe Rregullorja Lokale

Vlerësimi Strategjik Mjedisor Bashkia Lezhë

Emri Mbieni	Institucioni	Posicioni	Tel / Cel.	E-mail
Niklovana Noli	Bashkia Lezhë av. sekretare	0685087189	niklovana_92@gmail.com	
BORANA LAKI	AKPT	JURISTE	0694041042	borsana.laci@gmail.com
Onita Meçdleri	Bashkia Lezhë Spec IT	0695750553	onita.sabedi@hotmail.com	
Jokoz Tomi	Bashkia Lezhë Dr. Ph. Tariq.	0682029986	taricole@lezele.al.ee.com	
Lindita Cesa	M. rend. Shëfille Spec. inform.	0692095126	linda.cesa@yahoo.com	
Arbeni Ndosi	Gjaca e shtetit. Direktor	0686042504	a.ndosi@financa.it	
HARTHI MOKA I.V.M.T.-D/Lezhë	PRKEINSPEKTOR	0692303572	harmoka.moka@lezele.al.ee	
Rezultat Officiale	n. Lezhë	01.51.26.44.49682365085	b.pndresca@telenet.com	
FIONA MAILI	AKPT Koordinatori PPL	0671089343	fiona.maili@plautitimi.gov.al	
Melina Ferza	AKPT Koordinatori	0694222476	melina.ferza@plautitimi.gov.al	
ALFREDA Xhymeni ORH Lezhë	Specjaliste	0694848215	alfreda.xhymeni@yahoo.com	
Violeta Lajoni DR.M. Lezhë	Specialiste VMA	0686074811	violeta-08@live.com	
Ismet Pasha AR. Sh. P. Bashkia Lezhë	0672088484	ismet_pasha@pmail.com		
Gjelali Bajraku Vlorë SPECIALE ing. urbanist	0684059466	gjelali_bajraku@gmail.com		
Kroshnik Fjetri AR. Sh. P. Bashkia Lezhë	0683306399	gjelaku@gmail.com		
Lesimi Fisiku AR.Shtetetëse / Zv/Drejtës	0693930436	- - -		

Datē 17 Guszit 2016

Takim me Publikun

Faza e tretë: Planit i Zhvillimit Territorial dhe Rregullorja Lokale

Vlerësimi Strategjik Mjedisor Bashkia Lezhë

Konsulenti: UTS-01

Grupi i punës

Dr. Alfred Lako

Prof. Asoc. Oltion Marko

Dr. Markel Baballëku

Inxh. Anisa Liango

Inxh. Patris Martopullo

